

Procesbevillingsnævnet

Årsberetning 2022

Procesbevillingsnævnets årsberetning 2022

Udgivet af:

Procesbevillingsnævnet
St. Kongensgade 1-3, 2. sal
1264 København K
Telefon 33 12 13 20
Hjemmeside: www.procesbevillingsnaevnet.dk
Trykt af Stibo Complete A/S

Fotograf:
Kristian Brasen

Dog er der følgende undtagelser: foto nr. 3 i forord og foto i afsnit 2.8 er taget af Procesbevillingsnævnets sekretariat. Foto i afsnit 2.9 er et privat portrætfotografi. De første fotos i afsnittene 4.1, 7.1 og 7.9 er taget af Peter Sørensen

Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra årene 1996 til 2002 er kun i fysisk format. Årsberetningerne for årene 2003 til 2022 kan tillige findes på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Indhold

1.	Nævnets virksomhed og opgaver	11
1.1	Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed	12
1.2	Nævnets afdeling for appeltilladelser	13
1.3	Nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser	14
1.4	Nævnets afdeling for fri proces	15
1.5	Nævnets sekretariat	17
2.	Sagsbehandling.....	18
2.1	Forberedelse af nævnsbehandlingen	19
2.2	Nævnsbehandling	21
2.2.1	Særligt om 3-mandsmøder i afdelingen for appeltilladelser	21
2.2.2	Bemyndigelser til formanden og afdelingsformanden i de tre afdelinger	22
2.3	Underretning og aktindsigt	26
2.4	Sagsproduktion og øvrige opgaver	28
2.4.1	Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces	28
2.4.2	Antal afsluttede sager pr. årsværk	29
2.5	Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering	30
2.5.1	Sekretariatets sagsbehandling	31
2.5.2	Kommunikation om sagsskridt og afgørelser	32
2.5.3	Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.	32
2.5.4	Brugerorientering	33
2.6	Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a	34
2.7	Færøerne og Grønland – og de særlige forhold der kendetegner sagerne herfra	36
2.8	Møderne i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser	39
2.9	Four more years, tak	43
3.	Nævnets virksomhed i 2022 i afdelingen for appeltilladelser	45
3.1	Generelt	46
3.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2022	47
3.1.2	Sagsbehandlingstiden	54
3.1.3	Anmodning om genoptagelse	55
3.1.4	Anmodning om aktindsigt	55
3.2	Civile sager	56

3.2.1	2. instansbevillinger i civile sager (anke).....	56
3.2.2	2. instansbevillinger i civile sager (kære).....	58
3.2.3	3. instansbevillinger i civile sager (anke).....	61
3.2.4	3. instansbevillinger i civile sager (kære).....	64
3.3	Straffesager	66
3.3.1	2. instansbevillinger i straffesager	66
3.3.2	3. instansbevillinger i straffesager (anke).....	68
3.3.3	3. instansbevillinger i straffesager (kære).....	70
4.	Konkrete sager, der er afgjort i 2022 i nævnets afdeling for appeltilladelser	72
4.1	Generelt	73
4.2	Civile sager	74
4.2.1	Familierelaterede sager	74
4.2.2	Bortfald af et barns erstatningsansvar	78
4.2.3	Dækning og ansvar i særlige færdselsmæssige situationer	80
4.2.4	Ansættelsesretlige sager	82
4.2.5	Særlige bolig- og byggeretlige problemstillinger	83
4.2.6	Immaterielle rettigheder mv.	88
4.2.7	Erhvervsmæssige sager	90
4.2.8	Ændring af partsbetegnelse	93
4.2.9	Fogedsager	94
4.3	Straffesager	98
4.3.1	Færdselsrelaterede overtrædelser	98
4.3.2	Beslaglæggelse mv	101
4.3.3	Spørgsmål om egentligt eller uegentligt hjemmerøveri	104
4.3.4	Opholdsforbud.....	105
4.3.5	Udvisning og prøvelse af udvisning mv	107
4.3.6	Varetægtsfængsling	114
4.3.7	Efterforskningskridt og bevismidler	118
4.3.8	Andre strafprocessuelle kæremål	119
4.3.9	Kommunikation.....	121
5.	Nævnets virksomhed i 2022 i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser	123
5.1	Generelt	124
5.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2022.....	124
5.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	125
5.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	125
5.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	126
5.2	Familieretsnævnet	127
5.2.1	Indledning	127
5.2.2	Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet	127
5.2.3	Status i familieretsnævnet i 2022.....	129
5.3	Konkrete sager, der er afgjort i 2022 i familieretsnævnet	130
5.3.1	Børnebidrag	130
5.3.2	Ægtefællebidrag.....	131
5.3.3	Samvær	132
5.3.4	Midlertidig bopæl	133
5.3.5	Navnesager	133

5.3.6	Familieretshusets status som part	134
5.3.7	Kommunikation.....	135
6.	Nævnets virksomhed i 2022 i afdelingen for fri proces	136
6.1	Generelt	137
6.1.1	Nævnsbehandlede sager i 2022.....	138
6.1.2	Sagsbehandlingstiden.....	139
6.1.3	Anmodning om genoptagelse.....	140
6.1.4	Anmodning om aktindsigt.....	141
6.2	Fri proces til sager i 1. instans.....	142
6.2.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	142
6.2.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	143
6.2.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	144
6.2.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	145
6.3	Fri proces til appelsager	146
6.3.1	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325.....	146
6.3.2	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328	146
6.3.3	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329	147
6.3.4	Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336	148
6.4	Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt	148
6.5	Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven	148
7.	Konkrete sager, der er afgjort i 2022 i nævnets afdeling for fri proces .	149
7.1	Generelt	150
7.2	Nævnets praksis om for sent søgt.....	151
7.3	Økonomiske betingelser for fri proces	153
7.4	De almindelige betingelser for fri proces	155
7.4.1	Aktuel procesrisiko	155
7.4.2	Sager, der udspringer af et strafbart forhold	158
7.4.3	Sager, der udspringer af ansøgerens erhverv.....	159
7.4.4	Anke i familieretlige sager	160
7.5	De særlige betingelser for fri proces	162
7.6	Efterfølgende godtgørelse	163
7.7	Retshjælpsloven.....	164
7.8	Andre problemstillinger	165
7.8.1	Biintervention.....	165
7.8.2	Klagefristen.....	167
7.8.3	Klager over Civilstyrelsens afslag på genoptagelse.....	168
7.9	Kommunikation.....	170

8.	Litteratur.....	171
8.1	Litteratur om appeltilladelser	172
8.1.1	Bøger.....	172
8.1.2	Artikler.....	173
8.2	Litteratur om fri proces	175
8.2.1	Bøger.....	175
8.2.2	Artikler.....	175

Appendix

A.	Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet	176
B.	Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet	178
C.	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse	182
D.	Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces	193
E.	Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016	198
F.	Bekendtgørelse nr. 2.124 af 25. november 2021 om fri proces	199
G.	Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed	201
H.	Overblik over reformer og nye regler af betydning for Procesbevillingsnævnets kompetence de seneste år	205

Forord

Kend dit procesbevillingsnævn.

Vi inviterer dig indenfor og byder velkommen til en ny og meget informativ årsberetning. Her bliver du klog på mangt og meget om Procesbevillingsnævnets virksomhed visualiseret med både tal, grafik, interessante omtaler af spændende sager og krydret med vidneberetninger om, hvad der sker i Procesbevillingsnævnet, og hvordan vi arbejder.

Procesbevillingsnævnets kerneopgave er at behandle ansøgninger om appeltilladelse til landsretten eller Højesteret i alle civile sager og straffesager, ligesom nævnet behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Vi har i Procesbevillingsnævnet også i 2022 haft endnu et meget begivenhedsrigt og dynamisk år. Det er som arbejdsplads enestående og meget spændende, at vi hver eneste dag bliver præsenteret for både store og små sager inden for alle forekommende retsområder. Vi har derfor også fingeren på pulsen og er ydmyge over for den vigtige opgave, det er i hver eneste sag at vurdere, om der er grundlag for at meddele bevilling. Vi skal således til stadighed sikre, at retssystemets ressourcer bliver anvendt på de rigtige sager.

Procesbevillingsnævnet har siden dets etablering for mere end 25 år siden gennemgået en enorm udvikling, og nævnet har løbende fået udbygget sine opgaver og kompetencer – fagligt og organisatorisk – både i forbindelse med nye større reformer og andre former for lovændringer. Senest er der i det såkaldte Rørdam-udvalg i maj 2023 udgivet en delberetning, hvori der er overvejelser og forslag om at indføre yderligere appelbegrænsningsregler.

Procesbevillingsnævnets virke er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a, og nævnets kompetence er herudover specifikt angivet primært i øvrige relevante afsnit af retsplejeloven men også enkelte steder i særlovgivningen. Procesbevillingsnævnet fastsætter desuden selv sin forretningsorden om forskellige forhold af betydning for nævnets virksomhed. Du kan se denne lovgivning, som er optrykt som bilag bagerst i beretningen.

Et vigtigt omdrejningspunkt i det daglige arbejde i Procesbevillingsnævnet er videndeling på alle niveauer både i det interne arbejde inden for de enkelte sagsområder og i form af ekstern brugerorienteret kommunikation. Vi er i kraft af vores opgaver og virke et fagligt fyrtårn. Vi vil derfor også gerne dele ud af den store mægte viden og det overblik over retsområder mv., som vi løbende oparbejder og udbygger.

Procesbevillingsnævnet har gennem en årrække afholdt et eller flere årlige såkaldte gå-hjem-møder, hvor vi inviterer eksterne aktører til at komme i Procesbevillingsnævnet og få en nærmere orientering om udvalgte emner inden for enten appeltilladelser eller fri proces. I oktober 2022 var der således et velbesøgt arrangement om udvalgte appelretlige emner. Vi afholder det næste gå-hjem-møde i oktober 2023, og programmet for dette arrangement vil være udvalgte fri procesretlige emner. Vi håber, at der også denne gang vil være mange interesserede deltagere.

Vi bliver desuden også jævnligt inviteret til at komme ud rundt omkring og holde forskellige former for oplæg om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver, ligesom vi ved sådanne lejligheder også meget gerne fortæller om, hvordan arbejdet i nævnet nærmere foregår. Det er på alle måder gensidigt udbytterigt, og vi er senest i 2022 og

nu også i 2023 vidt omkring med oplæg i forskellige former for advokatsammenslutninger eller i øvrigt i forhold til andre eksterne aktører.

Vi sætter desuden stor pris på de forskellige årlige møder i Procesbevillingsnævnet, som vi har med relevante eksterne samarbejdsrelationer i retssystemet, og hvor vi kan drøfte forhold af fælles interesse og udveksle synspunkter om fokusområder, ny lovgivning, aktuelle tendenser og andre relevante forhold.

Procesbevillingsnævnets eksterne kommunikationskanaler omfatter desuden skribentvirksomhed, publikationer, ligesom der er en omfattende mængde informationer om nævnets virksomhed på Procesbevillingsnævnets hjemmeside og LinkedIn-profil. Og når du har mulighed for at læse denne årsberetning lige nu, så er det et udslag af, at Procesbevillingsnævnet i medfør af retsplejelovens § 26 hvert år skal offentliggøre en beretning om sin virksomhed.

Årsberetningen for 2022 omfatter i lighed med tidligere år en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. I kapitel 2, afsnit 2.7, er der blandt andet en omtale af behandling af sager fra Grønland og Færøerne forfattet af specialkonsulent Agnethe Kirstine Kerrn-Jespersen. De følgende kapitler indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne og suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for 2022 i nævnets tre afdelinger, nemlig i nævnets afdeling for appeltilladelser (kapitel 3 og 4), nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten af familierettens afgørelser (kapitel 5) og nævnets afdeling for fri proces (kapitel 6 og 7). Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

”

Jeg synes, at nævnmøderne er en inspirerende oplevelse, hvor man virkelig mærker værdien af, at Procesbevillingsnævnet er et kollegialt organ, hvis afgørelser er baseret på synspunkter og bidrag fra dygtige jurister med forskellig faglig baggrund og specialer.

”

Dette er et citat fra et veloplagt og aktuelt indlæg af Procesbevillingsnævnets formand, højesteretsdommer Lars Apostoli, med indlægget ”Møderne i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser”, kapitel 2, afsnit 2.8. Der er desuden et indlæg af afdelingsformand i nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser, landsdommer Julie Skat Rørdam ”Four more years, tak...”, kapitel 2, afsnit 2.9. I dette indlæg skriver hun blandt andet:

”

Jeg var så heldig at være med fra begyndelsen og må nu efter fire år som formand for familieretsnævnet desværre tage til efterretning, at det efter reglerne ikke er muligt at få fire år mere.

”

Vi er nu midt i et nyt travlt og begivenhedsrigt år 2023 med mange vigtige opgaver foran os og fortsat med et samlet højt sagstal på forventet mellem 3.000-4.000 sager på årsbasis. Vi skal hver dag gøre os umage med fortsat at sikre, at der bliver givet appeltilladelser og fri proces i de rigtige sager, og at alle sager bliver behandlet på et kvalitativt højt niveau og afgjort inden for en rimelig tid.

Dette kan kun lade sig gøre takket være den fokuserede og dedikerede indsats, som alle nævnets medlemmer og suppleanter i nævnets tre afdelinger samt sekretariatets personale altid yder. Dette vil vi benytte lejligheden til at takke for. Vi kan desuden glæde os over at have gode samarbejdsrelationer til de eksterne interessenter, advokater og borgere, som hver dag bidrager til, at vi kan træffe afgørelser på et veloplyst og kvalificeret grundlag.

Du kan finde informationer om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og på LinkedIn. Det omfatter nærmere orientering om nævnets tre afdelinger, årsberetninger og løbende opdatering med nyheder mv. Vi håber og tror på, at du som bruger nemt finder de oplysninger, som du har brug for.

Vi ønsker god fornøjelse med læsning af beretningen.

Hanne Kjærulff
Sekretariatschef

Lars Apostoli
Formand

1.1 Nævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed

Procesbevillingsnævnet består i dag af tre afdelinger.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces og klager over Civilstyrelsens afslag på retshjælp til klagesager ved internationale klageorganer.

Du kan læse nærmere om Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser i kapitel 3 og 4, om afdelingen for behandling af familierettens afgørelser i kapitel 5 og om afdelingen for fri proces i kapitel 6 og 7.

Reglerne om Procesbevillingsnævnets virksomhed og opgaver er nærmere reguleret i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Nævnets kompetence i alle tre afdelinger er primært reguleret i de relevante afsnit i retsplejeloven.

Procesbevillingsnævnet er både organisatorisk og forfatningsmæssigt en unik organisation, som næppe findes tilsvarende i andre lande. Det fremgår af forarbejderne til lovgivningen om nævnets virksomhed, at nævnet er uafhængigt af både domstolene og den offentlige forvaltning, og nævnet er således ikke omfattet af offentlighedsloven, forvaltningsloven og ombudsmandsloven. Nævnet er dog omfattet af databeskyttelseslovgivningen. Nævnets afgørelser kan ikke påklages til justitsministeren eller til anden administrativ myndighed.

De nærmere regler om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager er i forskellige afsnit og kapitler i retsplejeloven suppleret af enkelte regler i særlovgivningen, og reglerne om fri proces mv. er i retsplejelovens kapitel 31 og retshjælpsloven. Den grønlandske retsplejelov indeholder appelbegrænsningsregler (kun) til Højesteret, og den færøske retsplejelov indeholder appelbegrænsningsregler svarende til den danske retsplejelov.

Retsplejelovens kapitel 1 a om Procesbevillingsnævnet er medtaget som bilag A og nævnets forretningsorden som bilag B. Som bilag C er desuden medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelser. Som bilag D er medtaget de bestemmelser i retsplejeloven, der giver hjemmel for meddelelse af fri proces. Bilag E er lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven. Bilag C til E medtager de bestemmelser i lovgivningen, som er gældende på tidspunktet for årsberetningens udarbejdelse i 2022. Bilag F til årsberetningen er bekendtgørelse nr. 1.840 af 7. december 2020 om de økonomiske betingelser for fri proces, der var gældende for 2022. En nærmere omtale af lovgivningen af betydning for nævnets virksomhed er medtaget som bilag G til årsberetningen, og et overblik over reformer og

Procesbevillingsnævnet

Afdelingen for appeltilladelser

- 5 medlemmer:
 - Højesteretsdommer
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
 - Universitetslærer
- + suppleanter
- + færøske advokater
- I alt 17

Afdelingen for fri proces

- 3 medlemmer:
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
- + suppleanter
- I alt 6

Afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

- 3 medlemmer:
 - Landsdommer
 - Byretsdommer
 - Advokat
- + suppleanter
- I alt 6

Sekretariatet

- yder juridisk og administrativ bistand til alle nævnets afdelinger
- Sekretariatschef, souschef, øvrige jurister kontorfunktionærer og studentermedhjælpere

nye regler af betydning for Procesbevillingsnævnets kompetence de seneste år er medtaget som bilag H.

Se nærmere om Procesbevillingsnævnets opgaver og lovgivning om nævnets virksomhed samt sagsbehandling navnlig Hanne Kjærulff i "*Kommenteret Retsplejelov*", 10. udgave, 2018, kapitel 1 a, side 53-76, og Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "*Appeltilladelser*", 1. udgave, 2017.

1.2 Nævnets afdeling for appeltilladelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser består af en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en professor i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse.

Beskikkelsen af de 4 førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Professoren beskikkes uden forudgående indstilling. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for appeltilladelser bestod i perioden 1. januar – 31. december 2022 af følgende 5 medlemmer:

- Højesteretsdommer Lars Apostoli
- Landsdommer Ole Græsbøll Olesen
- Byretsdommer Dorit Kring
- Advokat Nikolaj Linneballe
- Professor Thomas Elholm

Suppleanter:

- Højesteretsdommer Kristian Korfits Nielsen
- Landsdommer Karen Hald
- Landsdommer Lis Frost / pr. 1. juli 2022 landsdommer Hanne Harritz Pedersen
- Byretsdommer Charlotte Bliss Elmquist
- Byretsdommer Rasmus Damm
- Advokat Asger Bagge-Jørgensen
- Advokat Anne Almose Røpke
- Professor Kim Sommer Jensen
- Professor Clement Salung Petersen

Advokatmedlemmet ved afgørelse af en ansøgning om apeltilladelse i en sag fra Færøerne vil være en færøsk advokat, som er følgende:

- Óla Jákup Kristoffersen (medlem)
- Petur Even Djurhuus (suppleant)
- Annfinn V. Hansen (suppleant)

Der er sket en delvis udskiftning pr. 1. juli 2023, hvor højesteretsdommer Jørgen Steen Sørensen er indtrådt som ny suppleant i stedet for højesteretsdommer Kristian Korfits Nielsen. Desuden er professor Clement Salung Petersen ophørt sit hverv som suppleant ved udløbet af den 2-årige beskikkelsesperiode med udgangen af juni 2023.

1.3 Nævnets afdeling for apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Procesbevillingsnævnets afdeling for apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser bestod i perioden den 1. januar – 31. december 2022 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Julie Skat Rørdam (afdelingsformand)
- Byretsdommer Henriette Sartvin
- Advokat Susan Sørensen

Suppleanter:

- Landsdommer Jon Esben Hvam
- Byretsdommer Jeanett Bukhave
- Advokat Karen Wung-Sung

Der er sket en delvis udskiftning pr. 1. april 2023, hvor byretsdommer Jens Erik Stausbøll og byretsdommer Ulla Ingerslev er indtrådt som medlem og suppleant i stedet for byretsdommer Henriette Sartvin og byretsdommer Jeanett Bukhave, og advokat Johan Hartmann Stæger og advokat Allan Nejbjerg er indtrådt som medlem og suppleant i stedet for henholdsvis advokat Susan Sørensen og advokat Karen Wung-Sung. Med virkning fra 1. oktober 2023 indtræder to endnu ikke udpegede nye landsdommere i stedet for landsdommer Julie Skat Rørdam og landsdommer Jon Esben Hvam.

1.4 Nævnets afdeling for fri proces

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Der bliver desuden beskikket en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Medlemmerne og suppleanterne bliver beskikket for en periode på to år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere to år. De kan desuden kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Nævnets afdeling for fri proces bestod i perioden 1. januar – 31. december 2022 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Alex Puggaard (afdelingsformand)
- Byretsdommer Mette Bytofte
- Advokat Mads Krøger Pramming

Suppleanter:

- Landsdommer Annette Dellgren
- Byretsdommer Søren Hafstrøm
- Advokat Allan Nejbjerg

Der er sket en delvis udskiftning pr. 1. januar 2023, hvor byretsdommer Helle Dietz og byretsdommer Merete Kyhl Engholm er indtrådt som medlem og suppleant i stedet for byretsdommer Mette Bytofte og byretsdommer Søren Hafstrøm, og hvor advokat Karen-Margrethe Schebye og advokat Christian Parbo er indtrådt som medlem og suppleant i stedet for advokat Mads Krøger Pramming og advokat Allan Nejbjerg, ligesom der er sket en delvis udskiftning pr. 1. juli 2023, hvor landsdommer landsdommer Michael de Thurah er indtrådt i stedet for landsdommer Alex Puggaard og således, at landsdommer Annette Dellgren er medlem, og Michael de Thurah er suppleant.

Nævnets afdeling for fri proces består således pr. 1. juli 2023 af følgende 3 medlemmer:

- Landsdommer Annette Dellgren
- Byretsdommer Helle Dietz
- Advokat Karen-Margrethe Schebye

Suppleanter:

- Landsdommer Michael de Thurah
- Byretsdommer Merete Kyhl Engholm
- Advokat Christian Parbo

1.5 Nævnets sekretariat

Til Procesbevillingsnævnet er knyttet et sekretariat, der forestår alle sagers forberedelse. Sekretariatet varetager alle opgaver forbundet med alle sagers behandling så som de indledende sagsskridt, udarbejdelse af interne notater, der indeholder en gennemgang af sagens faktum, alle relevante juridiske forhold for bedømmelse af sagen, de retlige overvejelser og en indstilling til nævnet om afgørelse, ligesom sekretariatet sørger for at udforme og sende afgørelse i sagerne. Sekretariatet varetager desuden øvrige generelle sager og administrative opgaver forbundet med nævnets virksomhed. Årsværksforbruget i Procesbevillingsnævnets sekretariat var i 2022 på 26,4 årsværk.

Der er i sekretariatet pr. juli 2023 følgende ansatte:

- Sekretariatschef Hanne Kjærulff
- Souschef Christian Sivert Brogaard

- Chefkonsulent Anne Kirstine Gørtz
- Chefkonsulent Mads Pedersen

- Specialkonsulent Agnethe Kirstine Kerrn-Jespersen
- Specialkonsulent Celia Bautista Schneider
- Specialkonsulent Signe Olivia Lading
- Specialkonsulent Pernille Tinndahn Bøndergaard
- Specialkonsulent Lars Lyng Dahlgaard
- Specialkonsulent Dorthea Maria Lund (orlov)
- Specialkonsulent Rasmus Møller Axelsen
- Specialkonsulent Louise Hegnsborg Bruun

- Fuldmægtig Caroline Søgaard Køber (orlov)
- Fuldmægtig Jeanette Janni Nielsen
- Fuldmægtig Tobias Christian Fink-Jensen
- Fuldmægtig Mette Abkjær Jensen (orlov)
- Fuldmægtig Bjørg Gudbrand Winsløw (orlov)
- Fuldmægtig Amalie Hartz Reenberg
- Fuldmægtig Katrine Ramhøj
- Fuldmægtig Louise Tange
- Fuldmægtig Michael Jørgensen
- Fuldmægtig Gitte Damkjær Andersen
- Fuldmægtig Anne Hastrup

- Kontorfuldmægtig Karin Kofoed Næsager
- Kontorfuldmægtig Pia Jørgensen
- Kontorfuldmægtig Anja Rosenkrants Clausen
- Kontorfuldmægtig Mikala Elverdal
- Kontorfuldmægtig Julie Risom Knudsen
- Kontorfuldmægtig Marjun Fordyce Sigurskjold
- Kontor medarbejder Thakshana Sivalingam
- Kontor- og servicemedarbejder Karin Kjellmann Nielsen

- Studentermedhjælper Emma Elisabet Danker Blanford
- Studentermedhjælper Sara Linnéa Søe Sandell

2.1 Forberedelse af nævnsbehandlingen

Reglerne om Procesbevillingsnævnets sagsbehandling kan du se i retsplejelovens kapitel 1 a og i nævnets forretningsorden. Det fremgår af retsplejelovens § 25, at nævnet selv fastsætter sin forretningsorden.

Nævnets forretningsorden er senest ændret med virkning fra 1. april 2019 ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019. Ændringerne består navnlig i konsekvensændringer som følge af ny lovgivning om familieretsreformen og de ændringer i bl.a. retsplejelovens kapitel 1 a, det har medført for Procesbevillingsnævnets virksomhed både med etablering af nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser med virkning fra 1. april 2019 og i øvrigt også en ændring af retsplejelovens § 25, stk. 2, af betydning særligt for nævnets afdeling for appeltilladelser.

Efter § 2 i forretningsordenen drager nævnets formand og afdelingsformænd omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat. En ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces skal efter forretningsordenens § 3 være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, som er truffet vedrørende sagen, samt kopi af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse.

En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appeltilladelse og klage over afslag på fri proces. Du kan finde blanketter med vejledning på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister, jf. forretningsordenens § 3, stk. 4. Nævnet kan i en sag om appeltilladelse se bort fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over afslag på fri proces kan nævnet se bort fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

En ansøgning eller klage kan sendes til Procesbevillingsnævnet enten med digital post eller almindelig post, og hvis henvendelsen bliver sendt digitalt, er det derfor ikke nødvendigt tillige at sende med almindelig post.

Hvis ansøgningen eller klagen bliver sendt med digital post den dag, hvor fristen udløber, er den efter § 3, stk. 4, rettidig, hvis henvendelsen er modtaget i nævnet inden udgangen af døgnet, også selv om fristens sidste dag er en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag. Hvis henvendelsen derimod bliver sendt med almindelig post eller bliver overbragt, er den alene rettidig, hvis den bliver modtaget i nævnet inden kontortids ophør kl. 15, og hvis fristens sidste dag falder på en lørdag, søndag, helligdag eller anden lukkedag, så skal henvendelsen i disse tilfælde være modtaget den forudgående hverdag inden kontortids ophør kl. 15.

I sager vedrørende appeltilladelse underretter sekretariatet efter forretningsordenens § 4, stk. 1 og 2, 1. pkt., ansøgeren og modparten i sagen om modtagelsen af ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretning i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden, jf. § 4, stk. 2, 2. pkt.

I sager vedrørende fri proces underretter sekretariatet efter § 4, stk. 1, klager om modtagelsen af klagen.

I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12-14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23.

Der bliver desuden taget stilling til, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Alle ansøgninger og klager visiteres af sekretariatschefen eller dennes stedfortræder så vidt muligt samme dag, som de bliver modtaget. Ved ansøgninger om appeltilladelse tilstræber sekretariatet i umiddelbar forlængelse af modtagelsen at gøre ansøgerne opmærksom på en eventuel mulighed for at appellere direkte i tilfælde, hvor dette er muligt, eller hvor det dog er tvivlsomt, om Procesbevillingsnævnets tilladelse er nødvendig.

Der bliver konkret taget stilling til, om en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angivet frist.

Formanden eller afdelingsformanden – i praksis sekretariatschefen – afgør efter forretningsordenens § 5, stk. 1, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Nævnsbehandlingen i nævnets tre afdelinger er gratis for ansøgeren eller klageren, og hverken disse eller modparten kan blive pålagt sagsomkostninger i anledning af nævnsbehandlingen.

Du kan – udover de årlige årsberetninger og relevant litteratur – læse mere om Procesbevillingsnævnets virksomhed på nævnets hjemmeside. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med nyheder om afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed. Du kan også finde ofte forekommende *spørgsmål & svar* for nævnets afdelinger. Hjemmesiden indeholder desuden blanketter med vejledninger, som kan anvendes ved indgivelse af enten ansøgning om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces. Du kan også orientere dig om nævnets virksomhed på LinkedIn.

2.2 Nævnsbehandling

Procesbevillingsnævnets afgørelser træffes efter forretningsordenens § 6 ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen. Nævnets behandling sker på grundlag af notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne 1-2 uger før nævnsmødet. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist.

Nævnets møder er ikke offentlige, og sagens parter har ikke adgang til møderne, jf. forretningsordenens § 7, stk. 1 og 2.

I nævnets enkelte afdelinger deltager samtlige nævnsmedlemmer i møderne, det vil sige 5 medlemmer i afdelingen for appelltilladelser, 3 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 3 medlemmer i afdelingen for fri proces. I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant. Har et eller flere medlemmer og disses suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis henholdsvis 3 medlemmer i afdelingen for appelltilladelser, 2 medlemmer i afdelingen for familierettens afgørelser og 2 medlemmer i afdelingen for fri proces er til stede, jf. forretningsordenens § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, og § 16, stk. 1.

Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed, jf. forretningsordenens § 11, stk. 2, § 14, stk. 2, og § 16, stk. 2. I afdelingen for appelltilladelser er formandens stemme afgørende i tilfælde af stemmelighed. I afdelingen for appelltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser og i afdelingen for fri proces kræves enighed, hvis afgørelsen alene træffes af 2 medlemmer.

2.2.1 Særligt om 3-mandsmøder i afdelingen for appelltilladelser

Nævnets afdeling for appelltilladelser har fra nævnets start i 1996 til 2016 ikke benyttet den i retsplejelovens § 25, stk. 2, givne adgang til at afgøre sagerne med 3 medlemmer bestående efter den daværende bestemmelse af en dommer, en advokat og en universitetslærer. Nævnet har imidlertid fra og med 2017 i medfør af § 25, stk. 2, og forretningsordenens § 12 – efter nærmere skriftlige retningslinjer i særlige grupper af tilfælde – besluttet at afholde enkelte nævnsmøder med deltagelse af 3 nævnsmedlemmer.

Der er med virkning fra 1. april 2019 lavet en ændring af § 25, stk. 2, hvorefter bestemmelsen om sammensætning af de tre medlemmer nu angiver en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og desuden omfatter kompetencen alene ansøgninger om appelltilladelser til landsretten. Der er en nærmere regulering i § 12 i den seneste forretningsorden, der trådte i kraft 1. april 2019.

Nævnets afdeling for appelltilladelser har besluttet, at følgende sager om appelltilladelse til landsretten kan behandles på 3-mandsmøder:

Tabel 2.1 Sagskategorier der kan behandles på 3-mandsmøder i afdelingen for apptilladelser

Kategori	Bestemmelse	Undtagelse
Civile sager		
Ankesager (max 20.000 kr.)	Retsplejelovens § 368	Dog ikke sager om henvisning til landsretten
Tvangsanbringelse mv.	Serviceovens § 171	
Delafgørelser (anke og kære)	Retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.	
Undervejsafgørelser (kære)	Retsplejelovens § 389 a	
Afgørelser om udlæg (max 20.000 kr.)	Retsplejelovens § 584	
Fritagelse for sagsportalen	Retsplejelovens § 148 a	
Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger	Retsplejelovens § 392 a	
Straffesager		
Alle straffesager (bøde max 6.000 kr. eller max 20 dagbøder mv.)	Retsplejelovens § 903	Dog ikke ansøgninger fra anklagemyndigheden

Nævnets afdeling for apptilladelser har besluttet følgende skriftlige retningslinjer for behandlingen af sager på 3-mandsmøder:

- Nævnet er ved 3-mandsmøder beslutningsdygtigt, hvis to medlemmer/suppleanter voterer mundtligt, og der foreligger et skriftligt votum fra yderligere et medlem/suppleant.
- Når blot ét af de deltagende medlemmer/suppleanter anmoder om det, skal sagen i stedet behandles på et 5-mandsmøde, jf. forretningsordenens § 12.

2.2.2 Bemyndigelser til formanden og afdelingsformanden i de tre afdelinger

Med hjemmel i retsplejelovens § 25, stk. 2, er det i forretningsordenens § 8 fastsat, at formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger uden forelæggelse for nævnet kan tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence. Denne kompetence er i praksis delegeret til sekretariatet.

Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af nævnet ved enstemmig beslutning, træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet.

Nævnets tre afdelinger har bemyndiget formanden og afdelingsformændene til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Nævnets tre afdelinger har desuden bemyndiget formanden og afdelingsformændene til at afgøre visse andre sagstyper.

Nedenfor kan du se oversigter over, hvilke faste formandsbemyndigelser, der gælder i de tre afdelinger af Procesbevillingsnævnet.

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Tabel 2.2 Formanden (højesteretsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Fristafslag	
Formanden kan træffe afgørelse om fristafslag på ansøgninger om appeltilladelse, der er indgivet efter udløbet af den ordinære ansøgningsfrist.	
Sagsomkostninger og salær	
Formanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat sagsomkostninger på højst 20.000 kr., eller hvor retten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.	§ 389, stk. 2 § 391, stk. 2 § 584 a, stk. 2
Formanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 20.000 kr.	§ 389, stk. 3 § 584 a, stk. 3
Retsplejelovens § 390	
Formanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten af byrettens kendelser og beslutninger i civile sager truffet under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse og af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger, hvis byretten eller Sø- og Handelsretten har afsagt dom.	§ 390
Formanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelse i en kæresag, hvis byretten har afsagt dom i sagen. Formanden kan endvidere meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser eller beslutninger under en ankesag eller en 1. instanssag, hvis landsretten har afsagt dom.	§ 390
Genoptagelse	
Formanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17
2. instansbevilling i straffesager i særlige tilfælde	
Formanden kan meddele 2. instansbevilling i straffesager, hvor en eller flere tiltalte har anket frit for så vidt angår det omhandlede forhold, men hvor ansøgeren som medtiltalt er afskåret herfra som følge af bødens størrelse.	
Formanden kan meddele 2. instansbevilling i straffesager, hvor tiltalte har anket et adhæsionskrav og søger om tilladelse til at anke strafsørgsmålet.	
Skyldsspørgsmålet	
Formanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager, hvor tiltalte alene ønsker Højesterets prøvelse af skyldsspørgsmålet.	

Tabel 2.3 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Sagsomkostninger og salær	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat sagsomkostninger på højst 20.000 kr., eller hvor retten har ophævet sagens omkostninger, og der for landsretten ikke vil være spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.	§ 389, stk. 2 § 391, stk. 2 § 584 a, stk. 2
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om kæretilladelse i sager, hvor byretten, fogedretten eller skifteretten har fastsat salær til en beskikket advokat på højst 20.000 kr.	§ 389, stk. 3 § 584 a, stk. 3
Genoptagelse	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse, for så vidt angår sager, der har været behandlet på et 3-mandsmøde, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser

Tabel 2.4 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Retsplejelovens § 390	
Afdelingsformanden kan meddele afslag på ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten af familierettens kendelser og beslutninger i sager truffet under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse, hvis familieretten har afsagt dom.	§ 390
Genoptagelse	
Afdelingsformanden kan træffe afgørelse om afslag på ansøgninger om genoptagelse for så vidt angår sager, der har været behandlet på et nævnsmøde, såfremt der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.	Forretningsordenens § 17

Formandsbemyndigelser i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

Tabel 2.5 Afdelingsformanden (landsdommeren) har følgende formandsbemyndigelser

Genoptagelse
Afslag på genoptagelse, når der ikke foreligger væsentlige nye oplysninger.   Genoptagelse og hjemvisning til Civilstyrelsen, når styrelsens afslag er begrundet med, at der er en retshjælpsforsikring, men det over for Procesbevillingsnævnet er dokumenteret, at forsikringsselskabet har givet afslag på retshjælpsdækning.   Genoptagelse og meddelelse af fri proces i genoptagelsessager i bl.a. erstatningssager om påstandsudvidelse vedrørende de samme poster, som nævnet tidligere har meddelt fri proces til.   Genoptagelse og meddelelse af fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor nævnet tidligere har meddelt fri proces til en anerkendelsespåstand (konvertering af påstanden).   Genoptagelse og tilbagesendelse til Civilstyrelsen i tilfælde, hvor der åbenbart er grundlag herfor, men hvor det ikke er åbenbart, at der skal meddeles bevilling.
Retshjælpsforsikring
Hjemvisning til Civilstyrelsen, når styrelsens afslag er begrundet med, at der er en retshjælpsforsikring, men det over for Procesbevillingsnævnet er dokumenteret, at forsikringsselskabet har givet afslag på retshjælpsdækning.   Stadfæstelse af Civilstyrelsens afslag under henvisning til, at ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der ikke har afslået dækning til sagen, og hvor sagen efter sin art utvivlsomt er omfattet af forsikringen.   Retshjælpsforsikringsafslag i tilfælde af, at Civilstyrelsen har meddelt realitetsafslag, og hvor det over for Procesbevillingsnævnet oplyses, at ansøgeren har en retshjælpsforsikring, der ikke har givet afslag, og hvor sagen efter sin art utvivlsomt er omfattet af forsikringen.
Økonomiske betingelser
Stadfæstelse i tilfælde af, at Civilstyrelsen har meddelt afslag under henvisning til, at de økonomiske betingelser ikke er opfyldt, og hvor § 329 ikke er påberåbt over for Civilstyrelsen, og hvor det er utvivlsomt, at ansøgeren ikke opfylder de økonomiske betingelser.
Manglende indsendelse af nødvendige oplysninger
Stadfæstelse af Civilstyrelsens henlæggelse af sagen på grund af manglende indsendelse af oplysninger, der er nødvendige for sagens behandling i de tilfælde, hvor oplysningerne heller ikke er indsendt til Procesbevillingsnævnet.   Henlæggelse af sager, hvor klager ikke har indsendt nødvendige oplysninger – f.eks. oplysninger om økonomiske forhold – til Procesbevillingsnævnet trods opfordring hertil med varsling om mulig henlæggelse af sagen.
Andet
Bevilling efter § 329 i sager, hvor nævnets afdeling for appelltilladelser har givet tredjeinstansbevilling.   Afgørelse vedrørende klage over Civilstyrelsens afslag på aktindsigt.   Afvisning af sager, der er modtaget for sent, og hvor der åbenbart ikke foreligger undskyldende omstændigheder.

2.3 Underretning og aktindsigt

Nævnets afgørelse bliver efter forretningsordenens § 19, stk. 1, meddelt til ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvordan de har stemt. Efter begæring bliver det oplyst, hvem der har deltaget i sagens behandling.

I sager vedrørende appeltilladelser sender nævnet også afgørelsen i kopi til orientering til en modpart, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen, og der gives tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen, jf. § 19, stk. 4 og 5. I sager om fri proces sker dette kun, hvis modparten i selve retstvisten rent undtagelsesvist er blevet hørt i forbindelse med klagen. I sager om fri proces bliver der altid givet underretning om afgørelsen til Civilstyrelsen, og ved bevilling af fri proces i verserende retssager bliver meddelelse om bevilling tillige givet til den ret, der behandler sagen, jf. § 19, stk. 6.

Som forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets virksomhed begrundes nævnets afgørelser kun med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces. En særlig bestemmelse herom er optaget i forretningsordenens § 19, stk. 2.

Nævnets afgørelser

Det er forudsat i forarbejderne til lovgivningen om Procesbevillingsnævnets etablering, at nævnets afgørelser ikke skal begrundes nærmere. Dette begrundes navnlig med, at nævnets afgørelser ikke skal fremstå som en afgørelse af selve sagen. I forhold til afslag vil en sådan uddybende begrundelse desuden kunne give f.eks. en landsretsdømme en særlig præjudikatsværdi i forhold til andre landsretsafgørelser, hvor nævnet ikke har behandlet en ansøgning om appeltilladelse til Højesteret. Endvidere vil en nærmere begrundelse for en appeltilladelse på grund af nævnets sammensætning kunne give anledning til principielle betænkeligheder i forhold til den efterfølgende behandling af sagen ved domstolene, herunder Højesteret.

Nævnets afgørelser bliver på den baggrund kun begrundet med henvisning til indholdet af den bestemmelse i retsplejeloven eller anden lovgivning, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse eller fri proces, jf. forretningsordenens § 19, stk. 2.

Se om nævnets afgørelser navnlig Bet. 1260/1993, s. 30, og FT 1994-95, tillæg A, s. 2957 ff. Spørgsmålet om, hvorvidt nævnets begrundelser i sager om appeltilladelse kan anses for tilstrækkelige, er flere gange blevet godkendt af domstolene, bl.a. af Højesteret i U 1997.1062 H.

Efter forretningsordenens § 20, stk. 1, meddeles aktindsigt af formanden eller afdelingsformanden i de 3 afdelinger – i praksis sekretariatet – i overensstemmelse med retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillempringer. Efter § 20, stk. 2, bliver begæring om indsigt fra den registrerede behandlet efter reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22. I praksis er det sekretariatet, der behandler og meddeler oplysninger efter reglerne om aktindsigt og indsigt.

2.4 Sagsproduktion og øvrige opgaver

2.4.1 Ansøgninger om appeltilladelse og klager over afslag på fri proces

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser i perioden 2014-2022:

Tabel 2.6 Antal sager om appeltilladelse

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Uafsluttede sager fra året før	295	496	479	414	371	446	504	802	763
Antal modtagne sager	1.848	2.392	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448	2.321
Antal afsluttede sager	1.647	2.409	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487	2.275
Uafsluttede sager ved årets udgang	496	479	414	371	446	504	802	763	809

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser i perioden fra etableringen i 2019 til 2022:

Tabel 2.7 Antal sager om appeltilladelse vedrørende familierettens afgørelser

				2019	2020	2021	2022
Uafsluttede sager fra året før				0	21	29	25
Antal modtagne sager				173	184	201	200
Antal afsluttede sager				152	176	205	195
Uafsluttede sager ved årets udgang				21	29	25	30

I nedenstående tabel ses udviklingen i antal ordinære sager om fri proces i perioden 2014-2022:

Tabel 2.8 Antal sager om fri proces

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Uafsluttede sager fra året før	219	162	153	133	96	105	214	89	176
Antal modtagne sager	1.126	992	840	782	662	892	664	666	513
Antal afsluttede sager	1.186	1.001	860	819	653	783	789	579	552
Uafsluttede sager ved årets udgang	162	153	133	96	105	214	89	176	137

2.4.2 Antal afsluttede sager pr. årsværk

Antal afsluttede sager pr. medarbejder er for 2022 beregnet med udgangspunkt i det samlede antal sager i nævnets tre afdelinger. Antal sager for anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt indgår ikke i nedenstående tabel. Antallet af årsværk omfatter samtlige medarbejdere i Procesbevillingsnævnets sekretariat. Årsværksforbruget for 2022 er opgjort til 26,4.

Tabel 2.9 Udviklingen i antal afsluttede sager pr. årsværk 2014-2022

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal afsluttede sager – appel	1.647	2.409	2.485	2.399	2.161	2.545	2.905	2.487	2.275
Antal afsluttede sager – appel (familieretten)	-	-	-	-	-	152	176	205	195
Antal afsluttede sager – fri proces	1.183	1.001	860	819	653	783	789	579	552
Antal afsluttede sager i alt	2.830	3.410	3.345	3.218	2.815	3.480	3.870	3.271	3.022
Antal årsværk*	20,7	24,0	24,3	24,0	24,4	25,8	27,3	27,7	26,4
Antal afsluttede sager pr. årsværk	136,7	142,1	137,7	134,1	115,4	134,9	141,8	118,1	114,5

*I antal årsværk er fratrukket barselsorlov, langtidssygdom og anden orlov.

Det er nævnets mål, at der årligt skal afsluttes mindst 135 sager pr. årsværk. Det skal i forbindelse med opgørelsen af antallet af afsluttede sager pr. årsværk både for 2022 og for tidligere år tages i betragtning, at der ikke indgår nye sagsforløb om genoptagelse, sager om aktindsigt eller andre egentlige sagsrelaterede opgaver.

Derudover omfatter opgørelsen ikke nogen former for opgaver, der relaterer sig til organisatoriske, administrative eller andre forekommende forhold.

Samlet set har nævnet i 2022 modtaget 3.034 sager, og nævnet har afsluttet 3.022 sager i løbet af året.

Procesbevillingsnævnets årsværksforbrug i 2022 er lidt lavere end årsværksforbruget i 2021 og 2020. Antallet af afsluttede sager pr. medarbejder i 2022 er også lidt lavere end i den foregående periode. Det hører blandt andet med til billedet, at der i 2019 og i særlig grad i 2020 har været en række ensartede typer sager om appeltilladelse til landsretten med samme problemstilling. Dertil kommer, at en stor del af sager de senere år har været af en relativt større kompleksitet.

Det bemærkes, at Procesbevillingsnævnet i opgørelsen ikke foretager en såkaldt vægtning af sagerne.

2.5 Sekretariatets sagsbehandling og brugerorientering

I dette afsnit får du et indblik i, hvordan sagerne i nævnets 3 afdelinger bliver behandlet.

Procesbevillingsnævnet er en institution i retssystemet, der har eksisteret i mere end 25 år og i opgavevolumen er vokset betydeligt gennem årene. Fra nævnets etablering i 1996 har nævnets afdeling for appeltilladelser behandlet ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i alle typer sager i retssystemet. Dertil kommer, at Procesbevillingsnævnets kompetence siden 2007 har været udvidet til også at omfatte behandling af klager over afslag på fri proces og dermed oprettelse af nævnets afdeling for fri proces. Med virkning fra 1. april 2019 blev nævnets kompetence yderligere udvidet med etablering af nævnets afdeling for appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets 3 afdelinger – afdelingen for appeltilladelser, afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser og afdelingen for fri proces – behandler på årsbasis et meget stort antal sager på samlet ca. 3.000-4.000 sager.

Det er nævnets sekretariat, der sørger for at bistå nævnets tre afdelinger med sagsbehandlingen og andre øvrige administrative opgaver.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Det betyder, at selv om en sag har væsentlig betydning for den enkelte, er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at sagen opfylder betingelserne for appeltilladelse eller fri proces.

Sekretariatets medarbejdere har i forbindelse med en værdiprocess i 2012 formuleret blandt andet følgende værdier for arbejdet i Procesbevillingsnævnet:

Vi har respekt for den opgave, vi skal løse, og bestræber os på at udføre den med høj faglig kvalitet.

Vi skal være imødekommende, indlevende og grundige.

Vi skal behandle sagerne effektivt og så hurtigt, som det er forsvarligt.

Vi stiller krav til os selv – i hver eneste sag.

2.5.1 Sekretariatets sagsbehandling

Hvis du ønsker enten at søge Procesbevillingsnævnet om appeltilladelse til landsretten eller til Højesteret, eller hvis du ønsker at klage over Civilstyrelsens afslag på fri proces, så skal du sende en sådan henvendelse med relevante bilag digitalt til Procesbevillingsnævnets hovedpostkasse post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk. Det er også muligt at sende med almindelig fysisk baseret post, men næsten alle henvendelser sker i dag digitalt.

På nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk er der nærmere vejledning om at søge om appeltilladelse eller klage over afslag på fri proces, ligesom du også har mulighed for at udfylde en blanket og sende til Procesbevillingsnævnet. Det er vigtigt, at du udover at begrunde din anmodning om appeltilladelse eller fri proces tillige altid sender i hvert fald den eller de afgørelser, der er genstand for din henvendelse.

Det er også muligt at kontakte Procesbevillingsnævnet telefonisk, hvis du har spørgsmål til en sags behandling.

Procesbevillingsnævnets sekretariat bistår nævnets tre afdelinger med at forberede alle sager, herunder ved alle indledende sagsskridt, ved udarbejdelse af notater vedrørende alle sagens aspekter og efter afgørelse af sagen ved udsendelse af afgørelse.

Sekretariatets kontorphonale har bl.a. til opgave at journalisere alle henvendelser. Sekretariatschefen (eller en chefkonsulent) visiterer og screener alle nye sager og angiver interne instrukser om sagsskridt, som kontorphonalet herefter sørger for at kommunikere ud i overensstemmelse hermed.

Når sagerne er klar til sagsbehandling, udarbejder sekretariatets jurister et notat for hver enkelt sag. Sagsbehandlerne vil på baggrund af henvendelsen, den eller de afgørelser, der er genstand for henvendelsen, modpartens eventuelle udtalelse og samtlige øvrige modtagne bilag i sagen udarbejde et notat om de faktiske og juridiske aspekter ved sagen og med en indstilling til, hvordan nævnet skal afgøre sagen. Notatet bliver vedlagt sagens relevante bilag. Sagsbehandlerne får under udarbejdelse af notater løbende råd og vejledning af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen. Efter notatet er færdiggjort af sagsbehandleren, vil sagen som udgangspunkt blive gennemgået af en chefkonsulent eller af sekretariatschefen, der herefter kommer med eventuelle rettelselser og forslag til ændringer eller i øvrigt drøfter sagens aspekter med sagsbehandleren. Efter sekretariatschefens eller chefkonsulentens endelige godkendelse er sagen parat til at blive sendt ud til nævnsmedlemmerne og blive behandlet sammen med alle øvrige behandlede sager til nævnsmødet.

Der er typisk flere nævnsmøder hver uge i nævnets tre afdelinger, og der bliver til hvert nævnsmøde 1-2 uger inden sendt et passende antal sager til nævnsmedlemmerne. Når juristerne har udarbejdet notater med bilag i alle sager, sørger en medarbejder i kontorsekretariatet for at sende alle notater med en dagsorden til nævnsmedlemmerne.

Sagsbehandleren deltager desuden – sammen med enten sekretariatschefen eller en chefkonsulent – i nævnsmødet under behandling af de sager, som er forberedt til mødet. Når nævnets medlemmer har truffet afgørelse i sagen på nævnsmødet, udfærdiger sekretariatet en afgørelse i sagen på baggrund af resultatet af nævnets votering.

Ekspedition af sagsskridt udsendelse til nævnsmøder og afgørelser og anden administration sker i øvrigt i et tæt samarbejde mellem sekretariatschefen, de øvrige jurister og sekretariatets kontorphonale.

2.5.2 Kommunikation om sagsskridt og afgørelser

Procesbevillingsnævnets kommunikation med ansøgere, modparter, advokater, retterne, anklagemyndigheden, Civilstyrelsen m.fl. er i videst muligt omfang baseret på digital kommunikation. Således sender Procesbevillingsnævnet sagsskridt og afgørelser til parterne og øvrige aktører med digital post. Kun hvis vedkommende er undtaget fra digital post, bliver afgørelsen sendt med almindelig post. Desuden foregår al kommunikation digitalt med retterne, anklagemyndigheden og Civilstyrelsen, herunder rekvirering af akter mv.

2.5.3 Kommunikation på nævnets hjemmeside mv.

Procesbevillingsnævnets virksomhed er beskrevet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Hjemmesiden indeholder oplysninger om

- kontaktoplysninger
- nævnsmedlemmer og sekretariat
- nævnets oprettelse, opgaver og organisation
- nævnets tre afdelinger
- blanketter og vejledninger
- spørgsmål og svar
- artikler
- årsberetninger
- nyheder

Der er således en nærmere orientering om behandling af ansøgninger om apeltilladelser og klager over afslag på fri proces på hjemmesiden. Hjemmesiden bliver løbende opdateret med oplysninger om nye afgørelser og anden relevant kommunikation om nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet har desuden en LinkedIn profil, hvor forskellige former for kommunikation om nævnets virksomhed bliver formidlet.

Ved afgørelse af en sag bliver der taget stilling til, om der i forlængelse af udsendelse af afgørelsen tillige skal udarbejdes en nyhedstekst, som i så fald bliver kommunikeret på Procesbevillingsnævnets hjemmeside og LinkedIn profil.

Procesbevillingsnævnet udgiver årligt en årsberetning. Årsberetningen omfatter en almindelig orientering om nævnets virksomhed, sammensætning og sagsbehandling i de første to kapitler. De følgende kapitler indeholder desuden en statistisk del med en række talmæssige opgørelser og grafiske illustrationer for sagerne i nævnets afdelinger. Dette bliver suppleret af en omtale af nævnets praksis på udvalgte områder for det enkelte år og med aktuelle indlæg om forskellige emner af betydning for nævnets virksomhed. Bagerst i beretningen er der bilag med lovgivning og andre relevante oplysninger af betydning for Procesbevillingsnævnets virksomhed.

2.5.4 Brugerorientering

En af Procesbevillingsnævnets vigtige målsætninger særligt i disse år er til stadighed at have brugerfokus. Målsætningen om brugerfokus handler om, at brugerne – borgere, virksomheder og myndigheder – er det centrale omdrejningspunkt for organisationen.

Indsatsområderne skal ske med udgangspunkt i den daglige interaktion og med henblik på at styrke videndeling og formidling på en let og forståelig måde om sagsgange fra indgang til udgang for nævnets virksomhed, herunder i skriftlig kommunikation om sagsskridt og afgørelser, på digitale platforme som hjemmesiden, i mundtlig kommunikation, publikationer mv.

Alle sekretariatets medarbejdere tænker helt naturligt brugerfokus ind i arbejdsdagen. Hvis du har spørgsmål til behandling af din sag, kan du som nævnt ofte få svar på dit spørgsmål på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk. Du er desuden altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnets sekretariat.

Hvis du har ønsker til, at vi supplerer vores hjemmeside med yderligere oplysninger, er du velkommen til at kontakte enten sekretariatschef Hanne Kjærulff eller webmaster Julie Risom Knudsen på post@procesbevillingsnaevnet.dk eller post@pbn.dk.

2.6 Oversigt over højesteretspraksis om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a

I 2014 blev indført en række nye appelbegrænsninger i civile sager, blandt andet bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Procesbevillingsnævnet har i årenes løb behandlet et stort antal sager om kære til landsretten i medfør af retsplejelovens § 389 a. Det hører ikke til sjældenhederne, at anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a har givet anledning til fortolkningstvivil, herunder om dens afgrænsning overfor bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Denne fortolkningstvivil har gennem årene affødt en stor mængde retspraksis om bestemmelsens anvendelsesområde.

Retsplejelovens § 389 a omfatter ofte afgørelser om formalitetsspørgsmål, og bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium. For eksempel er afgørelser om sagens fremdrift og bevisførelse samt om afvisning og genoptagelse som udgangspunkt omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Omvendt er afgørelser om spørgsmål, der er afgørende for hele sagens behandling, som for eksempel lovvalg, søgsmålsfrister, søgsmålskompetence og retsevne, som udgangspunkt ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, idet disse afgørelser reguleres af bestemmelsen i retsplejelovens § 253 om delafgørelser. Derudover er afgørelser truffet for eksempel under en isoleret bevisoptagelse og i en almindelig konkurs sag, hvor der ikke efter en hovedforhandling skal træffes afgørelse, som udgangspunkt heller ikke omfattet af kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Der vil i disse tilfælde ofte være fri kære adgang til landsretten efter andre bestemmelser i retsplejeloven eller anden lovgivning.

Procesbevillingsnævnet har flere gange meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet for retsplejelovens § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet i følgende afgørelser:

Tabel 2.10 Omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.2529 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, men ikke stillet sikkerhed for omkostningerne, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2534 H	Kære af byrettens beslutning om at afvise genoptagelse efter udløbet af 4-ugersfristen i retsplejelovens § 367 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse (dissens).
U 2015.2540 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at tillægge et søgsmål mod en offentlig myndighed opsættende virkning krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.545 H	Kære af byrettens kendelse om, at der ikke forelå inhabilitet, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.813 H	Kære af byrettens kendelse om beregning af retsafgift krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.1966 H	Kære af byrettens afslag på fri proces i medfør af retsplejelovens § 327 krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se dog nu retsplejelovens § 327, stk. 6, 3. pkt., hvorefter kære ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2016.3602 H	Kære af skifterettens kendelse om ikke at tinglyse en stævning på den ejendom, som sagen vedrørte, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.1760 H	I en sag om prøvelse af en voldgiftsafgørelses bestemmelse om sagsomkostninger krævede kære af byrettens beslutning om at afvise sagen som følge af udeblivelse Procesbevillingsnævnets tilladelse
U 2017.3223 H	Kære af byrettens kendelse om ikke at ophæve et rejseforbehold for en beskikket advokat krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2017.3224 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at realitetsbehandle Statsforvaltningens afgørelse om ikke at genoptage behandlingen af en forældremyndighedssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse. Se nu de særlige appelbegrænsningsregler vedrørende familierettens afgørelser.
U 2018.3501 H	Kære af byrettens kendelse afsagt i en faderskabssag bl.a. om, at en potentiel fader skulle tages i forvaring, da han nægtede at svare på spørgsmål om, hvor barnet og barnets moder befandt sig, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1308 H	Kære af byrettens afgørelse om midlertidig forældremyndighed krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1863 H	Kære af byrettens afgørelse om ikke at genoptage en faderskabssag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1993 H	Kære af skifterettens afvisning af en anmodning om fri proces til en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.1996 H	Kære af skifterettens tilladelse til ændring af partsbetegnelsen i en konkurskarantænesag krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.3565 H	Kære af byrettens afgørelse om at frigive sikkerhed i anledning af genoptagelse af en sag, hvor der var afsagt udeblivelsesdom, krævede Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Tabel 2.11 Ikke omfattet af retsplejelovens § 389 a

U 2015.3715 H	Byrettens kendelse om syn og skøn afsagt under isoleret bevisoptagelse kunne kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse.
U 2019.3545 H	Kære af skifterettens afgørelse om, at skifteretten ikke var kompetent til at behandle en anmodning om ægtefælleskifte, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 253, stk. 4, eller § 389 a.
U 2020.3744 H	Skifterettens afgørelse om udpegning af kurator i konkursbo er ikke omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a.
U 2021.2051 H	Kære af familierettens kendelse om tvangsfuldbyrdelse af en samværsafgørelse afsagt i forbindelse med familierettens behandling af en sag om fastsættelse af samvær er ikke omfattet af kærebegrænsningen i retsplejelovens § 389 a. Appel af familierettens afgørelser om tvangsfuldbyrdelse sker efter reglerne om appel af fogedrettens afgørelser i retsplejelovens kapitel 53 (§§ 584-587), jf. lovens § 456 q, stk. 1, 3. pkt.
U 2022.3332 H	Kære af en afgørelse efter databeskyttelsesloven, der blev truffet under forberedelsen af en arbejdsskadesag, krævede ikke Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 389 a.

2.7 Færøerne og Grønland – og de særlige forhold der kendetegner sagerne herfra

Af Agnethe Kirstine Kern-Jespersen, specialkonsulent i Procesbevillingsnævnets sekretariat

Procesbevillingsnævnet har eksisteret siden 1996. Nævnet blev oprettet med det primære formål at tage stilling til appel af landsretssager og dermed at forvalte adgangen til Højesteret som tredjeinstans. Siden oprettelsen er der blevet indført yderligere appelbegrænsningsregler, hvorefter anke eller kære til en højere instans kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse. Med fri procesreformen i 2007 fik Procesbevillingsnævnet en ny afdeling – afdelingen for fri proces – der behandler klager over afslag på fri proces.

Både de grønlandske domstole og Retten på Færøerne er en del af Danmarks Domstole. Procesbevillingsnævnet behandler derfor også sager fra Grønland og Færøerne efter reglerne i henholdsvis den grønlandske og den færøske retsplejelov. Sagerne fra både Grønland og Færøerne bærer ofte præg af de helt unikke geografiske forhold, der kendetegner de to steder, ligesom de ikke sjældent involverer særlovgivning.

Særligt om Færøerne

Den 1. januar 2021 trådte den nye færøske retsplejelov i kraft. Den nye retsplejelov indebar blandt andet, at der for de færøske sager blev indført en række appelbegrænsningsregler, der stort set svarer til de appelbegrænsningsregler, der er i den danske retsplejelov. Som eksempel kan nævnes den færøske retsplejelovs § 426, der svarer til den danske retsplejelovs § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger,

der afsiges af Retten på Færøerne under hovedforhandlingen eller dennes forberedelse ikke kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Da den færøske retsplejelov er territorielt afgrænset til Færøerne, søgte man i relevant omfang at give loven en færøsk forankring. Som konsekvens heraf blev det blandt andet indført, at der ved behandlingen af færøske sager skal deltage en færøsk advokat med møderet for Højesteret og ikke som hidtil en dansk advokat med møderet for Højesteret.

I 2022 behandlede Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser fem sager fra Færøerne, mens nævnet i 2021 behandlede to færøske sager. I de sager, der blev behandlet i 2021, meddelte Procesbevillingsnævnet appeltilladelse til henholdsvis Højesteret og Østre Landsret, mens nævnet meddelte afslag i alle fem sager, der blev behandlet i 2022. Det bemærkes, at de fem sager, der blev behandlet i 2022, alle udsprang af samme sag fra Retten på Færøerne. I 2023 har nævnet foreløbig behandlet fire sager om appeltilladelse i færøske sager. Det bemærkes, at de to af sagerne blev modtaget i 2022.

I 2021 meddelte nævnet de færøske skattemyndigheder (TAKS) anketilladelse til Højesteret af en dom, der var afsagt af Østre Landsret, hvor landsretten fandt, at TAKS ikke havde hjemmel til at foretage udpantningsudlæg hos en person bosiddende på Færøerne i en sag, hvor de danske skattemyndigheder havde anmodet om bistand til inddrivelse af et dansk skattekrav, jf. hjælpeaftale af 7. december 1989 mellem de nordiske lande om bistand i skattesager. Landsretten henviste blandt andet til, at det fulgte af § 3 i lagtingslov nr. 109 af 17. december 1987 om offentlig kundgørelsestidende, at kundgørelse i "Kunngerðablaðið" (landsstyrets kundgørelsestidende for Færøerne) var eneste bindende kundgørelsesmåde for lagtingslove, kundgørelser, reglementer og andre offentlige forordninger udstedt af landsstyret. Da hjælpeaftalen hverken efter sin form eller ordlyd havde karakter af en forskrift, der rettede sig til borgere, og da aftalen heller ikke var kundgjort i "Kunngerðablaðið", indeholdt hjælpeaftalen ikke den fornødne hjemmel for TAKS til at foretage udpantning over for borgere. I forbindelse med sagens behandling hos Procesbevillingsnævnet deltog en færøsk advokat i stedet for det danske advokatmedlem. Højesteret fandt, at der var hjemmel til at foretage udpantning, og ændrede derved landsrettens dom (U 2022.3799 H).

For fri proces indebar den nye retsplejelov, at de sager, som hidtil havde været behandlet af Civilstyrelsen fremadrettet skulle behandles af Rigsombudsmanden på Færøerne. Rigsombudsmandens afgørelser om afslag på fri proces kan efter de nye regler påklages til Procesbevillingsnævnet. I nævnets afdeling for fri proces blev der i 2021 og 2022 i alt modtaget seks sager om fri proces, hvoraf de to af sagerne efterfølgende blev tilbagekaldt af klagerne. Nævnets afdeling for fri proces har således alene realitetsbehandlet fire sager, hvoraf de to af sagerne blev behandlet i 2023. Der er i skrivende stund ikke modtaget nogen klager over Rigsombudsmandens afgørelser om afslag på fri proces i 2023.

Særligt om Grønland

Det bemærkes indledningsvist, at der i den grønlandske retsplejelov som udgangspunkt ikke gælder nogen appelbegrænsningsregler fra Retten i Grønland/kredsretterne til Grønlands Landsret. Procesbevillingsnævnet behandler derfor alene sager om appeltilladelse til Højesteret. Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandlede i 2022 fem sager fra Grønland, mens nævnet i 2021 behandlede seks grønlandske sager. Der blev meddelt anketilladelse i en af disse

sager, mens der i de øvrige sager blev meddelt afslag. I 2023 har Procesbevillingsnævnet i skrivende stund allerede modtaget syv grønlandske sager, hvorfor 2023 allerede er et rekordår målt på antallet af modtagne grønlandske sager. På nuværende tidspunkt har nævnet behandlet de tre af sagerne, hvoraf der blev givet kæretilladelse til Højesteret i den ene sag og afslag i de to øvrige sager.

De grønlandske sager adskiller sig på mange måder fra de øvrige sager i Procesbevillingsnævnet. For det første er det grønlandske retssystem indrettet således, at sager i første instans behandles ved enten Retten i Grønland eller ved den enkelte kredsret, begge med mulighed for anke til Grønlands Landsret. For det andet følger det af den grønlandske retsplejelov, at en ansøgning om appelltilladelse kan indgives enten til Procesbevillingsnævnet eller til landsdommeren i Grønland. Sagerne er videre kendetegnet ved, at landsdommeren i Grønland afgiver en udtalelse til brug for nævnets behandling af sagen. Formålet hermed er at sikre, at nævnet bliver bekendt med eventuelle særlige grønlandske forhold. Procesbevillingsnævnet meddelte eksempelvis i 2019 en grønlandsk kommune tilladelse til anke til Højesteret af en dom, der var afsagt af Grønlands Landsret i en sag om omplacering af en ansats tjenestested, hvor det nye tjenestested var ca. 700 km væk, og den eneste transportmulighed var fly med få ugentlige afgang. Det synes næsten umuligt at forestille sig en lignende dansk sag. Højesterets flertal fandt, at den tjenestemandsansattes stilling ikke kunne anses for nedlagt, hvorfor den ansatte ikke havde krav på tre års rådighedsløn, jf. den grønlandslandske tjenestemandsløvs § 33, stk. 1. Højesteret ændrede herved landsrettens dom (U 2020.1280 H).

Som det ses af ovenstående, har man i retsplejeloven for henholdsvis Færøerne og Grønland forsøgt at sikre, at eventuelle særlige færøske eller grønlandske forhold indgår i nævnets behandling af sagen. Om end sagerne ofte giver anledning til grundigt gravearbejde i forarbejderne, er det sager, der giver både den enkelte sagsbehandler og nævnet et unikt indblik i hele organisationen Danmarks Domstole.

2.8 Møderne i Procesbevillingsnævnets afdeling for apeltilladelser

Af højesteretsdommer Lars Apostoli, formand for Procesbevillingsnævnet

Formålet med og grundlaget for Procesbevillingsnævnets virksomhed fremgår af reglerne i retsplejelovens kapitel 1 a (§§ 22 – 27) og af forretningsordenen for Procesbevillingsnævnet (bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019). Endvidere finder man en udførlig beskrivelse i bogen "Appeltilladelser", der er skrevet af Procesbevillingsnævnets sekretariatschef Hanne Kjærulff og Folketingets ombudsmand Niels Fenger. Niels Fenger har tidligere selv været medlem af Procesbevillingsnævnet. Endelig er der mulighed for at orientere sig om Procesbevillingsnævnets organisation, produktion, sagstyper, sagsbehandling, ekspeditionstider og konkrete afgørelser samt statistikker mv. i årsberetningen og på hjemmesiden.

I det følgende vil jeg derfor ikke beskæftige mig med disse emner, men derimod invitere indenfor i "maskinrummet", hvor der ellers ikke er adgang – bag de lukkede døre, hvor nævnsmøderne finder sted, og afgørelsen af de enkelte sager træffes.

De ugentlige nævnsmøder er på en måde kulminationen af en sagsbehandlingsproces vedrørende hver enkelt sag – en proces, der som regel er påbegyndt flere måneder forinden efter modtagelsen af ansøgningen. I løbet af denne proces er der indledningsvis sket en screening og eventuelt iværksat høring af modparten. Endvidere har hver eneste sag været genstand for omhyggelig sagsbehandling hos den jurist i Procesbevillingsnævnets sekretariat, der er udpeget som ansvarlig for sagen.

Juristen udarbejder en redegørelse med beskrivelse af sagens tema og forløb og en gengivelse af parternes synspunkter. Endvidere rummer redegørelsen de relevante retlige overvejelser, som ansøgningen giver anledning til, herunder om retsgrundlaget i

form af love, lovforarbejder samt teori og praksis på det pågældende område. Redegørelsen indeholder også juristens egne synspunkter om de argumenter, som parterne har fremsat vedrørende rimeligheden af en procesbevilling, og den munder ud i juristens indstilling om bevilling eller afslag. Som bilag til redegørelsen vedlægger juristen sagsakterne, herunder ansøgningen, eventuelle høringssvar og de domme eller kendelser, som sagen drejer sig om, samt relevante bilag fra retssagen. Yderligere vedlægger juristen de retskilder – love, lovforarbejder, retspraksis og litteratursteder mv. – som er påberåbt af parterne eller i øvrigt er omtalt i redegørelsen. Den enkelte sag kan således have et ganske betydeligt omfang. Kvaliteten af redegørelserne er høj, hvilket er en stor hjælp for nævnsmedlemmerne, som med dette grundige forarbejde får et rigtig godt udgangspunkt for bedømmelse af de enkelte sager.

For advokater og andre, der indgiver ansøgning til Procesbevillingsnævnet, er der anledning til at tænke på, at netop fordi den ansvarlige jurists redegørelse om den enkelte sag er et dokument af særdeles væsentlig betydning for nævnsmedlemmernes behandling af sagen, er det klogt at gøre sig umage med at lette juristens arbejde ved i ansøgningen at bidrage med henvisning til de relevante retskilder, herunder også litteratur og retspraksis på det pågældende retsområde.

Siden 2022 har sagsbehandlingen været digital, og nævnsmedlemmerne modtager således sagerne i digital form ca. 14 dage før det nævnsmøde, hvor behandlingen af sagerne finder sted. Antallet af sager og sværhedsgraden kan variere betydeligt, men der plejer at være omkring 30 sager til hvert møde. I tiden frem til nævnsmødet har medlemmerne mulighed for at forberede sig ved gennemlæsning af juristernes indstilling med de tilhørende bilag og nedskrive egne notater med de overvejelser, som hver enkelt sag giver anledning til.

”

Jeg synes, at nævnsmøderne er en inspirerende oplevelse, hvor man virkelig mærker værdien af, at Procesbevillingsnævnet er et kollegialt organ, hvis afgørelser er baseret på synspunkter og bidrag fra dygtige jurister med forskellig faglig baggrund og specialer.

”

Det er min erfaring, at nævnsmedlemmerne forbereder sig grundigt og virkelig har gennemtænkt hver eneste sag omhyggeligt, inden nævnsmødet finder sted. Derfor har de alle på forhånd en mening om, hvorvidt der bør gives bevilling eller afslag i de enkelte sager. I flertallet af sager er der faktisk ikke nogen tvivl, men der er næsten altid nogle sager, hvor udfaldet ikke er givet, fordi der kan være stærke argumenter både for og imod bevilling. Denne variation afspejler sig også i varigheden af drøftelserne om de enkelte sager, der kan være fra ganske få minutter til op mod en halv time, før afgørelsen er truffet.

Som formand for Procesbevillingsnævnet deltager jeg selv i 5-mandsmøderne, hvor nævnet er sammensat af en højesteretsdommer, en landsdommer, en professor, en advokat og en byretsdommer, som efter fast praksis voterer i netop den rækkefølge om de enkelte sager. Til stede i møderne er tillige sekretariatschefen eller hendes stedfortræder, som bl.a. er ansvarlig for protokollen. Herudover deltager tillige den jurist, som har udarbejdet redegørelsen i den del af mødet, hvor nævnet behandler de

sager, som den pågældende er ansvarlig for. Det betyder, at der i løbet af et møde på skift deltager forskellige jurister fra nævnssekretariatet.

Jeg synes, at nævnsmøderne er en inspirerende oplevelse, hvor man virkelig mærker værdien af, at Procesbevillingsnævnet er et kollegialt organ, hvis afgørelser er baseret på synspunkter og bidrag fra dygtige jurister med forskellig faglig baggrund og specialer. Efter min mening er der ikke tvivl om, at netop denne faglige variation styrker kvaliteten af afgørelserne og modvirker risikoen for fejl. Selv om man som nævnsmedlem har gjort sig umage under forberedelsen og møder velforberedt op til møderne, oplever man alligevel igen og igen, at der er aspekter eller vinkler, man ikke selv havde set, som fremdrages af andre nævnsmedlemmer. Det er selvfølgelig især i de vanskelige sager, hvor der kan være anledning til tvivl, at man efter at have lyttet til de andre nævnsmedlemmer kan få øjnene op for væsentlige forhold, man i første omgang ikke lige var opmærksom på.

Erfaringen blandt nævnsmedlemmerne er vist, at langt de fleste sager afgøres på den måde, som man også havde forventet inden nævnsmødet på baggrund af sin egen grundige forberedelse af sagerne, herunder navnlig overvejelserne efter gennemgangen af redegørelserne med de tilhørende bilag fra de ansvarlige jurister. Men vi møder alle med åbent sind og er lyttende over for de øvrige medlemmers synspunkter og bidrag, og vi oplever jævnligt, at der er anledning til at skifte mening om bedømmelsen af en sag på baggrund af drøftelserne i selve nævnsmødet. Fra tid til anden kan der i enkelte sager være anledning til at tage en voteringsrunde nummer 2, således at alle får mulighed for at supplere og eventuelt ændre deres oprindelige votering efter at have hørt de andre. Det er ingen skam at skifte mening efter at have hørt de andre, og det er netop en styrke ved voteringen i det lukkede rum, at man risikofrit kan "tænke højt" og blive klogere undervejs i processen. Ingen er blege for at indrømme meningsskift undervejs i arbejdet med en sag, hvilket efter min mening er udtryk for, at nævnsmedlemmerne har selvtilliden i orden og hviler i sig selv. Selvfølgelig hænder det, at nævnsmedlemmerne – selv efter grundige drøftelser – ikke kan blive enige. I så fald må den enkelte sag afgøres ved afstemning. Stemmeafgivningen bliver noteret i protokollen, men uden at det fremgår af den meddelelse om afgørelsen, der bliver sendt til ansøgeren. Ansøgeren får således kun meddelelse om resultatet og hverken om begrundelsen eller om stemmeafgivningen på nævnsmødet.

”

Det er ingen skam at skifte mening efter at have hørt de andre, og det er netop en styrke ved voteringen i det lukkede rum, at man risikofrit kan "tænke højt" og blive klogere undervejs i processen.

”

Set fra ansøgerens side kan det utvivlsomt virke som en spand koldt vand i hovedet, når man efter at have udarbejdet en gennemtænkt ansøgning med udførlig begrundelse og argumentation modtager et kort ubegrundet afslag uden nogen nærmere forklaring. Men realiteten er altså, at der bag afgørelsen i hver eneste sag ligger et grundigt forarbejde, der er kulmineret på et nævnsmøde, hvor alle nævnsmedlemmer efter på forhånd nøje at have vurderet argumenterne for og imod har dannet sig en velbegrundet mening om sagen. I de vanskelige sager kan der som nævnt have været tale om indgående drøftelser i selve nævnsmødet, og det kan altså

også forekomme, at afslaget er resultatet af en stemmeafgivning, måske endda med stemmerne 3-2 for afslag.

Det er som nævnt i selve nævnsmøderne, at det store arbejde med hver enkelt sag kulminerer, og intet ligger fast, før nævnsmødet har fundet sted. Derfor er det da også altid med en vis forventningsfuld spænding, man indleder det enkelte møde. Hvilke overraskelser vil der mon komme frem? Mon der er noget, jeg har overset? Jeg tror, at det ikke alene er nævnsmedlemmerne, men også de ansvarlige jurister, der har forberedt sagerne, der har det på den måde forud for hvert møde.

Det hører med til beskrivelsen af nævnsmøderne, at de ikke alene byder på en fagligt inspirerende oplevelse, men også på et hyggeligt og uformelt samvær. Seriøs behandling af sager af stor økonomisk eller personlig betydning kan således godt forenes med en god og uformel tone og godt humør undervejs.

Formålet med dette lille indblik i Procesbevillingsnævnets "maskinrum" har været at løfte sløret for den praktiske virkelighed, som gemmer sig bag den lidt tørre beskrivelse af nævnets virksomhed, der fremgår af de gældende regler på området, og som udmøntes i de statistikker mv., som også fremgår af årsberetningen, og som brugerne stifter bekendtskab med i form af kortfattede og ubegrundede afgørelser – bevillinger eller afslag – i de enkelte sager.

2.9 Four more years, tak...

Af landsdommer Julie Skat Rørdam, afdelingsformand i Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Familieretsreformen, der trådte i kraft den 1. april 2019, indebar store ændringer på det familieretlige områder, herunder oprettelsen af Familieretshuset, etablering af familieretten i byretterne og oprettelsen af en ny afdeling i Procesbevillingsnævnet, afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser, eller i daglig tale familieretsnævnet. Jeg var så heldig at være med fra begyndelsen og må nu efter fire år som formand for familieretsnævnet desværre tage til efterretning, at det efter reglerne ikke er muligt at få fire år mere.

Vi – både nævnsmedlemmer og sekretariat – var fra begyndelsen meget spændte på at se, hvilke sager der ville strømme ind – og i hvilke mængder. Det viste sig dog hurtigt, at transitionen til det nye familieretlige system var forbundet med vanskeligheder. De verserende sager skulle omfordeles og sættes ind i et nyt system, og Familieretshuset var ikke gearret til de krav til sagsbehandlingen, som det nye system stillede. Og så ramte Coronaen, som også vanskeliggjorde arbejdet for Familieretshuset og familieretter. Der gik derfor en rum tid, før sagerne for alvor begyndte at komme, hvilket også kan ses på udviklingen i antal modtagne sager – familieretsnævnet modtog i 2019 173 sager, i 2020 184 sager, i 2021 201 sager og i 2022 200 sager – vi har løbende talt om, hvornår vi mon endelig ville se en "normalsituation," men med 2022-tallet kan man måske forsigtigt konkludere, at sagsantallet ligger omkring 200 sager årligt.

”

Jeg var så heldig at være med fra begyndelsen og må nu efter fire år som formand for familieretsnævnet desværre tage til efterretning, at det efter reglerne ikke er muligt at få fire år mere.

”

Der var selvfølgelig også en vis spænding i forhold til, hvilke sagstyper der ville vise sig dominerende. Der var flere sagstyper, som jeg ikke havde den store erfaring med, f.eks. bidragsager, navnesager og samværssager. Børnebidrag og samvær viste sig hurtigt – og stabilt – at ligge i top blandt sagsemnerne. Her som på alle andre områder hjælpes man heldigvis på allerbedste vis af de dygtige og grundige sagsbehandlere i sekretariatet, der laver notat og indstilling til hver enkelt sag med uddrag af bl.a. akter og relevant lovgivning, praksis osv. Også de midlertidige afgørelser fylder en del, og også her er det afgørelserne om midlertidigt samvær, der dominerer, mens der er færre sager om midlertidig forældremyndighed og midlertidig bopæl. Disse sager er ofte mere hastende end de øvrige sagskategorier, men med den meget flotte sagsbehandlingstid, som sekretariatet præsterer, er det sjældent et problem, og hvis der enkelte gange har været for længe til det næste ordinære nævnsmøde, har sekretariatet sørget for en telefonisk eller skriftlig votering. Der har i nævnets første år også været behandlet en del sager om processuelle spørgsmål, som har betydet, at der er kommet landsretsafgørelser i sager med spørgsmål om bl.a. den forenkledte familieproces og prøvelsens omfang i forskellige sagstyper. De fleste af de afgørelser, der forelægges for familienævnet, angår spørgsmål, der beror på en konkret vurdering, men der er altså også indimellem sager, der rejser spørgsmål af vidererækkende betydning. Det har været tilfredsstillende på denne måde at føle, at man havde en lille indflydelse på, at der kom svar på uafklarede spørgsmål og principielle problemstillinger.

Det har, som det vist skinner igennem ovenfor, været en meget stor fornøjelse at indgå i samarbejdet med Procesbevillingsnævnets velforberejdede og dygtige sekretariat. Det, jeg vil savne allermost, er dog samarbejdet med kollegerne i nævnet. Drøftelserne på nævnsmøderne, hvor der er en uformel og hyggelig atmosfære, bringer nuancer og diskussioner, som er spændende og lærerige. Lige så værdifuldt har det været at få belyst de mange praktiske spørgsmål, der rejser sig under drøftelserne, og som byretsdommer- og advokatmedlemmerne qua deres daglige arbejde har en uvurderlig erfaring med.

Der er som oven for nævnt et lidt spinkelt grundlag for en konklusion om sagstilgangen til familieretsnævnet, men der er i hvert fald intet, der tyder på, at der bliver mindre behov for familieretsnævnet fremover – tværtimod ligger det måske i kortene, at f.eks. nye appelbegrænsninger vil tilføre flere sager. Så god fornøjelse til de nye medlemmer – I kan glæde jer.

3.1 Generelt

Nævnet har i 2022 afholdt i alt 54 møder i afdelingen for appeltilladelser, hvoraf 39 møder var 5-mandsmøder, og 15 møder var 3-mandsmøder.

Den 1. januar 2022 var 763 sager uafsluttede.

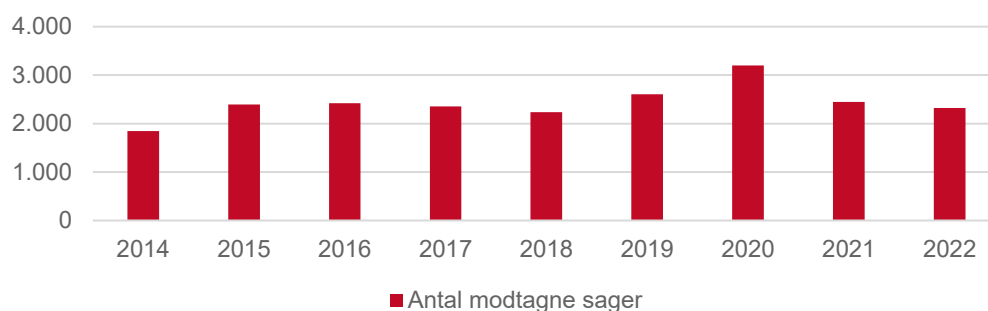
Nævnet har i 2022 modtaget 2.321 sager om appeltilladelse.

Tabel 3.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for appeltilladelser

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal	1.848	2.392	2.420	2.356	2.237	2.603	3.203	2.448	2.321

Her er de modtagne sager fra 2014 til 2022 vist i et søjlediagram:

Figur 3.1: Udviklingen i antal modtagne sager vist i et søjlediagram

Tallene viser et støt stigende antal modtagne sager i 2014 og 2015 og herefter i perioden 2016-2018 et antal modtagne sager på nogenlunde samme niveau som i 2015 og med en lidt dalende tendens i 2017 og 2018. I 2019 var der en markant stigning i antal sager, og med 3.203 modtagne sager i 2020 er der tale om det højeste antal modtagne sager siden nævnets etablering i 1996. Det hører dog med til billedet, at der i 2020 har været flere sagskomplekser med en række ensartede typer sager om appeltilladelse til landsretten. I 2021 og 2022 er der talmæssigt sket et fald i forhold til 2020, og antal modtagne sager ligger mere på niveau med perioden 2015-2019.

Der er i 2022 blevet afsluttet 2.275 sager.

Af disse sager blev 353 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence, herunder overskridelse af absolut ansøgningsfrist mv.). 20 af disse sager vedrørte overskridelse af den absolutte 2-ugers frist i retsplejelovens § 389 a, stk. 2.

Der var herefter den 31. december 2022 809 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2022, er omtalt nærmere i kapitel 4.

3.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2022

Nævnet har i 2022 afgjort 1.922 sager, der fordeler sig således:

Tablet 3.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager	192	562	32	786
3. instans civile sager	64	577	27	668
2. instans straffesager	31	40	19	90
3. instans straffesager	64	300	14	378

De nævnsbehandlede sager fordeler sig således på henholdsvis anke og kære:

Tablet 3.3 Fordeling af de nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
2. instans civile sager (anke)	41	201	8	250
2. instans civile sager (kære)	151	361	24	536
3. instans civile sager (anke)*	45	306	8	359
3. instans civile sager (kære)**	19	271	19	309
2. instans straffesager	31	40	19	90
3. instans straffesager (anke)	29	196	12	237
3. instans straffesager (kære)	35	104	2	141

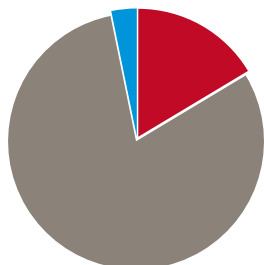
* I gruppen med 3. instans civile ankesager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten og Sø- og Handelsretten som 1. instans og af landsretten som 2. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af sagsomkostninger i domme, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Endvidere er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse ved særskilt anke af deldomme, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. pkt.

** I gruppen med 3. instans civile kæresager er medtaget sagstyper, hvor appel til Højesteret af kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretterne som 1. instans, kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og tilsvarende landsrettens kendelser og beslutninger afsagt i en sag, der behandles af landsretten som ankeinstans.

Der er i 2022 meddelt begrænset bevilling i 4 sager, heraf 2 civile kæresager og 2 straf-
feankesager.

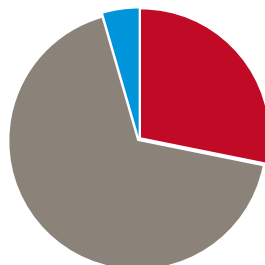
Fordelingen af afgjorte 2. instans civile sager og straffesager samt 3. instans civile sager og straffesager er grafisk angivet i nedenstående figurer på henholdsvis anke- og kæresager:

Figur 3.2 Andeninstans civile sager (anke)

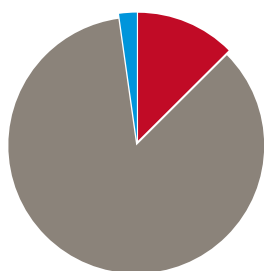
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.3 Andeninstans civile sager (kære)

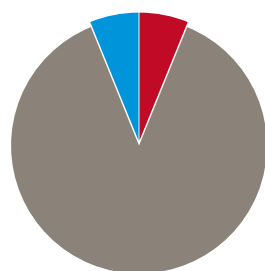
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.4 Tredjeinstans civile sager (anke)

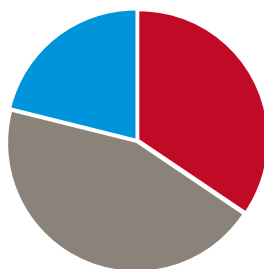
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.5 Tredjeinstans civile sager (kære)

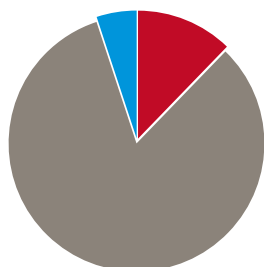
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.6 Andeninstans straffesager

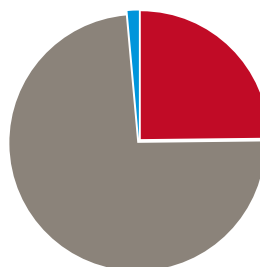
■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

Figur 3.7 Tredjeinstans straffesager (anke)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

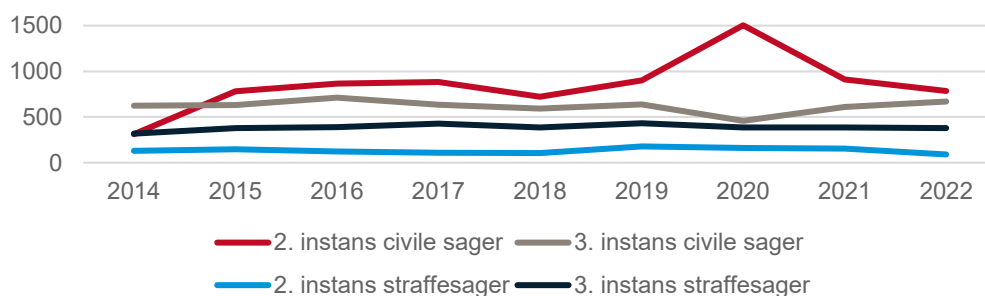
Figur 3.8 Tredjeinstans straffesager (kære)

■ Bevilling ■ Realitetsafslag ■ Fristafslag

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2013 til 2021 fremstår således:

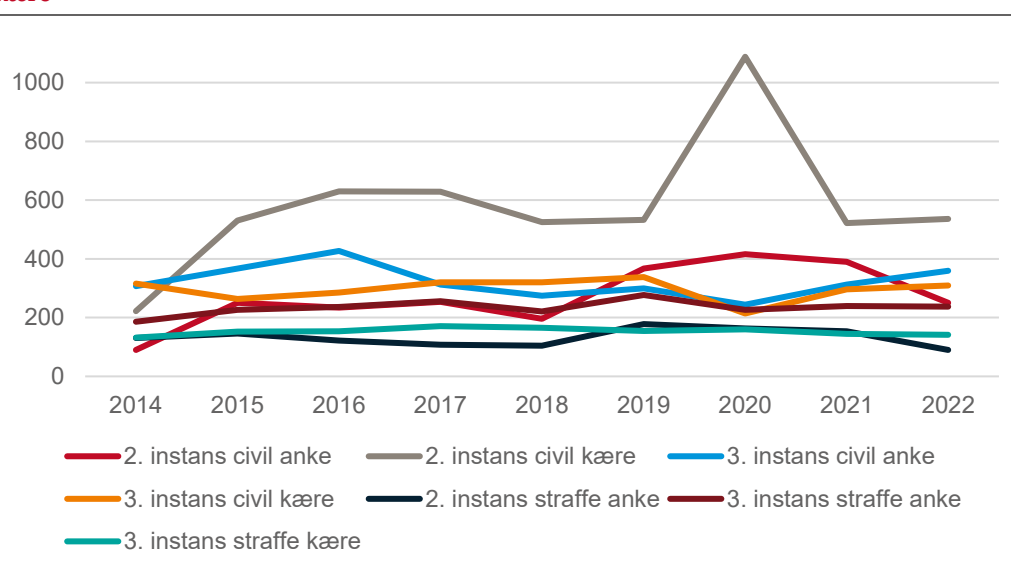
Figur 3.9: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2014-2022

En undersøgelse af udviklingen i antallet af afgjorte nævnsbehandlede sager i årene 2014 til 2022 fremstår således ved en opdeling på anke og kære:

Figur 3.10: Udviklingen i fordelingen af afgjorte sager i perioden 2014-2022 på anke og kære

Tabel 3.4 Fordeling af afgjorte sager i perioden 2014-2022

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal afgjorte sager	1.384	1.935	2.087	2.051	1.805	2.147	2.512	2.059	1.922
2. instans civile sager	312	781	864	883	721	900	1.504	912	786
Bevillinger	111	249	342	307	263	401	1.011	302	192
Realitetsafslag	159	471	485	532	437	469	467	575	562
Fristafslag	42	61	37	44	21	30	26	35	32
3. instans civile sager	623	630	712	633	594	637	458	609	668
Bevillinger	82	105	124	95	140	137	100	91	64
Realitetsafslag	498	484	543	507	426	462	338	478	577
Fristafslag	43	41	45	31	28	38	20	40	27
2. instans straffesager	131	146	122	108	104	178	163	153	90
Bevillinger	49	55	45	55	51	124	102	59	31
Realitetsafslag	63	70	54	43	44	44	49	81	40
Fristafslag	19	21	23	10	9	10	12	13	19
3. instans straffesager	318	378	389	427	386	432	387	385	378
Bevillinger	41	51	68	47	69	61	76	40	64
Realitetsafslag	266	311	305	364	311	354	295	337	300
Fristafslag	11	16	16	16	6	17	16	8	14

Som det fremgår, viser udviklingen i perioden fra 2014 til 2022,

- at det samlede antal afgjorte sager i nævnets afdeling for appeltilladelser er steget markant i perioden,
- at antal 2. instans civile sager i 2014 ligger på 312, som var noget højere end årene før, at tallet stiger markant i perioden 2015-2019 til henholdsvis 781, 864, 883 og 721 og hele 900 sager, hvilket navnlig skyldes de appelbegrænsningsregler i 2014, som har fuld effekt i de følgende år, og igen er der i 2020 sket en yderligere markant stigning til hele 1.504 sager, hvilken stigning navnlig kan forklares med en række sagskomplekser, og at antallet af bevillinger er markant højere med 401 og hele 1.011 bevillinger i 2019 og 2020 sammenlignet med antal bevillinger i de foregående år, og at der igen i 2021 med 912 sager og i 2022 med 786 sager sker et talmæssigt fald i antal sager i forhold til i 2020 men til gengæld til et niveau på linje med i 2019, mens bevillingsandelen dog er en del lavere end i 2019, nemlig på 302 bevillinger i 2021 og 192 bevillinger i 2022,
- at antal 3. instans civile sager er steget fra henholdsvis 623 og 630 i 2014 og 2015 til det hidtil højeste antal på 712 sager i 2016, og at antallet herefter er faldet lidt, nemlig til 633 sager i 2017, 594 sager i 2018, 637 sager i 2019, kun 458 sager i 2020, og at antal afgjorte sager på ny er steget igen til 609 sager i 2021 og 668 i 2022, og desuden har antal bevillinger været det højeste i perioden med 140 bevillinger i 2018 og 137 bevillinger i 2019, hvilket tal dog er faldet til 100 bevillinger i 2020, 91 bevillinger i 2021 og 64 bevillinger i 2022,
- at antal 2. instans straffesager i 2019 med 178 sager, i 2020 med 163 sager og i 2021 med 153 sager er det hidtil højeste i perioden, og at antal bevillinger i 2019 og 2020 er eksplosivt højt med hele 124 og 102 bevillinger, hvilket navnlig kan forklares med, at anklagemyndigheden i et stort antal sager har søgt om appeltilladelse til fordel for tiltalte, at antal bevillinger i 2021 er faldet til 59 bevillinger, hvilket er helt på niveau med de øvrige år i perioden, og at antal afgjorte sager i 2022 er faldet en del til 90 sager og antal bevillinger til 31 bevillinger, hvilket i det hele kan forklares navnlig med, at der medio 2021 skete en ændring af retsplejelovens § 902, stk. 1, sidste

led, hvorefter anklagemyndighedens anke til fordel for tiltalte ikke længere kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse,

- at antal 3. instans straffesager i hele perioden ligger nogenlunde konstant på mellem 318 og 432 sager som det hidtil højeste antal i 2019, og
- at bevillingsandelen i perioden er markant højere på 2. instans sager end 3. instans sager, mens udviklingen i bevillingsandelen inden for de enkelte kategorier er nogenlunde konstant dog således, at andelen af bevillinger i 2. instans civile sager og straffesager er markant højere i 2019 og 2020, og at der i 2018 – 2020 er sket en vis stigning i bevillingsandelen på flere sagskategorier om appeltilladelse til Højesteret.

En undersøgelse af antallet af henholdsvis anke- og kæretilladelser til Højesteret i forhold til antallet af realitetsbehandlede ansøgninger i perioden 2014-2022 har givet følgende resultat:

Tablet 3.5 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (anke)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rpl. § 371*									
Ansøgninger efter rpl. § 371	267	334	371	280	252	282	222	280	337
Bevillinger efter rpl. § 371	32	51	58	48	59	69	46	43	45
Bevillingsandel i procent	12 %	15 %	16 %	17 %	23 %	24 %	21 %	15 %	13 %
Rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.**									
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	0	10	0	0	1	0	0	0
Bevillinger efter rpl. § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	0	10	0	0	1	0	0	0
Bevillingsandel i procent	-	-	100 %	-	-	100 %	-	-	-
Rpl. § 368, stk. 8***									
Ansøgninger efter rpl. § 368, stk. 8	23	14	28	20	16	11	14	19	14
Bevillinger efter rpl. § 368, stk. 8	2	1	3	1	4	3	6	0	0
Bevillingsandel i procent	9 %	7 %	11 %	5 %	25 %	27 %	43 %	0 %	0 %

* Kategorien "rpl. § 371" omfatter – foruden rpl. § 371 – ansøgninger efter alle de hjemler, der henviser til rpl. § 371, nemlig rpl. § 475, stk. 3, rpl. § 475 i, stk. 3, konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 samt den færøske og den grønlandske retsplejelov. Kategorien omfatter endvidere ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, jf. § 371.

** Efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt., kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til anke til Højesteret af deldomme afsagt af landsretten i sager, der behandles af landsretten som 1. instans, hvis der foreligger særlige grunde

*** Efter retsplejelovens § 368, stk. 8, kan Procesbevillingsnævnet meddele tilladelse til særskilt anke til Højesteret af bestemmelser om sagsomkostninger i domme afsagt af landsretterne eller Sø- og Handelsretten, såfremt afgørelsen herom er af principiel karakter.

Tablet 3.6 Bevillingsandel for 3. instans civile sager (kære)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ansøgninger*	290	241	258	302	298	305	202	270	290
Bevillinger	48	53	53	46	77	64	48	48	19
Bevillingsandel i procent	17 %	22 %	21 %	15 %	26 %	21 %	24 %	18 %	7 %

* Denne tabel omfatter alle sager om kære af landsrettens kendelser og beslutninger til Højesteret, som udover den centrale bestemmelse i retsplejelovens § 392, stk. 3, tillige omfatter § 253, stk. 4, § 372, stk. 2, sidste pkt., begge jf. § 392, stk. 3, og § 391, stk. 3, § 391, stk. 4, § 585, § 586, stk. 4, 5. pkt., konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdelseslovens § 121, alle de 4 sidstnævnte bestemmelser jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, samt Færøernes retsplejelov og Grønlands retsplejelov.

Tablet 3.7 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (anke)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ansøgninger	178	213	222	244	215	264	213	234	225
Bevillinger	15	29	29	30	36	26	45	16	29
Bevillingsandel i procent	8 %	14 %	13 %	12 %	17 %	10 %	21 %	7 %	13 %

Tablet 3.8 Bevillingsandel for 3. instans straffesager (kære)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ansøgninger	129	149	151	167	165	151	158	143	139
Bevillinger	26	22	39	17	33	35	31	24	35
Bevillingsandel i procent	20 %	15 %	26 %	10 %	20 %	23 %	20 %	17 %	25 %

3.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

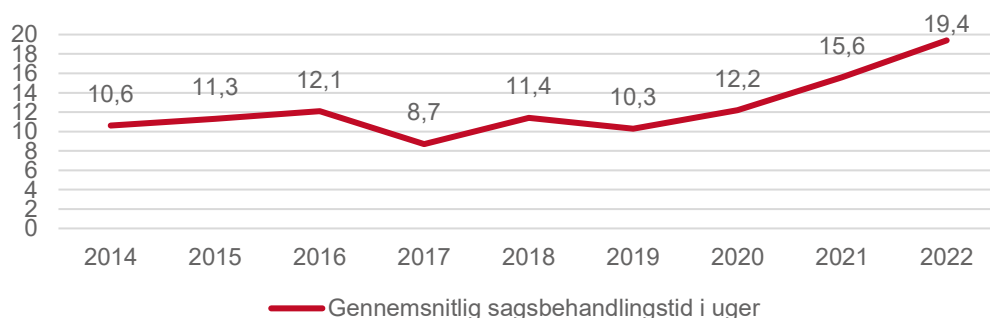
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2022 (2.275 sager) i afdelingen for appeltilladelser sammenlignet med årene 2014-2022 giver følgende resultat:

Tabel 3.9 Opgørelse af sagsbehandlingstiden gennem årene

Andel afsluttede sager i %	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Under 4 uger	19	18	14	18	14	14	13	14	11
Under 6 uger	30	27	25	30	23	24	20	20	15
Under 8 uger	42	36	34	48	35	37	30	26	21
Under 10 uger	51	45	45	66	47	53	41	32	27
Under 12 uger	58	55	55	77	57	66	52	37	32
Under 14 uger	66	65	63	84	66	77	59	43	36
Under 16 uger	74	72	70	89	74	85	67	48	41
Alle	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal sager i alt	1.647	2.395	2.485	2.399	2.162	2.545	2.905	2.487	2.275

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser var i 2022 på 19,4 uger. Der er således tale om en stigning på 3,8 uger i forhold til 2021, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 15,6 uger.

Figur 3.11: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2014-2022

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2022 var på 19,3 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Stigningen i sagsbehandlingstiden i afdelingen for appeltilladelser de senere år kan blandt andet forklares med afviklingen af en større sagspukkel som følge af et stort

indtag af sager i de forudgående år. Dertil kommer, at en stor del af sager de senere år har været af en relativt større kompleksitet.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8-10 uger, men henset til det meget store antal verserende sager i afdelingen, og selvom vi i løbet af første halvår 2023 har afsluttet flere sager, end på det tilsvarende tidspunkt i 2022, forventes den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke at kunne nedbringes så meget i 2023.

3.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 2.321 modtaget 55 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for appeltilladelser.

Der var den 1. januar 2022 6 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før. 52 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2022 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 7,5 uger. Der var herefter 9 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser har bemyndiget formanden – og afdelingsformanden – til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Af de 52 afsluttede sager om genoptagelse blev 3 anmodninger afvist under henvisning til overskridelse af absolutte ansøgningsfrister i retsplejeloven. Det blev besluttet at meddele afslag på genoptagelse i 48 sager. I 1 sag besluttede nævnet at genoptage sagen og meddele bevilling.

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

3.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser har i 2022 desuden modtaget 39 anmodninger om aktindsigt.

Der var ingen ubehandlede anmodninger om aktindsigt pr. 1. januar 2022.

De 39 anmodninger om aktindsigt blev alle afsluttet i 2022 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 0,9 uger. Der henstod herefter ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

3.2 Civile sager

I afsnit 3.2 og afsnit 3.3 foretages en talmæssig gennemgang af de afgjorte sager i afdelingen for appeltilladelser henholdsvis i civile sager og i straffesager. I kapitel 4 er refereret en række af de sager, hvor Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret. Se også Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, hvor der løbende bliver opdateret nyheder i afdelingen for appeltilladelser.

3.2.1 2. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet i alt 242 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager. Der blev meddelt bevilling i samlet 41 sager.

Sagerne fordeler sig som følger:

Figur 3.12: Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 2	36	102	138
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (deldomme)	1	0	1
Ansøgninger efter servicelovens § 171	4	99	103
I alt	41	201	242

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til anke fra byret til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven mv. om meddelelse af appeltilladelse.

Almindelige civile sager med en værdi på højst 20.000 kr.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager angående krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr. Det følger således af retsplejelovens § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt., at Procesbevillingsnævnet kan meddele anketilladelse i sådanne sager, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse af appellere byrettens deldomme, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Tvangsanbringelse mv.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelser mv. Det følger således af servicelovens § 171, at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Det samme gælder for appel af byrettens afgørelser i sager behandlet af Ungdomskriminalitetsnævnet i de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom.

De nævnsbehandlede sager fordeler sig som følger:

Tablet 3.10 Emnefordeling på sager om anke til landsret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Advokatnævnssager	0	4
Aftale- og formueret	9	27
Erstatning (flyforsinkelse)	17	37
Erstatning, personskade	1	0
Erstatning, andet	0	1
Fast ejendom	1	10
Forsikringsret	1	1
Lejeret	4	6
Parkering	2	5
Tvangsfjernelse	4	99
Andet	2	11
I alt	41	201

3.2.2 2. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet samlet 512 ansøgninger om tilladelse til kære fra byret og Sø- og Handelsretten til landsret, og der blev meddelt bevilling i 151 sager.

Det er som følger:

Tabel 3.11 Sager om kære til landsretten i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 148 a	0	2	2
Ansøgninger efter rpl. § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)	10	13	23
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 2	13	26	39
Ansøgninger efter rpl. § 389, stk. 3	3	0	3
Ansøgninger efter rpl. § 389 a	41	242	283
Ansøgninger efter rpl. § 391, stk. 2	26	23	49
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 1, jf. § 253, stk. 4	1	0	1
Ansøgninger efter rpl. § 392 a, stk. 2*	2	7	9
Ansøgninger efter rpl. § 584, stk. 2	23	39	62
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 2	5	2	7
Ansøgninger efter rpl. § 584 a, stk. 3	2	1	3
Ansøgninger efter retsafgiftslovens § 47, stk. 4	25	1	26
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	5	5
I alt	151	361	512

*3 ansøgninger blev afvist af nævnet under henvisning til, at den pågældende afgørelse ikke var omfattet af kærebeegrænsningsreglen i retsplejelovens § 392 a, stk. 2.

Procesbevillingsnævnets hjemler og kriterierne for at meddele tilladelse til kære fra byret eller Sø- og Handelsretten til landsret i civile sager er nærmere beskrevet i nedenstående boks. Som bilag C til denne årsberetning er vedlagt en oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appektilladelse.

Fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal

Rettens beslutning om fritagelse for anvendelse af domstolenes sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan efter bestemmelsen i retsplejelovens § 148 a meddele kæretilladelse, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret.

Delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse af appellere byrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele kæretilladelse til landsretten efter bestemmelsen er, at der foreligger særlige grunde.

Sagsomkostninger og salær.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 1. og 3. pkt. Tilsvarende gælder bestemmelser om sagsomkostninger i byretsdomme, jf. retsplejelovens § 391, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2.

Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan byrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 389, stk. 2, 2. og 3. pkt., henholdsvis § 391, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2.

Kære af beslutninger efter retsplejelovens § 334, stk. 4, og § 334 a, stk. 2, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kræver også Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. retsplejelovens § 389, stk. 3.

Kriteriet for at meddele kæretilladelse vedrørende både sagsomkostninger og salær er, at særlige grunde taler derfor.

§ 389 a

Efter retsplejelovens § 389 a kan kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Kriterierne for at meddele kæretilladelse efter § 389 a er, at kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller er af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve i landsretten som 2. instans.

Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger

Kære af Sø- og Handelsrettens delafgørelser, der ikke kan fuldbyrdes, kan kun ske med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 1 og 3, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

Det kræver desuden Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 392 a, stk. 2. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter denne bestemmelse er, at kendelsen eller beslutningen vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Retsafgifter

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære byrettens, Tinglysningsrettens eller Sø- og Handelsrettens afgørelser om retsafgift til landsretten, jf. retsafgiftslovens § 47, stk. 4. Kriterierne for at meddele kæretilladelse til landsretten er, at kæren er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om udlæg

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 584, stk. 2 og 3. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at særlige grunde taler derfor.

Fogedrettens afgørelser om sagsomkostninger og salær

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære fogedrettens kendelser og beslutninger om sagsomkostninger og salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., jf. retsplejelovens § 584 a. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan fogedrettens afgørelse herom kun indbringes for landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at der foreligger særlige grunde.

3.2.3 3. instansbevillinger i civile sager (anke)

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 351 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens domme. Heraf vedrørte 14 sager, ansøgninger om tilladelse til særskilt anke af bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8. Nogle af disse sager vedrører domme, som er afsagt af landsretterne som 1. instans.

Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 3.12 Sager om anke til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 371	41	270	311
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 2. pkt.	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 371	0	1	1
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 371	3	1	4
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 371	0	0	0
Ansøgninger efter rpl § 475, stk. 3, jf. § 371	1	11	12
Ansøgninger efter rpl § 475 i, stk. 3, jf. § 371	0	7	7
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	2	2
Ansøgninger efter rpl § 368, stk. 8	0	14	14
I alt	45	306	351

Sagerne fordeler sig som følger på de materielle emner:

Tablet 3.13 Emnefordeling på sager om anke til Højesteret i civile sager

	Bevillinger	Afslag
Administrativ frihedsberøvelse	1	11
Advokatnævns sager	0	6
Aftale- og formueret	3	30
Andelsboligforhold	2	2
Ansættelsesret	1	14
Arveret	0	3
Erstatning, personskade	3	22
Erstatning, rådgiveransvar	0	5
Erstatning, tingskade	0	5
Erstatning, andet	1	16
Familieret	2	15
Fast ejendom	0	10
Forsikringsret	1	1
Forældremyndighed, bopæl og samvær	4	60
Freds- og æreskrænkelser	1	5
Immaterialret	1	3
Kommunalret	1	1
Konkursret	4	8
Lejeret	12	15
Miljøret	0	0
Naboret	2	1
Retsplejelov	0	3
Sagsomkostninger (særskilt anke)	0	14
Selskabsret	1	3
Skatter og afgifter	3	18
Socialret	0	2
Tvangsadoption	0	7
Værgemål	0	1
Udlændingeret	1	1
Andet	1	24
I alt	45	306

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret er refereret i afsnit 4.2.

Almindelige civile anker til Højesteret

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke domme afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 371. Følgende bestemmelser i retsplejeloven og speciallovgivningen henviser til § 371 som styrende for adgangen til at anke landsrettens dom som 2. instans til Højesteret:

- Retsplejelovens § 475, stk. 3, om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse
- Retsplejelovens § 475 i, stk. 3, om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke
- Konkurslovens § 254 om konkursretlige sager
- Dødsboskiftelovens § 105 i dødsboskiftesager

Kriteriet for at meddele anketilladelse er i alle ovenstående tilfælde, at sagen er af principiel karakter.

Særskilt anke af afgørelser om sagsomkostninger i domme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse særskilt at anke bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, jf. retsplejelovens § 368, stk. 8, jf. § 371. Kriteriet for at meddele anketilladelse er, at afgørelsen om sagsomkostninger er af principiel karakter.

Landsrettens deldomme

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme afsagt af landsretten i sager, som behandles af landsretten i 1. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. Kriteriet for at meddele anketilladelse til at indbringe en deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at anke deldomme, som er afsagt af landsretten som 2. instans, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 371. Kriterierne for at meddele anketilladelse til at indbringe en sådan deldom for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

3.2.4 3. instansbevillinger i civile sager (kære)

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet samlet 290 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret i civile sager, og der blev meddelt bevilling i samlet 19 sager. Det er som følger:

Tabel 3.14 Sager om kære til Højesteret i civile sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, jf. § 392, stk. 1	0	17	17
Ansøgninger efter rpl § 253, stk. 4, 3. pkt., jf. § 392, stk. 3	0	1	1
Ansøgninger efter rpl § 372, stk. 2, 8. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	1	1
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 3	0	1	1
Ansøgninger efter rpl § 391, stk. 4	1	11	12
Ansøgninger efter rpl § 392, stk. 3	8	106	114
Ansøgninger efter konkurslovens § 254, jf. rpl § 392, stk. 3	0	30	30
Ansøgninger efter dødsboskiftelovens § 105, jf. rpl § 392, stk. 3	0	3	3
Ansøgninger efter rpl § 585	8	90	98
Ansøgninger efter rpl § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5	0	0	0
Ansøgninger efter straffuldbyrdelseslovens § 121, jf. rpl § 392, stk. 3	2	8	10
Ansøgninger efter retsafgiftslovens § 47, stk. 5	0	3	3
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	0	0
I alt	19	271	290

De enkelte hjemler og kriterierne for meddelelse af kæretiladelse er nærmere opregnet i nedenstående bokse.

Landsrettens delafgørelser

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens delafgørelse truffet af landsretten i sager, som behandles af landsretten i *1. instans*, jf. retsplejelovens § 392, stk. 1, jf. § 253, stk. 4. Kriteriet for at meddele kæretiladelse til at indbringe en delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved landsretten.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære delafgørelser, som er truffet af landsretten som *2. instans*, jf. retsplejelovens § 253, stk. 4, 2. og 3. pkt., jf. § 392, stk. 3. Kriterierne for at meddele kæretiladelse til at indbringe en sådan delafgørelse for Højesteret er, at der foreligger "særlige grunde" til at lade Højesteret tage stilling til delspørgsmålet, inden sagen færdigbehandles ved den underordnede instans. Desuden skal problemstillingen være af principiel karakter.

Landsrettens afvisningsdomme efter § 368 a

Efter retsplejelovens § 368 a kan landsretten afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter, eller andre grunde i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten.

Efter retsplejelovens § 391, stk. 4, kræver det Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens dom om afvisning af en ankesag efter retsplejelovens § 368 a. Kriteriet for at meddele kæretilladelse efter § 391, stk. 4, er, at særlige grunde taler derfor.

Landsrettens kendelser og beslutninger

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens kendelser og beslutninger, jf. retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5. Bestemmelsen finder anvendelse på landsrettens kendelser og beslutninger, uanset om afgørelsen er truffet som 1. eller som 2. instans, og kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Der er herudover en række bestemmelser i speciallovgivningen, som henviser til retsplejelovens generelle regler om kære. Som eksempler kan nævnes konkurslovens § 254, dødsboskiftelovens § 105 og straffuldbyrdelseslovens § 121. I alle disse tilfælde er det i kraft af henvisningen til retsplejelovens § 392, stk. 3, og stk. 4-5, kriteriet for at meddele kæretilladelse, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Fogedsager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser i en kæresag i fogedretlige sager, jf. retsplejelovens § 585. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse efter retsplejelovens § 586, stk. 4, 5. pkt., jf. § 392, stk. 3-5, at kære landsrettens afgørelse om at admittere et for sent indgivet kæremål i en fogedsag. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Retsafgifter

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om retsafgift til Højesteret, jf. retsafgiftslovens § 47, stk. 5. Kriteriet for at meddele kæretilladelse er, at kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.2.

3.3 Straffesager

3.3.1 2. instansbevillinger i straffesager

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet i alt 71 ansøgninger om tilladelse til anke fra byret til landsret i straffesager.

Tabel 3.15 Anke til landsret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 903	31	40	71
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
I alt	31	40	71

61 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 23 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.16 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Freds- og ærekrænkelser	1	2
Blufærdighedskrænkelser	5	0
Hærværk	1	2
Tyveri	1	1
Overtrædelse mod tjenestemand	0	7
Personfarlig kriminalitet	1	0
Andet	4	1
Overtrædelse af særlovgivningen		
Lov om euforiserende stoffer	0	1
Færdselslov, hastighed	3	2
Færdselslov, andet	4	9
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	0
Ordensbekendtgørelsen	1	3
Restaurationsloven	0	1
Tilholdsloven	0	1
Våben og fyrværkeri	0	1
Anden særlovgivning**	2	7
I alt	23	38

*Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af hundeloven.

10 ud af de 71 ansøgninger om 2. instansbevilling i straffesager, var indgivet af anklagemyndigheden. Der blev meddelt bevilling i 8 sager.

Ansøgningerne om 2. instansbevilling fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tablet 3.17 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger

Overtrædelse af straffeloven	Bevillinger	Afslag
Tyveri	0	0
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejdsmiljølovgivning	0	0
Færdselslov, hastighed	0	0
Færdselslov, andet	2	0
Anden særlovgivning*	6	2
I alt	8	2

* Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af reglerne om bopælspligt og overtrædelse af Covid-19 forsamlingsforbuddet.

Anke til landsret i straffesager

I følgende tilfælde kan anke kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Anklagemyndighedens anke af domme i sager, hvor der ikke kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation efter de lovbestemmelser, tiltalen lyder på, medmindre anken er til fordel for tiltalte, jf. retsplejelovens § 902, stk. 1, jf. § 903, stk. 1 og 2.
- Tiltaltes anke af domme, hvor tiltalte har givet møde i byretten og er idømt højst 20 dagbøder, en bøde på over 6.000 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi, og hvor der ikke tillige er idømt andre offentligretlige følger, jf. retsplejelovens § 902, stk. 2, jf. § 903, stk. 1 og 2.
- Tiltaltes anke af udeblivelsesdomme, jf. retsplejelovens § 903, stk. 1.
- Tiltalte og anklagemyndighedens anke af afgørelser efter retsplejelovens § 899 om indenretlige bødevedtagelser og § 900 om advarsler, jf. retsplejelovens § 902, stk. 4, jf. § 903, stk. 3, jf. stk. 1 og 2.

Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

3.3.2 3. instansbevillinger i straffesager (anke)

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 225 ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i straffesager.

Tabel 3.18 Anke til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 932, stk. 1	29	196	225
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	0	0
I alt	29	196	225

220 af ansøgningerne var indgivet af tiltalte, og nævnet meddelte bevilling i 24 af disse sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra tiltalte fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.19 Emnefordeling vedrørende tiltaltes ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Overtrædelse af straffeloven		
Berigelseskriminalitet	0	8
Brandstiftelse	0	3
Drab	0	13
Falsk forklaring og anklage	0	1
Freds- og ærekrænkelser	0	4
Narkotika	0	20
Overtrædelse mod tjenestemand	1	13
Personfarlig kriminalitet*	1	17
Røveri	2	3
Seksuualforbrydelser	1	11
Udvisning	4	61
Våben	4	5
Andet**	3	7
Overtrædelse af særlovgivningen		
Arbejds miljølovgivning	0	4
Dyrebeskyttelseslovgivning	1	3
Erstatning for strafferetlig forfølgning	0	5
Færdselslov, andet	2	6
Lov om euforiserende stoffer	0	2
Natur- og miljøbeskyttelseslovgivning	0	3
Ordensbekendtgørelsen	0	0
Retsplejelov	1	2
Udlændinglovgivning	2	2
Våben og fyrværkeri	1	0
Anden særlovgivning***	1	3
I alt	24	196

* Kategorien "personfarlig kriminalitet" inkluderer ikke røveri og drab, der er opgjort særskilt, eller vold mod tjenestemand, der er inkluderet i rubrikken overtrædelse mod tjenestemand.

** Kategorien "andet" omfatter andre straffelovsovertrædelser, herunder flugtbilisme efter straffelovens § 253 og betleri efter straffelovens § 197.

*** Kategorien "anden særlovgivning" omfatter blandt andet sager om overtrædelse af taxalovgivningen og godskørselsloven.

5 ud af de i alt 225 ansøgninger om 3. instansbevilling i straffesager var indgivet af anklagemyndigheden, og nævnet meddelte bevilling i alle 5 sager.

Ansøgningerne om 3. instansbevilling (anke) fra anklagemyndigheden fordeler sig på følgende måde:

Tabel 3.20 Emnefordeling vedrørende anklagemyndighedens ansøgninger (3. instans)

	Bevillinger	Afslag
Berigelseskriminalitet	1	0
Markedsføringsloven	1	0
Udvisning	1	0
Våbenlovgivningen	2	0
I alt	5	0

Anke til Højesteret i straffesager

Efter retsplejelovens § 932 kræver anke af landsrettens domme i straffesager til Højesteret altid tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Kriterierne for at meddele anketilladelse er, at sagen er af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til anke til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

3.3.3 3. instansbevillinger i straffesager (kære)

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 139 ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser og beslutninger i straffesager.

Tabel 3.21 Kære til Højesteret i straffesager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag	I alt
Ansøgninger efter rpl § 968 a	6	31	37
Ansøgninger efter rpl § 973	29	67	96
Ansøgninger efter rpl § 1013	0	5	5
Ansøgninger efter den færøske retsplejelov	0	0	0
Ansøgninger efter den grønlandske retsplejelov	0	1	1
I alt	35	104	139

Ansøgning var indgivet af tiltalte/sigtede/forsvarer i 137 sager, heraf 58 sager vedrørende varetægtsfængsling. Bevilling blev meddelt i 33 sager, og 10 af disse sager vedrørte varetægtsfængsling.

Ansøgning var indgivet af anklagemyndigheden i 2 sager. Der blev meddelt bevilling i begge sager.

Kære til Højesteret i straffesager

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære kendelser og beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, jf. retsplejelovens § 968 a, stk. 1. Det kræver endvidere Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelse i en kæresag, jf. retsplejelovens § 973.

Kriterierne for at meddele kæretilladelse er i begge ovenstående tilfælde, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at særlige grunde i øvrigt taler for det.

Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere

Det kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse at kære landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere, jf. retsplejelovens § 1013, stk. 3. Kriterierne for at meddele kæretilladelse er, at kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter, eller at andre særlige grunde i øvrigt taler for det.

Et udvalg af de sager, hvori nævnet har meddelt tilladelse til kære til Højesteret, er refereret i afsnit 4.3.

4.1 Generelt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser behandler ansøgninger om appeltilladelser til landsretten og til Højesteret i civile sager og straffesager. Nedenfor er givet en kort beskrivelse af nogle af de sager, hvori Procesbevillingsnævnet har meddelt appeltilladelse til Højesteret i 2022. I civile sager er kriteriet for at meddele tilladelse til appel til Højesteret i næsten alle tilfælde, at sagen er af principiel karakter, og i straffesager tillige, hvis der foreligger særlige grunde.

Procesbevillingsnævnet skal sikre, at retsvæsnets ressourcer anvendes på de rigtige sager. Afdelingen for appeltilladelser skal således bl.a. medvirke til, at Højesterets ressourcer primært anvendes på sager, der rejser spørgsmål af generel betydning for såvel rets anvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. For at få tilladelse til at indbringe en sag for Højesteret skal den således have en retlig betydning, der rækker ud over den enkelte sag.

Procesbevillingsnævnet er opmærksom på, at der ved visse sagsområder kan være behov for at meddele bevilling i et antal af sager vedrørende samme problemstilling således, at Højesteret får mulighed for at fastlægge retspraksis ved at udstikke mere differentierede retningslinjer på et givent område.

Årsberetningen for 2022 indeholder alene korte beskrivelser af udvalgte sager, hvori der er truffet afgørelse i sager om tilladelse til anke eller kære til Højesteret. Procesbevillingsnævnet har i år ligesom ved årsberetningerne for 2020 og 2021 valgt i højere grad at beskrive de udvalgte sager under forskellige temaer, herunder temaer der er udvalgt på grund af særlig aktualitet. Dette kan være omtale af sager, der på grund af samfundssituationen eller nye regler er særligt aktuelle. Dette betyder, at der ikke vil være en skarp opdeling imellem anke- og kæresager.

Der vil under temaerne typisk være en nærmere omtale af en sag, der vurderes at være særlig vigtig eller interessant, hvorefter der eventuelt vil blive nævnt andre sager med lignende problemstillinger eller henhørende inden for samme tema, hvor sagerne er behandlet primært i 2022.

Som det også har været tilfældet for Procesbevillingsnævnets tidligere årsberetninger, er der mange sager, som der ikke har været plads til at omtale i beretningen.

Du kan se en nærmere omtale af disse sager på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk og LinkedIn, der har referater af sager, hvor der er meddelt appeltilladelse til Højesteret, og hvor de i årsberetningen for 2022 omtalte sager også er beskrevet. Omtale af sagerne bliver løbende offentliggjort på nævnets hjemmeside. Retsplejelovens regler om appeltilladelser er medtaget som bilag C.

4.2 Civile sager

4.2.1 Familierelaterede sager

Procesbevillingsnævnet har i 2022 som i tidligere år behandlet en række familieretlige sager navnlig om forældremyndighed, bopæl og samvær, hvor der er meddelt anketilladelse i en sag om weekendsamvær. Herudover har nævnet også meddelt tilladelse til anke i en sag om de biologiske forældres samvær med et bortadopteret barn og i en sag om medmoderskab.

Børnelovens § 27 a

Er en kvinde blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, anses hendes ægtefælle, registrerede partner eller partner som barnets far eller medmor, hvis denne har givet samtykke til behandlingen og barnet må antages at være blevet til ved denne, jf. dog § 27 a, stk. 1. Samtykket skal være skriftligt og indeholde en erklæring om, at manden skal være barnets far, eller at kvinden skal være barnets medmor.

Registrering af medmoderskab

To samlevende kvinder havde med henblik på at få et barn fundet frem til en sæddonor gennem en hjemmeside. Kvinderne tog herefter kontakt til egen læge med henblik på, at den ene kvinde skulle insemineres. Kvinderne foretog herefter inseminationen i privat regi efter aftale med den praktiserende læge. I juli 2020 anmodede kvinderne Familieretshuset om at registrere den gravide kvindes samlever som medmoder til det barn, som kvinden bar. Kvinderne blev gift i december 2020, og barnet blev født i februar 2021.

Familieretshuset traf i oktober 2020 afgørelse om at afvise at registrere medmoderskabet. Familieretshuset begrundede afgørelsen med, at der ikke blev givet korrekt samtykke, inden den assisterede reproduktion blev påbegyndt, ligesom der ikke havde medvirket en sundhedsperson ved inseminationen. Kvinderne påklagede herefter Familieretshusets afgørelse til familieretten.

Familieretten fandt, at samleveren ikke kunne registreres som medmoder til barnet

Familieretten fandt, at lov om assisteret reproduktion på flere områder ikke var blevet overholdt, samt at der ikke var tale om en reel delegation af opgaven, men derimod en vejledning i selvadministration. Det var derfor familierettens opfattelse, at parternes anmodning om registrering af medmoderskab ikke kunne tages til følge.

Den biologiske mor og dennes samlever kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til landsretten.

Landsretten stadfæstede familierettens kendelse

Landsretten bemærkede indledningsvist, at byrettens afgørelse skulle have været truffet ved dom.

Landsretten lagde til grund, at kvinderne inden inseminationen havde en samtale med egen læge om behandlingen, men at lægen ikke havde været i kontakt med donoren, og at lægen ellers ikke var involveret under forløbet i forbindelse med foretagelsen af selve inseminationen. Det blev herefter lagt til grund, at inseminationen blev foretaget af kvinderne selv, uden at der var en læge eller en anden sundhedsperson til stede.

På denne baggrund – og uanset at lægen havde erklæret, at inseminationen blev foretaget under dennes ansvar – fandt landsretten, at inseminationen ikke kunne anses for foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar i overensstemmelse med betingelserne i børnelovens § 27 a, jf. lov om assisteret reproduktion. Betingelserne for, at ægtefællen kunne blive registreret som medmor, fandtes derfor ikke opfyldt. Landsretten stadfæstede herefter familierettens dom.

Den biologiske mor, dennes samlever og barnet ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og bestemte, at den gravide kvindes samlever skulle registreres som medmoder til barnet

Højesteret fandt efter en samlet vurdering, at parrets læge havde medvirket til behandlingen på en sådan måde, at betingelsen i børnelovens § 27 a om, at behandlingen skulle foretages af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, måtte anses for opfyldt.

Det forhold, at reglerne i lovgivningen om assisteret reproduktion ikke var blevet iagttaget f.eks. med hensyn til lægens egen kontakt til donoren, kunne ikke føre til, at den gravide kvindes samlever mistede retten til at blive registreret som medmor, og at donoren i stedet skulle anses som far til barnet. Herefter, og da de øvrige betingelser i børnelovens § 27 a var opfyldt, fandt et flertal i Højesteret, at den gravide kvindes samlever skulle tillades registreret som medmor. Højesteret (dissens) ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 1. juli 2022 (PBN 21/28348 og 21/28747).
U 2023.1764 H.

Forældreansvarslovens § 20 a

Er barnet adopteret, kan der efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær eller anden form for kontakt med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v.

Stk. 2. Stk. 1 gælder også ved midlertidig placering efter § 32 a i adoptionsloven.

Biologiske forældres samvær med bortadopteret barn

Et barn blev anbragt uden for hjemmet uden samtykke en uge efter sin fødsel. Ankestyrelsen bestemte efterfølgende, at barnet, der på dette tidspunkt var 3 måneder gammel, skulle frigives til adoption.

Da barnet var 4 måneder, blev han midlertidigt placeret hos sine adoptivforældre. Barnet havde på dette tidspunkt haft 4 samvær med sine biologiske forældre.

Ved dom af 19. november 2020 stadfæstede en byret afgørelsen om frigivelse af barnet til adoption. Byretten lagde vægt på, at de biologiske forældre varigt ville være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og at det måtte lægges til grund, at de ikke ville kunne udvikle deres forældreevner i en sådan grad, at de ville kunne tage vare på den daglige omsorg for barnet, ligesom det af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst ville være det bedste for barnet, at der skete bortadoption.

Byrettens dom blev ikke anket, men de biologiske forældre anmodede Familieretshuset om fastsættelse af samvær eller anden form for kontakt med barnet i medfør af forældreansvarslovens § 20 a. Familieretshuset indbragte herefter sagen for familieretten.

Familieretten bestemte, at der ikke skulle fastsættes samvær

Familieretten anførte, at det følger af forældreansvarslovens § 20 a, at der kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt mellem barnets oprindelige slægtninge og det adopterede barn, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v., og at en sådan afgørelse skal træffes ud fra, hvad der er det bedste for barnet.

Familieretten anførte bl.a., at der til brug ved afgørelsen om fastsættelse af samvær i en sådan situation ved vurderingen af barnets bedste skal anlægges en helhedsvurdering af barnets samlede situation både på kort og lang sigt. Det er barnets ret til samvær, der er centralt – ikke de oprindelige slægtninges ret. Der bør lægges vægt på, at barnet står i en særlig situation efter en adoption, hvor der skal skabes tilknytning mellem barnet og adoptivfamilien, og hvor barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag skal kunne opfyldes.

Familieretten lagde herefter til grund, at barnet allerede havde oplevet to store skift, og at det ville være en voldsom følelsesmæssig belastning, såfremt der skulle fastsættes samvær mellem barnet og de biologiske forældre. Familieretten lagde endvidere vægt på, at samværene mellem barnet og de biologiske forældre ikke kunne antages at have skabt en sådan betydningsfuld og positiv relation mellem barnet og de biologiske forældre, at samvær ville være det bedste for barnet på dette tidspunkt.

De biologiske forældre ankede dommen om samvær til landsretten.

Landsretten stadfæstede familierettens dom

Landsretten henviste til den af familieretten anførte begrundelse, ligesom landsretten anførte, at det ikke kunne anses for at være i strid med EMRK, at der ikke på nuværende tidspunkt blev fastsat samvær mellem de biologiske forældre og barnet. Landsretten stadfæstede herefter familierettens dom.

De biologiske forældre ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og hjemviste sagen til familieretten

Højesteret udtalte, at forældreansvarslovens § 20 a skal fortolkes i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om ret til familieliv. Med henvisning til bestemmelsens forhistorie udtalte Højesteret endvidere, at det bl.a. må sikres, at muligheden for samvær eller anden form for kontakt mellem barnet og de biologiske forældre ikke i realiteten forbeholdes helt særlige tilfælde, og at hensynet til, at barnet får mulighed for at kende sine rødder, indgår i den samlede helhedsvurdering efter § 20 a.

Højesteret fandt på den baggrund, at der i sager efter forældreansvarslovens § 20 a må tilvejebringes et oplysningsgrundlag, som gør det muligt at træffe afgørelse i overensstemmelse med såvel forældreansvarsloven som Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Den nærmere sagsoplysning må bero på en konkret vurdering, men i tilfælde, hvor det ikke på forhånd kan afvises, at der er grundlag for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt, kan det bl.a. være relevant at tilvejebringe en børnesagkyndig erklæring og en sagkyndig erklæring om de biologiske forældre, herunder at indkalde den børnesagkyndige til at afgive forklaring. I den forbindelse kan også mulighederne for fastsættelse af anden form for kontakt end samvær belyses.

Idet det ikke efter de foreliggende oplysninger i sagen kunne afvises, at betingelserne for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt mellem de biologiske forældre og barnet, herunder f.eks. udveksling af fotos eller videooptagelser mv., var opfyldt, fandt Højesteret, at familierettens og landsrettens afgørelser ikke byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag. Højesteret ophævede herefter Familierettens og landsrettens domme og hjemviste sagen til ny behandling i familieretten.

Tilladelse til anke til Højesteret af 2. juni 2022 (PBN 22/02684).
U 2023.2114 H.

Biologiske forældres og bedsteforældres samvær med bortadopteret barn

Procesbevillingsnævnet har endvidere i 2023 meddelt de biologiske forældre og bedsteforældre til et bortadopteret barn tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret i en tilsvarende sag om samvær. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 16. marts 2023 (PBN 22/12575 og 22/13285).

En biologisk forælders samvær med et frivilligt bortadopteret barn

Procesbevillingsnævnet har i 2023 desuden meddelt en biologisk forælder tilladelse til anke til Højesteret af en dom om samvær, hvor barnet var blevet frivilligt bortadopteret 4 måneder der efter barnets fødsel, og hvor der havde været regelmæssigt samvær

mellem den biologiske forælder og barnet, der nu var 12 år. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 11. maj 2023 (PBN 23/11960).

Forældreansvarslovens §§ 19 og 21

§ 19

Barnets forbindelse med begge forældre søges bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos.

Stk. 2. Forældrene har et fælles ansvar for, at barnet har samvær med den forælder, som det ikke har bopæl hos, og for transporten af barnet i forbindelse med samvær.

Stk. 3. Den forælder, som barnet ikke har bopæl hos, kan anmode om samvær.

Stk. 4. Er der ikke eller kun i yderst begrænset omfang samvær, kan den forælder, som barnet har bopæl hos, anmode Familieretshuset om at indkalde den anden forælder til et møde om samværet

§ 21

Stk. 1. ...

Stk. 2. Samværet fastsættes ud fra en konkret vurdering af barnets forhold.

Stk. 3. ...

Weekendsamvær

I 2022 har Procesbevillingsnævnet også meddelt en mor tilladelse til anke til Højesteret af landsrettens dom om samvær, hvor det løbende samvær med faren var blevet fastsat på en sådan måde, at moren ikke havde barnet hos sig i fulde weekender. Højesteret udtalte bl.a., at der ikke var nogen retlig begrænsning, der forhindrede, at der var samvær hver weekend, men at en sådan ordning krævede, at forældrene enten var enige herom, eller at der var særlige grunde til at fastsætte en sådan ordning. Da dette ikke var tilfældet i denne sag, ændrede Højesteret landsrettens placering af weekend- og hverdagssamværet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 8. december 2022 (PBN 22/16929).
U 2023.3040 H.

4.2.2 Bortfald af et barns erstatningsansvar

Procesbevillingsnævnet behandler undertiden sager, hvor et barn eller en ung er blevet dømt til at betale erstatning. Dette kan bl.a. være tilfældet, hvor et barn eller en ung med særlige behov har været udadreagerende mod en ansat lærer eller pædagog, der herefter har pådraget sig et erhvervsevnetab. I 2022 har nævnet også behandlet en sag om bortfald af et sådant erstatningsansvar.

Erstatningsansvarslovens § 24 a

Barn under 15 år er erstatningspligtigt for skadegørende handlinger efter samme regler som personer over denne alder. Dog kan erstatningen nedsættes eller endog helt bortfalde, for så vidt det findes billigt på grund af manglende udvikling hos barnet, handlingens beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt, derunder navnlig forholdet mellem den skadegørendes og den skadelidendes evne til at bære tabet og udsigten til, at skaden kan fås godtgjort hos andre.

Bortfald af et barns erstatningsansvar for overtrædelse af straffeloven

Under en skoleudflugt i 2014 begik en 12-årig elev i en specialklasse et overfald mod en skolelærer. Omkring et år efter overfaldet blev skolelæreren sygemeldt, og den pågældende fik konstateret posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD).

På baggrund af afgørelser fra Erstatningsnævnet udbetalte en afdeling af politiet erstatning på i alt 92.813,51 kr. til skolelæreren i medfør af offererstatningsloven. I oktober 2020 traf politiet afgørelse om, at den tidligere elev skulle betale den erstatning, som staten havde udbetalt til skolelæreren. Der blev ved afgørelsen lagt vægt på, at beløbet ikke var urimeligt tyngende, og på den tidligere elevs alder, idet det måtte forventes, at den pågældende i en længere periode fremover ville have mulighed for at have en indtægt, der ville muliggøre betalingen af kravet. Politiet fandt ikke, at der i øvrigt forelå omstændigheder, der kunne føre til, at erstatningen skulle nedsættes eller bortfalde i medfør af erstatningsansvarslovens § 24 a.

Politiet anlagde herefter sag mod den tidligere elev med påstand om betaling af 92.813,51 kr. samt mod den pågældendes mor med påstand om betaling af 7.500 kr. Eleven og dennes mor påstod heroverfor frifindelse.

Byretten frifandt den tidligere elev og moren

Byretten fandt det ikke godtgjort, at den tidligere elev ved episoden i 2014 udøvede vold mod skolelæreren i et sådant omfang, at dette medførte sygemeldingen ca. 1 år senere. Byretten fandt det herefter ikke godtgjort, at den tidligere elev var erstatningsansvarlig for det tab, som skolelæreren havde fået dækket af politiet på baggrund af afgørelserne fra Erstatningsnævnet, og retten frifandt derfor den tidligere elev og dennes mor.

Politiet ankede dommen.

Landsretten stadfæstede dommen men ændrede begrundelsen

Landsretten fandt, at skolelæreren skade måtte anses for forårsaget af den tidligere elev, og at der forelå et erstatningsansvar.

Landsretten bemærkede, at den tidligere elev havde begået overfaldet som 12-årig, at den pågældende, der nu var 20 år gammel, var bevilget et STU-ophold, havde fået hjælp til at læse og besvare et høringsbrev fra politiet, og at den pågældende havde oplyst, at denne forventede at skulle arbejde i fleksjob. På denne baggrund og efter omstændighederne omkring handlingen og dennes beskaffenhed fandt landsretten efter en samlet vurdering, at den tidligere elevs erstatningsansvar helt skulle bortfalde, jf. erstatningsansvarslovens § 24 a. Herefter bortfaldt også morens hæftelsesansvar. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom.

Politiet ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 16. december 2022 (PBN 22/09688).

4.2.3 Dækning og ansvar i særlige færdselsmæssige situationer

Hvert år behandler Procesbevillingsnævnet ansøgninger om tilladelse til appel i sager om erstatning for person og/eller tingsskade, herunder i sager efter færdselsuheld. I 2022 har nævnet bl.a. meddelt tilladelse til appel i en sag om forståelsen af et "ukendt" køretøj og i en sag om afgrænsning af et færdselsuheld.

Dagældende § 19 (nu § 22) i bekendtgørelse om ansvarsforsikring for køretøjer m.v.

Stk. 1. ...

Stk. 2. DFIM erstatter som garantifond umiddelbart over for en skadelidt skade som følge af uheld i Danmark, der må antages forvoldt af ukendt, motordrevet køretøj. Det er en forudsætning for udbetaling af erstatning for tingsskade, at der samtidig udbetales erstatning for per-sonskade.

Stk. 3. – 6. ...

Erstatning i sag om skade forvoldt af "ukendt, motordrevet køretøj"

En cyklist blev i 2016 påkørt af en bil, der efter påkørslen tilså cyklisten og tilbød ham at betale for skaderne på hans cykel. Da cyklisten var i en form for choktilstand, og da han på dette tidspunkt vurderede skaderne som minimale, afviste cyklisten at modtage bilistens identitetsoplysninger, ligesom han undlod at notere bilens nummerplade.

Efterfølgende viste det sig, at cyklisten havde pådraget sig varige, ikke ubetydelige gener efter påkørslen.

Nogle uger efter ulykken fandt cyklisten en bil svarende til den, der var involveret i ulykken. Cyklisten noterede nummerpladen, tog billeder af bilen og anmeldte ulykken til forsikringsselskabet, hvor denne bil var forsikret, og med anmodning om anerkendelse af erstatningspligt. Forsikringsselskabet afviste erstatningspligten, da ejerne af bilen dokumenterede, at de ikke havde brugt bilen på tidspunktet for ulykken.

Cyklisten anmeldte efterfølgende ulykken til Dansk Forening For International Motorkøretøjsforsikring (DFIM), der dog afviste erstatningspligten, da der efter DFIM's opfattelse ikke var tale om et "ukendt, motordrevet køretøj".

Cyklisten anlagde herefter sag mod forsikringsselskabet og DFIM med påstand om, at de in solidum eller hver for sig skulle tilpligtes at anerkende at være erstatningsansvarlig for ulykken.

Byretten dømte DFIM til at anerkende at være erstatningsansvarlige

Byretten fandt det ikke godtgjort, at det var den fundne bil, der havde forvoldt ulykken, og retten frifandt derfor forsikringsselskabet. Retten lagde herefter til grund, at ulykken

måtte anses for forvoldt af et ukendt, motordrevet køretøj, og at cyklisten bl.a. henset til, at han befandt sig i en choktilstand, ikke havde haft en særlig anledning til at sikre sig oplysninger på bilisten eller bilens nummerplade.

På den baggrund fandt retten, at cyklisten kunne påberåbe sig bestemmelsen om skade forvoldt af ukendt, motordrevet køretøj i § 19, stk. 2, i den dagældende bekendtgørelse om ansvarsforsikring for motorkøretøjer m.v., og at DMIF skulle anerkende at være erstatningsansvarlig for ulykken.

Landsretten stadfæstede byrettens dom

Landsretten fandt (dissens), at det ikke i en sådan grad kunne lægges cyklisten til last, at det skadeforvoldende køretøj var ukendt, og der derfor ikke var grundlag for at lade DFIM's erstatningspligt bortfalde. Landsretten lagde særlig vægt på, at de umiddelbart begrænsede skader, som cyklisten pådrog sig ved ulykken, ikke gav ham en særlig anledning til at sikre sig identitetsoplysninger på bilisten eller bilens registreringsnummer, ligesom retten lagde vægt på den sindstilstand, cyklisten var i umiddelbart efter ulykken, og som efter cyklistens forklaring var årsagen til, at han kørte fra stedet uden at tage imod bilistens tilbud om at oplyse sit telefonnummer. Landsretten stadfæstede derfor byrettens dom.

DFIM ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret udtalte, at garantiordningen skal ses i sammenhæng med færdselslovens regler om erstatning og forsikring, og at ordningen skal sikre, at skadelidte får erstatning, selv om det skadeforvoldende køretøj ikke kan identificeres. Der var på den baggrund ikke grundlag for at fortolke bekendtgørelsen sådan, at et køretøj kun kan anses for "ukendt", hvis skadelidte ikke havde haft nogen mulighed for at få oplysninger om føreren eller køretøjet (som f.eks. hvis der er tale om en flugtbilist).

Højesteret udtalte, at det må bero på en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder, om et køretøj kan anses for "ukendt" og dermed omfattet af DFIM's erstatningspligt.

Højesteret udtalte endvidere, at selv om udgangspunktet må være, at den, der bliver påkørt, sikrer sig oplysninger om det skadeforvoldende køretøj, vil det i situationen ofte være forståeligt, hvis det ikke sker. I den konkrete sag fandt Højesteret, at det var forståeligt, at cyklisten ikke sikrede sig oplysninger om føreren eller bilen. Højesteret fandt herefter, at bilen var "ukendt", og at DFIM havde erstatningspligt over for cyklisten, og Højesteret stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. juni 2022 (PBN 21/28444).
U 2023.2918 H.

Afgrænsning af et færdselsuheld omfattet af et køretøjs objektive ansvar

En person havde været passager i en 3-dørs bil, hvor hun havde siddet på bagsædet sammen med en medpassager. Der blev på køreturen foretaget et stop, hvor bl.a. medpassageren steg ud af køretøjet og herefter uforvarende smækkede køretøjets dør i hovedet på personen, der var i gang med at stige ud. Personen kom herved til skade og stævnedes efterfølgende bl.a. køretøjets forsikringsselskab. Under sagen skulle det klargøres, om skaden var forvoldt ved et færdselsuheld og dermed omfattet af det

objektive ansvar i medfør af færdselslovens § 101, stk. 1, da dette efter retspraksis forudsætter, at forholdet er kørselsmæssigt usædvanligt. Dette fandt byretten ikke var tilfældet og frifandt herefter køretøjets forsikringselskab. Landsretten stadfæstede byrettens dom. Personen ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. august 2022 (PBN 22/02269).

4.2.4 Ansættelsesretlige sager

Procesbevillingsnævnet har 2022 behandlet flere ansættelsesretlige sager, og herunder meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en sag om et forlig indgået af en fagforening afskar et medlem, der var blevet afskediget, for at anlægge sag med påstand om godtgørelse for aldersdiskrimination.

Forlig indgået af fagforening på vegne af medlem

En arbejdstager var en ud af otte lærere, der i 2017 var blevet afskediget fra deres stillinger på en skole i en kommune. Lærerne var alle mellem 53 og 61 år. Fagforbundet indgik på vegne af lærerne et forlig med kommunen, hvor det blev aftalt, at tre af de otte lærere ikke blev afskediget alligevel. Det blev i forliget anført, at parterne var enige om, at sagen ikke blev videreført i det fagretlige system, ved de civile domstole, administrative nævn eller lignende. De resterende lærere, herunder arbejdstageren i nærværende sag, blev afskediget som varslet.

Forbundet oplyste efterfølgende arbejdstageren om, at forholdet om aldersdiskrimination ikke var omfattet af forliget, og at arbejdstageren selv kunne forfølge krav i henhold til forskelsbehandlingsloven. Arbejdstageren indbragte herefter sagen for Ligebehandlingsnævnet, som fandt, at arbejdstageren var blevet udsat for ulovlig forskelsbehandling og tilkendte hende 390.000 kr. i godtgørelse herfor svarende til 9 måneders løn. Nævnet anførte i denne forbindelse, at arbejdstageren ikke havde fortabt retten til at gøre et krav gældende efter forskelsbehandlingsloven som følge af det af forbundet indgåede forlig.

Kommunen meddelte imidlertid, at kommunen ikke ville betale, da parterne måtte anses for at have indgået forlig til fuld og endelig afgørelse af sagen. Arbejdstageren udtog herefter stævning mod kommunen og nedlagde påstand om betaling af 390.000 kr. Kommunen nedlagde principal påstand om afvisning, subsidiært frifindelse.

Byretten gav arbejdstager medhold i påstanden om betaling af 390.000 kr.

Byretten fandt indledningsvist, at den indgåede aftale ikke gav anledning til en afvisning af den af arbejdstageren nedlagte påstand, hvorfor arbejdstageren blev frifundet for kommunens afvisningspåstand.

Herefter anførte byretten, at retten ikke fandt grundlag for at tilsidesætte ligebehandlingsnævnets afgørelse i sagen, og at retten var enig med Ligebehandlingsnævnet i, at den godtgørelse som kommunen skulle betale til arbejdstager passende kunne fastsættes til 390.000 kr. svarende til 9 måneders løn.

Landsretten (dissens) ændrede byrettens dom

To voterende dommere i landsretten fandt, at arbejdstageren var bundet af det indgåede forlig, hvorfor de stemte for, at kommunen skulle frifindes.

Én dissenterende dommer udtalte, at forskelsbehandlingslovens bestemmelser ikke kunne fraviges til ugunst for lønmodtageren ved aftale, men at en lønmodtager måtte kunne give afkald på sine rettigheder efter loven, hvis afkaldet havde karakter af et forlig til opgørelse og afslutning af arbejdsforholdet. Den dissenterende dommer fandt herefter, at forbundet ikke havde haft fuldmagt til at afskære arbejdstageren muligheden for at få spørgsmålet om aldersdiskrimination prøvet i Ligebehandlingsnævnet, hvorfor kommunens påstand om afvisning ikke kunne imødekommes. Herefter fandt dommeren af de samme grunde som byretten, at arbejdstagers påstand om betaling af 390.000 kr. skulle tages til følge.

Landsretten ændrede således byrettens dom og frifandt kommunen for arbejdstagerens påstand om betaling af 390.000 kr.

Ligebehandlingsnævnet ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse på vegne af den afskedigede arbejdstager sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 4. august 2022 (PBN 22//03075).

4.2.5 Særlige bolig- og byggeretlige problemstillinger

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år flere sager med bolig- og byggeretlige problemstillinger. Dette har også været tilfældet i 2022, hvor der er meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en række sager inden for det lejeretlige område, men også vedrørende andelsboliger og ejerboliger.

Lejeretlige problemstillinger

Dagældende lejelovs §§ 106 og 107

§ 106

De i henhold til lov om midlertidig regulering af boligforholdene nedsatte huslejenævn træffer afgørelse efter reglerne i den nævnte lovs kapitel VI i følgende tvister:

1) - 3) ...

4) Tvister om opfyldelse af lejerens pligt til renholdelse, vedligeholdelse og fornyelse, jf. kapitel IV. Dette gælder også uenighed om opfyldelse af lejerens pligt til istandsættelse efter fraflytning, uenighed om størrelsen af istandsættelsesbeløbene og tvister om tilbagebetaling af depositum i forbindelse med fraflytning.

5) ...

§ 107

Tvister om lejeforhold, der er omfattet af denne lov, kan, hvis spørgsmålet ikke efter loven kan indbringes for huslejenævnet eller i Københavns Kommune for ankenævnet, i 1. instans indbringes for byretten. ...

Om kompetencefordelingen mellem huslejenævnet og boligretten

En lejer reklamerede kort tid efter sin indflytning i et lejemål over problemer med lejemålets varmforsyning. Lidt over et år efter ophævede lejeren lejemålet til fraflytning ved månedens udgang under henvisning til, at opvarmningsproblemerne fortsat bestod. Herefter fraflyttede lejeren lejemålet, og der blev afholdt flyttesyn.

I en flytteafregning foretog udlejeren fradrag af ca. 40.000 kr. for leje og forbrugsudgifter i opsigelsesperioden samt fradrag af ca. 30.000 kr. for istandsættelsesudgifter, hvorefter der resterede ca. 10.000 kr. af lejersens depositum og forudbetalte leje. Af flytteafregningen fremgik desuden, at lejeren først var blevet frigjort fra lejeaftalen tre måneder senere.

Lejeren anlagde herefter sag mod udlejeren med endelig påstand om tilbagebetaling af ca. 70.000 kr., svarende til hele depositummet og hele den forudbetalte leje med fradrag af de ca. 10.000 kr., som udlejeren allerede havde tilbagebetalt. Til støtte herfor gjorde lejeren blandt andet gældende, at han med rette havde ophævet lejeaftalen som følge af mangler.

Boligretten afviste sagen

Boligretten afviste sagen under henvisning til, at sagen blandt andet angik tilbagebetaling af depositum, og at parternes tvist derfor måtte henhøre under huslejenævnets kompetence, jf. lejelovens § 106, stk. 1, hvorfor sagen ikke kunne indbringes for boligretten som 1. instans, jf. lejelovens § 107, stk. 1.

Landsretten stadfæstede boligrettens afvisningsdom

Lejeren ankede boligrettens dom til landsretten og indbragte samtidigt sagen for huslejenævnet. Ankesagen blev udsat på huslejenævnets afgørelse.

Huslejenævnet anførte bl.a. i afgørelsen, at nævnet generelt set ikke havde kompetence til at bedømme berettigelsen af en lejers opsigelse eller ophævelse. Under henvisning til, at nævnet imidlertid havde kompetence til at afgøre parternes overordnede tvist om tilbagebetaling af depositum, fandt nævnet ikke grundlag for at afvise delkravet vedrørende leje i opsigelsesperioden. Samtidig bemærkede nævnet, at parternes tvist samlet set ikke var egnet til behandling ved nævnet, eftersom den krævede en bevisførelse, som ikke kunne finde sted for nævnet. Nævnet fandt herefter, at nævnet ikke kunne opgøre parternes endelige mellemværende, herunder pålægge udlejeren at tilbagebetale depositum, da nævnet ikke havde kompetence til at behandle dele af det økonomiske opgør. Nævnet henviste derfor parterne til at få sagen endelig afgjort ved boligretten.

Landsretten stadfæstede efterfølgende boligrettens dom under henvisning til, at parternes tvist angik udlejers ret til at fratække istandsættelsesudgifter og lejerestancer i lejersens depositum, og at tvisten derfor angik en kombination af tvister, som i medfør af den dagældende lejelovs § 106, stk. 1, nr. 4, og forarbejderne hertil, skulle behandles af huslejenævnet som 1. instans, hvorefter sagen ikke kunne indbringes for boligretten, uden forinden at have været indbragt for huslejenævnet, jf. den dagældende lejelovs § 107, stk. 1, 1. pkt. Desuden bemærkede landsretten, at lejeren ved sine processkrifter for landsretten ikke kunne anses for at have indbragt huslejenævnets afgørelse for boligretten på den i boligreguleringslovens § 43, stk. 1, foreskrevne måde. Landsretten stadfæstede herefter boligrettens afvisningsdom.

Lejeren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og hjemviste sagen til behandling i boligretten.

Højesteret udtalte, at lejeren havde krav på, at boligretten tog hans påstand om betaling under pådømmelse. Herved lagde Højesteret vægt på, at en væsentlig del af tvisten (spørgsmålet om lejerestance) isoleret set ikke kunne være indbragt for huslejenævnet og som følge heraf kunne være indbragt direkte for boligretten. Højesteret anførte også, at det var lejeren, der som lejer havde ønsket at indbringe den samlede tvist for boligretten. Højesteret ændrede derfor landsrettens afgørelse således, at sagen blev hjemvist til behandling i boligretten.

Tilladelse til anke til Højesteret af 21. januar 2022 (PBN 21/13200).
U 2022.4981 H.

Om lejeforhøjelser i store småhuse

I to sager vedrørende betydelige lejeforhøjelser i et boliglejemål i et såkaldt stort småhus, var forhøjelserne begrundet i omfattende forbedringsarbejder på ejendommen og i lejemålene. Under sagerne var det omtvistet, om udlejeren havde været berettiget til at varsle lejeforhøjelserne efter reglerne om misforholdsleje, eller om de skulle have været varslet efter reglerne om forbedringsforhøjelse. Boligretten (dissens) fandt, at udlejere af store småhuse, som havde forsømt at følge reglerne om forbedringsforhøjelse, ikke i stedet kunne gennemføre lejeforhøjelse efter reglerne om misforholdsleje, hvorfor boligretten ophævede huslejenævnets afgørelse og hjemviste sagerne. Landsretten udtalte, at en udlejer efter reglerne enten kunne varsle lejeforhøjelse efter reglerne om det lejedes værdi eller efter reglerne om forbedringsforhøjelse. Landsretten ophævede derfor boligrettens domme og hjemviste sagerne til fornyet behandling ved boligretten. To lejere ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagerne til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 30. juni 2022 (PBN 21/25403).

Forbud mod forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse

En almen boligforening havde for at undgå at få status af "hårdt ghettoområde", jf. den dagældende almenboliglovs § 61 a, stk. 4, vedtaget en helhedsplan, som bl.a. indebar ombygning af syv opgange. En række beboere blev herefter opsagt med henblik på permanent genhusning uden for boligområdet. Boligforeningen indstævnte en række af de berørte beboere med påstand om, at de skulle anerkende, at opsigelserne af deres lejemål var lovlige, og beboerne påstod heroverfor frifindelse. Byretten gav boligforeningen medhold i alle sager, og landsretten (dissens) stadfæstede byrettens domme. Landsrettens flertal lagde til grund, at beslutningen om, i hvilke opgange, der skulle ske ombygning af lejlighederne, ikke blev truffet ud fra, hvorvidt de berørte beboere kom fra vestlige eller ikke-vestlige lande. Flertallet og mindretallet fandt, at "indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande" ikke i sig selv henviste til en befolkningsgruppe med samme etnisk oprindelse, og da der ikke i øvrigt forelå oplysninger om, hvilke etniske tilhørsforhold henholdsvis beboerne i de opsagte lejemål og i boligforeningens øvrige lejemål havde, var det ikke bevist, at der forelå indirekte forskelsbehandling i strid med lov om etnisk ligebehandling. Landsretten stadfæstede herefter byrettens domme. Lejerne ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagerne til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 15. september 2022 (PBN 22/13474, 22/14335, 22/14336, 22/14337, 22/14338, 22/14339 og 22/14340).

Om lejerers partsstatus i sager om forhåndsgodkendelse af lejeforhøjelser

En udlejer havde orienteret nogle lejere om, at han til huslejenævnet havde indgivet en anmodning om forhåndsgodkendelse af lejeforhøjelser, der forventedes varslet i anledning af gennemførelsen af vedligeholdelses- og forbedringsarbejder på ejendommen, jf. lejelovens § 59 a, stk. 1, jf. stk. 2-6. Lejernes advokat anmodede herefter huslejenævnet om at vente med at træffe afgørelse til, at lejerne var fremkommet med deres bemærkninger. Huslejenævnet oplyste efterfølgende, at man på et nævnsmøde havde besluttet at fortsætte sagsbehandlingen uden at tillægge andre end udlejerens partsstatus. Lejerne anlagde herefter boligretssag mod udlejerens og huslejenævnet med påstand om, at de skulle anerkende lejernes partsstatus i forhåndsgodkendelsessagen. Boligrettens flertal frifandt udlejerens og huslejenævnet. Landsretten stadfæstede boligrettens dom. Lejerne ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 16. september 2022 (PBN 22/02727).

Andelslejligheder

Om andelshaveres ansvar for skadevoldende ændringsarbejder

I forbindelse med en entreprenørs renovering af et badeværelse i en andelslejlighed, hvor entreprenøren havde antaget en underentreprenør til at forestå udførelsen af el-arbejder, blev et vandforsyningsrør gennemboret ved installationen af et elektrisk gulvvarmeanlæg. Der opstod herefter vandskader i underboens andelslejlighed samt i to erhvervslejemål i andelsboligforeningens kælderlokaler. Andelsboligforeningen og underboen anlagde retssag mod andelshaverne med påstand om erstatning i anledning af vandskaderne. Under sagen var der spørgsmål om, hvorvidt lejelovens § 29, stk. 1 og 10, om objektivt ansvar for skader hidrørende fra de af dem udførte installationer, kunne anvendes analogt på andelsboligforhold som udfyldningsregel, hvilket efter bestemmelsen forudsatte at der var tale om en "sædvanlig installation". Byretten frifandt andelshaverne, men landsretten nåede til det modsatte resultat og dømte andelshaverne. De to andelshavere ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 12. august 2022 (PBN 21/26182).

Forbedrings- og vedligeholdelsesbegrebet i andelsboligforeningsloven

En andelslejlighed var blevet solgt til maksimalprisen tillagt en række forbedringer. Køberen fandt efterfølgende, at sælgeren havde taget en overpris for andelslejligheden, da forbedringerne i stedet skulle kategoriseres som vedligeholdelsesarbejder, der i udgangspunktet ikke kunne tillægges maksimalprisen. Byretten fandt, at der ikke var tale om almindelig vedligeholdelse og frifandt sælger. Landsretten stadfæstede byrettens dom. Køberen ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 19. august 2022 (PBN 22/00251).

Sagsværdi og omkostninger i en sag om eksklusion af en andelshaver

I en sag om eksklusion fra en andelsboligforening og fraflytning fra to andelsboliger havde andelshaveren nedlagt påstand om frifindelse for påstanden om eksklusion og

fraflytning samt selvstændig påstand om, at andelsboligforeningen skulle anerkende, at han var berettiget til at sammenlægge to andelsboliger. Andelshaveren gjorde gældende, at sagens værdi rettelig burde fastsættes til 1.354.200 kr. svarende til de to andeles samlede værdi. Byretten var ikke enig heri og fandt i stedet, at sagens værdi svarede til et års leje/boligafgift og fastsatte sagsomkostninger i overensstemmelse hermed. Landsretten stadfæstede byrettens kendelse. Andelshaveren kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse afgørelsen om sagsværdien til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 27. oktober 2022 (PBN 22/02528).

Ejerboliger

Ejerforening skulle give fuldmagt til ansøgning om byggetilladelse ved ombygning

I en sag om ombygning bl.a. ved etagegennembrydning og etablering af trappe fra lejligheden til et loftsrum, som en ejerlejlighedsejer havde købt af en anden ejerlejlighedsejer i ejerlejlighedsforeningen, opstod der tvist mellem ejeren og foreningen om sammenlægningen af lejligheden. Foreningen betingede bl.a. en fuldmagt til byggeprojektet af en forhøjelse af lejlighedens fordelingstal. Ejeren iværksatte ombygningen og indledte herefter civilt søgsmål mod foreningen med henblik på at indhente den nødvendige fuldmagt for at få lovliggjort byggeprojektet. Boligretten og landsretten frifandt foreningen. Ejeren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der bl.a. udtalte, at byggeprojektet forudsatte ejerforeningens samtykke, og at der hverken efter ejerforeningens vedtægter, ejerlejlighedsloven eller de almindelige principper, som gælder for sådanne foreninger, var noget til hinder for, at ejerforeningen stillede sagligt begrundede betingelser for at give sit samtykke til byggeprojektet. En justering af fordelingstallene var en sådan saglig betingelse. Da ejerforeningen tidligere havde været indstillet på at give ejerlejlighedsejeren fuldmagt til byggeansøgningen, hvis ejeren accepterede en justering af fordelingstallet, og da ejerforeningen ikke havde givet nogen anden saglig begrundelse for senere at nægte at give fuldmagten, fandt Højesteret, at ejerforeningen skulle give fuldmagt til ansøgningen om byggetilladelse. Højesteret ændrede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 28. februar 2022 (PBN 21/17144).
U 2023.2540 H.

Passivitet

I en sag om et køb af et bindingsværkshus i 2014, hvor handlen var omfattet af lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom, blev der efter overtagelsen konstateret råd i bindingsværkets facade. Køberne henvendte sig i 2015 eller 2016 mundtligt til sælger herom, og sælger henviste køberne til ejerskifteforsikringen. Først ved brev af 17. april 2018 rettede køberne et krav mod sælger i anledning af råds-kaden. I den mellemliggende periode havde køberne udover ejerskifteforsikringen også haft kontakt til den byggesagkyndige, der havde udarbejdet tilstandsrapporten, i forsøg på at få kravet dækket der. Byretten dømte sælgeren til at betale erstatning til køberne. Landsretten fandt ligesom byretten, at sælgeren havde udvist grov uagtsomhed, men landsretten fandt derudover, at købernes krav var fortabt ved passivitet, idet der ikke skete mere efter drøftelserne mellem parterne i 2015 eller 2016 før ved brevet af 17. april 2018. Landsretten ændrede herved byrettens dom og frifandt sælgeren. De to købere ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til anke til Højesteret af 20. maj 2022 (PBN 21/26338).

4.2.6 Immaterielle rettigheder mv.

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år en række sager med immaterielle problemstillinger. Dette er tilsvarende tilfældet for 2022, hvor nævnet bl.a. har meddelt tilladelse til at anke landsrettens dom i en sag om et medias krænkelse af rettighederne til Den Lille Havfrue.

Ophavsretslovens § 2 og § 3

§ 2. Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik.

Stk. 2. ...

§ 3. ...

Stk. 2. Værket må ikke ændres eller gøres tilgængeligt for almenheden på en måde eller i en sammenhæng, der er krænkende for ophavsmandens litterære eller kunstneriske anseelse eller egenart.

Stk. 3. ...

Markedsføringslovens § 3

Erhvervsdrivende skal udvise god markedsføringsskik under hensyntagen til forbrugere, erhvervsdrivende og almene samfundsinteresser, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. – 3. ...

Brug af karikaturalignende tegning og fotografi af Den Lille Havfrue

Den Lille Havfrue blev skabt af billedhuggeren Edvard Eriksen og opsat på Langelinie i København den 23. august 1913. Skulpturen er ophavsretligt beskyttet som et kunstnerisk værk efter ophavsretslovens § 1, og ophavsretten, der overgik til Edvard Eriksens arvinger efter Edvard Eriksens død den 12. januar 1959, forvaltes af Edvard Eriksens Arvinger I/S.

Den 18. maj 2019 bragte en dansk avis en karikaturalignende tegning af Den Lille Havfrue på forsiden af avisens 2. sektion.

Edvard Eriksens Arvinger I/S rettede efterfølgende henvendelse til avisen og påtalte den efter interessentskabets opfattelse krænkende forside og fremkom samtidig med et forslag til forligsmæssig løsning af sagen. Efter forgæves forligsdialog anlagde selskabet den 7. november 2019 sag mod avisens ansvarshavende chefredaktør.

Den 22. april 2020 bragte avisen en artikel i avisens 3. sektion, hvor et fotografi af Den Lille Havfrue iført mundbind indgik, hvilket blev påtalt af Edvard Eriksens Arvinger I/S under den på dette tidspunkt igangværende retssag ved replik af 28. juli 2020.

Byretten dømte den ansvarshavende chefredaktør

Byretten fandt, at tegningen og fotografiet krænkede Billedhuggeren Edvard Eriksens Arvinger I/S' rettigheder efter ophavsretslovens § 2 og § 3, stk. 2, og at Edvard Eriksens Arvinger I/S derfor var berettiget til vederlag og godtgørelse efter ophavsretslovens § 83, stk. 1, nr. 1, og stk. 3, der blev fastsat til 285.000 kr. Retten forbød samtidig den ansvarshavende chefredaktør at anvende tegningen og fotografiet, ligesom retten pålagde chefredaktøren at fjerne tegningen og fotografiet endeligt fra handlen og fra avisens hjemmeside.

Landsretten stadfæstede byrettens dom med visse ændringer

Landsretten stadfæstede byrettens dom med den ændring, at brugen af tegningen og fotografiet af Den Lille Havfrue tillige fandtes at være en krænkelse af markedsføringslovens § 3 om god markedsføringssskik, og landsretten fastsatte herefter vederlaget og godtgørelsen for brugen, jf. ophavsretslovens § 83, stk. 1, nr. 1, og stk. 3, og markedsføringslovens § 24, stk. 3, til 300.000 kr.

Den ansvarshavende chefredaktør ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede dommen og frifandt den ansvarshavende chefredaktør

Højesteret skulle navnlig tage stilling til, om tegningen var et selvstændigt værk, eller om tegningen på andet grundlag var en parodi eller karikatur, der ikke krænkede ophavsretten.

Højesteret fastslog, at der gælder et parodiprincip i dansk ophavsret. Princippet hviler på en fast dansk og fællesnordisk tradition med støtte i forarbejderne til ophavsretsloven og retspraksis. Højesteret fastslog også, at parodier vil kunne betragtes som selvstændige værker, og at det gælder, selv når parodien er meget nærgående, og hvad enten parodien retter sig mod selve originalværket eller mod noget andet.

Højesteret udtalte desuden, at parodibegrebet skal forstås i overensstemmelse med EU-retten, og at der skal sikres en rimelig balance mellem på den ene side ophavsmandenes rettigheder og på den anden side ytringsfriheden. Dette gælder også i tilfælde, hvor der ikke er tale om en parodi, men hvor ophavsrettigheder indebærer en begrænsning af andres adgang til at ytre sig.

Efter en samlet vurdering kom Højesteret herefter frem til, at hverken karikaturtegningen eller fotografiet af Den Lille Havfrue med mundbind på, som blev bragt i avisen i forbindelse med avisartikler, krænkede arvingernes ophavsret til skulpturen Den Lille Havfrue. Højesteret ændrede således landsrettens afgørelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 1. juni 2022 (PBN 22/05632)
Højesterets dom af 17. maj 2023 (sag 24506/2022).

Om kære af afgørelse i en bevissikrings sag

En designvirksomhed havde tidligere indgivet en begæring til fogedretten om bevissikring mod en stor detailkæde med henvisning til krænkelse af ophavsretsloven mv. Fogedretten fremmede bevissikrings sagen, hvilket landsretten efterfølgende stadfæstede. Senere meddelte fogedretten, at bevissikrings sagen var afsluttet og udsat på parternes

bemærkninger om sagens omkostninger. Umiddelbart derefter anlagde designvirksomheden en krænkelssag mod detailvirksomheden ved Sø- og Handelsretten. Herefter henskød fogedretten afgørelsen om sagsomkostninger til den verserende krænkelssag. Designvirksomheden kærede fogedrettens afgørelse om henskydning af omkostningsafgørelsen til landsretten. Landsretten afviste kæremålet med henvisning til kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 421, 3. pkt. (om forbud og påbud i borgerlige sager). Landsretten bemærkede yderligere, at en afgørelse om at henskyde afgørelsen om sagsomkostninger til afgørelsen om sagsomkostninger i en verserende sag indebærer et skøn med hensyn til, ved hvilken domstol spørgsmålet mest hensigtsmæssig kan behandles, hvorfor der er tale om en delafgørelse, som kun ville kunne kæres med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Designvirksomheden kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse om afvisning af kæremålet til Højesteret. Højesteret udtalte, at fogedrettens afgørelser i sager om bevissikring ifølge retsplejelovens § 653 a, stk. 8, kan kæres efter de almindelige regler om appel af fogedrettens afgørelser. Der var desuden ikke grundlag for at fortolke kærereglen i § 653 a, stk. 8, på samme måde som bestemmelsen i lovens § 427, sådan at der i bevissikringsager ikke var adgang til at kære fogedrettens afgørelse om at henskyde afgørelsen om sagsomkostninger. Da afgørelsen heller ikke kunne anses for en delafgørelse, sådan at der var krav om kærretilladelse, ophævede Højesteret landsrettens kendelse og hjemviste sagen til behandling ved landsretten.

Tilladelse til kære til Højesteret af 23. juni 2022 (PBN 21/26954).
U 2023.2743 H.

4.2.7 Erhvervsmæssige sager

Procesbevillingsnævnet har i alle år behandlet ansøgninger om appel til både Højesteret og landsretterne i erhvervsmæssige sager. Dette er naturligvis også tilfældet i 2022, hvor nævnet bl.a. har meddelt et selskab tilladelse til anke til Højesteret i en selskabsretlig sag om ejerforholdene vedrørende en virksomhed, hvor nævnet har meddelt en forpagter tilladelse til anke til Højesteret i en sag om fortolkning af en reguleringsklausul i en forpagtningsaftale, og hvor nævnet har meddelt en brancheforening tilladelse til kære til Højesteret af et spørgsmål om adgang til biintervention under en verserende retssag.

Selskabsretlig sag om ejerforholdene vedrørende en virksomhed

En kvinde og en mand ejede hver især et selskab, der drev forretning med køb og salg af navnlig makeupprodukter. I 2003 indledte parterne et samarbejde/koncept om at udvikle og sælge navnlig makeup- og hudplejeprodukter. Partnerskabet blev aldrig formaliseret, men det blev drevet således, at parterne oppebar halvdelen af hinandens godkendte omkostninger og modtog halvdelen af hinandens indtægter herved. Al aktivitet og omsætning fandt sted i kvindens selskab, ligesom samtlige immaterielle rettigheder vedrørende virksomhedens produkter blev registreret i hendes selskab. Mandens selskab hæftede ikke over for kvindens selskabs kreditorer.

I 2012 opstod der uoverensstemmelser mellem parterne omkring samarbejdet, og der pågik drøftelser om mandens selskabs ejerskab til kvindens selskab i tilfælde af et eventuelt salg. Parterne udvekslede aftaleudkast, men kunne ikke nå til enighed om en aftale.

Parterne blev herefter enige om at fortsætte samarbejdet, men i henhold til en ændret fordelingsnøgle for udgifter og indtægter. Med virkning fra 1. januar 2014 blev mandens

selskabs andel af indtægterne i kvindens selskab reduceret fra halvdelen til en tredjedel med afholdelse af en tilsvarende mindre andel af omkostningerne i selskabet.

Der opstod efterfølgende nye uoverensstemmelser mellem parterne, men der blev aldrig indgået en aftale. I december 2018 opsagde kvindens selskab samarbejdet med mandens selskab med øjeblikkelig virkning.

Mandens selskab anlagde herefter sag mod kvindens selskab med principal påstand om, at kvindens selskab skulle tilpligtes at anerkende, at mandens selskab ejede en tredjedel af det koncept, som parterne havde drevet sammen. Kvindens selskab påstod heroverfor frifindelse.

Byretten frifandt kvindens selskab

Byretten fandt navnlig, at mandens selskab ikke havde ført bevis for, at der mellem de to selskaber var etableret en selvstændig selskabskonstruktion eller et selvstændigt samvirke om driften af erhvervsvirksomheden med en fælles formue, der var forskellige fra de to selskabsdeltageres, og at mandens selskab ved stiftelsen af denne konstruktion eller dette samvirke havde opnået en med-ejendomsret til en tredjedel af kvindens selskab.

Byretten fandt det endvidere ikke bevist, at der mellem parterne var indgået en aftale om, at mandens selskab ejede halvdelen af de immaterielle rettigheder i kvindens selskab, og at det ikke længere var muligt at identificere den del af varelageret, som mandens selskab eventuelt ejede, og at det ikke henset til påstandens formulering herom var muligt at tage stilling til et eventuelt beløb til kompensation for varelageret ved ophøret af parternes samarbejde.

Byretten frifandt derfor kvindens selskab.

Landsretten (dissens) ændrede byrettens dom

Et flertal i landsretten fandt navnlig, at mandens selskab på tidspunktet for ophøret af parternes samarbejde i december 2018 ejede en ideel andel på en tredjedel af virksomheden, og at mandens selskab ikke havde fortabt retten hertil ved passivitet eller forældelse. Flertallet stemte derfor for at tage mandens principale påstand til følge med den ændring, at kvindens selskab skulle anerkende, at mandens selskab på tidspunktet for ophøret af parternes samarbejde i december 2018 ejede en ideel andel på en tredjedel af den drevne virksomhed/koncept.

Den dissentierende dommer var enig i, at mandens selskab ifølge parternes aftale havde krav på en tredjedel af virksomhedens nettoværdi på tidspunktet for samarbejdets ophør. På grund af den betydelige uklarhed og ubestemthed i relation til værdien af virksomheden/konceptet fandt dommeren dog, at mandens principale påstand skulle afvises, og stemte derfor for i øvrigt at stadfæste byrettens dom.

Kvindens selskab ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og frifandt kvindens selskab

Højesteret udtalte, at mandens selskabs synspunkt måtte være, at der i forbindelse med parternes samarbejde var etableret en enhed – f.eks. et interessentskab – som det var muligt at eje en ideel andel af.

Der var enighed om, at al aktivitet vedrørende produkter fra virksomheden, herunder udvikling og salg af produkterne, var foregået i regi af kvindens selskab, og at samtlige immaterielle rettigheder til produkterne var registreret i kvindens selskab. Mandens selskab havde ikke på noget tidspunkt været medejer af kvindens selskab og hæftede ikke over for kvindens selskabs kreditorer.

Der forelå ingen skriftlige aftaler om samarbejdet mellem kvindens selskab og mandens selskab om konceptet. Det lå dog fast, at parterne havde valgt en ordning for samarbejdet, hvor kvindens selskab modtog halvdelen (senere en tredjedel) af indtægterne i mandens selskab mod afholdelse af en tilsvarende andel af omkostningerne i kvindens selskab.

Herefter og på baggrund af sagens øvrige oplysninger udtalte Højesteret, at det ikke var godtgjort, at der i forbindelse med parternes samarbejde med udvikling, salg af produkter og drift af virksomheden var etableret en enhed, som det var muligt at eje en ideel andel af. Mandens selskab havde heller ikke godtgjort, at der var etableret et medejerskab af de immaterielle rettigheder, der var registreret i kvindens selskab, eller af kvindens selskabs varelager. Højesteret frifandt således kvindens selskab og ændrede dermed landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 19. januar 2022 (PBN 21/22589).
Højesterets dom af 16. maj 2023 (sag 5643/2022).

Sag om fortolkning af reguleringsklausul i forpagtningsaftale

I en sag mellem en forpagter og en bortforpagter var der tvist om fortolkningen af en reguleringsbestemmelse i en forpagtningsaftale fra 1987. Forpagteren havde i 2016 overtaget en restaurant fra en tidligere forpagter, og af aftalen fremgik bl.a., at forpagteren indtrådte i den oprindelige forpagtningsaftale fra 1987. I juli 2019 blev ejendommen med restauranten solgt til en ny bortforpagter, som blev opmærksom på, at forpagtningsafgiften af de tidligere bortforpagtere ikke var blevet reguleret som hjemlet i forpagtningsaftalen. Bortforpagteren foretog herefter en genberegning af forpagtningsafgiften og varslede en forhøjelse af den årlige forpagtningsafgift svarende til en stigning på ca. 28 %. Forpagteren anlagde sag mod bortforpagteren med påstand om, at den varslede forhøjelse var ugyldig. Boligretten gav forpagteren medhold. Landsretten frifandt bortforpagteren og ændrede boligrettens dom. Forpagteren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der udtalte, at det efter oplysningerne i sagen ikke kunne lægges til grund, at der i kontraktperioden var sket en regulering af forpagtningsafgiften i overensstemmelse med ordlyden af bestemmelsen i forpagtningskontrakten. Det kunne derimod lægges til grund, at den tidligere bortforpagter gennem mange år havde haft den forståelse, at pristalsregulering skulle ske med udgangspunkt i den til enhver tid gældende forpagtningsafgift. Denne forståelse af reguleringsordningen fremgik bl.a. udtrykkeligt af en reguleringssskrivelse fra oktober 2008. På den baggrund fandt Højesteret, at aftalegrundlaget, før forpagteren indtrådte i forpagtningskontrakten i 2016, var fastlagt sådan, at den årlige pristalsregulering skulle ske af den til enhver tid gældende forpagtningsafgift. Der var ikke grundlag for at forstå aftalen mellem forpagteren og den tidligere bortforpagter sådan, at reguleringsordningen herved blev ændret. Sammenfattende fandt Højesteret, at bortforpagteren med hensyn til reguleringsordningen var indtrådt i den tidligere bortforpagters retsstilling, og at bortforpagteren derfor ikke var berettiget til at foretage pristalsregulering som varslet med udgangspunkt i den i 1987 aftalte forpagtningsafgift på 120.000 kr. årligt. Højesteret ændrede herved landsrettens dom og stadfæstede i det væsentligste boligrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 5. april 2022 (PBN 21/16260).
U 2023.827 H.

Brancheforenings adgang til biintervention

Et selskab havde solgt en ejendom til en privat køber i 2015. I ejendommen var foretaget flere forbedringer og renoveringer. Ejendommen var i salgspstillingen bl.a. beskrevet som "totalrenoveret". Efter overtagelsen af ejendommen konstaterede køber en række mangler og anlagde herefter sag mod sælgeren med påstand om erstatning for manglerne. Byretten lagde vægt på, at brugen af ordet "totalrenoveret" måtte sidestilles med en garanti for, at hele boligen var renoveret, og at dette var udført håndværksmæssigt korrekt. Byretten fandt herefter, at der var tale om mangler og tilkendte køberen en erstatning. Sælgeren ankede byrettens dom til Østre Landsret, hvor Dansk Ejendomsmæglerforening ønskede at indtræde som biintervenient til støtte for sælgeren. Landsretten bemærkede bl.a., at ingen af parterne i sagen var ejendomsmæglere, og at der ikke var oplysninger om, at nogle af parterne ville forsøge at holde en ejendomsmægler ansvarlig, hvorfor ønsket om biintervention i den konkrete sag var af en sådan hypotetisk og fjerntliggende karakter, at det ikke var rimeligt og velbegrundet at tillade biintervention. Landsretten tillod herefter ikke Dansk Ejendomsmæglerforening at biintervenere i sagen. Dansk Ejendomsmæglerforening har med Procesbevillingsnævnets tilladelse kæret afgørelsen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 5. april 2022 (PBN 21/28754)

4.2.8 Ændring af partsbetegnelse

Procesbevillingsnævnet har i 2022 behandlet flere ansøgninger om appel af afgørelser om ændring af partsbetegnelse. Ansøgningerne har fortrinsvist vedrørt afgørelser truffet af byretten under dennes behandling af sagen, men Procesbevillingsnævnet har også meddelt tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse fra landsretten om denne problemstilling.

Berigtigelse af sagsøgtes partsbetegnelse på minretssag.dk

Et entreprenørselskab ville anlægge sag mod et boligselskab (herefter boligselskab 1). Da entreprenørselskabet anlagde sagen i november 2020 på minretssag.dk, blev sagsøgte imidlertid ved en fejl angivet som boligselskab 2, der havde delt adresse, telefonnummer, faxnummer og mailadresse med boligselskab 1, men som havde et andet navn og CVR.nr.

Samtidig med sagens anlæg på minretssag.dk blev der uploadet et dokument med supplerende sagsoplysninger, der havde overskriften "Stævning". I dette dokument var boligselskab 1 angivet som sagsøgte, men med angivelse af boligselskab 2's CVR.nr. Dokumentet indeholdt desuden en beskrivelse af de omstændigheder, der lå til grund for sagens anlæg. Dokumentet blev umiddelbart efter publiceringen sendt pr. mail til en ansat i boligselskab 2, som entreprenørselskabet i tiden op til sagsanlægget havde korresponderet med om den opståede tvist.

Boligselskab 2 påstod afvisning af sagen med henvisning til, at boligselskab 2 ikke var rette sagsøgte.

Byretten fandt, at sagsøgtes betegnelse kunne ændres

Byretten fandt, at det ud fra indholdet af de supplerende oplysninger måtte have stået boligselskab 1 og 2 klart, at sagen drejede sig om de entrepriseretlige

uoverensstemmelser mellem entreprenørselskabet og boligselskab 1. Det forhold, at entreprenørselskabet i den oprindelige stævning ved en fejl havde anført boligselskab 2 som sagsøgte, kunne under de foreliggende omstændigheder ikke antages at have haft betydning for boligselskab 1's mulighed for at varetage sine interesser under retssagen. Byretten fandt derfor, at sagsøgtes betegnelse kunne ændres til boligselskab 1.

Entreprenørselskabet kærede kendelsen til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Landsretten ændrede byrettens afgørelse

Landsretten henviste til retsplejelovens § 148 a, stk. 1, om anlæggelse af sag ved anvendelse af domstolenes digitale sagsportal samt til bestemmelsens forarbejder. Landsretten henviste desuden til § 3, stk. 1, nr. 1 i bekendtgørelsen om anvendelse af domstolenes sagsportal i borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis, om indtastning af parternes navne og adresser på sagsportalen, og bestemmelsens sidste pkt. om indtastning eller vedhæftning af udførlig fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden støttedes.

Landsretten fandt endvidere, at en ændring af sagsøgtes identitet til boligselskab 1 gik ud over, hvad der uden samtykke fra boligselskab 1 og 2 kunne afhjælpes i medfør af retsplejelovens § 349, stk. 2, jf. § 348.

Landsretten ændrede dermed byrettens afgørelse, således at boligselskab 2 og ikke boligselskab 1 skulle anses for sagsøgt i sagen.

Entreprenørselskabet kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens kendelse

Højesteret tillod under de foreliggende omstændigheder og efter en konkret vurdering, at betegnelsen af sagsøgte på sagsportalen fra boligselskab 2 til boligselskab 1 kunne ændres. Højesteret ændrede således landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til landsretten af 21. september 2021 (PBN 21/15791).

Tilladelse til kære til Højesteret af 6. april 2022 (PBN 21/27647).

U 2023.574 H.

4.2.9 Fogedsager

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år en række fogedsager, og dette gælder også for 2022, hvor navnlig sager om udpantning af dagsgebyrer for uforsikrede køretøjer har fyldt meget. Nedenfor er en orientering om disse sager, hvor Procesbevillingsnævnet har behandlet ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og/eller Højesteret. Endvidere vil der kort blive omtalt to fogedsager om kæretilladelse til Højesteret, hvor spørgsmålet navnlig drejede sig om, hvorvidt fogedretten havde saglig kompetence til at inddrive fordringer for henholdsvis Ankenævn for biler og for Tandskadeankenævnet, eller om inddrivelse skulle ske gennem restanceinddrivelsesmyndigheden (Gældsstyrelsen). Endeligt er der en kort omtale af en fogedsag om rette værneting ved afløsning af udlæg i fast ejendom.

Omtaler af relevante bestemmelser fra færdselsloven mv

Det følger af færdselslovens § 105, stk. 1, 1. pkt., at krav om erstatning for skader forvoldt af motordrevne køretøjer skal være dækket af en forsikring i et an-svarsforsikringsselskab.

Efter færdselslovens § 106, stk. 4, der ved lov nr. 732 af 8. juni 2018 er indført med virkning fra 1. januar 2019, kan ejeren eller den person (brugeren), der har varig rådighed over et motordrevet køretøj, som skal registreres eller godkendes, pålægges et dagsgebyr på 250 kr. for manglende opfyldelse af forsikringspligten i § 105, stk. 1, 1.

Det er efter færdselslovens § 106, stk. 5, 2. og 3. pkt., en betingelse for pålæggelse af dagsgebyr, at der til den, som gebyret kan pålægges, forudgående er blevet fremsendt skriftlig meddelelse om, at dagsgebyret kan pålægges, og at gebyret er tillagt udpantningsret, jf. færdselslovens § 107, stk. 3, 1. pkt., samt at denne meddelelse fremsendes således, at den, som forsikringspligten påhviler, har rimelig tid til at agere på meddelelsen ved at opfylde for-sikringspligten.

I bekendtgørelse nr. 1618 af 18. december 2018 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer mv. er det i § 14, stk. 2, bestemt, at der senest 14 dage forud for pålæggelse af dagsgebyr skal være fremsendt skriftlig meddelelse til den person, som gebyr kan pålægges, om at gebyret kan pålægges, og om at gebyret er pålagt udpantningsret.

Udlæg og tilskrivning af rente for dagsgebyrer for uforsikrede køretøjer

Ansøgninger om tilladelse til kære til landsretten

Formulering af varslingsbreve og betingelsen i færdselslovens § 106, stk. 5, 2. pkt.

Procesbevillingsnævnet har den 7. juni, 8. juli og 20. juli 2022 i 13 sager meddelt Dansk Forening for International Motorkøretøjsforsikring (DFIM) tilladelse til kære til landsretten af kendelser afsagt af fogedretten. Ved kendelserne havde fogedretten nægtet at fremme DFIM's anmodning om udlæg for dagsgebyrer under henvisning til, at det af de fremsendte breve om varsling af dagsgebyrerne, som i de 13 sager var enslydende, ikke fremgik tilstrækkeligt klart, at dagsgebyrerne var tillagt udpantningsret, jf. færdselslovens § 107, stk. 3, 1.pkt., hvormed betingelsen i færdselslovens § 106, stk. 5, 2. pkt., ikke var opfyldt.

Vestre Landsret har i to af disse sager (trykt i U 2022.4807 V og U 2022.4809 V) ophævet fogedrettens kendelse og hjemvist sagen til fornyet behandling ved fogedretten, idet landsretten fandt, at varslingsbrevet med fornøden klarhed indeholdt de lovpligtige oplysninger efter færdselslovens § 106, stk. 5, 2. pkt.

Østre Landsret har i en lignende sag (ØLR B-192-22), hvor kære til landsretten ikke krævede tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, tilsvarende udtalt, at formuleringen i et enslydende varslingsbrev opfyldte betingelsen i færdselslovens § 106, stk. 5, 2. pkt., vedrørende oplysning om, at dagsgebyrerne er tillagt udpantningsret.

Der henvises desuden til Procesbevillingsnævnets nyhedstekst af 20. juni 2022 med omtale af bevilling til DFIM i fem sager vedrørende dagsgebyrer efter færdselslovens § 106, stk. 4.

Spørgsmål om tillæggelse af renter

Videre har Procesbevillingsnævnet den 7. juni 2022 i én sag meddelt DFIM tilladelse til kære til landsretten af en kendelse, der rejste spørgsmål om, hvorvidt dagsgebyrerne kunne tilskrives rente forud for sagens anlæg.

Vestre Landsret har den 17. oktober 2022 (U 2023.299 V) stadfæstet fogedrettens kendelse om, at DFIM's krav på dagsgebyrer alene kunne tillægges renter i medfør af rentelovens § 8 om pengekrav uden for formuerettens område, idet kravet på renter af dagsgebyrer ikke er et pengekrav på formuerettens område, jf. rentelovens § 1, stk. 1.

Afvisning på grund af manglende fremlæggelse af nødvendige oplysninger

Den 29. juni og 8. juli 2022 har Procesbevillingsnævnet i 27 sager afslået DFIM's ansøgning om tilladelse til kære af fogedrettens kendelser om afvisning. Sagerne var afvist, fordi DFIM som rekvirent ikke inden for den af fogedretten fastsatte frist havde frembragt de til sagen nødvendige oplysninger, herunder navnlig varslingsbreve om pålæggelse af dagsgebyrer.

Ansøgninger om tilladelse til kære til Højesteret

Den 2. og 4. november 2022 har Procesbevillingsnævnet i 23 sager meddelt DFIM afslag på ansøgning om tilladelse til kære til Højesteret af kendelser afsagt af Østre Landsret om ophævelse af fogedrettens afgørelse og hjemvisning til fornyet behandling ved fogedretten.

Østre Landsret havde i disse sager lagt til grund, at der til ejeren/brugere af en uforsikret bil var sendt et brev med opkrævning af dagsgebyrer, og at dette brev opfyldte betingelsen i færdselslovens § 106, stk. 5, 2. pkt., vedrørende oplysning om, at dagsgebyrerne er tillagt udpantningsret.

Mindre end 14 dage efter dette brev havde DFIM ved et nyt brev opkrævet dagsgebyrer, og der var efterfølgende – ved et tredje brev – på ny opkrævet dagsgebyrer.

Østre Landsret udtalte, at betingelsen i færdselslovens § 106, stk. 5, 2. og 3. pkt., hvor efter det er en betingelse for pålæggelse af dagsgebyr, at der 14 dage forudgående er blevet fremsendt skriftlig meddelelse om, at dagsgebyret kan pålægges, og om, at gebyret er tillagt udpantningsret, først var opfyldt ved det tredje brev, der var sendt mere end 14 dage efter det brev, der opfyldt betingelsen i færdselslovens § 106, stk. 5, 2. pkt., og at udpantningsretten derfor kun var gældende for dagsgebyrer, der var pålagt ved det tredje brev og senere.

Tilladelse til kære til landsretten af 7. juni 2022 (PBN 22/06483, 22/08048, 22/08052, 22/08058 og 22/09287).
Tilladelse til kære til landsretten af 8. juli 2022 (PBN 22/11085, 22/12208, 22/12243, 22/12790, 22/12794, 22/12795 og 22/12854).

Tilladelse til kære til landsretten af 20. juli 2022 (PBN og 22/13600).
U 2022.4807 V, U 2022.4809 V og U 2023.299 V, FM 2022.121 Ø

Gældsinddrivelseslovens § 1

Stk. 1. Loven gælder for opkrævning og inddrivelse af fordringer med tillæg af renter, gebyrer og andre omkostninger, der opkræves eller inddrives af det offentlige, jf. dog §§ 1 a og 1 b.
Skatteministeren kan fastsætte regler om, at loven desuden finder anvendelse på fordringer, der er fastsat ved lov eller i henhold til lov

Stk. 2. – 3. ...

Ankenævnet for bilers krav på sagsomkostninger skulle inddrives af Gældsstyrelsen

Ankenævn for biler er et privat tvistløsningsorgan godkendt af erhvervsministeren i medfør af forbrugerklagelovens § 6. I forbindelse med inddrivelse af sagsomkostninger pålagt i en klagesag indgav Ankenævnet for biler en rekvisition til fogedretten. Fogedretten fandt, at fogedretten ikke havde saglig kompetence til at inddrive sagsomkostningerne fra ankenævnet og afviste sagen, hvilket landsretten stadfæstede navnlig med henvisning til, at gældsinddrivelsesloven tillige gjaldt for opkrævning og inddrivelse af fordringer på gebyrer fra private ankenævn, jf. gældsinddrivelsesbekendtgørelsens § 1, stk. 1, og at gældsinddrivelsesloven fastlagde en obligatorisk inddrivelsesordning for de fordringer, der var omfattet af loven, herunder fordringer indbragt under lovens anvendelsesområde gennem gældsinddrivelsesbekendtgørelsen. Ankenævnet for biler kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der af de af landsretten anførte grunde stadfæstede kendelsen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 7. marts 2022 (PBN 21/17076).
U 2023.1967 H.

Tandskadeankenævnets krav på sagsomkostninger skulle inddrives af Gældsstyrelsen

Tandskadeankenævnet indgav en rekvisition til fogedretten med henblik på inddrivelse af sagsomkostninger. Fogedretten fandt, at fogedretten havde saglig kompetence og fremmede sagen til udlæg, hvilket landsretten stadfæstede. Fogedretten og landsretten var således kommet til det modsatte resultat end i sagen ovenfor vedrørende Ankenævnet for biler. Borgeren kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse kendelsen til Højesteret, der ophævede kendelsen. Højesteret henviste navnlig til U 2020.266 H og udtalte bl.a., at det offentlige krav på sagsomkostninger i civile retlige sager er omfattet af gældsinddrivelsesloven, og sådanne krav skal inddrives af restanceinddrivelsesmyndigheden (Gældsstyrelsen), der udøver kreditorbeføjelserne. Højesteret udtalte endvidere, at der ikke var grundlag for at antage, at det havde været hensigten at give tandlægeområdet en anden retsstilling end det øvrige sundhedsområde, hvorfor Tandskadeankenævnet måtte anses for omfattet af begrebet "det offentlige" i gældsinddrivelsesloven.

Tilladelse til kære til Højesteret af 7. marts 2022 (PBN 21/24880).
U 2023.2158 H.

Værneting ved aflysning af udlæg i fast ejendom

En mand var ved en dom i en bodelings sag i 2008 blevet dømt til at betale sin fraskilte hustru (kvinden) et beløb på omkring 900.000 kr. Kvinden foretog på baggrund af denne dom udlæg i mandens ejendom i Danmark. I 2020 indgav manden stævning til den byret, hvor ejendommen var beliggende, med påstand om, at kvinden, der nu var bosiddende i Schweiz, skulle tilpligtes at aflyse ovennævnte udlæg, idet der var indtrådt forældelse. Byretten afsagde herefter udeblivelsesdom i overensstemmelse med den af manden nedlagte påstand. Manden anmodede herefter fogedretten om at aflyse det omhandlede udlæg på ejendommen. Kvinden kærede fogedrettens kendelse, og manden gjorde heroverfor gældende, at kravene til kæreskriftet efter retsplejeloven ikke var opfyldt. Landsretten fandt, at der ikke var grundlag for at afvise kæren med henvisning til kæreskriftets udformning. Landsretten fandt endvidere, at fogedretten ikke var rette værneting for den anmodede aflysning af udlægget i mandens ejendom, idet værnetingsbestemmelsen i retsplejelovens § 487 stk. 1, nr. 4, hvorefter en anmodning om tvangsfuldbyrdelse kunne fremsættes over for fogedretten i den retskreds, hvor

genstanden for fuldbyrdelse af andre krav end pengekrav fandtes, ikke omfattede en situation, hvor fogedretten på vegne af kvinden skulle underskrive et dokument vedrørende aflysning af et udlæg. Landsretten ændrede således fogedrettens kendelse og afviste anmodningen om tvangsfuldbyrdelse. Manden kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der navnlig fastslog, at "genstanden for fuldbyrdelsen", jf. retsplejelovens § 487, stk. 1, nr. 4, efter bestemmelsens ordlyd, i en situation som den foreliggende måtte anses for at være den faste ejendom, og manden kunne derfor vælge at benytte den retskreds, hvor ejendommen var beliggende, som værneting. Manden havde således med rette fremsat anmodningen om tvangsfuldbyrdelse over for fogedretten i den retskreds, hvor ejendommen var beliggende. Højesteret stadfæstede herefter fogedrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 9. september 2022 (PBN 22/13348).
Højesterets kendelse af 23. maj 2023 (sag 89/2022)

4.3 Straffesager

4.3.1 Færdselsrelaterede overtrædelser

Procesbevillingsnævnet har i løbet af året 2022 behandlet en række ansøgninger om tilladelse til anke til Højesteret i en række færdselsrelaterede sager. Sagerne har været meget forskellige og har vedrørt både fører af køretøjerne og passagerne. Nævnet har således bl.a. behandlet sager, om en passager kunne straffes for flugt fra et færdselsuheld, om frakendelse af førerret på grund af kørsel ved søvnunderskud og om bødestørrelser ved taxakørsel uden tilladelse.

Straffelovens § 253

Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes den, som, uagtet det var ham muligt uden særlig fare eller opofrelse for sig selv eller andre, undlader

- 1) efter evne at hjælpe nogen, der er i øjensynlig livsfare, eller
- 2) at træffe de foranstaltninger, som af omstændighederne kræves til redning af nogen tilsyneladende livløs, eller som er påbudt til omsorg for personer, der er ramt af skibbrud eller anden tilsvarende ulykke.

Stk. 2. Med fængsel indtil 2 år straffes den, der overtræder stk. 1 i forbindelse med flugt fra et færdselsuheld, hvorved nogen er tilføjbet betydelig personskade.

Flugt efter påkørsel af cyklist, der kom i livsfare

To tiltalte var passagerer i en bil, der påkørte en cyklist, der kom i livsfare. Efter påkørslen kørte bilen omtrent 100 meter længere frem og standsede, hvorefter de tiltalte steg ud af bilen. Kort efter satte de sig på ny ind i bilen uden at have været henne ved offeret, og de kørte herefter videre.

Anklagemyndigheden rejste efterfølgende tiltale mod begge de tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 253, stk. 2, jf. stk. 1, og for den ene tiltalte yderligere for overtrædelse af færdselsloven mv. Der var under sagens behandling uenighed om, hvem af de tiltalte, der var fører af bilen på tidspunktet for påkørslen.

Byretten fandt de tiltalte passagerer skyldige og idømte navnlig fængsel i 40 dage

Byretten fandt, at det ikke var godtgjort, hvem der var fører af bilen, men at begge de tiltalte var til stede i bilen og ikke kunne undgå at bemærke påkørslen, og henset til påkørselens voldsomhed måtte have anset det for overvejende sandsynligt, at cyklisten var kommet i øjensynlig livsfare. Retten fandt yderligere, at de tiltalte, som passagerer, senest da bilen blev standset, kunne have reageret på ulykken.

Byretten anførte, at ifølge lovbemærkningerne til straffelovens § 253, stk. 2, vedrører bestemmelsen trafikanter og derved føreren af bilen, men at personer, der overværer et uheld, herunder passagerer, har en pligt til at hjælpe efter straffelovens § 253, stk. 1. Byretten fandt derfor de tiltalte skyldige i overtrædelse af straffelovens § 253, stk. 1, og for den ene tiltaltes vedkommende yderligere i en række færdselslovsovertrædelser mv. Byretten idømte begge de tiltalte fængsel i 40 dage og for den ene tiltaltes vedkommende yderligere en bøde på 14.000 kr. og fratog førerretten i 6 måneder.

De tiltalte ankede dommen.

Landsretten forhøjede straffen til navnlig fængsel i 3 måneder

Landsretten lagde som byretten til grund, at de tiltalte var passagerer i bilen på tidspunktet for påkørslen. Landsretten bemærkede vedrørende begrebet "trafikant", at der hverken i forarbejderne til bestemmelsen eller i øvrigt var grundlag for at tolke begrebet indskrænkende i forhold til, hvordan begrebet i øvrigt blev fortolket på færdselslovsområdet, hvor en passager ligeledes anses for at være trafikant. Landsretten bemærkede videre, at en forpligtelse efter straffelovens § 253, stk. 2, ikke er betinget af, at trafikanten har ansvaret for uheldet, men at øvrige personer, herunder passagerer, ligeledes har en forpligtelse efter bestemmelsen.

Landsretten fandt, at de tiltalte vidste, at cyklisten var blevet påkørt, og måtte have indset, at det var overvejende sandsynligt, at cyklisten var i øjensynlig livsfare, da de tiltalte fortsatte deres kørsel og flygtede fra gerningsstedet. Landsretten fandt herefter ligesom byretten, at de tiltalte var skyldige i overtrædelse af straffelovens § 253, stk. 2, jf. stk. 1. Landsretten forhøjede straffen til fængsel i 3 måneder og forhøjede bøden for den ene tiltaltes vedkommende til 15.000 kr.

De tiltalte passagerer har med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket sagen til Højesteret, men den ene tiltalte frafaldt efterfølgende anken for Højesteret.

Højesteret stadfæstede i det væsentligste landsrettens dom

Højesteret udtalte, at bestemmelsen i straffelovens § 253, stk. 2, efter dens ordlyd og forarbejder sammenholdt med dens formål og sammenhæng med færdselslovens regler om hjælpepligt ved færdselsuheld, ikke er begrænset til at omfatte føreren af bilen, men at den også omfatter andre trafikanter, der med eller uden egen skyld har været indblandet i et færdselsuheld, hvis de øvrige betingelser i bestemmelsen er opfyldt.

Med henvisning til angivelserne i forarbejderne om strafniveauet for overtrædelse af straffelovens § 253, stk. 2, tiltrådte Højesteret efter forholdets grovhed, at den tiltalte

passager skulle straffes med fængsel i 3 måneder. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom, dog således at bøden for nogle overtrædelser af færdselsloven blev forhøjet, og at frakendelsen af førerretten for disse overtrædelser skulle regnes fra udløbet af en verserende frakendelse.

Tilladelse til anke til Højesteret af 25. august og 18. oktober 2022 (PBN 22/06787 og 22/18181).
U 2023.1186 H.

Straffen for taxikørsel uden tilladelse

En person, der var ansat i et samkørselsfirma, var blevet standset af politiet, da han uden tilladelse til erhvervsmæssig persontransport mod betaling kørte med to passagerer i en personbil. Personen blev herefter tiltalt og blev i byretten straffet for tre forhold af overtrædelse af taxiloven og idømt en bøde på 54.000 kr., hvilket landsretten efterfølgende stadfæstede. Nævnet meddelte den tiltalte en begrænset tilladelse til anke til Højesteret vedrørende straffastsættelsen. Højesteret udtalte bl.a., at der i forarbejderne til taxiloven var redegjort for de bødeniveauer, der forudsattes anvendt ved overtrædelser af de enkelte bestemmelser, og i tilfælde, hvor der forelå flere overtrædelser af taxilovgivningens til samtidig pådømmelse, måtte det bero på en konkret vurdering, om den samlede bødestraf skulle fastsættes ved sammenlægning af bødetaksten for hver enkelt overtrædelse eller under anvendelse af princippet om modereret kumulation. Efter karakteren af overtrædelserne, herunder at overtrædelserne var begået under én kørsel og havde en nær sammenhæng, skulle den samlede bødestraf fastsættes ud fra princippet om modereret kumulation. Højesteret nedsatte herefter bøden til 40.000 kr. og ændrede således landsrettens straffastsættelse.

Tilladelse til anke af 27. juni 2022 (PBN 21/27952).
U 2023.1081 H.

Ubetinget frakendelse af førerret ved kørsel påvirket af søvnmangel

I en sag var en fører af en varebil udover en bøde blevet frakendt førerretten ubetinget for kørsel påvirket af søvnmangel. Både byretten og landsretten havde frakendt førerretten ubetinget i 3 år. Føreren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, hvor sagen angik, om kørslen var sket under skærpende omstændigheder således at frakendelsen skulle ske ubetinget, eller om der ikke forelå skærpende omstændigheder, så frakendelsen skulle ske betinget. Højesteret fandt, at kørslen var sket under skærpende omstændigheder, og lagde bl.a. vægt på, at føreren under kørslen havde haft konkret anledning til at blive opmærksom på, at han var ude af stand til at føre køretøjet på fuldt betryggende måde, og standse kørslen, inden uheldet skete. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke af 11. august 2022 (PBN 21/24712).
U 2023.2252 H.

Pligten til at overgive eller kun vise sit kørekort til politiet

En fører af en personbil var i byretten og landsretten blevet idømt en bøde på 4.000 kr. for bl.a. overtrædelse af færdselslovens § 56, stk. 1, 2. pkt., ved ikke på politiets forlangende at ville overgive sit kørekort, men kun fremvise dette. Føreren ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der bl.a. udtalte, at efter ordlyden af og formålet med § 56, stk. 1, nr. 2, indebærer pligten til på politiets forlangende at vise kørekort, at føreren skal give politiet adgang til kørekortets oplysninger og mulighed for at undersøge kørekortet med henblik på bl.a. kontrol af kortets gyldighed og

ægthed. Føreren er derfor som led heri forpligtet til midlertidigt at udlevere kørekortet til politiet. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke af 29. september 2022 (PBN 22/12928).
U 2023.2578 H.

4.3.2 Beslaglæggelse mv

Politiet har i de senere år beslaglagt flere biler med henblik på tredjemandskonfiskation ved vanvidskørsel efter de nye regler herom, og mange ejere har gjort indsigelse mod politiets beslaglæggelser med henvisning til, at en efterfølgende konfiskation vil være uforholdsmæssig indgribende. Procesbevillingsnævnet har i både 2021 og 2022 behandlet flere sager herom, og Højesteret har nu truffet afgørelse i en række af disse sager. For Procesbevillingsnævnets tidligere omtale af syv sager om beslaglæggelse af biler med henblik på tredjemandskonfiskation henvises til nævnets hjemmeside og årsberetning for 2021. Da Højesteret imidlertid først efter udgivelsen af nævnets årsberetning for 2021 har truffet afgørelse i sagerne, gengives nævnets sagsnumre og de tilhørende UfR numre for disse sager dog umiddelbart nedenfor inden omtalen af yderligere sager om beslaglæggelse med henblik på tredjemandskonfiskation.

Tilladelse til kære til Højesteret af 28. oktober 2021 (PBN 21/18407 (kæremålet blev hævet), PBN 21/22416 og PBN 21/22429).

U 2023.1867 H og U 2023.228 H.

Tilladelse til kære til Højesteret af 3. februar 2022 (PBN 21/26950, PBN 21/27740, PBN 21/27785 og PBN 21/27865).

U 2023.1836 H og U 2023.1841 H.

Færdselslovens § 133 a

Stk. 1. ...

Stk. 2. Konfiskation skal ske, hvis ejeren af et motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort, bortset fra lille knallert har gjort sig skyldig i spirituskørsel med en alkoholkoncentration i blodet under eller efter kørslen på over 2,00 promille eller en alkoholkoncentration i udåndingsluften under eller efter kørslen på over 1,00 mg pr. l luft eller i et forhold, der medfører ubetinget frakendelse af førerretten efter § 126, stk. 1, nr. 4, 10 eller 11. I tilfælde, hvor køretøjet føres af en anden person end køretøjets ejer og føreren har gjort sig skyldig i en eller flere af de i 1. pkt. nævnte overtrædelser, skal konfiskation ske, medmindre konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, navnlig henset til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt ved en eller flere af de overtrædelser, der nævnes i 1. pkt., og for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling i anledning af overdragelsen af køretøjet til den anden person.

Yderligere sager om beslaglæggelse med henblik på tredjemandskonfiskation

I tre forskellige sager havde politiet sigtet en person for en overtrædelse af færdselsloven, der efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, skal medføre konfiskation af køretøjet.

I den første sag var køretøjet ejet af en biludlejningsvirksomhed, der havde udlejet bilen til en fører, der var blevet sigtet for overtrædelse af bl.a. overtrædelse af færdselslovens § 4, stk. 1, og straffelovens § 252.

I den anden sag havde bilens ejer udlånt bilen til en veninde, og bilen blev ført af venindens kæreste, der blev sigtet for at have overskredet den tilladte hastighedsgrænse med mere end 100 %.

I den tredje sag var køretøjet ejet af et polsk leasingfirma, der havde leaset det til et polsk lastvognsfirma. Køretøjet blev ført af en chauffør, der var ansat ved det polske lastvognsfirma. Chaufføren blev i januar 2022 dømt for spirituskørsel med en promille på mere end 2,00.

Politiet beslaglagde de tre køretøjer med henblik på konfiskation efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., og indbragte efter anmodning fra bl.a. ejerne lovligheden af beslaglæggelserne for retten.

Byretterne godkendte beslaglæggelserne af de tre biler.

Landsretten stadfæstede beslaglæggelsen i to af sagerne og ophævede beslaglæggelsen i den tredje sag

I den første og anden sag stadfæstede landsretten byretternes beslaglæggelse.

I den tredje sag fandt landsretten efter en samlet vurdering, at konfiskation af køretøjet måtte anses for uforholdsmæssigt indgribende. Herved lagde landsretten vægt på, at der ved de polske myndigheders udstedelse af EU-arbejdstilladelse til den pågældende chauffør var blevet indhentet en straffeattest på chaufføren, der var gjort bekendt med arbejdsgiverens nultolerancepolitik over for alkohol mv., og som havde underskrevet et tillæg til ansættelseskontrakten om, at indtagelse af alkohol mv. var bortvisningsgrund, samt at chaufføren straks efter kørslen i spirituspåvirket tilstand i Danmark blev afskediget, og at hans indtjeningsmuligheder herefter var begrænsede. Landsretten omgjorde således for denne sag byrettens kendelse og ophævede beslaglæggelsen.

Virksomheden (den første sag), en person (den anden sag) og anklagemyndigheden (den tredje sag) kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens tre kendelser til Højesteret.

Højesteret stadfæstede landsrettens kendelser i ovennævnte sager

Højesteret udtalte i alle sagerne, at beslaglæggelse er et foreløbigt retsmiddel, at der således ikke nu skulle tages endeligt stilling til, om bilen skulle konfiskeres efter færdselslovens § 133 a. Efter § 133 a, stk. 2, 2. pkt., skal et køretøj konfiskeres, hvis det benyttes til såkaldt vanvidskørsel, også når køretøjets ejer er en anden end føreren, medmindre konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende. Ved vurderingen heraf skal der navnlig lægges vægt på ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt til vanvidskørsel, og for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling i anledning af overdragelsen af køretøjet. Højesteret udtalte, at der skal foretages en helhedsvurdering af sagens samlede omstændigheder, og at undtagelsen i stk. 2, 2. pkt., sidste led, er en snæver undtagelse. Der skal endvidere foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt, at bilen ville blive anvendt til vanvidskørsel, hvor der navnlig skal lægges vægt på ejerens forhold og adfærd, herunder om ejeren har udvist agtpågivenhed. Endvidere udtalte Højesteret, at udgangspunktet om konfiskation bl.a. skal fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre et erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Det må ved vurderingen af ejerens økonomiske stilling i tilfælde af konfiskation også tages i betragtning, om ejeren har andre muligheder for at få dækket sit tab.

I den første af sag (U 2023.1850 H) udtalte Højesteret yderligere om lejeaftaler bl.a., at en ejer kan tilpasse sin forretningsmodel, så den er indrettet på den risiko, der følger af, at køretøjer kan konfiskeres. Om den konkrete sag bemærkede Højesteret bl.a., at biludlejningsvirksomheden havde sikret sig, at føreren havde kørekort, og at en udlejer ved korttidsudlejning af biler almindeligvis ikke har praktiske muligheder for at sikre sig yderligere. Da der ikke forelå oplysninger, der tydede på, at biludlejningsvirksomheden konkret havde grund til at antage, at bilen kunne blive benyttet til vanvidskørsel, fandtes det godtgjort, at biludlejningsvirksomheden havde udvist en sådan agtpågivenhed, der kunne forventes ved korttidsudlejning af en personbil. Højesteret fandt det endvidere behæftet med betydelig usikkerhed, om føreren kunne erstatte bilens værdi, der var oplyst til ca. 200.000 kr., men fandt, at det måtte tillægges væsentlig betydning, at biludlejningsvirksomheden, der indgik 155.000 lejeaftaler årligt, som forudsat i lovens forarbejder havde mulighed for at fastsætte lejen, således at de samlede lejeindtægter kunne dække tab som følge af konfiskation ved enkelte lejeres vanvidskørsel. Efter en samlet vurdering af de nu foreliggende oplysninger fandt Højesteret ikke grundlag for at antage, at konfiskation ville være uforholdsmæssigt indgribende. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse om beslaglæggelse.

I den anden sag (U 2023.1861 H) bemærkede Højesteret, at bilens ejer havde forklaret, at han havde udlånt bilen til en veninde, men at de ikke havde talt om, at andre skulle føre bilen. Veninden havde forklaret, at hun havde sagt til bilens ejer, at hun muligvis skulle bruge en anden chauffør. Højesteret fandt det ikke godtgjort, at det var helt upåregneligt for bilens ejer, at bilen ville blive anvendt til vanvidskørsel, og bemærkede, at den omstændighed, at veninden lod sin kæreste føre bilen ikke kunne sidestilles med brugstyveri og i øvrigt ikke i sig selv var upåregneligt. Højesteret fandt det endvidere ikke godtgjort, at veninden og hendes kæreste ikke ville være i stand til at erstatte bilens ejers tab, eventuelt over en længere periode. Bilens værdi var ca. 280.000 kr. Efter en samlet vurdering af de nu foreliggende oplysninger fandt Højesteret ikke grundlag for at antage, at konfiskation ville være uforholdsmæssigt indgribende. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse om beslaglæggelse.

I den tredje sag (U 2023.1874 H) udtalte Højesteret yderligere om leasing bl.a., at en ejer kan udbede sig leasingtagers straffeattest og undersøge dennes betalingsevne samt ved tilpasning af forretningsmodellen kan indrette sig på den risiko, der følger af, at køretøjer kan konfiskeres. I den konkrete sag lagde Højesteret vægt på, at det polske leasingfirma havde en nultolerancepolitik med hensyn til alkohol og sikrede sig, at chaufføren ikke var straffet, at han modtog undervisning i alkoholpolitikken og underskrev et tillæg til ansættelseskontrakten om, at manglende overholdelse af alkoholpolitikken var bortvisningsgrund, samt at chaufføren blev afskediget på grund af sagen. Højesteret fandt det godtgjort, at det polske leasingfirma herved havde udvist en sådan agtpågivenhed, som kunne forventes ved ansættelse af en chauffør. Højesteret lagde endvidere til grund, at værdien af sættevognstrækkeren var ca. 450.000 kr., og at chaufføren, der var bosiddende i Ukraine, måtte forventes fremover at have en meget beskeden månedlig indkomst. Der var ikke holdepunkter for at antage, at det polske leasingfirma, der var en mindre fragtvirksomhed, ville kunne overvælte tabet på sine kunder, således som det er forudsat for leasing- og udlejningsselskaber. Endvidere var det et nødvendigt led i det polske leasingfirmas virksomhed at benytte ansatte chauffører. Efter en samlet vurdering fandt Højesteret, at der var grundlag til at antage, at konfiskation ville være uforholdsmæssigt indgribende. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse om ikke at beslaglægge sættevognstrækkeren.

Tilladelse til kære til Højesteret af 25. august 2022 (PBN 22/04889, 22/12506 og 22/12361).
U 2023.1850 H, U 2023.1861 H og U 2023.1874 H.

4.3.3 Spørgsmål om egentligt eller uegentligt hjemmerøveri

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år mange straffesager, og nævnet har altid fokus på sager, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt en gerning kan subsummeres under en given bestemmelse. I 2022 har nævnet bl.a. meddelt tilladelse til anke til Højesteret i en sag om egentligt eller uegentligt hjemmerøveri.

Straffelovens § 288

For røveri straffes med fængsel indtil 6 år den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved vold eller trussel om øjeblikkelig anvendelse af vold

- 1) fratager eller aftvinger nogen en fremmed rørlig ting,
- 2) bringer en stjålen ting i sikkerhed eller
- 3) tvinger nogen til en handling eller undladelse, der medfører formuetab for den overfaldne eller nogen, for hvem denne handler.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 10 år, når et røveri er af særligt grov beskaffenhed navnlig på grund af dets særligt farlige karakter, udførelsesmåden eller omfanget af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller fordi gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem for at begå røveri, eller når et større antal forbrydelser er begået.

Spørgsmål om egentligt eller uegentligt hjemmerøveri

Tre tiltalte blev tiltalt for forsøg på røveri af særlig grov beskaffenhed efter straffelovens § 288, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1, jf. § 21, og forsøg på legemsangreb af særligt rå, brutal eller farlig karakter efter straffelovens § 245, stk. 1, jf. § 21. Røveriforsøget var foregået således, at tiltalte 3 og forurettede havde indledende kontakt over en datingapp kaldet "Sugardaters", og der var på baggrund heraf indgået en aftale om en seksuel ydelse mellem tiltalte 3 og forurettede. Da tiltalte 3 mødte op på forurettedes adresse, dukkede tiltalte 1 og 2 kort efter op ved døren, hvor hjemmerøveriet herefter blev forsøgt foretaget. Forurettede formåede at få frataget tiltalte 1 og 2 deres medbragte våben, hvorefter tiltalte 1 og 2 – efter en del tumult – forlod gerningsstedet.

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om fængselsstraf, og alle tre tiltalte nægtede sig skyldige.

Byretten anså ikke forholdet for et egentligt hjemmerøveri og idømte tiltalte 1 og 2 fængsel i 2 år og tiltalte 3 fængsel i 1 år og 6 måneder, heraf 1 år betinget

Byretten fandt de tiltalte skyldige i overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, jf. § 21 og § 245, stk. 1, og for tiltalte 1 i gentagelsestilfælde, jf. § 247, stk. 1, og byretten fastsatte straffen til fængsel på henholdsvis 2 år for tiltalte 1 og 2 samt fængsel i 1 år og 6 måneder for tiltalte 3, heraf 1 år betinget for tiltalte 3's vedkommende.

Anklagemyndigheden ankede byrettens dom til landsretten.

Landsretten anså forholdet for et egentligt hjemmerøveri og idømte tiltalte 1 og 2 fængsel i 3 år og 9 måneder og tiltalte 3 fængsel i 2 år og 6 måneder

Landsretten fandt i modsætning til byretten, at der ikke ved den forudgående kontakt mellem tiltalte 3 og forurettede var etableret en personlig relation mellem de to, hvorfor røverforsøget var at anse for forsøg på et egentligt hjemmerøveri. De tiltalte blev herefter dømt for overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1, jf. § 21. Landsretten tiltrådte desuden byrettens domfældelse for så vidt angik de tiltaltes overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, og for tiltalte 1's vedkommende i gentagelsestilfælde, jf. § 247, stk. 1. Landsretten ændrede herefter byrettens dom og idømte ubetingede fængselsstraffe for alle tre tiltalte på henholdsvis 3 år og 9 måneder for tiltalte 1 og 2 samt på 2 år og 6 måneder for tiltalte 3.

Tiltalte 1 og 2 ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret. Tiltalte 3 havde ikke ansøgt nævnet om appeltilladelse.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom

Højesteret udtalte navnlig, at det følger af forarbejderne til bestemmelsen, at egentlige hjemmerøverier omfatter tilfælde, hvor gerningsmanden og offeret ikke har haft forudgående personlige relationer, hvor motivet må antages at være en formodning om værdier i offerets hjem, og hvor gerningsmanden er trængt ind i det private hjem, uanset om beboerne var hjemme.

Med henvisning til, at landsretten havde lagt til grund, at kontakten mellem tiltalte 3 og forurettede foregik digitalt ved anvendelse af alias-navne, at kontakten var meget sporadisk, at den eneste personlige oplysning, der blev udvekslet, angik forurettedes bopæl, og at formålet med kontakten var at indgå en aftale om et prostitutionsforhold, fandt Højesteret efter en samlet vurdering, at der ikke forelå en sådan forudgående personlig relation mellem tiltalte 3 og forurettede, at der ikke var tale om et egentlige hjemmerøveri.

Højesteret fandt endvidere, at det var uden betydning, at tiltalte 3 var blevet lukket ind i lejligheden, inden at tiltalte 1 og 2 forsøgte at trænge ind i lejligheden for at begå røveri. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens dom.

Tilladelse til anke af 19. maj 2022 (PBN 22/02165 og 22/02290).
U 2023.364 H.

4.3.4 Opholdsforbud

Procesbevillingsnævnet har fokus på bl.a. sager med opholdsforbud i nattelivet, og nævnet forventer fremadrettet at modtage flere ansøgninger om appeltilladelse i sager, hvor den domfældte er idømt et sådant forbud. Procesbevillingsnævnet har allerede i 2022 meddelt tilladelse anke til Højesteret i en sådan sag.

Straffelovens § 79 c

Den, som idømmes fængselsstraf eller anden strafferetlig retsfølge af frihedsberøvende karakter for en overtrædelse af §§ 119, 119 b, 123, 134 a og 192 a, § 244, stk. 1, §§ 245 og 246, § 252, stk. 1, § 260, stk. 1, § 261, stk. 1, og §§ 266, 288 og 291, af lovgivningen om våben og eksplosivstoffer eller af lovgivningen om knive og blankvåben, kan ved dommen gives opholdsforbud efter stk. 2.

Stk. 2. Ved opholdsforbud efter stk. 1 forstås et forbud mod at færdes og opholde sig på serveringssteder, hvorfra der foregår salg af stærke drikke til nydelse på eller ved salgsstedet, og hvortil der er offentlig adgang, og i nattelivszoner udpeget i medfør af § 6 b i lov om politiets virksomhed. Et opholdsforbud efter 1. pkt. gælder i tidsrummet fra kl. 24 til kl. 5. Serveringssteder efter 1. pkt. omfatter ikke servering i tog, busser, fly eller skibe i fart, herunder i international rutefart, eller servering ved enkeltstående arrangementer.

Stk. 3 - 8.

Opholdsforbud på serveringssteder og nattelivszoner

En tiltalt, der var tidligere straffet for personfarlig kriminalitet, blev sigtet og senere tiltalt for bl.a. vold i nattelivet, og anklagemyndigheden nedlagde i den forbindelse påstand om idømmelse af et opholdsforbud efter straffelovens § 79 c.

Byretten idømte fængsel, men ikke opholdsforbud

Byretten fandt den tiltalte skyldig i fængsel i 60 dage for bl.a. vold i nattelivet ved i august 2021 – i forlængelse af, at den tiltalte havde opholdt sig på et værtshus – at have tildelt en mand et slag i ansigtet med flad hånd.

Ved dommen frifandt byretten desuden den tiltalte for anklagemyndighedens påstand om opholdsforbud efter straffelovens § 79 c. Herved lagde byretten vægt på, at den tiltaltes tidligere straffe for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, § 123, og § 288, stk. 1, nr. 1, ikke angik forhold, der var begået i nattelivet eller i tilknytning til hans færden i nattelivet.

På denne baggrund og efter karakteren af det pådømte forhold, fandt byretten efter en konkret vurdering, at et opholdsforbud ikke ville være egnet og nødvendigt for at forebygge nye lovovertrædelser af lignende beskaffenhed. Byretten idømte herefter den tiltalte fængsel i 60 dage, men ikke opholdsforbud.

Landsretten stadfæstede vedrørende skyldsspørgsmålet og strafudmålingen, men idømte også et opholdsforbud

Om opholdsforbuddet udtalte landsretten, at det beror på en konkret vurdering, hvorvidt et opholdsforbud vil være egnet og nødvendigt for at forebygge nye lovovertrædelser af lignende beskaffenhed, herunder om det må antages, at der er fare for, at den tiltalte vil begå ny ligeartet kriminalitet.

Efter en samlet vurdering af den tiltaltes tidligere straffe sammenholdt med omstændighederne, hvorunder den nu begåede vold var sket, idømte landsretten den tiltalte et opholdsforbud efter straffelovens § 79 c med en varighed på 3 måneder. Landsretten stadfæstede således byrettens dom vedrørende skyldsspørgsmålet og strafudmålingen, men idømte tillige et opholdsforbud efter straffelovens § 79 c med en varighed på 3 måneder.

Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret for så vidt angik opholdsforbuddet.

Højesteret stadfæstede landsrettens afgørelse om opholdsforbuddet

Højesteret fandt, at der var tale om vold begået i nattelivet eller i tilknytning til den tiltalte færden i nattelivet. Højesteret bemærkede, at den tiltalte ikke tidligere var straffet for ligeartet kriminalitet i nattelivet eller i tilknytning til nattelivet, men at han tidligere flere gange var straffet for ligeartet kriminalitet uden for nattelivet. På den baggrund fandt Højesteret, at betingelserne i lovforarbejderne om, at et opholdsforbud ville være egnet og nødvendigt for at forebygge nye lovovertrædelser af lignende beskaffenhed, var opfyldt. Højesteret tiltrådte herefter, at den tiltalte blev givet et opholdsforbud, og at forbudsperioden blev fastsat til 3 måneder. Højesteret lagde i den forbindelse vægt på landsrettens vurdering af, at straffen for voldsforholdet isoleret bedømt skulle fastsættes til fængsel i 40 dage. Højesteret stadfæstede dermed landsrettens dom.

Tilladelse til anke af 30. juni 2022 (PBN 22/10867).
U 2023.2054 H.

Opholdsforbud på Christiania, der omfatter den dømtes bopæl

Procesbevillingsnævnet har desuden i 2023 meddelt en tiltalt tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret i en sag, hvor den tiltalte, der tidligere var straffet i betydeligt omfang for narkotikakriminalitet, nu var straffet med fængsel i 1 år og 6 måneder for tilsvarende kriminalitet og samtidig var blevet idømt et forbud med en varighed på 4 år mod at opholde sig på et nærmere afgrænset område på Christiania, hvor den pågældende også havde bopæl, jf. straffelovens § 79 a, stk. 1, 2. pkt. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret. For Højesteret angik sagen straffastsættelsen og opholdsforbuddet. Højesteret fastslog, at der ikke var grundlag for at nedsætte straffen, og at betingelserne i straffelovens § 79 a, stk. 1, 2. pkt., for at idømme den tiltalte et opholdsforbud var opfyldt. Højesteret bemærkede i den forbindelse, at fastsættelse af et opholdsforbud, og i givet fald den geografiske og tidsmæssige udstrækning heraf, måtte bero på en proportionalitetsvurdering i overensstemmelse med det, der fremgår af forarbejderne til straffelovens § 79 a, og som kan udledes af Menneskerettighedsdomstolens praksis om artikel 2 i 4. Tillægsprotokol til Menneskerettighedskonventionen. Ved proportionalitetsvurderingen måtte der således lægges vægt på bl.a. karakteren, omfanget og grovheden af den aktuelle kriminalitet og eventuel tidligere relevant kriminalitet samt på forbuddets egnethed til at hindre, at den pågældende genoptager sine kriminelle aktiviteter. Der måtte endvidere lægges vægt på den dømtes personlige forhold, herunder familie, bopæl og arbejdsmæssige forhold. Efter en samlet vurdering fastslog Højesteret, at der var grundlag for at idømme den tiltalte et forbud mod i 4 år fra endelig dom at opholde sig i et nærmere afgrænset område omkring og på Christiania, som fastsat ved landsrettens dom. Højesteret stadfæstede således landsrettens dom.

Tilladelse til anke af 16. marts 2023 (PBN 22/24905).
Højesterets dom af 15. juni 2023 (sag 15/2023).

4.3.5 Udvisning og prøvelse af udvisning mv

Nævnet har i lighed med tidligere år også i 2022 meddelt tilladelse til anke i flere sager vedrørende udvisning, både vedrørende EU-borgere, tyrkiske statsborgere og tredjelandsstatsborgere. I nogle af sagerne var de udviste indrejst som voksne, og i andre sager var de født og opvokset i Danmark eller indrejst som ganske små. Da der

efterhånden er en ganske omfattende retspraksis vedrørende udvisning, herunder fra Højesteret, og da hovedparten af de udvisningssager, som nævnet modtager, er i overensstemmelse med denne praksis, meddeler nævnet dog også mange realitetsafslag i udvisningssager. Nedenfor vil blive omtalt nogle af de appeltilladelser til Højesteret, som nævnet i 2022 har meddelt i udvisningssager og i sager om opretholdelse af udvisning.

Udlændingeloven

Bestemmelserne om udvisning af udlændinge ved dom fremgår af udlændingelovens kapitel 4 (§§ 22 og frem). Nedenfor vil alene udlændingelovens § 26 blive gengivet.

Udlændingelovens § 26

Ved afgørelsen om udvisning efter §§ 25 a-25 c skal der tages hensyn til, om udvisningen må antages at virke særlig belastende, navnlig på grund af

- 1) udlændingens tilknytning til det danske samfund,
- 2) udlændingens alder, helbredstilstand og andre personlige forhold,
- 3) udlændingens tilknytning til herboende personer,
- 4) udvisningens konsekvenser for udlændingens herboende nære familiemedlemmer, herunder i relation til hensynet til familiens enhed,
- 5) udlændingens manglende eller ringe tilknytning til hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold, og
- 6) risikoen for, at udlændingen uden for de i § 7, stk. 1 og 2, eller § 8, stk. 1 og 2, nævnte tilfælde vil lide overlast i hjemlandet eller andre lande, hvor udlændingen kan ventes at tage ophold.

Stk. 2. En udlænding skal udvises efter §§ 22-24 og 25, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. dog § 26 b

Udvisning af straffrie personer

Udvisning af udlænding, der var fundet utilregnelig på gerningstidspunktet

En irakisk statsborger var kommet til Danmark som 2-årig og var tidligere straffet, herunder to gange betinget udvist. Han var ugift og havde ingen børn. Han var i den foreliggende sag nu tiltalt for bl.a. røveri, jf. straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, og legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter, jf. straffelovens § 245, stk. 1, ved i forening og efter forudgående aftale eller ved fælles forståelse med to andre gerningsmænd og ved anvendelse af kniv at have overfaldet og aftvunget den forurettede et beløb i konanter.

Byretten fandt den tiltalte udlænding utilregnelig på gerningstidspunktet og dermed straffri og dømte udlændingen til anbringelse på psykiatrisk afdeling og udviste (dis-sens) med indrejseforbud for bestandig

Den tiltalte ankede dommen med påstand om frifindelse for dommens bestemmelse om udvisning, subsidiært at der blev fastsat et tidsbestemt indrejseforbud.

Landsretten stadfæstede (dissens) udvisningen

Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens dom og nedsatte indrejseforbuddet til 6 år

Højesteret udtalte særligt med hensyn til tilfælde, hvor den pågældende er frifundet for straf som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom, at der nu foreligger Menneskerettighedsdomstolens dom i sagen Savran mod Danmark. Denne sag angik, hvorvidt udvisning af den pågældende udlænding ville være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om respekt for privatliv og familieliv. Menneskerettighedsdomstolen udtalte her, at hvis den pågældende udlænding var fundet straffri, så skulle der tages stilling til, hvilken betydning dette skulle have for vurderingen af udvisningen, herunder længden af indrejseforbuddet, der knyttede sig til udvisningen.

Efter en samlet vurdering tiltrådte Højesteret, at de hensyn, der talte for udvisning af den tiltalte, var så tungtvejende, at de havde større vægt end de hensyn, som talte imod. Højesteret tiltrådte i den forbindelse, at den tiltalte ikke var helt uden forudsætninger for at klare sig i Irak, idet han havde talt arabisk som barn og stadig talte det lidt, ligesom han, uanset at han i en periode af sin barndom var anbragt uden for hjemmet, måtte antages gennem sin familie i Danmark at have kendskab til skik og kultur i Irak. Det måtte lægges til grund, at hans familie og pårørende ville have mulighed for at opretholde kontakten med ham, herunder via telefon og internet. Efter Menneskerettighedsdomstolens praksis har varigheden af et indrejseforbud betydning ved vurderingen af, om udvisning vil indebære et uproportionalt indgreb. Den tiltalte var fundet straffri som følge af utilregnelighed på grund af sindssygdom såvel i den foreliggende sag som i sagen fra 2019, hvor han senest var betinget udvist, og hans tilknytning til Irak måtte anses for meget begrænset. På den baggrund fandt Højesteret, at indrejseforbud for bestandig ville være et uproportionalt indgreb, og at indrejseforbuddets varighed i stedet burde fastsættes til 6 år. Højesteret ændrede derfor landsrettens dom vedrørende indrejseforbuddets længde.

Tilladelse til anke til Højesteret af 22. april 2022 (PBN 21/21463).
U 2023.1 H.

Udvisning af udlænding der var fritaget for straf

En syrisk ugift og barnløs statsborger, der var kommet til Danmark som 12-årig, og som tidligere var straffet, herunder tildelt en advarsel om udvisning, var i den foreliggende sag blevet tiltalt for bl.a. afpresning, frihedsberøvelse, ulovlig tvang, forsøg på røveri, vold i gentagelsestilfælde og vidnetrusler. De voterende var enige om, at der på baggrund af Retslægerådets erklæring ikke var grundlag for at fastslå, at den tiltalte på gerningstidspunktet var omfattet af straffelovens § 16, stk. 2. Samtlige voterende lagde efter de lægelige oplysninger, herunder navnlig Retslægerådets erklæring, i stedet til grund, at den tiltalte på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og at han med sikkerhed var omfattet af straffelovens § 69. Alle voterende fandt herefter, at det var mere formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser i stedet for at idømme straf at dømme den tiltalte til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efter bestemmelse fra kommunen kunne overføres til sikret afdeling. Under hensyn til arten af den pådømte kriminalitet blev der ikke fastsat en længstetid for den idømte foranstaltning, men længstetiden for opholdet i institution blev fastsat til 2 år. Byretten udviste (dissens) udlændingen med indrejseforbud

for bestandig. Landsretten stadfæstede byrettens dom med den ændring, at der ikke blev fastsat en længstetid for den tiltaltes ophold i institution. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret. Højesteret tiltrådte sanktionsfastsættelsen, men nedsatte indrejseforbuddet til 6 år. Højesteret henviste navnlig til, at det ikke henset til omfanget og karakteren af den pådømte kriminalitet, der delvist var blevet begået efter den tildelte advarsel om udvisning, var uproportionalt at udvise, men at et indrejseforbud for bestandig ville være uproportionalt. Der blev herved navnlig lagt vægt på, at den tiltalte var indrejst som 12-årig og havde tilbragt en del af sin barndom og ungdom i Danmark, at nogle af de kriminelle forhold var blevet begået, da han var mindreårig, og at han var frifundet for straf på grund af sin mentale tilstand.

Tilladelse til anke til Højesteret af 29. september 2022 (PBN 22/03266).
U 2023.1476 H.

Udvisning i øvrigt

Udvisning af 19-årig tyrkisk statsborger født og opvokset i Danmark

En tiltalt, der på gerningstidspunktet var 18 år gammel, var tyrkisk statsborger og født og opvokset i Danmark. Han var i en straffesag blevet fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, jf. stk. 3, ved under særligt skærpende omstændigheder og på offentligt tilgængeligt sted ved et indkøbscenter at have været i besiddelse af en pistol isat 8 tilhørende patroner, som den tiltalte havde transporteret til og opbevaret på sin bopæl. Byretten havde idømt den tiltalte fængsel i 2 år og 6 måneder og tildelt en advarsel om udvisning. Landsretten tiltrådte strafudmålingen, men udviste den tiltalte med indrejseforbud i 6 år. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse spørgsmålet om udvisning til Højesteret, der stadfæstede landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 9. maj 2022 (PBN 21/28443).
U 2022.4829 H.

Udvisning af libanesisk statsborger med langvarigt ophold i Danmark mv

En libanesisk statsborger var tiltalt i en sag om voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje. Den tiltalte var kommet til Danmark som 14-årig og havde haft lovligt ophold i Danmark i over 30 år. Han havde en voksen søn og flere søskende i Danmark samt Sverige og Libanon. Han havde haft fast arbejde siden færdiggørelsen af uddannelse og selvstændig virksomhed siden 2009. Han var ikke tidligere straffet af betydning for sagen. Byretten havde dømt den tiltalte til fængsel i 10 måneder og udvist med indrejseforbud i 6 år. Landsretten forhøjede straffen til fængsel i 1 år og tiltrådte (dissens) udvisningen. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der forhøjede straffen til fængsel i 2 år henset til karakteren og grovheden af overgrebet og de omstændigheder, hvorunder det var foregået, og under hensyntagen til de gældende udgangspunkter for straffastsættelsen i sager om voldtægt. Højesteret tiltrådte desuden udvisningen, men fastsatte indrejseforbuddet til 12 år navnlig henset til den tiltaltes langvarige ophold i Danmark, kriminalitetens art og grovhed, og da den tiltalte først var kommet til Danmark som 14-årig og ikke havde ægtefælle og mindreårige børn. Højesteret ændrede således delvist landsrettens dom.

Tilladelse til anke til Højesteret af 27. juni 2022 (PBN 21/21097).
U 2023.642 H.

Udvisning for bestandig af brite indrejst som voksen

En britisk mand var tiltalt for ulovlig våbenbesiddelse mv., og sagen blev behandlet som en tilståelsessag. Han var født og opvokset i England, men var i 1995 flyttet med sin danske hustru til Danmark, hvor de sammen havde fået fire børn. Han blev senere skilt, og børnene var nu i alderen ca. 20-26 år og boede i Danmark. Derudover havde han i England to voksne børn – hvor han alene havde kontakt med det ene barn og et barnebarn. Den tiltalte var ikke tidligere straffet, og han havde haft flere perioder med beskæftigelse i Danmark og beherskede dansk i tale og på skrift. Byretten idømte den tiltalte fængsel i 2 år og 9 måneder samt tildelte en advarsel om udvisning. Landsretten stadfæstede strafudmålingen, men udviste (dissens) den tiltalte med indrejseforbud for bestandig. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der forhøjede straffen til fængsel i 3 år og stadfæstede afgørelsen om udvisning. Højesteret udtalte navnlig, at udvisning for bestandig ikke ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, navnlig fordi den tiltalte først var kommet til Danmark som 35-årig, at han havde gode muligheder for at etablere sig i sit hjemland, at han kunne bevare tilknytningen til sin danske familie gennem bl.a. besøg i England, og da der var tale om alvorlig og ikke tilfældighedspræget kriminalitet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 4. august 2022 (PBN 22/07518).
U 2023.1243 H.

Straffesag om svig, frakendelse af statsborgerskab og udvisning mv

En mand, der var født i 1954 i Guinea og var indrejst i Danmark i 1987, var i den foreliggende sag tiltalt for personelfalsk, dokumentfalsk, ulovligt ophold og socialt bedrageri. Han var indrejst med identitetspapirer lydende på en bestemt fransk statsborger, og han fik herefter udstedt et registreringsbevis som EU-borger. På denne baggrund blev han i 1993 meddelt tidsubegrænset opholdsret i Danmark efter EU-opholdsbekendtgørelsen, og han fik efterfølgende i 1999 dansk statsborgerskab. Byretten og landsretten fandt den tiltalte skyldig og idømte en fængselsstraf, som landsretten skærpede til 1 år og 9 måneder, samt frakendte den tiltalte hans danske statsborgerskab efter indfødsretslovens § 8 A og udviste ham med indrejseforbud for bestandig. Den tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der frifandt den tiltalte for socialt bedrageri og personelt falsk, men fandt, at den tiltalte med rette var fundet skyldig i dokumentfalsk og ophold her i landet uden fornøden tilladelse efter udlændingelovens § 59, stk. 2, for hele perioden fra 1987, hvor han var kommet til Danmark, til 2021, hvor han var blevet sigtet i sagen. Højesteret fastsatte herefter straffen til fængsel i 6 måneder. Vedrørende indfødsretten udtalte Højesteret, at den tiltalte skulle frakendes indfødsretten, medmindre dette ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Højesteret foretog herefter en proportionalitetsafvejning og tiltrådte frakendelsen af indfødsretten henset til den udviste svigagtige adfærd af betydelig grovhed, hans tilknytning til Guinea, og da han ingen familie havde i Danmark. Højesteret udtalte endvidere, at den tid, der var forløbet efter hans erhvervelse af dansk indfødsret i 1999, ikke kunne føre til en anden vurdering. Højesteret udviste endvidere den tiltalte af Danmark med indrejseforbud i 6 år. Højesteret tiltrådte således domfældelsen, men ændrede landsrettens dom vedrørende strafudmålingen og længden af indrejseforbuddet.

Tilladelse til anke til Højesteret af 29. september 2022 (PBN 22/12787).
U 2023.1896 H

Prøvelse af udvisning

Procesbevillingsnævnet har i 2022 behandlet flere sager om adgang til prøvelse af en bestemmelse om udvisning, herunder i en situation, hvor 6 måneders fristen i udlændingelovens § 50, stk. 1, 2. pkt., ikke var opfyldt, og i en situation, hvor den pågældende var

udvist, men derefter indrejst på ny og havde begæret en ny prøvelse. Nævnet har endvidere i 2022 meddelt tilladelse til kære til Højesteret i en sag om prøvelse af udvisning efter udlændingelovens § 50 a.

Udlændingelovens § 50

Er udvisning efter § 49, stk. 1, ikke iværksat, kan en udlænding, som påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse, herunder indrejseforbuddets varighed, jf. § 32, stk. 10, indbragt for retten ved anklagemyndighedens foranstaltning. Begæring herom kan, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat. Fremsættes begæringen senere, kan retten beslutte at behandle sagen, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

Stk. 2...

Sager om adgang til prøvelse af bestemmelse om udvisning

Procesbevillingsnævnet har meddelt tre udlændinge tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens kendelser vedrørende prøvelse af udvisning efter udlændingelovens § 50.

Den første sag vedrørte en statsløs palæstinenser, der senest var blevet udvist af Danmark ved dom af 7. juli 2020. Til støtte for begæringen om ophævelse af udvisningsbestemmelsen var henvist til et indgået ægteskab i Danmark med en dansk kvinde og udsendeshindringer, idet han havde været forsøgt udvist i en længere årrække. Udlændingemyndighederne havde vurderet, at tidspunktet for iværksættelsen af udvisningen endnu ikke kunne fastlægges. Byretten og landsretten afviste prøvelsen med henvisning til, at det var en betingelse for en sådan prøvelse, at begæringen var fremsat tidligst 6 måneder før, at udvisningen kunne forventes iværksat.

Den anden sag vedrørte en tyrkisk statsborger, der var udvist senest ved dom af 26. september 2016 med et indrejseforbud på 6 år. Den tyrkiske statsborger havde tidligere i 2018 forud for udsendelsen fået prøvet bestemmelsen om udvisning, der var blevet opretholdt af byretten, hvilket landsretten havde stadfæstet. Efterfølgende i november 2020 var den tyrkiske statsborger blevet anholdt i Danmark og var ved en byretsdom af 7. december 2020 på ny udvist af Danmark. I juni 2021 begærede han efter udlændingelovens § 50 om ophævelse af bestemmelsen om udvisning i dommen af 7. december 2020. Byretten realitetsbehandlede begæringen, men fandt det ikke godtgjort, at der siden dommen af 7. december 2020 var sket væsentlige ændringer i hans forhold, jf. udlændingelovens § 50, stk. 1, jf. § 26. Landsretten ændrede afgørelsen og afviste begæringen om prøvelse efter udlændingelovens § 50. Flertallet henviste i den forbindelse til, at det i forarbejderne til bestemmelsen var forudsat, at der alene skulle ske én prøvelse, og at det forhold, at udlændingen i en ny sag var idømt udvisning, ikke alene kunne danne grundlag for på ny at foretage en prøvelse af, om udvisningen kunne ophæves. Mindretallet voterede for en stadfæstelse af byrettens kendelse.

Den tredje sag vedrørte en nigeriansk statsborger, der fra 2002 til 2009 havde haft opholdstilladelse i Danmark, og som i 2014 var blevet idømt fængsel i 30 dage og udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år for overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 2, jf. stk. 3. Til støtte for begæringen om ophævelse af udvisningsbestemmelsen havde han henvist til, at han var blevet far til et barn med dansk statsborgerskab og til udsendeshindringer, idet han havde været forsøgt udvist i en længere årrække. Udlændingemyndighederne havde vurderet, at tidspunktet for iværksættelsen af udvisningen

endnu ikke kunne fastlægges. I december 2015 afslog byretten hans begæring om ophævelse af bestemmelsen om udvisning i medfør af udlændingelovens § 50, hvilket landsretten senere stadfæstede. I juni 2020 begærede han på ny bestemmelsen om udvisning ophævet i medfør af udlændingelovens § 50, og i 2021 politianmeldte Hjemrejsestyrelsen ham for 966 overtrædelser af den opholds- og meldepligt, som han siden december 2015 havde været pålagt. Byretten og landsretten afviste begæringen om prøvelse af udvisning, og landsretten henviste navnlig til, at der ikke var grundlag for, dels at anvende konklusionen afvisning for tiden, dels at antage at udlændingen, der var nigeriansk statsborger, ikke om nødvendigt ville kunne udsendes tvangsmæssigt af landet.

Sagerne blev med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket til Højesteret.

Højesteret henviste vedrørende den anden sag med den tyrkiske statsborger til, at en udlænding, der var udvist ved en dom, efter ordlyden af § 50, stk. 1, har adgang til prøvelse af dommens bestemmelse om udvisning. Det er i forarbejderne til bestemmelsen forudsat, at adgangen til prøvelse af en doms bestemmelse om udvisning som udgangspunkt er begrænset til én prøvelse. Der er ikke i forarbejderne taget stilling til en situation som den foreliggende, hvor en udvist udlænding, der har fået prøvet en tidligere doms bestemmelse om udvisning, er indrejst i strid med indrejseforbuddet og på ny udvises ved dom, og hvor udlændingen herefter anmoder om en prøvelse af, om der er grundlag for at ophæve udvisningen fastsat ved den seneste dom. Højesteret udtalte, at hverken ordlyden af eller forarbejderne til § 50, stk. 1, giver grundlag for at afskære en udlænding fra en prøvelse af en doms udvisningsbestemmelse i en sådan situation. Der havde derfor ikke i medfør af udlændingelovens § 50, stk. 1, været grundlag for at afvise den tyrkiske statsborgers anmodning om prøvelse af udvisningen ved dommen af 7. december 2020. Højesteret ophævede derfor landsrettens kendelse og hjemviste sagen til fornyet behandling i landsretten.

I den første og tredje sag vedrørende henholdsvis den statsløse palæstinenser og den nigerianske statsborger udtalte Højesteret, at det med en lovændring i 2022 var blevet fastsat i udlændingelovens § 50, stk. 1, at bestemmelsens tidsfrister kunne fraviges, hvis der forelå særlige grunde. Højesteret fandt, at forarbejderne til lovændringen måtte forstås således, at der i tilfælde som de foreliggende – uanset om der var udsigt til hjemsendelse – kun ville være tale om ganske særlige grunde, hvis der forelå en formodning for, at opretholdelse af udvisningen med sikkerhed ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. I lyset heraf foretog Højesteret i de enkelte sager en samlet vurdering og fandt, at der ikke forelå en sådan formodning. Højesteret tiltrådte derfor, at betingelserne for at få prøvet spørgsmålet om ophævelse af udvisningerne ikke var til stede og stadfæstede herved landsrettens kendelser.

Tilladelse til kære til Højesteret af 23. februar 2022 (PBN 21/24480 og PBN 21/25944)

Tilladelse til kære til Højesteret af 24. juni 2022 (PBN 22/09751).

U 2023.102 H og U 2023.3027 H.

Udlændingelovens § 50 a

Er udvisning sket ved dom, hvorved en udlænding efter reglerne i straffelovens §§ 68-70 er dømt til forvaring eller anbringelse, træffer retten i forbindelse med en afgørelse efter straffelovens § 72 om ændring af foranstaltningen, der indebærer udskrivning fra hospital eller forvaring, samtidig bestemmelse om ophævelse af udvisningen, hvis udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende taler imod, at udsendelse finder sted. Retten tager i forbindelse hermed stilling til, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, og om ændringerne er så væsentlige, at udvisningen skal ophæves eller varigheden af det meddelte indrejseforbud skal forkortes, jf. § 32, stk. 10.

Stk. 2. Er en udvist udlænding efter reglerne i straffelovens §§ 68-70 uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde undergivet en strafferetlig retsfølge, der indebærer frihedsberøvelse, indbringer anklagemyndigheden i forbindelse med udskrivning fra hospital spørgsmålet om ophævelse af udvisningen for retten. Taler udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende imod, at udsendelse finder sted, eller er der indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, ophæver retten udvisningen eller forkorter varigheden af det meddelte indrejseforbud, jf. § 32, stk. 10. Retten beskikker en forsvarer for udlændingen. Rettens afgørelse træffes ved kendelse, der kan påkæres efter reglerne i retsplejelovens kapitel 85. Retten kan bestemme, at udlændingen skal varetægtsfængsles, når der er bestemte grunde til at anse dette for nødvendigt for at sikre udlændingens tilstedeværelse.

Om ophævelse af udvisning bestemt ved dom i 2009

En 60-årig irakisk mand, der var indrejst i Danmark i 1993, og som var diagnosticeret med bl.a. paranoid skizofreni, var i 2009 dømt til anbringelse i psykiatrisk afdeling og udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig for to tilfælde af manddrab, jf. straffelovens § 237. I årene efter stabiliseredes hans psykiske tilstand, og i november 2020 blev anbringelsesdommen lempet til en behandlingsdom. I april 2021 blev manden udskrevet fra psykiatrisk afdeling, og anklagemyndigheden indbragte spørgsmålet om udvisningsbestemmelsens ophævelse for byretten i medfør af udlændingelovens § 50 a, stk. 2. Byretten opretholdt bestemmelsen om udvisning, men landsretten ophævede efterfølgende bestemmelsen om udvisning. Anklagemyndigheden kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse kendelsen til Højesteret, der bl.a. bemærkede, at Retslægerådet i en udtalelse havde vurderet, at det var sandsynligt (mere end 50 %), at hans psykotiske symptomer ville genopblusse, hvis behandlingsforløbet måtte blive afbrudt, og at ophør af behandlingen ud over risiko for ny personfarlig kriminalitet ville medføre en betydelig risiko for intens lidelse. Højesteret fandt herefter, at der ikke kunne ses bort fra, at han ved afbrydelse af behandlingsforløbet ville risikere at blive udsat for intens psykisk lidelse. Udvisningen af ham til Irak burde derfor ophæves efter udlændingelovens § 50 a, stk. 2, og Menneskerettighedskonventionens artikel 3. Højesteret stadfæstede dermed landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 5. april 2022 (PBN 21/28430).
U 2023.2019 H

4.3.6 Varetægtsfængsling

Procesbevillingsnævnet behandler hvert år en række ansøgninger om tilladelse til kære af landsrettens afgørelser om varetægtsfængsling og fristforlængelser. Dette er tilsvarende tilfældet for 2022, hvor nævnet bl.a. har meddelt bevilling i en sag om fortsat varetægtsfængsling på grund af kollusionsfare, men også til en række ansøgninger om varetægtsfængsling efter hjemrejseloven, hvor sidstnævnte sager er omtalt summarisk nedenfor. For yderligere omtale henvises til Procesbevillingsnævnets hjemmeside.

Retsplejelovens § 762

En sigtet kan varetægtsfængsles, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og

1 og 2) ...

3) der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre.

Stk. 2. En sigtet kan endvidere varetægtsfængsles, når der foreligger en særligt bestyrket mistanke om, at han har begået

1) ...

2) en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, § 119 b, § 123, § 134 a, § 192 a, stk. 2, § 218, § 222, § 225, jf. § 216, stk. 2, § 218 eller § 222, § 235, stk. 1, §§ 242-246, § 250 eller § 252 eller en overtrædelse af straffelovens § 232 over for et barn under 15 år, såfremt lovovertrædelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed kan ventes at ville medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage og hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.

Forsat varetægtsfængsling på grund af kollusionsfare

I maj 2022 bestemte byretten ved et grundlovsforhør, at den tiltalte, der på daværende tidspunkt var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 210, stk. 3, jf. stk. 1, § 225, jf. § 216, stk. 1, § 225, jf. § 218, og § 232, ved i perioden fra 24. december 2021 til 20. maj 2022 at have haft andet seksuelt forhold end samleje med sin middelsvært mentalt retarderede adoptivdatter, skulle varetægtsfængsles efter retsplejeloven § 762, stk. 1, nr. 3, idet der var bestemte grunde til at antage, at han på fri fod vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved at påvirke vidner, herunder navnlig den forurettede og den forurettedes mor.

Tiltale blev rejst i juni 2022, og hovedforhandlingen blev afholdt den 11. august 2022. Under hovedforhandlingen afgav bl.a. den tiltalte og den forurettedes mor forklaring, ligesom der blev afspillet en videoafhøring af den forurettede. Alle afhøringer i sagen blev således foretaget.

Da der ikke var afsat tilstrækkelig tid til at færdiggøre spørgsmålet om den tiltaltes skyld, blev fortsat hovedforhandling berammet til foretagelse den 29. september 2022.

Byretten varetægtsfængslede indtil dom på grund af kollusionsfare og landsretten stadfæstede kendelsen

Både byretten og landsretten fandt, at der efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder var bestemte grunde til at antage, at den tiltalte på fri fod ville vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at påvirke andre.

Byretten forlængede varetægtsfængslingen og landsretten stadfæstede

Byretten forlængede efterfølgende varetægtsfængslingen af de samme grunde, hvilket landsretten ved kendelse af 19. oktober 2022 stadfæstede.

Den tiltalte blev efterfølgende idømt en straf af fængsel i 1 år og 3 måneder.

Den tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelser om varetægtsfængsling og forlængelsen heraf til Højesteret.

Anklagemyndigheden havde subsidiært ved kære af byrettens fristforlængelse af 11. oktober 2022 anført, at den tiltalte kunne varetægtsfængsles af hensyn til retsfølelsen.

Højesteret ændrede landsrettens kendelse om varetægtsfængsling og stadfæstede landsrettens kendelse om fristforlængelsen med ændret hjemmel

For Højesteret var spørgsmålene, om den tiltalte burde have været løsladt på tidspunktet den 11. august 2022, hvor hovedforhandlingen blev udsat og ved et efterfølgende retsmøde den 11. oktober 2022, hvor sagen kun afventede fastsættelse af hans straf.

Højesteret udtalte, at der ikke var bestemte grunde til at antage, at den tiltalte ville eller kunne vanskeliggøre forfølgningen i sagen ved at påvirke vidner, hverken da hovedforhandlingen blev udsat eller efterfølgende, hvor sagen kun afventede udmåling af straffen. Der var derfor ikke grundlag for varetægtsfængsling af den tiltalte af hensyn til at forhindre påvirkning af vidner.

Højesteret udtalt endvidere, at på grund af forholdenes grovhed og karakter, kunne den tiltalte varetægtsfængsles af hensyn til retsfølelsen. Højesteret ændrede herefter landsrettens kendelse således, at den tiltalte burde have været løsladt den 11. august 2022, og Højesteret stadfæstede landsrettens kendelse af 19. oktober 2022, dog således at fængsling burde være sket i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 2, nr. 2.

Tilladelse til kære til Højesteret af 21. september 2022 (PBN 22/16533).
U 2023.2738 H.

Fortsat varetægtsfængsling på grund af kollusionsfare

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i marts 2023 også har meddelt en tiltalt tilladelse til kære til Højesteret af en kendelse om fortsat varetægtsfængsling på grund af kollusionsfare i en sag om databedrageri. Højesteret har endnu ikke truffet afgørelse i sagen.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. marts 2023 (PBN 23/10094).

Fortsat varetægtsfængsling efter hjemrejseloven indtil fuldbyrdelse af udvisning

En tunesisk statsborger på tålt ophold var dømt for gentagne overtrædelser af pålæg om melde-, opholds- og/eller underretningspligt, og byretten varetægtsfængslede på den baggrund udlændingen efter dom efter hjemrejselovens § 15, indtil straffuldbyrdelse kunne iværksættes. Landsretten stadfæstede byrettens kendelse. Udlændingen kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen til Højesteret, der udtalte, at der i medfør af hjemrejselovens § 15 også kan ske varetægtsfængsling efter endelig dom, når betingelserne i § 15, stk. 1, er opfyldt, hvilket var tilfældet i den konkrete sag, og da varetægtsfængslingen var i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, kunne udlændingen varetægtsfængsles efter dom, indtil straffuldbyrdelse kunne iværksættes. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 24. februar 2022 (PBN 22/00677).
U 2022.4120 H.

Varetægtsfængsling efter hjemrejseloven indtil fuldbyrdelse af udvisning

En libysk statsborger på tålt ophold var blevet idømt fængsel i 4 måneder og udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år for narkotikakriminalitet. Han ankede dommen, men frafaldt efterfølgende anken. Han var tidligere blevet udvist af Danmark, og de danske myndigheder havde tidligere forsøgt at udsende ham, senest i 2019-2020, hvor udsendelse måtte opgives som følge af bl.a. forholdene i Libyen på daværende tidspunkt og covid-19-situationen. Herefter og i overensstemmelse med anklagemyndighedens anmodning varetægtsfængslede landsretten ham efter hjemrejselovens § 14, stk. 1, nr. 1, indtil fuldbyrdelsen kunne iværksættes. Den libyske statsborger kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse afgørelsen om varetægtsfængsling til Højesteret, der udtalte, at det ikke kunne føre til, at han ikke kunne varetægtsfængsles, at der ikke allerede ved afsigelsen af landsrettens kendelse 14 dage efter, at anken var frafaldet, var fremlagt oplysninger om, hvorvidt forholdene i Libyen havde ændret sig. Højesteret udtalte derudover, at landsretten burde have fastsat en frist for varetægtsfængslingen, hvilket imidlertid ikke fik betydning i den konkrete sag. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 24. maj 2022 (PBN 22/07859).
U 2023.223 H.

Varetægtsfængsling efter hjemrejseloven indtil fuldbyrdelse af udvisning

En marokkansk statsborger var i marts 2019 blevet idømt fængsel i 3 år, frataget sit danske statsborgerskab og udvist af Danmark med indrejseforbud for bestandig for sørg på fremme af terrorvirksomhed. Da han i marts 2020 havde færdigafsonet sin straf, blev han varetægtsfængslet efter bestemmelser i udlændingeloven og senest hjemrejseloven med henblik på udsendelse til Marokko. Han fik i denne periode afslag på asyl. Han ønskede ikke at udrejse frivilligt, og de danske myndigheder havde siden Flygtningeævnets afslag på asyl løbende været i kontakt med de marokkanske myndigheder om udstedelse af rejsedokumenter med henblik på en tvangsmæssig udsendelse. Byretten opretholdt efterfølgende varetægtsfængslingen, og landsretten stadfæstede byrettens kendelse. Den marokkanske statsborger kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse afgørelsen om varetægtsfængsling til Højesteret, der fastslog, at betingelserne for fortsat varetægtsfængsling efter hjemrejseloven var opfyldt, og at en proportionalitetsvurdering efter en samlet vurdering af sagens oplysninger ikke var til hinder for fortsat varetægtsfængsling. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 1. september 2022 (PBN 22/13445).
U 2023.1549 H.

Fortsat varetægtsfængsling efter hjemrejseloven indtil fuldbyrdelse af udvisning

En tidligere straffet person, der var født i Libanon og indrejst i Danmark som 12-årig, blev i 2020 straffet med fængsel i 1 år og 4 måneder og udvist af Danmark med indrejseforbud i 12 år for narkotikakriminalitet. Efter han havde udstået sin straf, blev han i december 2021 varetægtsfængslet efter hjemrejseloven med henblik på, at han kunne udsendes. Han ønskede ikke at udrejse frivilligt. Hans sag blev forelagt Udlændingestyrelsen i februar 2021, og afgørelsen afventede, at styrelsen indhentede oplysning om behandlingsmuligheder og adgang til medicin i Libanon. Ved tre kendelser i september, oktober og november 2022 bestemte byretten, at han skulle forblive varetægtsfængslet. Byretten henviste navnlig til, at der var den nødvendige fremdrift i sagsbehandlingen, at

udsendelse ikke var udsigtsløs, og at fortsat varetægtsfængsling ikke var uproportional. Landsretten stadfæstede kendelserne. I januar 2023 blev det oplyst, at Udlændingestyrelsen endnu ikke havde truffet afgørelse, og at sagen afventede, at Højesteret traf afgørelse om varetægtsfængsling. Personen kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens tre kendelser om varetægtsfængsling til Højesteret, der udtalte, at det ikke var godtgjort, at udlændingens udsendelsessag blev fremmet med fornøden omhu, og at der ikke var reel udsigt til, at han kunne udsendes inden for rimelig tid. Højesteret ændrede herefter landsrettens kendelser og bestemte, at udlændingen skulle løslades.

Tilladelse til kære til Højesteret af 14. december 2022 (PBN 22/20507, 22/23058 og 22/23059).
U 2023.2913 H.

4.3.7 Efterforskningskridt og bevismidler

Brug af dekrypterede udskrifter fra kommunikationsnetværk som bevis

Tre tiltalte var i en straffesag tiltalt for drab og drabsforsøg under anvendelse af skydevåben i det offentlige rum i forbindelse med en bandekonflikt. Under sagen opstod der spørgsmål om brugen af dekrypterede udskrifter fra den europæiske kommunikationstjeneste EncroChat som bevis, og under hovedforhandlingen nedlagde de tiltaltes forsvarere påstand om, at disse beviser skulle udgå af sagen. Byretten og landsretten fandt, at materialet kunne indgå i sagen. De tre tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens afgørelse til Højesteret, der udtalte, at da de franske myndigheders indsamling af oplysninger fra EncroChat ikke var sket som led i danske myndigheders efterforskning eller på foranledning af danske myndigheder, skulle der ikke foretages en bedømmelse af indsamlingen efter den danske retsplejelovs regler om straffeprocessuelle indgreb. På den baggrund fandt Højesteret, at udskrifterne fra EncroChat som udgangspunkt kunne anvendes i straffesagen. Da der ikke forelå retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kunne begrunde en fravigelse af dette udgangspunkt, skulle EncroChat-materialet ikke udgå af sagen. Højesteret bemærkede herved, at der i sagen indgik oplysninger om eventuelle fejkilder og usikkerheder forbundet med anvendelse af materiale fra EncroChat. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 1. marts 2022 (PBN 22/02892).
U 2023.1368 H.

Brug af dekrypterede udskrifter fra kommunikationsnetværk som bevis

Det kan supplerende oplyses, at Procesbevillingsnævnet i december 2021 desuden har meddelt en tiltalt tilladelse til kære til Højesteret af landsrettens afgørelse om brug af dekrypterede udskrifter fra EncroChat i en anden sag vedrørende prøvelse efter retsplejelovens § 746 om lovligheden af politiets efterforskningskridt. Byretten og landsretten havde ikke på sagens daværende stadie fundet anledning til at tage stilling hertil. Højesteret udtalte navnlig, at en tvist om anvendelse af udskrifter fra EncroChat under hovedforhandlingen i sagen må forelægges retten til afgørelse efter retsplejelovens § 841, og at der ikke kan ske prøvelse af en tvist om bevisførelsen i medfør af retsplejelovens § 746, stk. 1, under straffesagen. Om adgangen til prøvelse af lovligheden af politiets efterforskningskridt efter § 746, stk. 1, bemærkede Højesteret, at sikringen mv. af de indsamlede oplysninger fra EncroChat blev foretaget af de franske myndigheder som led i en efterforskning i Frankrig, som de danske myndigheder ikke kunne anses for at have deltaget i, og den tiltalte havde ikke anført, hvilke konkrete efterforskningskridt foretaget af dansk politi, som han i medfør af § 746, stk. 1, anmodede retten om

at prøve lovligheden af, ligesom han ikke havde anført, hvilke ulovligheder han påberåbte sig. Højesteret stadfæstede herefter landsrettens kendelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 29. december 2021 (PBN 21/24147).
U 2022.4878 H.

Anvendelse af logningspligtige teledata som bevis efter EU-dom

I en drabssag opstod spørgsmål om brug af logningspligtige teledata som bevis. Dataene var indhentet fra danske teleselskaber samt fra bl.a. hollandske myndigheder omkring såkaldte SKY-telefoner, herunder lokaliseringsdata. Under hovedforhandlingen af sagen protesterede den tiltaltes forsvarer mod anvendelse af dataene fra de hollandske myndigheder som bevis i sagen, bl.a. på baggrund af, at der ikke forelå oplysninger omkring indhentelsen af dataene. Der henvises i den forbindelse til EU-Domstolens dom af 5. april 2022 (sag C-140/20). Byretten udtalte bl.a., at vurderingen af bevisernes antagelse måtte foretages i lyset af, hvilken risiko antagelsen ville medføre for iagttagelsen af kontradiktionsprincippet og dermed for retten til en retfærdig rettergang sammenholdt med pålideligheden eller validiteten af de omhandlede data og under hensyntagen til, at dataene ikke udgjorde det eneste eller reelt afgørende bevis i sagen. Henset hertil og til sagens særdeles alvorlige karakter fandt byretten efter en samlet vurdering, at der ikke var grundlag for at tage forsvarerens protest mod anvendelsen heraf til følge. Landsretten var enig i byrettens resultat og begrundelsen herfor og stadfæstede herefter byrettens kendelser. Den tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelser til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 30. juni 2022 (PBN 22/10004 og j.nr. 22/10293).

4.3.8 Andre strafprocessuelle kæremål

Procesbevillingsnævnet behandler hvert eneste år flere ansøgninger om tilladelse til kære i straffesager. Dette gælder både sager om varetægtsfængsling og beslaglæggelse, der er omtalt i afsnittene oven for, men det gælder også alle mulige andre straffekæresager. Dette har naturligvis også været tilfældet i 2022, hvor nævnet bl.a. har behandlet straffeprocessuelle sager om værneting, afvisning af anke samt salær.

Retsplejeloven

§ 696

Hovedforhandling skal med hensyn til alle i kongeriget begåede forbrydelser i reglen foregå ved den ret, i hvis kreds handlingen er foretaget. [...]

§ 700

Forbrydelser, hvis påtale efter § 705 sker under én sag, forfølges under ét ved en ret, som er værneting for den forbrydelse, der nærmest har givet anledning til forfølgningen.

§ 705

Samtidig forfølgning mod samme sigtede for flere forbrydelser eller mod flere sigtede som delagtige i en eller flere forbrydelser bør ske under én sag, hvis dette kan ske uden urimelig forhaling eller vanskelighed. [...]

Værneting i straffesag med flere forhold

I en sag var der af anklagemyndigheden ved anklageskrift rejst tiltale ved en byret for flere forhold, der ifølge tiltalen skulle være begået i flere forskellige retskredse, og samme byret og landsretten havde efter anmodning fra forsvaret taget stilling til, om sagen skulle afvises og henvises til en anden byret som rette værneting, jf. § 700.

Byretten og landsretten havde ikke taget anmodningen til følge.

Den tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse landsrettens kendelse til Højesteret.

Højesteret ændrede landsrettens afgørelse og bestemte, at hovedforhandlingen skulle foregå ved den byret, hvor den tiltalte havde hjemting

Højesteret udtalte, at det efter ordlyden af og forarbejderne til retsplejelovens § 700 må bero på en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder, hvilken forbrydelse der skal anses for nærmest at have givet anledning til forfølgningen, og at anklagemyndigheden må være overladt et vist skøn ved vurderingen af, ved hvilken ret hovedforhandlingen i straffesagen skal foregå, hvis tiltalen omfatter flere hovedforhold begået i forskellige retskredse.

Da straffesagen mod den tiltalte udsprang af en længerevarende efterforskning rettet navnlig mod samtaler, som den tiltalte havde haft i sit hjem, og da fire ud af sagens fem hovedforhold ifølge tiltalen helt eller delvist var begået i hans hjem, talte disse omstændigheder ifølge Højesteret for at anse byretten ved tiltaltes hjemting som værneting for den forbrydelse, der nærmest havde givet anledning til forfølgningen, og det påhvilede herefter anklagemyndigheden at påvise omstændigheder, der talte for, at hovedforhandlingen i stedet skulle foregå ved en anden byret.

Da anklagemyndigheden ikke havde gjort gældende, at ét af hovedforholdene skulle være mere alvorligt end de øvrige, eller at ét af hovedforholdene skulle have givet særlig anledning til efterforskningen mod den tiltalte eller til anholdelsen af ham, forelå der

heller ikke øvrige hensyn, herunder til bevisførelsens gennemførelse, til sagens fremme eller til den tiltalte, der talte for, at hovedforhandlingen skulle foregå ved en anden byret end byretten ved tiltales hjemting. Højesteret ændrede således landsrettens afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 21. december 2022.
U 2023.2257 H.

Afvisning af anke, hvor den tiltalte kom 15 minutter for sent til retsmøde

En tiltalt havde anket byrettens dom om fængsel i 10 dage og frakendelse af førerretten i 5 år for navnlig narkokørsel og havde under anken nedlagt påstand om frifindelse, og anklagemyndigheden havde heroverfor nedlagt påstand om skærpelse. Den tiltalte kom imidlertid for sent til retsmødet i landsretten, og den tiltalte kontaktede sin forsvarer for at oplyse, at han på grund af mangelfuld skiltning, byggerod i området og fejl på sin GPS ikke kunne finde vej til landsrettens nye retsbygning. Forsvareren forsøgte herefter telefonisk at hjælpe den tiltalte med at finde vej. Landsretten konstaterede 12 minutter efter retsmødets start, at den tiltalte ikke var mødt. Anklagemyndigheden anmodede på den baggrund om afvisning af den tiltaltes bevisanke, og forsvareren anmodede om udsættelse i yderligere 2 minutter med henvisning til, at den tiltalte ville ankomme inden for få minutter. Mens landsretten vovede spørgsmålet om afvisning, ankom den tiltalte til retslokalet, og et minut derefter og dermed 15 minutter efter retsmødets start afsagde landsretten kendelse om afvisning af den tiltaltes anke. Den tiltalte kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse afgørelsen til Højesteret, der udtalte, at den tiltaltes forsinkelse på ca. 15 minutter måtte anses som udeblivelse i retsplejelovens forstand, og at der ikke var grundlag for at tilsidesætte landsrettens vurdering, hvorefter den tiltaltes problemer med at finde vej til landsretten ikke udgjorde lovligt forfald. Højesteret stadfæstede således landsrettens afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 15. september 2022 (PBN 22/11743).
U 2023.1970 H.

Fortolkning af ”dags varsel” i de vejledende takster om aflyste retsmøder

En advokat var beskikket som forsvarer i en straffesag, hvor der var berammet hovedforhandling i byretten mandag den 24. januar 2022, men hvor byretten om fredagen den 21. januar 2022 meddelte, at retsmødet den kommende mandag var aflyst. Hovedforhandlingen blev herefter berammet på ny, og efter afholdelsen af denne hovedforhandling fremsendte advokaten sit honorarforslag til retten, hvor der bl.a. indgik halv takst for det aflyste retsmøde den 24. januar 2022. Byretten tilkendte ikke advokaten salær for det aflyste retsmøde, og landsretten stadfæstede byrettens afgørelse og henviste navnlig til ordlyden af pkt. 13 i de vejledende salærtakster, hvor det fremgår, at der i tilfælde, hvor et retsmøde aflyses samme dag, som det skulle have fundet sted, eller hvor aflysning er sket med dags varsel, fastsættes salær under hensyntagen til den tid, der har været afsat til sagen, op til halvt salær. For aflysninger med mere end dags varsel tillægges ikke salær. Advokaten kærede med Procesbevillingsnævnets tilladelse afgørelsen til Højesteret, der endnu ikke har truffet afgørelse.

Tilladelse til kære til Højesteret af 29. december 2022 (PBN 22/19739).

4.3.9 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for appeltilladelser på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om retssagers behandling og forløb i de 24 byretter, de to landsretter og Højesteret på www.domstol.dk eller på de lokale sider for de enkelte retter.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om appeltilladelse, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

5.1 Generelt

Nævnet har i 2022 afholdt i alt 9 møder i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser.

Den 1. januar 2022 var 25 sager uafsluttede.

Nævnet har i 2022 modtaget 200 sager om appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Dette er på niveau med 2021, hvor afdelingen modtog 201 sager.

Der er i 2022 blevet afsluttet 195 sager. Af disse sager blev 32 sager afgjort uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, afvist som faldende uden for nævnets kompetence eller eksempelvis henlagt, fordi ansøger foruden at have søgt om appeltilladelser tillige havde appelleret til landsretten).

Der var herefter den 31. december 2022 30 uafsluttede sager.

5.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2022

Nævnet har i 2022 afgjort 163 sager om appel til landsretten af familierettens afgørelser, der fordeler sig således:

Tabel 5.1 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager på anke og kære

	Bevillinger	Realitetsafslag	Fristafslag	I alt
Antal sager (anke)	23	87	9	119
Antal sager (kære)	5	39	0	44

Nævnet har således realitetsbehandlet 154 ansøgninger om tilladelse til appel til landsretten af familierettens afgørelser. Sagerne fordeler sig som følger:

Tabel 5.2 Sager fordelt på hjemler

	Bevillinger	Realitetsafslag
Ansøgninger efter § 389, stk. 3 (salær)	0	3
Ansøgninger efter § 389 a	4	31
Ansøgninger efter § 253, stk. 4, 1. og 2. pkt. (delafgørelser)*	1	2
Ansøgninger efter § 453, stk. 2 (domme)	23	87
Ansøgninger efter § 453, stk. 3 (kendelser og beslutninger)	0	3
I alt	28	126

**I ansøgning blev afvist af nævnet under henvisning til, at den pågældende afgørelse ikke var omfattet af kærebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 253, stk. 4.*

De 110 realitetsbehandlede ansøgninger efter retsplejelovens § 453, stk. 2, om tilladelse til anke af familierettens domme til landsretten fordeler sig som følger på emner:

Tabel 5.3 Emnefordeling på ansøgninger om anke

	Bevillinger	Afslag
Børnebidrag	6	17
Midlertidig forældremyndighed/bopæl	2	10
Samvær	3	9
Midlertidig samvær	3	17
Navnelov	2	1
Uddannelsesbidrag	1	4
Ægtefællebidrag	2	6
Andet*	4	23
I alt	23	87

*Kategorien "andet" omfatter blandt andet sager vedrørende genoptagelse efter forældreansvarslovens § 39 og forskellige processuelle problemstillinger

Som det fremgår, angår langt de fleste sager børnebidrag og samvær. Dette var også tilfældet i de foregående år.

5.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet fra tidspunktet fra modtagelse af ansøgningen til afslutning af sagen, og heri indgår den tid, som medgår til kontradiktion og indhentelse af nødvendige bilag fra ansøgeren, retterne mv.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser var i 2022 på 7,1 uger. Dette er en stigning på 0,4 uger sammenlignet med 2021, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 6,7 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2022 var 6,9 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 6-8 uger. Det kan ikke forventes, at sagsbehandlingstiden bliver yderligere nedbragt de kommende år, da der ved behandling af samtlige sager vil skulle tages højde for sagsskridt forbundet med modtagelse af en ansøgning, rekvirering af akter, eventuel høring af modparten i sagen, selve sagsbehandlingen, udsendelse af sager til nævnsmøde og udsendelse af afgørelse i sagen.

5.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har således udover det ovenfor nævnte antal sager på 200 sager i 2022 modtaget 6 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen.

Der var den 1. januar 2022 1 uafsluttet sag om genoptagelse fra året før, og 7 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2022. Der var herefter ingen uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har bemyndiget formanden til at afgøre genoptagelsesansøgninger, når der ikke er grundlag for at genoptage behandling af sagen, idet der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger.

Nævnet meddelte i alle 7 afsluttede sager afslag på genoptagelse under henvisning til, at der ikke forelå nye væsentlige oplysninger.

Fornyeede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme ansøgning om appeltilladelse journaliseres på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjort antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

5.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser har ikke modtaget nogen anmodninger om aktindsigt i 2022, og der var derfor ingen uafsluttede anmodninger om aktindsigt ved årets afslutning.

5.2 Familieretsnævnet

5.2.1 Indledning

I dette afsnit får du et overblik over reglerne for behandling af sagerne – suppleret i afsnit 5.3 med omtale af uddrag af konkrete afgørelser – i nævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

5.2.2 Familieretsreformen og etableringen af familieretsnævnet

Procesbevillingsnævnet har løbende gennem årene som følge af reformer og andre lovændringer fået nye opgaver og kompetencer. I 2019 blev nævnets kompetence udvidet i forbindelse med familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Der blev i forbindelse med familieretsreformen med virkning fra 1. april 2019 etableret en ekstra afdeling i Procesbevillingsnævnet, nemlig afdelingen for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser eller populærbetegnelsen hos os ”familieretsnævnet”. Nævnet består af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat og har til opgave at behandle ansøgninger om appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Når forældre går fra hinanden, kan der opstå uenigheder vedrørende en række forhold. Det kan angå både ægtefællernes indbyrdes retsforhold og forhold vedrørende fælles børn. For eksempel om, hvor børnene skal bo, eller hvor meget de skal se deres respektive forældre. Det nye familieretlige system er skabt med henblik på at hjælpe familier bedst muligt med at finde en løsning på uenighederne.

Familieretten er en afdeling i den lokale byret og udgør sammen med Familieretshuset (tidligere Statsforvaltningen) det nye familieretlige system. Alle familieretlige forløb om forældreansvar, skilsmisse, børnebidrag m.v. starter i Familieretshuset.

I mange typer af sager har Familieretshuset kompetence til at træffe afgørelse, og parterne har efter reglerne herom mulighed for at bede om at få afgørelsen indbragt for familieretten til prøvelse af denne afgørelse.

Der er også en række situationer, hvor sagerne efter de respektive regler herom alene bliver forberedt i Familieretshuset, der herefter sender sagen til familieretten til afgørelse. Dette angår enten bestemte sagstyper eller i øvrigt i sager, som er særligt konfliktfyldte.

Med etableringen af Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser blev der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453, som har central betydning for nævnets virke.

Efter § 453 kræver anke – eller kære – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for familieretten.

Retsplejelovens § 453

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelse af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang. Den mest relevante regel er retsplejelovens § 389 a, hvorefter kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten – i dette tilfælde familieretten – under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse kun kan kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Bestemmelsen skal som udgangspunkt afgrænses ud fra et tidsmæssigt kriterium og kan for eksempel omfatte afgørelser om formalitetsspørgsmål og afgørelser om midlertidig forældremyndighed, bopæl og samvær i sager, hvor Familieretshuset ikke har truffet afgørelse herom forinden.

Retsplejelovens § 389 a

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

5.2.3 Status i familieretsnævnet i 2022

Familieretsnævnet består som nævnt af en landsdommer, en byretsdommer og en advokat. De tre nævnsmedlemmer og tre suppleanter, der traditionen tro deler møderne ligeligt mellem sig, har i familieretsnævnet siden dets etablering i april 2019 været med til at løfte Procesbevillingsnævnets kerneopgave, som i lighed med nævnets øvrige afdelinger er at sikre, at retssystemets ressourcer bliver brugt på de rigtige sager.

Sekretariatets jurister forestår sagsbehandlingen m.v. i alle nævnets tre afdelinger, og de jurister, der er tilknyttet familieretsnævnet, arbejder desuden samtidig i nævnets afdeling for appeltilladelser foruden periodevis i nævnets afdeling for fri proces.

Familieretsnævnet har i 2022 modtaget 200 sager, hvilket sagstal er på linje med 2021, hvor der blev modtaget 201 sager, og lidt højere end i 2020 og 2019, hvor der blev modtaget henholdsvis 184 og 173 sager.

Der har i 2022 været afholdt i alt 9 nævnsmøder i familieretsnævnet. Sagerne har navnlig drejet sig om ansøgninger om appeltilladelse efter appelbegrænsningsreglen i retsplejelovens § 453 vedrørende familierettens afgørelser i sager, hvor Familieretshusets afgørelse er indbragt for familieretten. De materielle emner har navnlig været børnebidrag og samvær. Dette var også tilfældet i de forrige år. Der er i 2022 givet bevilling til landsretten i 28 sager.

5.3 Konkrete sager, der er afgjort i 2022 i familieretsnævnet

5.3.1 Børnebidrag

De sagstyper, der navnlig har fyldt meget i familieretsnævnet i 2022, har i lighed med de forrige år i 2019, 2020 og 2021 som nævnt blandt andet været sager om børnebidrag. Der har i flere af disse sager været anledning til at meddele bevilling til landsretterne. Nogle af disse sager omtales i det følgende.

Gebyr for behandling af ansøgning om ændring af børnebidrag

En særlig problemstilling, som Procesbevillingsnævnet har stødt på i 2022, og som tilige gjorde sig gældende i 2020 og 2021, har været spørgsmålet om, i hvilke tilfælde der skal betales gebyr i forbindelse med en ansøgning om ændring af børnebidrag, jf. børnebidragslovens § 17 a, herunder hvilken retsvirkning manglende gebyrbetaling har.

Procesbevillingsnævnet meddelte den 26. januar 2022 (PBN 21/26873) anketilladelse til landsretten af familierettens dom, hvor familieretten hjemviste en sag, der var indbragt af Familieretshuset, i hvilken sag Familieretshuset havde bestemt, at faderen skulle betale et gebyr på 2.800 kr. for behandlingen af en ansøgning om ændring af børnebidrag, uanset at Familieretshusets tidligere behandling af spørgsmålet om bidrag ikke skete efter faderens begæring. Familieretshuset henviste til, at Familieretshuset både var berettiget og forpligtet til at afvise at behandle ansøgningen, hvis gebyret for behandlingen af ansøgningen ikke blev betalt. Det var herefter Familieretshusets opfattelse, at der på baggrund af børnebidragsloven samt Familieretshusbekendtgørelsen sammenholdt med forarbejderne til § 17 a i børnebidragsloven – både udtrykkeligt og i relation til lovgivers hensigt med reglerne – var hjemmel til at afvise at behandle sagen ved manglende betaling af gebyret. Familieretten hjemviste sagen, da der efter familierettens opfattelse ikke var hjemmel til at afvise en sag, selvom der ikke var blevet betalt gebyr i medfør af § 17 a.

Sagen rejste dels spørgsmålet om, hvorvidt Familieretshuset var berettiget til at afvise at behandle en anmodning om ændring af børnebidrag, hvis den, der anmodede om betaling af bidraget, ikke betalte gebyret, dels om der var hjemmel til at opkræve gebyr for behandling af en anmodning om ændring af børnebidrag efter børnebidragslovens § 17 a, hvis den part, der anmodede om ændring af bidraget, ikke tidligere havde fremsat begæring herom.

Vestre Landsret tog den 10. juni 2022 (TFA 2022.367) stilling til sagen. Landsretten fandt, at Familieretshuset skulle frifindes og ændrede således familierettens dom. Landsretten udtalte blandt andet med henvisning til forarbejderne til børnebidragslovens § 17 a, stk. 1, at bestemmelsen skulle forstås således, at Familieretshuset skulle opkræve et ansøgningsgebyr hos ansøgeren, før en ansøgning om ændring af et bidrag, der tidligere var blevet behandlet af myndighederne, kunne behandles, og at Familieretshuset skulle afvise en ansøgning, hvis gebyret ikke blev betalt. Landsretten udtalte desuden, at der ikke var grundlag for at fastslå, at Familieretshuset efter en konkret vurdering af ansøgerens økonomiske forhold kunne undlade at opkræve gebyr efter bestemmelsen. I den konkrete sag fandt landsretten herefter, at Familieretshuset

med rette havde opkrævet ansøgningsgebyret hos faderen og senere afvist ansøgningen, da faderen ikke betalte det opkrævede gebyr.

Tilsidesættelse af aftale om børnebidrag indgået i forbindelse med skilsmisse

Den 16. august 2022 meddelte familieretsnævnet desuden anketilladelse til landsretten i en sag (PBN 22/07409) om børnebidragslovens § 17, hvorefter en aftale om børnebidrag kan ændres, såfremt aftalen er åbenbart ubillig, når forholdene væsentligt har forandret sig, eller aftalen strider mod barnets bedste.

Familieretshuset havde i sagen truffet afgørelse om at tilsidesætte en børnebidragsaftale, der indebar, at faderen skulle betale børnebidrag svarende til normalbidraget, og fastsatte i stedet bidraget til normalbidraget + 200 % af grundbeløbet. Familieretten ændrede denne afgørelse, således at aftalen ikke skulle tilsidesættes. Den pågældende aftale var indgået af parterne i forbindelse med deres skilsmisse og som led i en samlet pakkeaftale omfattende bl.a. samvær og bodeling. Moderen blev betydeligt forfordelt ved den samlede aftale.

Vestre Landsret stadfæstede den 11. april 2023 (BS-33039/2022) familierettens dom. Landsretten fandt efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder, at der ikke var grundlag for at ændre parternes aftale om bidrag og henviste i den forbindelse til betænkning nr. 1389/2001 om børns forsørgelse. Af denne betænkning, side 51, fremgår blandt andet, at når bidragsaftalen er et led i en såkaldt "pakkeaftale", må der lægges særlig vægt på forudsætningerne for aftalen om børnebidrag og sammenhængen med aftalens øvrige aspekter, idet aftalen som helhed må indgå i vurderingen af rimeligheden af aftalen om børnebidrag.

5.3.2 Ægtefællebidrag

Foruden sager om børnebidrag har familieretsnævnet også i 2022 behandlet flere sager om ægtefællebidrag. Særligt én sag (PBN 22/08129), hvor familieretsnævnet den 1. juni 2022 meddelte anketilladelse til landsretten, fortjener en omtale.

Længden af ægtefællebidrag

Sagen angik ægteskabslovens § 50, herunder om der var grundlag for at pålægge en ægtefælle bidragspligt og i givet fald længden heraf. Parterne, der var født i henholdsvis 1950 og 1959, blev gift i 2000 og ansøgte om skilsmisse i 2021. De havde fået to børn i 1986 og 1998 og havde haft fælles husstand siden 1996. Familieretten ændrede Familieretshusets afgørelse om at pålægge bidragspligt i en periode på 5 år og pålagde i stedet den pågældende ægtefælle at betale tidsubegrænset bidrag. Familieretten lagde blandt andet vægt på samlivets varighed, parternes alder og forskel i nuværende indtægtsgrundlag og fremtidige indtægtsmuligheder.

Vestre Landsret ændrede den 3. oktober 2022 (TFA 2023.37) familierettens dom. Landsretten fandt efter en samlet vurdering af oplysningerne om parterne og deres arbejdsmæssige og økonomiske forhold under og efter samlivet, at ægtefællen skulle betale bidrag i 5 år. Landsretten fandt således ikke – som familieretten – at der forelå sådanne særlige omstændigheder, at der var grundlag for at pålægge ægtefællen at betale tidsubegrænset bidrag. Landsretten lagde i den forbindelse vægt på, at parterne siden 2014/2015 reelt havde boet hver for sig, og at bidragsmodtageren efter det oplyste ville få udbetalt et ikke ubetydeligt boslods krav i forbindelse med parternes bodeling.

5.3.3 Samvær

En anden sagstype, som familieretsnævnet også i 2022 har behandlet en del af, er sager om samvær i forskellige afskygninger, hvor problemstillingerne navnlig har vedrørt fastsættelse af midlertidigt kontaktbevarende samvær og midlertidigt samvær, herunder om vilkår for samvær.

Midlertidigt samvær

Familieretsnævnet meddelte henholdsvis den 28. februar 2022 og den 22. november 2022 anketilladelse til landsretten i to sager (PBN 22/03122 og 22/20564), der angik midlertidigt samvær. I den ene sag bestemte familieretten – modsat Familieretshuset – at et midlertidigt fastsat samvær mellem moderen og parternes to børn ikke skulle ophæves, selvom moderen antageligt havde et aktuelt hashmisbrug. I den anden sag bestemte familieretten – ligesom Familieretshuset – at et fastsat samvær mellem faderen og parternes to børn skulle ophæves. Der blev i den forbindelse blandt andet lagt vægt på nogen oplysninger om en straffesag mod faderens samlever om vold mod børnene, der dog efterfølgende blev opgivet af politiet.

Begge sager, der blev anket med familieretsnævnets tilladelse, blev efterfølgende hævet i landsretten.

Afvisning af anmodninger om ændring af samvær

Familieretsnævnet har i 2022 – og tillige i de forrige år siden 2019 – desuden meddelt anketilladelse til landsretten i en række sager om forældreansvarslovens § 39, hvorefter en anmodning om ændring af blandt andet samvær kan afvises, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt.

I en af sagerne, hvor der blev meddelt anketilladelse den 25. oktober 2022 (PBN 22/17145), stadfæstede familieretten Familieretshusets afgørelse om afvisning af at behandle en anmodning fra faderen om fastsættelse af samvær, idet forholdene ikke havde ændret sig væsentligt. Der var i sagen blandt andet oplysninger om, at faderen i en længere årrække havde afsonet en fængselsstraf, men at han nu var blevet prøveløsladt.

Østre Landsret ophævede den 2. januar 2023 (BS-47588/2022) familierettens dom og hjemviste sagen til realitetsbehandling hos Familieretshuset. Landsretten fandt, at da faderen var blevet prøveløsladt, forelå der sådanne væsentlige ændringer, at der ikke var grundlag for Familieretshusets afvisning af sagen.

I en anden af sagerne, hvor der ligeledes blev meddelt anketilladelse den 25. oktober 2022 (PBN 22/18150), stadfæstede familieretten også Familieretshusets afgørelse om afvisning af at behandle en anmodning fra faderen om fastsættelse af samvær, idet forholdene ikke havde ændret sig væsentligt. Der var i denne sag blandt andet oplysninger om en tidligere straffedom om vold mod moderen og et meget højt konfliktniveau mellem forældrene, og børnene havde tidligere udtalt sig imod samvær med faderen.

Østre Landsret hjemviste den 24. marts 2023 (BS-47649/2022) også denne sag til Familieretshuset til fornyet behandling. Landsretten fandt efter en samlet og konkret vurdering af de foreliggende oplysninger, at der var en sådan tvivl om, hvorvidt det ville være bedst for børnene, at der fortsat ikke var samvær med faderen, at der ikke var det fornødne grundlag for at afvise anmodningen om fastsættelse af samvær. Landsretten fandt således, at der burde foretages en realitetsvurdering af anmodningen om

samvær. Landsretten lagde blandt andet vægt på forældreansvarslovens forudsætning om, at barnets forbindelse med begge forældre skal søges bevaret ved samvær, og at børnene befandt sig på et andet udviklingstrin end ved afholdelsen af de seneste børnesamtaler for næsten 4 år siden, ligesom der var forløbet mere end 3 år siden sidste stillingtagen til samvær.

5.3.4 Midlertidig bopæl

Sager om midlertidig bopæl (og for den sags skyld også midlertidig forældremyndighed) er tillige sager, som familieretsnævnet løbende behandler. Særligt én sag om midlertidig bopæl (PBN 22/12085), hvor familieretsnævnet den 12. juli 2022 meddelte anketilladelse til landsretten, fortjener en særlig omtale. Sagen rejste for landsretten blandt andet flere interessante processuelle problemstillinger, der må antages at række udover den pågældende sag og ikke sjældent gøre sig gældende i sager med midlertidige afgørelser.

Retlig interesse i at få prøvet afgørelse om midlertidig bopæl

Sagen angik midlertidig bopæl under en verserende sag om forældremyndighed, bopæl og samvær. Familieretten ændrede Familieretshusets afgørelse om at tildele den midlertidige bopæl for parternes datter til moderen og tildelte den i stedet til faderen.

Østre Landsret afviste den 2. december 2022 (U 2023.900 og TFA 2023.80) anken af dommen på grund af manglende retlig interesse. Landsretten fandt, at moderen ikke længere havde fornøden interesse i en prøvelse af familierettens dom om midlertidig bopæl, der blev afsagt i maj 2022, idet familieretten i oktober 2022 havde afsagt dom om den endelige afgørelse om bopæl, og at denne dom var anket efter fuldbyrdelsesfristens udløb, hvorfor familierettens dom om midlertidig bopæl nu var bortfaldet. Landsretten henviste i den forbindelse til forældreansvarslovens § 26, stk. 2, hvorefter afgørelser om bl.a. midlertidig bopæl gælder, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse, som kan fuldbyrdes.

Landsretten bemærkede i øvrigt, at familierettens afgørelse om midlertidig bopæl rettelig skulle have været truffet ved kendelse og ikke som sket ved dom, idet den efter det oplyste var afsagt på et tidspunkt, hvor hovedsagen om bopæl også verserede ved familieretten.

Af yderligere retspraksis om **rette afgørelsesform** kan i øvrigt henvises til Østre Landsrets dom af 1. april 2022 (TFA 2022.389), hvor landsretten i en sag om midlertidigt samvær tillige udtalte, at familierettens afgørelse herom skulle have været truffet ved kendelse og ikke som sket ved dom. Denne sag blev ligeledes behandlet i familieretsnævnet, hvor anketilladelse blev meddelt den 22. december 2021 (PBN 21/26710).

5.3.5 Navnesager

En anden sagstype, som familieretsnævnet siden dets etablering i 2019 har haft en del sager om, er navnesager, der også igennem årenes løb har givet anledning til en række bevillinger til landsretterne.

Beskyttet efternavn kunne ikke godkendes som fornavn

Den 26. januar 2022 meddelte familieretsnævnet anketilladelse til landsretten i en sag (PBN 21/28432), hvor et østeuropæisk forældrepar ønskede et bestemt fornavn til deres søn, der ifølge forældrene blev brugt i deres hjemland. Familieretten stadfæstede

Familieretshusets afgørelse om, at det pågældende navn ikke kunne godkendes som fornavn, da det var et beskyttet efternavn i Danmark.

Vestre Landsret stadfæstede den 28. april 2022 (TFA 2022.298) – navnlig i henhold til de af familieretten anførte grunde – familierettens dom. Landsretten lagde i øvrigt til grund, at forældreparrets ophold i Danmark ikke var af midlertidig karakter, da de havde boet i Danmark i omkring 10 år, og anførte i den forbindelse, at udlændinge med dansk domicil efter domicilprincippet ikke kunne navngives efter hjemlandets navneskik, hvis der ikke var hjemmel hertil i den danske navnelov.

Sletning af efternavn uden høring af faderen

Den 16. august 2022 meddelte familieretsnævnet endvidere anketilladelse til landsretten i en sag (PBN 22/11899), hvor moderen ønskede at få slettet faderens efternavn fra sin datters navn uden høring af faderen, der ikke havde del i forældremyndigheden. Moderen gjorde blandt andet gældende, at en høring af faderen ville føre til en konflikt-optrapning. Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse om, at ansøgningen om sletning af det pågældende efternavn uden høring af faderen ikke kunne imødekommes.

Østre Landsret stadfæstede den 21. december 2022 (BS-31111/2022) familierettens dom. Landsretten henviste til navnelovens § 23, stk. 1 og 2, og anførte, at udgangspunktet var, at der skulle indhentes en erklæring fra faderen vedrørende den ønskede navneændring, og at der ikke i den foreliggende sag var grundlag for at undlade en sådan høring. Landsretten bemærkede i den forbindelse, at moderen ikke havde dokumenteret, at en sådan høring ville være til væsentlig skade for datteren, ligesom faderen uvægerligt ville blive bekendt med en navneændring.

Den 24. januar 2023 meddelte familieretsnævnet desuden anketilladelse i endnu en navnesag (PBN 22/23471), der angik en lignende problemstilling. Sagen vedrørte ændring af parternes datters efternavn fra faderens efternavn til moderens efternavn. I denne sag var der dog sket høring af faderen, der ikke havde del i forældremyndigheden, og faderen protesterede mod navneændringen. Familieretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse om at imødekomme moderens ansøgning om navneændring.

Vestre Landsret stadfæstede den 5. april 2023 (BS-4352/2023) familierettens dom. Landsretten anførte, at der skulle foretages en afvejning af hensynet til såvel datteren som til faderen, og fandt efter en samlet afvejning af sagens omstændigheder, herunder indholdet af en børnesamtale samt datterens alder og udtrykkelige ønske om ændring af sit efternavn, at hensynet til faderen ikke afgørende talte mod navneændringen, jf. navnelovens § 23, stk. 3.

5.3.6 Familieretshusets status som part

Den 20. september 2022 meddelte familieretsnævnet kæretiladelse til landsretten i en sag (PBN 22/14882) med en særlig processuel problemstilling, der angik, om Familieretshuset kunne anses som part i en sag ved familieretten, uanset at Familieretshuset ikke havde truffet afgørelse i sagen.

Sagen drejede sig om anmeldelse af en aftale om fælles forældremyndighed og var af Familieretshuset indbragt for familieretten til afgørelse grundet sagens komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger. Familieretten besluttede under sagen, at Familieretshuset efter omstændighederne, herunder at parterne var enige om det ønskede

resultat, var modpart i sagen, jf. retsplejelovens § 448 a, stk. 3, eller denne bestemmelses analogi. Af denne bestemmelse fremgår blandt andet, at Familieretshuset anses som sagsøgte under familierettens behandling af en sag, hvis sagen vedrører en tvist mellem Familieretshuset og den pågældende part.

Østre Landsret stadfæstede den 14. november 2022 (U 2023.582 og TFA 2022.446/2) familierettens afgørelse. Landsretten tiltrådte, at Familieretshuset var part i sagen efter retsplejelovens § 448 a, stk. 3, uanset at Familieretshuset ikke havde truffet afgørelse i sagen. Landsretten udtalte i den forbindelse blandt andet med henvisning til forarbejderne til retsplejelovens § 448 a, at bestemmelsen tilsigtedes anvendt i de tilfælde, hvor der i en familieretlig sag ikke var tale om en tvist mellem to private parter, og der derfor ikke var en modpart.

Af yderligere retspraksis vedrørende denne problemstilling kan i øvrigt henvises til Højesterets beslutning af 6. september 2022 (U 2022.4817/1 og TFA 2022.387), hvor Højesteret i en sag om registrering af medmoderskab tillige fandt, at Familieretshuset havde partsstatus som sagsøgte. Denne sag blev ligeledes behandlet i familieretsnævnet, hvor anketilladelse til landsretten blev meddelt den 4. maj 2021 (PBN 21/09578), og i øvrigt også i nævnets afdeling for appeltilladelser, hvor anketilladelse til Højesteret blev meddelt den 1. juli 2022 (PBN 21/28348 og 21/28747). Højesteret afsagde dom i den pågældende sag den 26. januar 2023 (U 2023.1764 og TFA 2023.138). For en omtale heraf henvises til kapitel 4.

5.3.7 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i familieretsnævnet på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om familieretlige sagers behandling på www.familieretshuset.dk.

Du kan også få information om sagers forløb i en af landets 24 familieretter på www.domstol.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til en familieretlig sags behandling, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

6.1 Generelt

Procesbevillingsnævnet har i 2022 afholdt 28 møder i afdelingen for fri proces.

Den 1. januar 2022 var 176 sager uafsluttede.

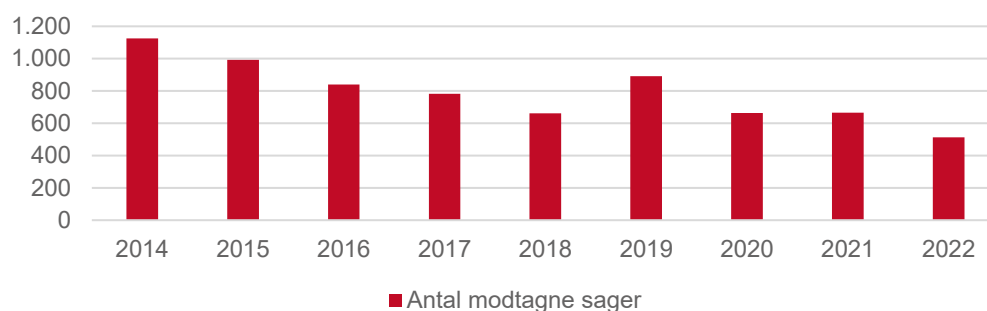
Nævnet har i 2022 modtaget 513 sager om fri proces.

Tabel 6.1 Udviklingen i antal modtagne sager i afdelingen for fri proces

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antal	1.126	992	840	782	662	892	664	666	513

Her er de modtagne sager fra 2014 til 2022 vist i et søjlediagram:

Figur 6.1: Udviklingen i antal modtagne sager

Der er i 2022 blevet afsluttet 552 sager. Af de 552 sager er 61 sager blevet afgjort uden nævnetsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed, afvist som faldende uden for nævnets kompetence mv.). I to af de tilbagekaldte sager var der tale om klager over afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne efter reglerne i den nye færøske retsplejelov, der trådte i kraft den 1. januar 2021.

Der var herefter den 31. december 2022 137 uafsluttede sager.

Et udvalg af de sager, som er afgjort af nævnet i 2022, er omtalt nærmere i kapitel 7.

6.1.1 Nævnsbehandlede sager i 2022

Nævnet har i 2022 afgjort 491 sager, der fordeler sig således:

Tabel 6.2 Fordeling af de afgjorte nævnsbehandlede sager

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning	Fristafslag	Afvisning	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	45	263	28	10	36	382
Fri proces til appelsager	15	72	2	4	13	106
Aktindsigtsklager*	0	1	0	0	0	1
International retshjælp	0	2	0	0	0	2

I kolonnerne for bevillinger og hjemvisning indgår også delvise bevillinger eller delvise hjemvisninger, hvilket også gælder for oversigterne vedrørende de enkelte bestemmelser i de følgende afsnit.

I kolonnen for stadfæstelse indgår også sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afslag på genoptagelse af en ansøgning om fri proces. I 2022 har nævnet stadfæstet 11 afgørelser om Civilstyrelsens afslag på genoptagelse. 7 sager vedrørte fri proces til sager i 1. instans, og 4 sager vedrørte fri proces til appelsager.

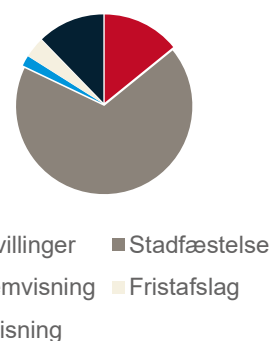
Kolonnen med afvisning dækker blandt andet over sager, hvor nævnet har afvist at behandle sagen under henvisning til, at ansøgningen eller klagen er indgivet for sent i forhold til retssagens hovedforhandling, eller hvor retssagen er afsluttet ved forlig, der omfatter sagens omkostninger. Kolonnen omfatter endvidere sager, hvor nævnet har stadfæstet Civilstyrelsens afgørelse om afvisning, og sager der er bortfaldet.

Fordelingen af afgjorte sager om fri proces til henholdsvis sager i 1. instans og appelsager er grafisk angivet i nedenstående figur:

Figur 6.2 Fri proces til sager i 1. instans

Figur 6.3 Fri proces til appelsager

6.1.2 Sagsbehandlingstiden

Procesbevillingsnævnet foretager årligt en opgørelse af sagsbehandlingstiden i nævnets tre afdelinger.

Sagsbehandlingstiden bliver beregnet som den tid, der går, fra Procesbevillingsnævnet modtager sagen, til den afsluttes, og heri indgår den tid, som medgår til indhentelse af nødvendige oplysninger mv.

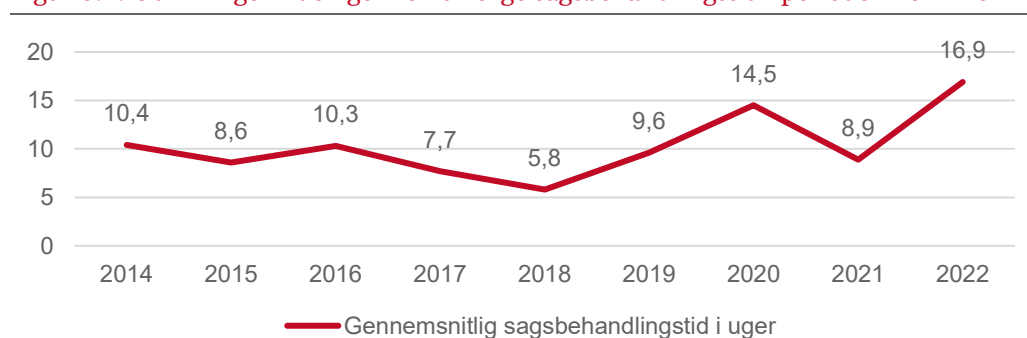
En opgørelse over sagsbehandlingstiden for 2022 (552 sager) i afdelingen for fri proces giver følgende resultat:

Tabel 6.3 Sagsbehandlingstiden

Sagsbehandlingstid	I alt
Under 4 uger	6 %
Under 6 uger	11 %
Under 8 uger	19 %
Under 10 uger	28 %
Under 12 uger	35 %
Under 14 uger	42 %
Under 16 uger	50 %
Alle	100 %
Antal sager i alt	552

Det bemærkes, at der i sagsbehandlingstiden indgår den tid, som er medgået til indhentelse af nødvendige bilag fra klageren, Civilstyrelsen og retterne samt eventuel kontradiktion.

Figur 6.4: Udviklingen i den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i perioden 2014-2022

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen for fri proces var i 2022 på 16,9 uger. Der er således tale om en stigning på 8 uger i forhold til 2021, hvor den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var på 8,9 uger.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i afdelingen i 2022 var 16,2 uger, hvis man fratrækker de 10 % af sagerne med kortest sagsbehandlingstid og de 10 % af sagerne med længst sagsbehandlingstid.

Den markante stigning i sagsbehandlingstiden i afdelingen for fri proces skyldes blandt andet en særligt lang sagsbehandlingstid for en række sager af samme sagstype i afdelingen.

Det er nævnets mål, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid ikke overstiger 8 uger.

6.1.3 Anmodning om genoptagelse

Procesbevillingsnævnet journaliserer anmodninger om genoptagelse og anmodninger om aktindsigt i særskilte sager.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har således udover de ovenfor nævnte antal sager på 513 i 2022 modtaget 83 anmodninger om genoptagelse af sager i afdelingen for fri proces.

Der var den 1. januar 2022 13 uafsluttede sager om genoptagelse fra året før.

76 anmodninger om genoptagelse blev afsluttet i 2022 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 13,7 uger.

Der var herefter 20 uafsluttede genoptagelsessager ved årets afslutning.

Nævnets afdeling for fri proces har bemyndiget afdelingsformanden til at meddele afslag på genoptagelse, når der ikke er grundlag for at genoptage behandlingen af en sag, fordi der ikke foreligger nye væsentlige oplysninger. Afdelingsformanden har endvidere bemyndigelse til at træffe afgørelse om genoptagelse og meddele yderligere fri proces i genoptagelsessager om påstandsudvidelse vedrørende de samme påstande, som det samlede nævn tidligere har meddelt fri proces til. Endelig er der bemyndigelse til, at afdelingsformanden træffer afgørelse om genoptagelse og meddeler fri proces til en betalingspåstand i sager, hvor det samlede nævn tidligere har meddelt bevilling til en anerkendelsespåstand.

Af de 76 afsluttede sager om genoptagelse blev 6 sager afsluttet uden nævnsbehandling (tilbagekaldt, videresendt til anden myndighed mv.).

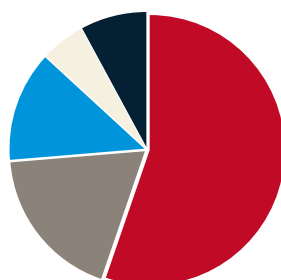
De øvrige nævnsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.4 Nævnsbehandlede sager om genoptagelse

	Genoptagelse og bevilling	Afslag på genoptagelse	Genoptagelse og fastholdelse	Genoptagelse og hjemvisning	I alt
Det samlede nævn	11	2	10	2	25
Afdelingsformand	3	40	0	2	45
I alt	14	42	10	4	70

I kolonnerne med genoptagelse og bevilling og genoptagelse og hjemvisning indgår også delvise bevillinger og delvise hjemvisninger.

Figur 6.5: Fordeling af afgjorte anmodninger om genoptagelse

- Afslag på genoptagelse
 - Genoptagelse og fastholdelse
 - Tilbagekaldt, henlagt eller videresendt
- Genoptagelse og bevilning
 - Genoptagelse og hjemvisning

Fornyede anmodninger om genoptagelse vedrørende samme fri proces-sag bliver typisk journaliseret på samme sag som den første genoptagelsesansøgning, og nævnet har derfor udover de nye genoptagelsesansøgninger desuden modtaget og behandlet et ikke nærmere opgjørt antal fornyede genoptagelsesansøgninger.

6.1.4 Anmodning om aktindsigt

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har i 2022 desuden modtaget 14 anmodninger om aktindsigt,

Der var 1 ubehandlet anmodning om aktindsigt pr. 1. januar 2022.

15 anmodninger om aktindsigt blev afsluttet i 2022 med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 1,4 uger. Der henstod herefter ingen uafsluttede sager om aktindsigt ved årets afslutning.

6.2 Fri proces til sager i 1. instans

6.2.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 75 sager efter retsplejelovens § 325.

8 af sagerne omhandlede betingelsen om, at ansøger ikke må have en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger forbundet med sagen.

Sagerne fordeler sig på følgende måde mellem stadfæstelse og hjemvisning og på, om nævnet traf afgørelse alene efter retsplejelovens § 325, eller om nævnet tillige traf afgørelse efter retsplejelovens § 329.

Tabel 6.5 Retshjælpsforsikring

	Stadfæstelse	Hjemvisning	I alt
§ 325	3	2	5
§ 325 og § 329	1	2	3
I alt	4	4	8

De 4 hjemviste sager dækker over 2 sager, hvor nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagerne kunne have været dækket af en retshjælpsforsikring, og 2 sager, hvor nævnet hjemviste sagerne til fornyet behandling i Civilstyrelsen under henvisning til, at nævnet fandt, at det var åbenbart, at sagens omkostninger ville overstige retshjælpsforsikringens maksimum, jf. retsplejelovens § 329.

67 af de 75 realitetsbehandlede sager efter retsplejelovens § 325 vedrørte de økonomiske betingelser for fri proces.

Disse sager fordeler sig på følgende måde mellem stadfæstelse og hjemvisning og på, om nævnet traf afgørelse alene efter retsplejelovens § 325, eller om nævnet tillige traf afgørelse efter retsplejelovens § 329.

Tabel 6.6 De økonomiske betingelser

	Stadfæstelse	Hjemvisning	I alt
§ 325	22	7	29
§ 325 og § 329	37	1	38
I alt	59	8	67

De 8 hjemviste sager dækker blandt andet over sager, hvor der i forbindelse med klagen over Civilstyrelsens afgørelse var fremsendt yderligere økonomiske oplysninger til Procesbevillingsnævnet, og hvor nævnet fandt, at de økonomiske betingelser var opfyldt. 2 af sagerne blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces under henvisning til, at sagens omkostninger kunne antages at blive uvæsentlige i forhold til indtægtsgrundlaget, jf. retsplejelovens § 325, stk. 2.

I 1 af de hjemviste sager fandt nævnet, at der var grundlag for at se bort fra, at de økonomiske betingelser ikke var opfyldt, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 329. Nævnet hjemviste således sagen med henblik på Civilstyrelsens stillingtagen til, om de øvrige betingelser i retsplejelovens § 328 for at meddele fri proces var opfyldt.

6.2.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 211 sager efter retsplejelovens § 328.

Bevillinger

Nævnet meddelte bevilling i 41 sager. Heraf var 29 af sagerne omfattet af bestemmelsen i retsplejelovens § 328, stk. 3, hvorefter lejere, arbejdstagere og skadelidte anses for at have rimelig grund til at føre proces i retssager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, medmindre forhold som nævnt i § 328, stk. 2, nr. 2-5, klart taler imod.

I tallene indgår også delvise bevillinger, dvs. sager, hvor der er meddelt fri proces til en del af sagen, og hvor Civilstyrelsens afgørelse i øvrigt blev stadfæstet.

Stadfæstelser

Nævnet stadfæstede 158 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Sagerne fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.7 Stadfæstelse af Civilstyrelsens afgørelse

§ 328, stk. 1	55
§ 328, stk. 1, og § 329	21
§ 328, stk. 3	49
§ 328, stk. 3, og § 329	5
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag)	15
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag) og § 329	4
§ 328, stk. 4, nr. 2 (injurieafslag)	0
§ 328, stk. 4, nr. 2 (injurieafslag) og § 329	2
Civilstyrelsens afslag på genoptagelse	7
I alt	158

Hjemvisninger

Nævnet hjemviste 12 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

Af de 12 sager blev 2 sager hjemvist, fordi nævnet fandt, at sagen var omfattet af formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. 2 sager blev hjemvist som følge af, at nævnet vurderede, at ansøgning om fri proces ikke var indgivet for sent i forhold til hovedforhandlingen i sagen. 1 sag blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der tillige var ansøgt om fri proces efter retsplejelovens § 329, og Civilstyrelsen ikke havde taget stilling til denne del af ansøgningen. 1 sag blev hjemvist, da nævnet fandt, at ansøgningen

ikke kunne afslås under henvisning til, at retssagen udsprang af ansøgerens erhvervs-virksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1.

De resterende sager blev hjemvist til Civilstyrelsen af forskellige andre årsager.

Emnefordeling

De realitetsbehandlede 211 sager fordeler sig på følgende måde:

Tablet 6.8 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	2	10	0
Erstatning, personskade	26	43	4
Erstatning, andet	2	20	1
Familie- og arveret	4	14	0
Fast ejendom	0	5	1
Formueret	1	9	1
Forældremyndighed, bopæl og samvær	0	7	0
Lejeret	3	7	1
Skatteret	0	2	1
Sociale ydelser	0	7	1
Udlændingeret	0	1	0
Andet	3	7	1
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	19	1
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	2	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	5	0
I alt	41	158	12

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.2.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 45 sager alene om fri proces efter retsplejelovens § 329.

Nævnet meddelte bevilling i 2 sager.

I 39 sager stadfæstede nævnet afslag på fri proces alene i medfør af retsplejelovens § 329. 3 sager vedrørte betingelsen om, at fri proces kun undtagelsesvis kan gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed.

Nævnet hjemviste 4 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.9 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager i 1. instans efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	0	0	1
Erstatning, personskade	1	15	3
Erstatning, rådgiveransvar	0	3	0
Erstatning, andet	0	4	0
Fast ejendom	0	5	0
Formueret	0	1	0
Lejeret	0	1	0
Skatteret	0	2	0
Sociale ydelser	0	1	0
Udlændingeret	1	0	0
Andet	0	4	0
Særlige afvejningshensyn**			
Erhvervsager	-	3	0
Strafbart forhold	-	0	0
I alt	2	39	4

* Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.2.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 5 sager efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt.

I 3 sager stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen, og i 2 sager blev der meddelt bevilling.

6.3 Fri proces til appelsager

6.3.1 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 325

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 5 sager efter retsplejelovens § 325.

Alle 5 sager vedrørte de økonomiske betingelser for fri proces, og nævnet stadfæstede alle 5 sager under henvisning til, at de økonomiske betingelser for fri proces ikke var opfyldt. I 3 af sagerne traf nævnet tillige afgørelse om stadfæstelse af afslag i henhold til retsplejelovens § 329.

6.3.2 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 328

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 69 sager efter retsplejelovens § 328.

Bevillinger

Nævnet meddelte bevilling i 12 sager, hvoraf 1 sag var en delvis bevilling, dvs. en sag, hvor der er meddelt fri proces til en del af sagen, og hvor Civilstyrelsens afgørelse i øvrigt blev stadfæstet.

Stadfæstelser

Nævnet stadfæstede 55 sager om afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328.

Sagerne fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.10 Stadfæstelse af Civilstyrelsens afgørelse

§ 328, stk. 1	38
§ 328, stk. 1, og § 329	11
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag)	0
§ 328, stk. 4, nr. 1 (erhvervsafslag) og § 329	1
Civilstyrelsens afslag på genoptagelse	4
Civilstyrelsens fastholdelse af tidligere afgørelse	1
I alt	55

Hjemvisninger

Nævnet hjemviste 2 sager til Civilstyrelsen med henblik på fornyet behandling.

Den ene sag blev hjemvist fordi nævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afvise sagen under henvisning til manglende aktuel procesrisiko. Den anden sag, der vedrørte en klage over Civilstyrelsens afslag på genoptagelse, blev hjemvist, fordi nævnet fandt, at der på tidspunktet for Civilstyrelsens afgørelse forelå væsentlige nye oplysninger.

Emnefordeling

De realitetsbehandlede 69 sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.11 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 328

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Ansættelsesret	1	1	0
Erstatnings, personskade	0	8	1
Erstatning, andet	0	3	0
Familie- og arveret	0	5	0
Fast ejendom	0	2	0
Formueret	1	3	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	10	26	1
Lejeret	0	2	0
Skatteret	0	2	0
Sociale ydelser	0	1	0
Udlændingeret	0	1	0
Særlige afvejningshensyn*			
Erhvervsager (§ 328, stk. 4, nr. 1)	-	1	0
Injuriesager (§ 328, stk. 4, nr. 2)	-	0	0
Strafbart forhold (forarbejder til § 328)	-	0	0
I alt	12	55	2

*Kategorien "særlige afvejningshensyn" vedrører tilfælde, hvor der er begrænset adgang til fri proces efter særlige bestemmelser i retsplejelovens § 328, stk. 4, eller forarbejderne til § 328. Hvis nævnet meddeler bevilling i sådanne situationer vil sagen statistisk blive rubriceret under det relevante materielle emne.

6.3.3 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 329

Nævnet har i 2022 realitetsbehandlet 14 sager om fri proces efter retsplejelovens § 329. Nævnet meddelte bevilling i 3 sager, og nævnet stadfæstede Civilstyrelsens afslag på fri proces efter denne bestemmelse i 11 sager.

De realitetsbehandlede sager fordeler sig på følgende måde:

Tabel 6.12 Emnefordeling på realitetsbehandlede sager om appel efter § 329

	Bevilling	Stadfæstelse	Hjemvisning
Materielle emner			
Erstatning, personskade	0	1	0
Erstatning, andet	0	2	0
Familie- og arveret	0	1	0
Fast ejendom	0	2	0
Forældremyndighed, bopæl og samvær	2	1	0
Formueret	1	1	0
Andet	0	3	0
I alt	3	11	0

6.3.4 Nævnets afgørelser efter retsplejelovens § 336

Procesbevillingsnævnet har i 2022 behandlet 1 sag efter retsplejelovens § 336, hvorefter der kan ydes en ansøger, som har en retshjælpsdækning, der dækker omkostninger forbundet med sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum, og de sædvanlige betingelser for fri proces endvidere er opfyldt. I sagen stadfæstede nævnet Civilstyrelsens afslag på godtgørelse efter bestemmelsen.

6.4 Klager over Civilstyrelsens afgørelser om aktindsigt

Procesbevillingsnævnet har i 2022 behandlet 1 klage over Civilstyrelsens afgørelse om aktindsigt. I sagen stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse om ikke at meddele aktindsigt i Civilstyrelsens interne arbejdsdokumenter.

6.5 Klager over Civilstyrelsens afgørelser efter retshjælpsloven

Procesbevillingsnævnet har i 2022 behandlet 2 klager over Civilstyrelsens afgørelse efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner. I begge sager stadfæstede Procesbevillingsnævnet Civilstyrelsens afgørelse.

7.1 Generelt

Der er i dette afsnit beskrevet en række af de problemstillinger, som nævnet bliver præsenteret for i afdelingen for fri proces, og som har været særligt aktuelle i 2022. Der er i den forbindelse medtaget en beskrivelse af et fåtal af nævnets afgørelser. De valgte afgørelser er ikke repræsentative for nævnets samlede sagsbehandling og praksis i 2022, men må anses for nedslag, der alene tjener som eksempler for at tydeliggøre problemstillingerne og nævnets behandling heraf. For et overblik over nævnets samlede afgørelser, herunder meddelelse af bevillinger, henvises til kapitel 6 om nævnets virksomhed i 2022 i afdelingen for fri proces.

Reglerne om fri proces er i retsplejelovens kapitel 31 om retshjælp og fri proces. Bestemmelserne om fri proces, som nævnet træffer afgørelser efter, er navnlig i § 325 om de økonomiske betingelser for at opnå fri proces, i § 328 om de almindelige grunde til at meddele fri proces og i § 329 om de særlige grunde til at meddele fri proces. Nævnet træffer herudover i få sager afgørelse efter bestemmelserne i retsplejelovens § 336 om godtgørelse for udgifter, som allerede er afholdt eller pålagt i forbindelse med en retssag. Nævnet tager desuden i sjældne tilfælde stilling til ansøgninger om retshjælp efter reglerne i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven). Reglerne er medtaget som bilag D, E og F til årsberetningen.

Ansøgninger om fri proces mv. efter ovennævnte bestemmelser skal indgives til Civilstyrelsen, og Procesbevillingsnævnet er i den forbindelse klageinstans i forhold til de afgørelser, som styrelsen træffer. Klage over et afslag på fri proces skal indgives til nævnet senest fire uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

Domstolene kan også tage stilling til ansøgninger om fri proces i en række tilfælde, hvor Civilstyrelsen og Procesbevillingsnævnet ikke har kompetence til at træffe afgørelse, hvilket er nærmere reguleret i navnlig retsplejelovens § 327.

7.2 Nævnets praksis om for sent søgt

Når der søges om fri proces i Civilstyrelsen, er det efter praksis en betingelse, at ansøgningen er indgivet i god tid inden hovedforhandlingen af sagen, således at ansøgningen om fri proces kan færdigbehandles, inden retssagen er afsluttet. Indgives ansøgningen for sent, vil ansøgningen blive afvist.

Baggrunden for denne praksis om "for sent søgt" er, at det er en forudsætning for at meddele fri proces, at der foreligger en aktuel procesrisiko, dvs. at udfaldet af sagen ikke må være kendt på forhånd. Fri proces har således til formål at lette adgangen til domstolene og dermed ikke at garantere dækning af sagsomkostninger mv. i allerede afgjorte sager. Der anses som udgangspunkt ikke længere at foreligge en aktuel procesrisiko, når en sag er hovedforhandlet eller afsluttet.

Nævnets praksis om "for sent søgt" er baseret på en helt konkret vurdering af sagen på baggrund af navnlig, hvornår sagen er anlagt, om der kunne være ansøgt om fri proces før, hvornår hovedforhandlingen blev berammet, samt hvornår alle nødvendige oplysninger for sagens behandling er fremsendt.

Efter nævnets praksis vil der som udgangspunkt være ansøgt om fri proces i rette tid, hvis ansøgningen er indgivet til Civilstyrelsen (senest) fire uger før tidspunktet for hovedforhandling af sagen eller ved manglende hovedforhandling tidspunktet for afslutningen af sagen. Dette gælder dog kun, hvis sagen ved indgivelsen er klar til behandling og dermed, at der er vedlagt de bilag og oplysninger, der ifølge bekendtgørelsen om fri proces skal vedlægges ansøgningen. En senere indgivelse af en ansøgning kan efter en konkret vurdering undtagelsesvis anses for rettidigt indgivet ud fra et synspunkt om, hvornår der havde været anledning til at søge, f.eks. i tilfælde af en sags udvikling eller en meget kort berammelsestid.

For sent søgt i familieretlig sag, hvor der var søgt om fri proces dagen inden et berammet retsmøde i familieretten (model B)

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag om forældremyndighed, samvær og bopæl. Kompetencen til at meddele fri proces var delt mellem familieretten og fri procesmyndighederne, og familieretten havde den 28. januar 2022 meddelt fri proces til den del af sagen, der vedrørte forældremyndighed og samvær, men imidlertid ikke til den del af sagen, der vedrørte bopæl, da familieretten ikke havde kompetence hertil. Landsretten stadfæstede dette den 4. marts 2022.

Ansøgeren ansøgte efterfølgende den 15. marts 2022 om fri proces ved Civilstyrelsen, der afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent.

Der var i sagen blandt andet oplysninger om, at parterne på et retsmøde i familieretten den 9. februar 2022 var blevet enige om, at sagen ikke skulle behandles efter model A (forløb med flere retsmøder), og der blev derfor berammet et forberedende retsmøde efter model B (retsmøde med børnesagkyndig og mulighed for hovedforhandling samme dag) til foretagelse den 16. marts 2022. Under retsmødet den 16. marts 2022 overgik sagen til hovedforhandling, og det blev besluttet, at der skulle afholdes en børnesamtale senere i marts måned, hvorefter sagen ville blive afgjort uden yderligere retsmøde.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse om afvisning af sagen med henvisning til, at der var søgt for sent. Nævnet fandt, at der ikke var oplyst om forhold, der gjorde, at det kunne anses som undskyldeligt, at der først den 15. marts 2022 blev ansøgt om fri proces i Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 21. september 2022 (PBN 22/08221) (Civilstyrelsen 22-210-11361).

For sent søgt i familieretlig ankesag, hvor der var søgt om fri proces samme dag, som landsretten berammede ankesagen

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag om forældremyndighed og samvær. Ankestævningen var indleveret af ansøgerens advokat den 14. oktober 2021. Den 1. november 2021 sendte landsretten forslag til datoer for hovedforhandling, og dagen efter, dvs. den 2. november 2021, blev sagen berammet til foretagelse den 10. november 2021 (berammelsestid på 8 dage).

Ansøgeren ansøgte den 2. november 2021 om fri proces ved Civilstyrelsen, der afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse om afvisning af sagen med henvisning til, at der var søgt for sent. Nævnet fandt, at der ikke var oplyst om forhold, der gjorde, at det kunne anses som undskyldeligt, at der først den 2. november 2021 blev søgt om fri proces.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 26. januar 2022 (PBN 21/26130) (Civilstyrelsen 21-210-10224).

Ikke for sent søgt i forbudssag, hvor hændelsesforløbet fra begæring om nedlæggelse af forbud til hovedforhandling varede 14 dage

Ansøgeren ønskede fri proces til en forbudssag vedrørende bygge- og anlægsaktiviteter. Begæringen om nedlæggelse af forbud blev indgivet af ansøgeren den 27. juli 2021, herunder med anmodning om, at der skete berømmelse straks. Modparten indgav svarskrift den 3. august 2021, og ansøgeren indgav replik den 6. august 2021. Hovedforhandlingen i byretten fandt sted den 10. august 2021.

Ansøgeren ansøgte den 9. august 2021 om fri proces ved Civilstyrelsen, der afviste sagen med henvisning til, at der var søgt for sent.

Procesbevillingsnævnet fandt efter de konkrete omstændigheder, herunder at der var tale om en sag om forbud efter retsplejelovens kapitel 40, at der ikke var grundlag for at afslå ansøgningen med henvisning til, at der var søgt om fri proces for sent. Nævnet hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 31. januar 2022 (PBN 21/25721) (Civilstyrelsen 21-210-09591).

For sent søgt i erstatningssag, selvom Civilstyrelsen havde realitetsbehandlet sagen

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag anlagt den 24. februar 2021 af hans tidligere nabo mod ham om erstatning i anledning af en solgt ejendom. Ansøgeren indgav svarskrift den 17. maj 2021, og sagen blev hovedforhandlet den 3. november 2022.

Ansøgeren ansøgte den 12. oktober 2022, dvs. 3 uger og 1 dag inden hovedforhandlingen, om fri proces ved Civilstyrelsen, der realitetsbehandlede sagen og meddelte afslag på fri proces den 19. oktober 2022 med henvisning til, at ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser for fri proces, og at der ikke var grundlag for undtagelsesvis at se bort herfra.

Procesbevillingsnævnet afviste sagen med henvisning til, at ansøgningen om fri proces var blevet indgivet så sent, at der ikke havde været rimelig tid til at behandle sagen inden hovedforhandlingen, og at der ikke var oplyst om forhold, der gjorde, at dette kunne anses som undskyldeligt.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 28. november 2022 (PBN 22/21044) (Civilstyrelsen 22-210-13035).

7.3 Økonomiske betingelser for fri proces

Det er efter retsplejelovens § 325, stk. 1, som udgangspunkt en betingelse for at opnå fri proces, at man opfylder de økonomiske betingelser, som er nærmere opregnet i bestemmelsens stk. 2-5. Betingelserne er bl.a., at ansøgeren ikke må have et såkaldt "indkomstgrundlag", der overstiger et bestemt niveau (indkomstgrænsen), der bliver reguleret årligt.

De nærmere regler om opgørelsen af indtægtsgrundlaget og den fastsatte indtægtsgrænse findes i bekendtgørelsen om fri proces. Bekendtgørelsen bliver ændret årligt, herunder så bl.a. indtægtsgrænsen kan justeres, men bestemmelserne om, hvorledes indtægten skal opgøres, er almindeligvis uændrede. Ved opgørelsen af indkomstgrundlaget har ansøgerens samlivsforhold betydning, idet indtægtsgrænsen er højere, hvis man er flere i husstanden. Det betyder, at indtægtsgrænsen for ægtefæller/samlevende er højere end for enlige, ligesom der beregnes et tillæg til indkomstgrundlaget for hvert hjemmeboende barn, eller hvert barn man i øvrigt i overvejende grad forsørger.

Udgangspunktet ved vurderingen af, om ansøgeren opfylder de økonomiske betingelser, er, om ansøgerens indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelsen for det forrige kalenderår er under eller over indtægtsgrænsen, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 2. Det vil sige, at det i år 2023 er årsopgørelsen for 2021, der skal anvendes, mens det i 2022 var årsopgørelsen for 2020, der skulle anvendes. For gifte og samlevende er det ægtefællernes/samlevernes samlede indkomst ifølge årsopgørelserne for forrige kalenderår, der er relevant.

Indtægten opgøres som summen af den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 med tillæg af summen af kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4, aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1 og 2. Der ses dog bort fra kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten, hvis summen heraf er negativ, jf. § 1, stk. 2, 2. pkt.

Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter årsopgørelserne, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Efter fri procesmyndighedernes praksis vil en indtægtsændring på mindst 15 % over en periode på ca. 3 måneder, som udgangspunkt blive anset for at være en væsentlig ændring, og hvorefter de aktuelle indkomstforhold skal lægges til grund.

Indtægtsændring på 13 % var ikke væsentlig

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod sin tidligere arbejdsgiver om personskadeerstatning i anledning af en arbejdsulykke.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke opfyldte de økonomiske betingelser, idet hun overskred indtægtsgrænsen ifølge årsopgørelserne for 2020 med ca. 2.000 kr., og idet hendes aktuelle indkomstforhold baseret på udbetalingsmeddelelser for hende og hendes ægtefælle ikke afveg væsentligt fra indtægtsgrundlaget ifølge årsopgørelserne.

Procesbevillingsnævnet modtog dokumentation for, at ansøgeren og ægtefællen begge var på førtidspension, og at deres aktuelle indkomstforhold afveg fra indkomstgrundlaget ifølge årsopgørelserne med ca. 13 %.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der var tale om en varig lønnedgang, men at afvigelsen ikke var væsentlig. Nævnet stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 21. september 2022 (PBN 22/08487) (Civilstyrelsen 22-210-10855).

Hvis ansøgerens indtægtsgrundlag ifølge årsopgørelsen overstiger indtægtsgrænsen, og der ikke er noget i sagens oplysninger, der indikerer, at ansøgernes aktuelle indkomstforhold afviger væsentligt fra indtægten ifølge årsopgørelsen, vil Procesbevillingsnævnet ikke af egen drift anmode ansøgeren eller dennes repræsentant om at oplyse, hvorvidt de aktuelle indkomstoplysninger måtte afvige væsentligt fra indkomstgrundlaget efter bekendtgørelsens § 1, stk. 1. Nævnet foretager i sådanne tilfælde heller ikke høring af ansøgeren forud for, at nævnet træffer afgørelse.

I 2022 var indtægtsgrænsen 348.000 kr. for enlige uden børn. For ansøgere, der levede i et samlivsforhold, var indtægtsgrænsen 442.000 kr. Hvis ansøgeren havde børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten boede hos ansøgeren eller i overvejende grad blev forsørget af ansøgeren, blev indtægtsgrænsen forhøjet med 60.000 kr. for hvert barn, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 3 og 4.

7.4 De almindelige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. § 325, er det en betingelse for at meddele fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. I denne vurdering indgår blandt andet de momenter, der er nævnt i bestemmelsens stk. 2, det vil sige:

1. sagens betydning for ansøgeren,
2. udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
3. sagsgenstandens størrelse,
4. størrelsen af de forventede omkostninger og
5. muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Af forarbejderne til bestemmelsen er de forskellige momenter nærmere beskrevet, ligesom der nævnes en række sagstyper, hvor en vurdering af de forskellige momenter som udgangspunkt må føre til, at der meddeles henholdsvis gives afslag på fri proces.

I vurderingen af, om ansøgeren har udsigt til medhold i sagen, jf. § 328, stk. 2, nr. 2, fremgår det af forarbejderne til denne bestemmelse, at det skal være overvejende sandsynligt, at ansøgeren får medhold.

Efter den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, anses en ansøger i sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade, hvis ansøgeren er henholdsvis lejer, arbejdstageren eller skadelidte, for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Efter bestemmelserne i § 328, stk. 4, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelser, medmindre en ærekrænkelser af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Det er herudover en grundlæggende betingelse for fri proces, at ansøgeren har en aktuel procesrisiko.

7.4.1 Aktuel procesrisiko

Der er hverken i retsplejelovens bestemmelser om fri proces eller i forarbejderne hertil anført noget krav om aktuel procesrisiko. Det er imidlertid med reglerne om fri proces helt grundlæggende forudsat, at der foreligger en aktuel procesrisiko, når man søger om fri proces. Dette følger navnlig af, at reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om fri proces alene finder anvendelse på retssager, der behandles i den borgerlige retsplejes former.

Kravet om aktuel procesrisiko omtales i visse tilfælde som et krav om, at der foreligger en "aktuel tvist" og i visse tilfælde omtales alene, at der "skal foreligge en procesrisiko".

Aktuel procesrisiko er dog mest retvisende, idet der herved henvises til både kravet om tvistens aktualitet og det forhold, at der skal være en procesøkonomisk risiko forbundet med denne tvist.

Udgangspunktet er således, at der skal foreligge en aktuel tvist, hvilket bl.a. betyder, at modpartens stillingtagen til – herunder hel eller delvis bestridelse af ansøgerens krav – skal foreligge som en oplysning på sagen, når man søger om fri proces. Denne betingelse gælder dog alene, for så vidt sagen endnu ikke er anlagt.

Manglende aktuel procesrisiko i sag, hvor ansøgeren ikke havde forelagt sit krav for sine modparter

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod to kommuner om erstatning.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at der ikke forelå en aktuel procesrisiko, idet styrelsen havde forstået ansøgningen sådan, at ansøgeren endnu ikke havde forelagt sit krav for sine modparter, og at ansøgeren ønskede, at Civilstyrelsen skulle sende sagen til modparterne. På den baggrund var det Civilstyrelsens opfattelse, at modparterne ikke på nuværende tidspunkt havde afvist ansøgerens krav.

Procesbevillingsnævnet fandt, at det ikke kunne pålægges Civilstyrelsen at rette henvendelse til modparterne i sagen og stadfæstede herefter Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 18. maj 2022 (PBN 21/27917) (Civilstyrelsen 21-210-09948).

Når sagen først er anlagt, vil de forskellige omstændigheder, der fører til, at der ikke længere består en tvist mellem parterne, ikke i sig selv kunne føre til, at der ikke foreligger en aktuel procesrisiko. Det afgørende i den forbindelse er i stedet, om der fortsat består en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen, altså om ansøgeren fortsat kan blive pålagt at betale omkostninger eller andre udgifter i forbindelse med sagen.

Aktuel procesrisiko i sag, hvor sagsøgte under retssagen gik konkurs

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod sin tidligere arbejdsgiver om blandt andet uberettiget afskedigelse og betaling af godtgørelse samt manglende løn. Stævning og svarskrift blev indleveret i henholdsvis november 2021 og februar 2022, og der var berammet hovedforhandling i sagen til foretagelse i januar 2023. I september 2022 gik den tidligere arbejdsgiver imidlertid konkurs, og kurator meddelte retten i oktober 2022, at konkursboet ikke ønskede at indtræde i sagen.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet fandt, at ansøgeren havde en aktuel procesrisiko, og at ansøgeren også havde rimelig grund til at føre proces, hvorfor nævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 14. november 2022 (PBN 22/12612) (Civilstyrelsen 21-210-10566).

Kravet om aktuel procesrisiko har givet sig til udtryk på en række meget forskelligartede områder i nævnets praksis. Aktuel procesrisiko har således været overvejet bl.a. i forbindelse med sager, hvor ankefristen er udløbet, anken er afvist, sagen er forligt, sagen er hævet, søgsmålsfristen er udløbet og i sager, hvor ansøgeren har en mandatar.

I sager om f.eks. personskadeerstatning i anledning af arbejdsulykker hænder det, at der enten forinden eller sideløbende med en retssag herom bliver genoptaget en sag om den pågældende arbejdsskade på det administrative område.

Kravet om aktuel procesrisiko spiller i disse sager ofte en rolle, idet det kan overvejes, om den pågældende skadelidte bør afvente en behandling på det administrative område forinden anlæggelse/førelse af retssag herom. Sagt med andre ord er det i sådanne tilfælde, hvor en offentlig myndighed genoptager sagsbehandlingen, relevant at vurdere, om den skadelidte på det pågældende tidspunkt har rimelig grund til at føre proces ved domstolene. Det har i den forbindelse ofte betydning, om retssagen allerede er anlagt på tidspunktet for myndighedens genoptagelse af sagen, da der i så fald fortsat vil bestå i hvert fald en procesøkonomisk risiko i forbindelse med sagen.

Aktuel procesrisiko i sag mod administrativ myndighed, uanset at myndigheden genoptog sagen efter udtagelse af stævning

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod Erstatningsnævnet om prøvelse af en afgørelse om erstatning for erhvervsevnetab efter erstatningsansvarsloven (differencekrav) i anledning af en arbejdsskade, hvor ansøgeren havde nedlagt påstand om hjemvisning af sagen til fornyet udmåling heraf. Efter udtagelse af stævning genoptog Erstatningsnævnet sagen med henblik på at indhente en vejledende udtalelse fra Patienterstatningen, og retssagen blev af denne grund sat i bero.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet fandt, at ansøgeren havde en aktuel procesrisiko, og at ansøgeren også havde rimelig grund til at føre proces, hvorfor nævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 31. oktober 2022 (PBN 22/09721) (Civilstyrelsen 22-210-11014).

Selv i det tilfælde, at retssagen endnu ikke er anlagt på tidspunktet for myndighedens genoptagelse af sagen, kan der efter omstændighederne bestå en aktuel procesrisiko. Dette vil afhænge af en nærmere vurdering af den pågældende sags konkrete omstændigheder og sagens retlige grundlag.

Aktuel procesrisiko i sag mod forsikringsselskab, uanset at arbejdsskademyndighederne havde genoptaget ansøgerens arbejdsskadesag forinden udtagelse af stævning

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod et forsikringsselskab om erstatning for erhvervsevnetab efter erstatningsansvarsloven (differencekrav) i anledning af en arbejdsskade. Forinden udtagelse af stævning mod forsikringsselskabet genoptog Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring ansøgerens arbejdsskadesag, der herefter verserede sideløbende med retssagen mod forsikringsselskabet.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces på det foreliggende grundlag med henvisning til, at ansøgeren ikke på nuværende tidspunkt havde rimelig grund til at føre proces i medfør af retsplejelovens § 328. Styrelsen lagde blandt andet vægt på, at Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring ikke havde truffet afgørelse om ansøgerens endelige erhvervsevnetab efter arbejdsskadesikringsloven, og at ansøgeren ifølge lovens § 77, 2. pkt., skulle afvente en endelig afgørelse herom fra arbejdsskademyndighederne.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der ikke var grundlag for at afslå fri proces med henvisning hertil og hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen med henblik på en vurdering af, om betingelserne i retsplejelovens § 328, stk. 1-3, var opfyldt.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 12. august 2022 (PBN 22/03709) (Civilstyrelsen 21-210-10499).

Civilstyrelsen meddelte efterfølgende afslag på fri proces med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren delvist fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 31. oktober 2022 (PBN 22/18041) (Civilstyrelsen 21-210-10499).

Der foreligger efter nævnets praksis også en aktuel procesrisiko, selvom den almindelige ankefrist er udløbet, men det kræver almindeligvis, at ansøgningen om fri proces er indgivet til Civilstyrelsen inden udløbet af ankefristen. Denne praksis har baggrund i Højesterets afgørelse, der er trykt i U 2001.48, og eftersom ansøgeren må formodes at have en rimelig forventning om at opnå oprejsningsbevilling, hvis der bliver meddelt fri proces.

Der kan også foreligge en aktuel procesrisiko, selvom ansøgeren har fået afvist sagen fra domstolene. Det gælder f.eks. i et tilfælde, hvor fogedretten har afvist at behandle ansøgerens krav efter reglerne om betalingspåkrav, men hvor der fortsat vil kunne anlægges en almindelig civil sag herom.

7.4.2 Sager, der udspringer af et strafbart forhold

Det følger af forarbejderne til retsplejelovens § 328, at der som udgangspunkt ikke meddeles fri proces til sager, der udspringer af et forsættligt strafbart forhold, som ansøgeren ved endelig dom er fundet skyldig i, medmindre det krav, som er rejst mod ansøgeren, er åbenbart urimeligt. Det følger endvidere af forarbejderne, at ovenstående også omfatter erstatningskrav for uagtsomme overtrædelser af færdselsloven.

Hvis en retssag eksempelvis udspringer af et forsættligt strafbart forhold, vil ansøgeren derfor som udgangspunkt ikke have rimelig grund til at føre proces, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1.

I det tilfælde, at der er tale om en sag, der er omfattet af den såkaldte formodningsregel i retsplejelovens § 328, stk. 3, f.eks. en byretssag om ophævelse af et boliglejemål, hvor ansøgeren er lejeren, vil den ovennævnte rimelig grund-vurdering dog skulle ansues således, at det forsættelige strafbare forhold klart skal tale imod at meddele fri proces.

Formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3, skulle anvendes i sag om ophævelse af lejemål, der udsprang af et forsættligt strafbart forhold

Ansøgeren ønskede fri proces til under en sag mod sin udlejer at nedlægge påstand om frifindelse over for udlejerens påstand om, at ophævelsen, subsidært opsigelsen, af ansøgerens lejemål var sket med rette. Ansøgeren var i byretten idømt 20 dages betinget fængsel for trusler og hærværk begået mod en nabo i den boligejendom, hvor han boede.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet kravet udsprang af et forsættligt strafbart forhold, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1.

Procesbevillingsnævnet fandt, at sagen angik opsigelse eller ophævelse af boliglejemål og derfor var omfattet af formodningsreglen i retsplejelovens § 328, stk. 3. Nævnet hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen, således at styrelsen kunne tage stilling til, om der var forhold som nævnt i § 328, stk. 3, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 18. maj 2022 (PBN 22/07642) (Civilstyrelsen 22-210-10924).

Civilstyrelsen meddelte efterfølgende afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces, da kravet i sagen udsprang af et forsættligt strafbart forhold.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 5. august 2022 (PBN 22/12095) (Civilstyrelsen 22-210-10924).

7.4.3 Sager, der udspringer af ansøgerens erhverv

Efter retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1, kan fri proces efter stk. 1-3 kun undtagelsesvis gives til sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed.

Om hensynet bag denne bestemmelse fremgår det af forarbejderne, at arbejdet med retssager anses for at indgå i de almindelige driftsomkostninger for en erhvervsvirksomhed, og at udgifter til retssager i forbindelse med indkomsterhvervelsen er fradragsberettigede. Erhvervsdrivende bør således indregne udgifter til retssager i deres driftsomkostninger og om nødvendigt sørge for forsikringsdækning. Det fremgår dog også af forarbejderne, at der i overensstemmelse med det sociale sigte med fri proces-ordningen i særlige tilfælde skal kunne gives fri proces til mindre erhvervsdrivende, herunder navnlig når retssagen angår virksomhedens eksistensgrundlag. Vurderingen af, om der er tale om en "mindre erhvervsdrivende", beror på en konkret vurdering, hvor der i nævnets praksis f.eks. kan lægges vægt på virksomhedens omsætning og antal ansatte. Hvorvidt en ansøger har virksomheden som sin fuldtidsbeskæftigelse, hører omvendt ikke til i vurderingen af, om der er tale om en "mindre erhvervsdrivende".

Vurderingen af, om en sag "udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed" og dermed kan betragtes som erhvervsmæssig, er desuden ikke altid uomtvistet og kan til tider give anledning til fortolkningstvivl. Resultatet af denne vurdering vil altid afhænge af den konkrete sags omstændigheder, og det er derfor i sagens natur svært at sige noget generelt herom. Sager om f.eks. ekspropriation vedrørende fast ejendom vil meget vel kunne anses for at være erhvervsmæssige, hvis der drives erhvervsvirksomhed fra den pågældende ejendom, men vurderingen heraf vil afhænge af en konkret vurdering af navnlig ekspropriationens karakter.

Ikke grundlag for erhvervsafslag i sag om ekspropriation

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag mod en kommune om ekspropriation af ansøgerens landejendom. Ansøgeren boede på ejendommen og havde i længere tid drevet anlægsgartner-virksomhed fra en del af ejendommen. Kommunen havde eksproprieret en del af ejendommen, som bl.a. var udlagt med stier og søer, til brug for anlæg af en ny omfartsvej, og sagen handlede navnlig om erstatningens størrelse i anledning af ekspropriationen, samt om der var grundlag for at kræve ejendommen totaleksproprieret.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at kravet i sagen havde forbindelse med ansøgerens erhvervsvirksomhed, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4, nr. 1. Civilstyrelsen meddelte desuden afslag efter retsplejelovens § 329 med henvisning til, at der efter styrelsens opfattelse ikke forelå sådanne sociale forhold, der gav anledning til at se bort fra sagens erhvervsmæssige karakter.

Procesbevillingsnævnet fandt, at den konkrete sag ikke kunne anses for erhvervsmæssig og hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen med henblik på en vurdering af, om betingelserne i retsplejelovens § 328, stk. 1-3, var opfyldt. Sagen blev også hjemvist med henblik på Civilstyrelsens fornyede stillingtagen til de særlige grunde i § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 18. oktober 2022 (PBN 22/08510) (Civilstyrelsen 21-210-10043).

Civilstyrelsen meddelte efterfølgende afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329. Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 28. december 2022 (PBN 22/22702) (Civilstyrelsen 21-210-10043).

7.4.4 Anke i familieretlige sager

Retten kan efter retsplejelovens § 327, stk. 1, meddele fri proces i sager om bl.a. forældremyndighed, samvær og bopæl i 1. instans, og efter retsplejelovens § 327, stk. 3, til ankesager, såfremt ansøgeren har fået helt eller delvist medhold i den foregående instans, og modparten har anket sagen.

I ankesager, som ikke behandles i den forenkede familiesagsproces, og som er anket af ansøgeren, fordi denne ikke fik medhold i 1. instans, er det derimod fri procesmyndighederne, der har kompetence til at meddele fri proces.

Sager om forældremyndighed, bopæl og samvær har efter deres karakter altid stor betydning for sagens parter. I bemærkningerne til retsplejelovens § 328, stk. 2, nr. 1, nævnes bl.a. sager om forældremyndighed, hvor ansøgeren risikerer at miste forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden, som et eksempel på en sag, som har så afgørende betydning for ansøgeren, at det normalt vil være udslagsgivende, herunder

selv om ansøgeren har tabt sagen i første instans og nu ansøger om fri proces til ankesagen.

Det fremgår dog endvidere, at særlige omstændigheder kan begrunde, at udgangspunktet fraviges, og at der dermed ikke gives fri proces. Sådanne særlige omstændigheder kan navnlig bestå i oplysninger om, at ansøgeren har udøvet vold over for barnet eller har misbrugt barnet seksuelt, eller – hvis der er tale om et stort barn (som udgangspunkt over 12 år) – om, at barnet klart ønsker at bo hos den anden af forældrene.

Selvom udgangspunktet i sådanne sager efter forarbejderne er, at der skal meddeles fri proces, vil det i praksis altid bero på en konkret vurdering, om der er grundlag for at meddele fri proces til ankesagen, og der vil i den vurdering også kunne lægges vægt på andre forhold end sagens betydning for ansøgeren, herunder bl.a. hensynet til barnet og processens betydning for barnets tarv.

Fri proces til ankesag om samvær

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag mod sin tidligere ægtefælle med påstand om, at parrets 6-årige søn skulle have samvær med ansøgeren. Moren havde fuld forældremyndighed, og ansøgeren havde ikke set sønnen siden marts 2020, hvor moren og sønnen var flyttet på krisecenter. I juni 2020 anmodede ansøgeren om samvær, og i september 2020 gav Familieretshuset afslag på kontaktbevarende samvær. Afgørelsen blev ikke påklaget, hvilket ifølge ansøgerens advokat havde skyldtes ansøgerens sproglige og skriftlige problemer med dansk.

Samværssagen blev indbragt for familieretten i april 2021, og parterne var under retssagen enige om, at der skulle afholdes en børnesamtale, som efter planen skulle finde sted i september 2021. Ifølge ansøgerens advokat mødte ansøgeren op til børnesamtalen på grund af sproglige misforståelser, og ansøgeren blev i den forbindelse bortvist fra stedet. Børnesamtalen blev herefter aflyst, og familieretten fandt, at der ikke skulle indkaldes til ny børnesamtale, da barnets perspektiv var tilstrækkeligt belyst.

Ved familierettens dom i november 2021 blev det bestemt, at der ikke skulle fastsættes samvær. Ansøgeren ankede dommen til landsretten, i hvilken forbindelse Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren fri proces efter retsplejelovens § 328.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 4. februar 2022 (PBN 21/27876) (Civilstyrelsen 21-210-10385).

7.5 De særlige betingelser for fri proces

Efter retsplejelovens § 329 kan fri proces gives, når særlige grunde taler for det. Det gælder navnlig, hvis sagen er af principiel karakter, af almindelig offentlig interesse, eller hvis sagen har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation.

Det fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 329, at sager af principiel karakter eller almindelig offentlig interesse navnlig vil være sager, der rejser hidtil uafklarede lovforklækningssspørgsmål, sager af mere indgribende betydning over for enkeltpersoner eller grupper samt sager, hvor afgørelsen vil kunne tjene som præjudikat ved senere tilfælde.

Ved vurderingen af, om en sag kan anses for principiel, vil der med udgangspunkt i den ovenfor anførte definition blive lagt vægt på, hvorpå afgørelsen af sagen vil bero. Vil afgørelsen bero på en konkret vurdering af en række nærmere omstændigheder på baggrund af et retligt grundlag, der ikke giver anledning til fortolkningstvivl, vil sagen ikke kunne anses for principiel. Det forhold, at en sag har offentlig interesse, medfører heller ikke i sig selv, at sagen har principiel karakter. Er der derimod tale om, at der er tvivl om forståelsen og anvendelsen af retsregler, der er afgørende for tvistens løsning, vil sagen kunne anses for at være af principiel karakter.

Fri proces til sag om prøvelse af Udlændingenævnets afslag på opholdstilladelse

To ansøgere ønskede fri proces til en sag mod Udlændingenævnet om prøvelse af nævnets afslag på opholdstilladelse til dem. Ansøgerne ønskede nævnets afgørelse ophævet og sagen hjemvist til fornyet behandling.

Ansøgerne, der begge var fra et afrikansk land, var meddelt opholdstilladelse i Danmark i henholdsvis 2010 efter greencardordningen og 2011 som medfølgende familiemedlem. I årene 2011 til 2018 fik parret fire børn, der alle blev født i Danmark og meddelt opholdstilladelse som medfølgende familiedlemmer.

I 2018 opfyldte ansøgeren, der var meddelt opholdstilladelse efter greencardordningen, ikke længere betingelserne herfor, og familien søgte herefter om opholdstilladelse på baggrund af ganske særlige grunde, herunder hensynet til familiens enhed og børnenes tarv. Familien gjorde i den forbindelse gældende, at det ældste barn havde opnået selvstændig tilknytning til Danmark.

Udlændingestyrelsen meddelte familien afslag på opholdstilladelse, hvilket Udlændingenævnet stadfæstede med henvisning til, at familien ikke havde opnået en særlig selvstændig tilknytning til Danmark, og at der derfor ikke forelå ganske særlige grunde, jf. udlændingelovens § 9 c, stk. 1.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgerne ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgerne ikke havde udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgerne fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 15. marts 2022 (PBN 21/19080) (Civilstyrelsen 21-210-08305).

Fri proces til ankesag om biologiske forældres samvær med bortadopteret barn

To ansøgere ønskede fri proces til en ankesag om samvær med deres 3-årige datter, som var bortadopteret uden samtykke. Datteren var få måneder efter sin fødsel blevet anbragt i plejefamilie, og bortadoptionen blev bestemt af Ankestyrelsen og fandt sted ca. et år efter fødslen, hvilket efterfølgende blev tiltrådt af byretten. Bortadoptionen var bl.a. begrundet i, at ansøgerne varigt ville være ude af stand til at varetage omsorgen for datteren, og at ansøgerne havde vanskeligheder af omfattende og varig karakter, ligesom det af hensyn til stabiliteten og kontinuiteten i datterens opvækst ville være det bedste for datteren, at der skete bortadoption.

Ansøgerne havde inden bortadoptionen haft samvær med datteren (en time om måneden), og efter bortadoptionen anmodede ansøgerne Familieretshuset om fastsættelse af samvær med datteren i medfør af forældreansvarslovens § 20 a. Adoptivforældrene tilkendegav i den forbindelse, at de ikke ønskede at medvirke til samvær, og sagen blev efterfølgende indbragt for familieretten til afgørelse.

Ved familierettens dom blev det bestemt, at der ikke skulle fastsættes samvær mellem ansøgerne og datteren. I familierettens vurdering indgik blandt andet barnets særlige behov for ro, stabilitet og tryghed med henblik på at opnå tilknytning og kunne danne relationer til adoptivforældrene.

Ansøgerne ankede dommen til landsretten, i hvilken forbindelse Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces med henvisning til, at ansøgerne ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgerne ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsen meddelte tillige afslag efter de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgerne fri proces efter retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 8. juni 2022 (PBN 22/08580 og 22/10642) (Civilstyrelsen 21-210-10493).

7.6 Efterfølgende godtgørelse

Procesbevillingsnævnet træffer indimellem afgørelser efter bestemmelserne i retsplejelovens § 336 om godtgørelse for udgifter, som allerede er afholdt eller pålagt i forbindelse med en retssag.

Denne bestemmelse kan være relevant, hvis en person har haft retshjælpsforsikringsdækning til en retssag, og der efter retssagens afslutning viser sig at være omkostninger, der overstiger forsikringens maksimum. Der vil i et sådant tilfælde efter ansøgning kunne ydes personen godtgørelse fra statskassen til dækning af disse omkostninger, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 (om fri proces) finder derudover tilsvarende anvendelse.

Da der først kan søges om såkaldt omkostningsgodtgørelse efter retsplejelovens § 336, når sagen er afsluttet, opstår spørgsmålet, hvilke oplysninger der skal lægges til grund og i øvrigt indgå ved vurderingen af, om betingelserne i §§ 325-328 er opfyldt.

Ved vurderingen af de økonomiske betingelser i retsplejelovens § 325 er det efter nævnets praksis domsafsigelsestidspunktet, der er afgørende for, hvilke oplysninger der skal lægges til grund.

Ved vurderingen af de almindelige betingelser i retsplejelovens § 328 er det imidlertid efter nævnets praksis som udgangspunkt tidspunktet for sagens anlæg, der er skæringstidspunktet og således afgørende for, hvilke oplysninger der skal lægges vægt på. Det betyder, at alle oplysninger i sagen, der daterer sig forud for sagens anlæg, skal indgå i vurderingen, og det omfatter samtlige bilag i sagen, uanset hvornår de måtte være fremlagt i sagen, medmindre bilaget er dateret efter sagens anlæg. Dokumenter indhentet under sagen som f.eks. udtalelser fra Retslægerådet, vidneforklaringer og rettens afgørelse skal omvendt ikke indgå i vurderingen. Denne forståelse af bestemmelsen anses for bedst stemmende med bestemmelsens ordlyd og forarbejder samt retspraksis, jf. Vestre Landsrets kendelse af 26. januar 2022 (trykt i U 2022.1585 V).

Omkostningsgodtgørelse til afsluttet retssag om personskadeerstatning

Ansøgeren ønskede omkostningsgodtgørelse efter retsplejelovens § 336 til dækning af de udgifter, der oversteg retshjælpsforsikringens maksimum i en sag mod et forsikringsselskab om godtgørelse og erstatning efter et færdsselsuheld. Byretten havde i retssagen frifundet forsikringsselskabet for ansøgerens påstand bl.a. med henvisning til de under sagen afgivne vidneforklaringer og en erklæring fra Retslægerådet.

Civilstyrelsen meddelte afslag på godtgørelse i henhold til retsplejelovens § 336 med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces, idet ansøgeren ikke havde haft udsigt til medhold i sagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 2, nr. 2.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der med udgangspunkt i sagens oplysninger på tidspunktet for sagens anlæg ikke var omstændigheder i sagen, der klart talte imod, at ansøgeren havde haft udsigt til medhold, jf. retsplejelovens § 328, stk. 3, jf. stk. 2, nr. 2. Nævnet ændrede herefter Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren omkostningsgodtgørelse efter retsplejelovens § 336, stk. 1.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 28. marts 2022 (PBN 21/19738) (Civilstyrelsen 21-210-07904).

7.7 Retshjælpsloven

Procesbevillingsnævnet tager i sjældne tilfælde stilling til ansøgninger om retshjælp efter reglerne i lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager ved internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner (retshjælpsloven). Disse bestemmelser trådte i kraft den 1. april 2016.

Det følger af retshjælpslovens § 2, stk. 1, at der efter ansøgning kan ydes en person i en sådan klagesag retshjælp, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen, og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen.

Afslag på retshjælp til klagesag mod Danmark ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Ansøgeren, der ved endelig dom i en straffesag i 2019 var blevet udvist af Danmark for bestandig, ønskede retshjælp til en klagesag mod Danmark ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD). Ansøgeren gjorde i klagesagen gældende, at udvisningen for bestandig var en krænkelse af ansøgerens rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til respekt for privat- og familieliv.

Civilstyrelsen meddelte afslag på retshjælp med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre klagesagen, jf. retshjælpslovens § 2, stk. 1. Civilstyrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at den danske regering på nuværende tidspunkt ikke kunne anses for at være anmodet om retlige bemærkninger til klagen, idet sagen befandt sig i "the non-contentious phase", hvor parterne var meddelt en frist til at indgå en forligsmæssig løsning i sagen.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 11. november 2022 (PBN 22/12443) (Civilstyrelsen 22-212-00093).

Retshjælp til klagesag mod Danmark ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Ansøgeren, der ved endelig dom i en straffesag i 2019 var blevet udvist af Danmark for bestandig, ønskede retshjælp til en klagesag mod Danmark ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD). Ansøgeren gjorde i klagesagen gældende, at udvisningen for bestandig var en krænkelse af ansøgerens rettigheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til respekt for privat- og familieliv. I oktober 2022 ophævede Højesteret bestemmelsen om udvisning, idet Højesteret fandt, at udsendelsen af ansøgeren ville være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. Sagen i Højesteret var en prøvelse af udvisningen i medfør af udlændingelovens § 50 a, hvorefter en bestemmelse om udvisning kan ophæves, hvis udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende taler imod, at udsendelse finder sted.

Civilstyrelsen meddelte i september 2022, og således kort forinden Højesterets afgørelse i den ovennævnte sag, afslag på retshjælp til klagesagen ved EMD med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre klagesagen, jf. retshjælpslovens § 2, stk. 1. Civilstyrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at ansøgeren ikke havde udtømt de nationale retsmidler.

Procesbevillingsnævnet ændrede Civilstyrelsens afgørelse og meddelte ansøgeren retshjælp efter retshjælpslovens § 2, stk. 1.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 9. februar 2023 (PBN 22/20276) (Civilstyrelsen 22-212-00102).

7.8 Andre problemstillinger

7.8.1 Biintervention

Det sker ikke sjældent, at fri proces-myndighederne modtager ansøgninger om fri proces til at biintervenere i en retssag. Ved biintervention rejses der ikke noget nyt krav i sagen, og biintervenienten er ikke part i sagen, men indtræder efter retsplejelovens § 252, stk. 1, til støtte for en af sagens parter. Betingelsen for, at biintervention kan finde sted, er, at retten har givet tilladelse til, at der kan ske indtrædelse, jf. retsplejelovens § 252, stk. 3. Biintervention er ifølge retsafgiftslovens § 4 afgiftsfri, men da retten efter retsplejelovens § 252, stk. 4, kan tillægge eller pålægge den indtrædende

sagsomkostninger, vil der kunne foreligge en aktuel procesrisiko i forbindelse med biinterventionen, og som følge heraf vil der også kunne meddeles fri proces.

Ved vurderingen af, om der kan meddeles fri proces til en biintervenient, foretages i praksis en meget konkret vurdering af, om der er rimelig grund til at føre proces (i form af biintervention), herunder om ansøgerens retstilling med rimelighed kræver, at vedkommende indtræder under sagen, herunder at biintervention har selvstændig betydning for sagen.

Ansøgningen om fri proces bør således indeholde en kvalificeret begrundelse for, hvorfor der i den konkrete sag er et selvstændigt behov for biintervention, idet generelle henvisninger til sagens betydning for ansøgeren eller dennes behov for at tilvejebringe oplysninger til sagen ikke i almindelighed kan anses for at være tilstrækkeligt.

I sager, hvor en skadelidt ønsker fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag mellem et arbejdsskadeforsikringsselskab og arbejdsskademyndighederne, vil det blandt andet kunne indgå i vurderingen, om sagen udover lægelige spørgsmål også rejser spørgsmål om den skadelidtes troværdighed. Det kan eksempelvis være i sager, hvor forsikringsselskabet har foretaget observation af den skadelidte, og denne observation påberåbes af forsikringsselskabet til støtte for, at skadelidtes funktionsniveau er bedre, end hvad arbejdsskademyndighederne har lagt til grund.

Afslag på fri proces til at biintervenere i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab mod Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og Ankestyrelsen

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for arbejdsskademyndighederne i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab angående arbejdsskademyndighedernes afgørelser om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne som følge af skadelidtes arbejdsulykke. Ved arbejdsulykken, der fandt sted i 2011, blev skadelidte påkørt bagfra i sin bil under sit arbejde som kørelærer, hvorved hun pådrog sig en forstuvning af nakken og kognitive gener. Hændelsen blev af arbejdsskademyndighederne anerkendt som en arbejdsskade.

Ansøgeren gjorde til støtte for sin ansøgning om fri proces til at biintervenere navnlig gældende, at sagen havde væsentlig betydning for hendes sociale og erhvervsmæssige situation, ligesom forsikringsselskabet ønskede sagen forelagt Retslægerådet, hvorved ansøgeren med fri proces ville have mulighed for at komme med bemærkninger til bevisførelsen.

Civilstyrelsen meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 1, og § 329.

Procesbevillingsnævnet fandt, at ansøgningen om fri proces efter retsplejelovens § 328 skulle behandles efter formodningsreglen i bestemmelsens stk. 3 og hjemviste derfor denne del af sagen til Civilstyrelsen med henblik på styrelsens vurdering heraf. Nævnet stadfæstede i øvrigt den resterende del af Civilstyrelsens afgørelse vedrørende de særlige grunde i retsplejelovens § 329.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 23. maj 2022 (PBN 22/05812) (Civilstyrelsen 21-210-10352).

Civilstyrelsen meddelte efterfølgende afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnet stadfæstede Civilstyrelsens afgørelse.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 26. august 2022 (PBN 22/11724) (Civilstyrelsen 21-210-10352).

7.8.2 Klagefristen

Hvis Civilstyrelsen meddeler afslag på fri proces efter retsplejelovens §§ 328 og/eller 329, kan afgørelsen påklages til Procesbevillingsnævnet. En sådan klage skal indgives til nævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget, jf. retsplejelovens § 328, stk. 6, 2. pkt., og § 329, 3. pkt.

I Procesbevillingsnævnets forretningsorden er der fastsat nærmere regler for beregning af klagefristen og om sagernes behandling. Beregningen af klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefrister.

Procesbevillingsnævnet kan efter almindelige principper se bort fra en fristoverskridelse, hvis den er undskyldelig, jf. nævnets forretningsordens § 3, stk. 4, sidste pkt.

Beregningen af klagefristen og vurderingen af, om en fristoverskridelse er undskyldelig, er ikke altid helt lige til og vil ofte afhænge af en konkret vurdering af omstændighederne i den pågældende sag, herunder årsagen til fristoverskridelsen samt eventuel fremlagt dokumentation i den forbindelse. Hvis Civilstyrelsens afgørelse om afslag på fri proces er fremsendt til ansøgeren via digital post, må den som udgangspunkt også anses for at være modtaget hos ansøgeren samme dag. Dette er dog alene et udgangspunkt, der efter en konkret vurdering kan fraviges, f.eks. hvis ansøgeren dokumenterer eller på anden måde sandsynliggør, at afgørelsen ikke blev modtaget den pågældende dag.

Fristafslag i sag, hvor ansøgeren gjorde gældende, at Civilstyrelsens afgørelse ikke blev modtaget som følge af IT-problemer

Ansøgeren ønskede fri proces til en sag anlagt af et leasingselskab mod ansøgeren om nogle krav, der ifølge leasingselskabet var opstået i forbindelse med ansøgerens leasing af en bil.

Civilstyrelsen meddelte i en afgørelse dateret den 24. marts 2022 afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328. Civilstyrelsen fremsendte afgørelsen via digital post samme dag.

Ansøgerens advokat rettede den 1. juni 2022 telefonisk henvendelse til Civilstyrelsen med anmodning om status på behandlingen af sagen, hvortil styrelsen oplyste, at afgørelsen var truffet den 24. marts 2022, og at afgørelsen var sendt via digital post samme dag. Civilstyrelsen genfremsendte herefter afgørelsen den 2. juni 2022.

Den 30. juni 2022 påklagede ansøgerens advokat afgørelsen til Procesbevillingsnævnet og oplyste i relation til klagefristen, at afgørelsen først blev modtaget med genfremsendelsen den 2. juni 2022, og at det formentlig havde skyldtes IT-problemer, at afgørelsen ikke blev modtaget ved første fremsendelse. Der blev i den forbindelse blandt andet fremsendt korrespondance med egen IT-afdeling og en ekstern udbyder herom, hvoraf det blandt andet fremgik, at der i den pågældende periode havde været problemer med videresendelse af post fra e-Boks.

Procesbevillingsnævnet afviste klagen, idet klagen var indgivet efter udløbet af klagefristen på 4 uger, og idet fristoverskridelsen efter nævnets opfattelse ikke var undskyldelig.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 1. december 2022 (PBN 22/13579) (Civilstyrelsen 21-210-10194)

Ikke grundlag for fristafslag i sag, hvor ansøgeren gjorde gældende, at Civilstyrelsens afgørelse ikke blev modtaget som følge af IT-problemer

Ansøgeren ønskede fri proces til som skadelidt at indtræde ved biintervention til støtte for arbejdsskademystyrelserne i en arbejdsskadesag anlagt af et forsikringsselskab angående arbejdsskademystyrelsernes afgørelser om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne som følge af skadelidtes arbejdsulykke.

Civilstyrelsen meddelte i en afgørelse dateret den 3. marts 2022 afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328. Civilstyrelsen fremsendte først afgørelsen via digital post den 22. marts 2022.

Ansøgerens advokat rettede den 11. maj 2022 henvendelse til Civilstyrelsen med anmodning om status på behandlingen af sagen, og dagen efter, dvs. den 12. maj 2022, genfremsendte Civilstyrelsen afgørelsen.

Den 8. juni 2022 påklagede ansøgerens advokat afgørelsen til Procesbevillingsnævnet og oplyste i relation til klagefristen, at afgørelsen først blev modtaget med genfremsendelsen den 12. maj 2022. Der blev i den forbindelse blandt andet fremsendt korrespondance med en ekstern udbyder og Digitaliseringsstyrelsen herom, hvori Digitaliseringsstyrelsen bekræftede, at advokaten på grund af en fejl ikke havde modtaget posten den 22. marts 2022.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der ikke var grundlag for at meddele fristafslag og realitetsbehandlede herefter klagen, i hvilken forbindelse nævnet dog meddelte afslag på fri proces efter retsplejelovens § 328, stk. 3, med henvisning til, at der var omstændigheder, der klart talte imod at meddele fri proces.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 22. december 2022 (PBN 22/11869) (Civilstyrelsen 21-210-10193)

7.8.3 Klager over Civilstyrelsens afslag på genoptagelse

Civilstyrelsen kan efter et meddelt afslag på fri proces genoptage behandlingen af en ansøgning om fri proces på ulovbestemt grundlag i tilfælde, hvor der i forbindelse med genoptagelsesansøgningen fremkommer nye oplysninger af så væsentlig betydning for sagen, at der er en vis sandsynlighed for, at sagen ville have fået et andet udfald, hvis oplysningerne havde foreligget i forbindelse med styrelsens oprindelige stillingtagen til sagen.

Hvis Civilstyrelsen træffer afgørelse om ikke at genoptage behandlingen af en fri processag, vil en sådan afgørelse kunne påklages til Procesbevillingsnævnet som andre afgørelser om fri proces. Dog suspenderes klagefristen ikke for den oprindelige afgørelse, selvom der er anmodet om genoptagelse i Civilstyrelsen, hvilket kan betyde, at adgangen til at få Civilstyrelsens oprindelige afgørelse behandlet i Procesbevillingsnævnet mistes.

I det tilfælde, at der alene sker rettidig påklage af Civilstyrelsens afslag på genoptagelse og således ikke tillige af selve afslaget på fri proces, træffer Procesbevillingsnævnet afgørelse på samme grundlag som Civilstyrelsen og inddrager derfor alene de oplysninger, der forelå, da Civilstyrelsen traf afgørelse vedrørende genoptagelse. Hvis ansøgeren ønsker at anmode om genoptagelse på baggrund af nye oplysninger, som ikke tidligere har været sendt til Civilstyrelsen, vil nævnet henvise ansøgeren til at rette henvendelse til Civilstyrelsen herom.

Ikke grundlag for genoptagelse af fri processag, da der ikke forelå væsentlige nye oplysninger

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag mod en andelsboligforening vedrørende erstatning for bl.a. rottebekæmpelse, hvilket Civilstyrelsen meddelte afslag på med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2.

Civilstyrelsens afgørelse blev påklaget til Procesbevillingsnævnet efter udløbet af klagefristen, og nævnet meddelte ansøgeren et fristafslag.

Ansøgeren anmodede efterfølgende Civilstyrelsen om genoptagelse af sagen og fremlagde i den forbindelse nogle nye oplysninger. Civilstyrelsen fandt, at genoptagelsesansøgningen ikke indeholdt nye faktiske oplysninger, som skønnedes at være af væsentlig betydning for sagens afgørelse, og styrelsen afslog herefter at genoptage sagen.

Ansøgeren påklagede også denne afgørelse til Procesbevillingsnævnet, denne gang inden for klagefristen. Under klagesagens behandling i nævnet fremsendte ansøgeren nye oplysninger, som ikke havde været forelagt Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der på tidspunktet, hvor Civilstyrelsen traf afgørelse vedrørende genoptagelse, ikke forelå væsentlige nye oplysninger, og at der derfor ikke var grundlag for at genoptage sagen. Nævnet vejledte desuden ansøgeren om at rette henvendelse til Civilstyrelsen, hvis ansøgeren ønskede at anmode om genoptagelse på baggrund af nye oplysninger fremsendt til Procesbevillingsnævnet, som ikke tillige havde foreligget for Civilstyrelsen.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 19. oktober 2022 (PBN 22/08636) (Civilstyrelsen 21-210-08681)

Genoptagelse af fri processag, da der forelå væsentlige nye oplysninger

Ansøgeren ønskede fri proces til en ankesag om forældremyndighed og samvær, hvilket Civilstyrelsen meddelte afslag på med henvisning til, at ansøgeren ikke havde rimelig grund til at føre proces, idet ansøgeren ikke havde udsigt til medhold i ankesagen, jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2. Civilstyrelsens afgørelse blev ikke påklaget til Procesbevillingsnævnet.

Ansøgeren anmodede efterfølgende Civilstyrelsen om genoptagelse af sagen og fremlagde i den forbindelse nogle nye oplysninger. Civilstyrelsen genoptog sagen, men fastholdt afgørelsen om afslag på fri proces, idet styrelsen fortsat ikke fandt, at ansøgeren havde udsigt til medhold i ankesagen. Denne afgørelse blev heller ikke påklaget til Procesbevillingsnævnet.

Nogle uger efter den seneste afgørelse anmodede ansøgeren på ny Civilstyrelsen om genoptagelse af sagen og fremlagde i den forbindelse igen nogle nye oplysninger. Civilstyrelsen fandt denne gang, at genoptagelsesansøgningen ikke indeholdt nye faktiske oplysninger, som skønnedes at være af væsentlig betydning for sagens afgørelse, og styrelsen afslog herefter at genoptage sagen. Ansøgeren påklagede denne afgørelse til Procesbevillingsnævnet.

Procesbevillingsnævnet fandt, at der på tidspunktet, hvor Civilstyrelsen senest traf afgørelse vedrørende genoptagelse, forelå væsentlige nye oplysninger af betydning for sagens afgørelse, og hjemviste herefter sagen til Civilstyrelsen, således at styrelsen på ny kunne tage stilling til, om betingelserne for at meddele fri proces var opfyldt.

Procesbevillingsnævnets afgørelse af 19. oktober 2022 (PBN 22/14672) (Civilstyrelsen 22-210-11451)

7.9 Kommunikation

Du kan få nærmere information om behandling af alle sager i Procesbevillingsnævnet og herunder i afdelingen for fri proces på nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Du kan desuden få en række praktiske informationer om behandling af sager om fri proces mv. på Civilstyrelsens hjemmeside – sagsområdet fri proces – på www.civilstyrelsen.dk.

Hvis du i øvrigt har spørgsmål til behandling af en sag om fri proces, er du også altid velkommen til at kontakte Procesbevillingsnævnet enten via mail til post@procesbevillingsnaevnet.dk, post@pbn.dk eller på telefon 33 12 13 20.

8.1 Litteratur om appeltilladelser

8.1.1 Bøger

- Jens Anker Andersen: Auktioner, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1996, side 451-454 og 456-463.
- Bernhard Gomard m.fl.: Fogedret, 4. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 416-417.
- Jens Anker Andersen: Tvangsfuldbyrdelse, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1997, side 314-316 og 319-320.
- Ole Dybdahl og Hans Kardel, under medvirken af Susanne Gamberg, Hanne Lübeck Johansen og Kristine Queitsch: Procesbevillinger (GadJura), 1998.
- Torben Jensen: Højesteret og retsplejen, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1999, side 43-44, 46, 49-51, 74-75, 104-105, 140-141, 144, 167-188, 191-192, 200-205, 210, 215-221, 228-229, 445-446.
- Bjarne Christensen: Dommeren i det 20. århundrede – Dommerforeningens 100 års jubilæum (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2000, side 337-338.
- Eva Smith: Civilproces – Grundlæggende regler og principper, 4. udgave (GadJura) 2000, side 240-243.
- Peter Germer: Statsforfatningsret, 5. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2012, side 16-17.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: Civilprocessen, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 53-54, 63-65, 77, 672-695, 754-766.
- Michael Kistrup, Peter Møgelvang-Hansen og Lars Lindenchrone Petersen: Fogedsager, 6. udgave (Karnov Group) 2020.
- Christian Dahlager: Civile retssager, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 36.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Grundloven med kommentarer (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 67 og 231.
- Jens Peter Christensen, Jørgen Albæk Jensen og Michael Hansen Jensen: Dansk Statsret, 3. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2020, side 111, 128, 154-155 og 265.
- Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 5. udgave (Hans Retizels Forlag) 2020, side 388 ff., 465, 474, 479 ff., 507ff.
- Hanne Kjærulff og Niels Fenger: Appeltilladelser, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2017.
- Lars Lindenchrone Petersen og Erik Werlauff: Dansk retspleje, 9. udgave (Karnov Group) 2023.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2023, side 169-171, 219-220, 529-530, 791, 805-807 og 809.
- Jørgen Jochimsen: Hovedforhandling i straffesager, 4. udgave (Karnov Group) 2018.
- Kommenteret Retsplejelov, 10. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2018, Bind I, side 53-76 (kommentar til kapitel 1a. Procesbevillingsnævnet) samt kommentarer til de enkelte hjemler for appeltilladelser.

- Lars Lindencrone Petersen og Anders Ørgaard: Konkursloven med kommentarer, 15. udgave (Karnov Group) 2022.
- Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, Jens Røn og Thomas Rørdam: Straffeprocessen, 4. udgave (Karnov Group) 2023, side 37 ff., 188, 898.

8.1.2 Artikler

- Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1990, side 83-86: Gælder den nye appelbegrænsning i små sager også for fogedrets- skifterets- og tinglysningsafgørelser?
- Karen Dyekjær-Hansen i Lov&Ret 1992, nr. 2, side 4-6: Ingen ideelle løsninger når det gælder tredje instans bevilling.
- Jørgen Jochimsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1992 B, side 97-105: De nye regler om appelbegrænsning i civile retssager.
- Bernhard Gomard i Lov&Ret 1995, nr. 6, side 18-25: Pragmatik, principper og internationalisering i 1990'ernes procesret.
- Eva Smith i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 14-17: Ny lov, der stækker Højesteret baseret på urigtige oplysninger.
- Bjørn Westh i Lov&Ret 1995, nr. 8, side 17-18: Ikke hold i Eva Smith's kritik, Kommentar.
- Thomas Rørdam i Lov&Ret 1996, nr. 6, side 29-32: Anke-praksis i strid med Folketingets forudsætning.
- Kristine Queitsch i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 12-18: Nogle bemærkninger om appelbegrænsning i civile retssager – 10.000 kr.s grænsen.
- Ivan Larsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 221-223: Ankebegrænsninger i de tidligere statsadvokatsager.
- Bent Unmack Larsen i Advokaten 1997, nr. 9, side 178-179: Procesbevillingsnævnets praksis.
- Steen Bønsing i Ugeskrift for Retsvæsen 1997 B, side 531-535: Procesbevillingsnævnets retlige status – kommentar til UfR 1997.1062 H.
- Jonas Christoffersen og Jakob Fink Nielsen i Ugeskrift for Retsvæsen 1999 B, side 387-394: Om kære til Højesteret i civile sager.
- Niels Viltoft, Benedikte Holberg og Lone Dahl Frandsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2000 B, side 380: Den særlige Klageret i 60 år.
- Mads Østergaard og Jørgen Nørgaard i Ugeskrift for Retsvæsen 2002 B, side 491-501: Procesbevillingsnævnets tilladelse til appel til Højesteret af sagsomkostningsafgørelser i civile sager.
- Erik Werlauff i Juristen 2003, nr. 8, side 296-308: At søge procesbevilling.
- Jonas Christoffersen i Lov&Ret 2003, nr. 6, side 7ff: Hvem skal lempe retsafgiften?
- Ole Dybdahl i Ugeskrift for Retsvæsen 2003 B, side 284-286: Reform af Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet.
- Kim K. Gabriel i Ugeskrift for Retsvæsen 2004 B, side 314-321: Udlændingelovens § 50 i praksis.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Marianne Højgaard Pedersen i Juristen 2009, nr. 2, side 31-35: Procesbevillingsnævnet efter domstolsreformen.
- Peter Juul Agergaard i Advokaten 2011, nr. 3, side 38-41: Højesteret skaber klarhed om kære af sagsomkostninger.

- Jon Stokholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2011, side 17-18: Indtryk fra to år som formand i Procesbevillingsnævnet.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2013, side 23-41: Procesbevillingens betydning for strafferetten.
- Henrik Waaben i Advokaten 2014, nr. 9, side 22-24: Det principielle skal stå i flammeskrift.
- Hanne Kjærulff og Kristian Seierøe: Retsplejelovens § 389 a – en ny regel om kærebegrænsning af byrettens afgørelser under en civil sags hovedforhandling eller forberedelse, offentliggjort den 17. december 2014 på Procesbevillingsnævnets hjemmeside.
- Niels Fenger og Hanne Kjærulff i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 108: Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år.
- Niels Fenger i Ugeskrift for Retsvæsen 2016 B, side 239: Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker.
- Per Magid i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2016, side 29-30: lagttagelser fra arbejdet som medlem af Procesbevillingsnævnet.
- Henrik Waaben i U 2017B.72/2: Anmeldelse af Kjærulff og Fenger, Appeltilladelser.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandi og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2017 B, side 231: Varetægtsfængsling i praksis.
- Sofie-Amalie Gregaard Brandi og Cecilie Boel Winther i Ugeskrift for Retsvæsen 2019 B, side 80: Rejseforbehold i straffesager.
- Anne Buhl Bjelke i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 30-32: Procesbevillingsnævnet er mere end skildvagt for Højesteret.
- Søren Højgaard Mørup i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 33-35: Gode begrundelser i ansøgninger om appeltilladelse – nogle praktiske vink til ansøgere.
- Anne Almose Røpke i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2020, side 34-37: Ikke alle advokater er opmærksomme på retsplejelovens § 368 a.
- Thomas Elholm i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2021, side 31-35: Procesbevilling i straffesager.
- Nichlas Madsen i Ugeskrift for Retsvæsen 2022 B, side 31: Sagsomkostninger i småsager om krav på kompensation i henhold til EU-forordning 261/2004, der afsluttes forud for rettens udarbejdelse af fortegnelse.

8.2 Litteratur om fri proces

8.2.1 Bøger

- Frederik Chr. Schydt: Fri proces, (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 1992, side 243-323.
- Bernhard Gomard og Michael Kistrup: Civilprocessen, 8. udgave (Karnov Group) 2020, side 673-681.
- Astrid Mavrogenis: Fri proces – Retshjælp, (Karnov Group Denmark A/S), 2012.
- Christian Dahlager: Civile retssager, 2. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag) 2015, side 58.
- Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen, Lasse Højlund Christensen og Clement Salung Petersen: Den civile retspleje, 5. udgave (Hans Reitzels Forlag) 2020, side 527 ff.
- Jon Fridrik Kjølbro: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (Jurist- og Økonomforbundet Forlag) 2023, side 164-165, 512, 563-564, 759-760, 916-917, 1303.
- Kommenteret Retsplejelov, 10. udgave (Jurist- og Økonomforbundets Forlag), 2018, Bind I, side 864-888 (kommentar til §§ 325-336).

8.2.2 Artikler

- Holger Kallehauge i Ugeskrift for Retsvæsen 1973 B, side 153-167: Nogle bemærkninger om fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2006, nr. 5, side 175-185: Nye love – nye regler om sagsomkostninger, retshjælp og fri proces.
- Jens Røn i Juristen 2007, nr. 6, side 203-207: En ny småsagsproces.
- Cecilie Maarbjerg Qvist og Louise Falkenberg i Juristen 2010, nr. 4, side 114-120: Nogle bemærkninger om behandlingen af fri proces sager.
- Asger Bagge-Jørgensen i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2018, side 36-38: Lidt om begrundelse, tillid og tryghed.
- Mads Krøger Pramming i Procesbevillingsnævnets årsberetning fra 2020, side 38-40: Lidt om den gode klage.

Bilag A

Retsplejelovens kapitel 1 a. Procesbevillingsnævnet

§ 22

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling efter regler i denne lov og anden lovgivning.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet behandler endvidere klager over afslag på fri proces efter regler i denne lov og afslag på retshjælp efter lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner.

§ 23

Nævnet består af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Beskikkelsen af de fire førstnævnte medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis Højesteret, landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Kongen beskikker efter indstilling fra justitsministeren medlemmerne for en periode på to år. Et medlem har ret til genbeskikkelse for yderligere to år. Herudover kan genbeskikkelse ikke finde sted.

Stk. 2. I sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet.

Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Ved afgørelse af klager over afslag på fri proces består nævnet af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat. Beskikkelsen af de 3 medlemmer sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet. Stk. 1, 3.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Der beskikkes en eller flere suppleanter for hvert af nævnets medlemmer. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse.

§ 24

Nævnets medlemmer kan kun afsættes efter de regler, der gælder for dommere. Et medlem udtræder, når betingelserne for medlemmets beskikkelse bortfalder.

§ 25

Procesbevillingsnævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Der kan i forretningsordenen fastsættes regler om indhentning og videregivelse af oplysninger til brug ved sagernes behandling. Der kan endvidere bl.a. fastsættes bestemmelser om skriftlig votering og om, at formanden (afdelingsformanden) kan træffe visse nærmere bestemte afgørelser på nævnets vegne, eller at sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten kan afgøres af tre af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat.

§ 26

Procesbevillingsnævnet offentliggør hvert år en beretning om sin virksomhed.

Stk. 2. Til Procesbevillingsnævnet knyttes et sekretariat.

Stk. 3. Domstolsstyrelsen varetager Procesbevillingsnævnets bevillingsmæssige og administrative forhold.

§ 27

Såfremt en offentlig myndighed i medfør af § 252, stk. 2, er indtrådt i en sag til fordel for en af sagens parter eller agter at gøre dette, kan myndigheden ved skriftlig erklæring støtte partens ansøgning til Procesbevillingsnævnet.

Bilag B

Bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet

I medfør af § 25 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1.284 af 14. november 2018, fastsættes:

Procesbevillingsnævnet

§ 1

Procesbevillingsnævnet består af 3 afdelinger. Procesbevillingsnævnets afdeling for appelltilladelser behandler ansøgninger om meddelelse af anden- og tredjeinstansbevilling (appeltilladelse), bortset fra appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse består nævnet af 5 medlemmer, en højesteretsdommer (formand), en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse, jf. dog stk. 2 og §§ 10-12.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnets afdeling for appelltilladelser vedrørende familierettens afgørelser behandler ansøgninger om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Ved behandling af disse ansøgninger består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 13-14.

Stk. 3. Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces behandler klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer. Ved behandling af klager over afslag på fri proces og afslag på retshjælp består nævnet af 3 medlemmer, en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, jf. dog §§ 15-16.

Stk. 4. Ledelsen af nævnets administrative funktioner varetages af nævnets formand med bistand af et sekretariat, som denne antager.

Forberedelse af nævnsbehandlingen

§ 2

Nævnets formand og afdelingsformænd drager omsorg for sagernes forberedelse med bistand fra nævnets sekretariat.

§ 3

Ansøgning om appelltilladelse og klage over afslag på fri proces eller retshjælp skal være skriftlig og angive de grunde, som ansøgeren eller klageren vil påberåbe sig. Henvendelsen skal ledsages af kopi af den eller de afgørelser, der er truffet vedrørende sagen, samt kopier af dokumenter, der i øvrigt er af betydning for sagens afgørelse. Procesbevillingsnævnet kan anmode ansøgeren eller klageren om at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

Stk. 2. En ansøger eller en klager kan anvende blanketter til ansøgning om appelltilladelse og klage over afslag på fri proces. Blanketter med vejledning er tilgængelige på Procesbevillingsnævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Stk. 3. Sekretariatet bistår om nødvendigt en ansøger eller en klager, som ikke er repræsenteret ved advokat, med udfærdigelse af ansøgningen eller klagen.

Stk. 4. En ansøgning eller klage, der er sendt med digital post, skal være modtaget i nævnets sekretariat inden udgangen af det døgn, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Dette gælder, også hvor fristen udløber på en lørdag, søndag eller helligdag.

Såfremt en ansøgning eller klage indgives med almindelig post, skal ansøgningen eller klagen dog være modtaget inden kontortids ophør kl. 15.00 på den dag, hvor ansøgnings- eller klagefristen udløber. Udløber fristen på en lørdag, søndag eller helligdag, skal ansøgningen eller klagen indgivet med almindelig post være modtaget inden kl. 15.00 på den forudgående arbejdsdag. Beregning af ansøgnings- eller klagefristen sker i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens regler om anke- og kærefriste. Nævnet kan i en appeltilladelsessag bortse fra en fristoverskridelse, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt. Ved en klage over et afslag på fri proces eller retshjælp kan nævnet bortse fra en fristoverskridelse, hvis denne er undskyldelig.

§ 4

Sekretariatet anerkender modtagelsen af ansøgningen eller klagen.

Stk. 2. I sager vedrørende appeltilladelse underrettes modparten om ansøgningen. Er anklagemyndigheden modpart, sker underretningen i overensstemmelse med skriftlige retningslinjer aftalt mellem Procesbevillingsnævnet og anklagemyndigheden. I sager vedrørende appeltilladelse og sager vedrørende fri proces og retshjælp sker der herudover underretning af den registrerede i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningens artikel 12–14, jf. dog databeskyttelseslovens §§ 22 og 23. Formanden eller afdelingsformanden bestemmer, i hvilke tilfælde en modpart skal anmodes om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden en nærmere angiven frist.

Stk. 3. Nævnet kan indhente en udtalelse fra Civilstyrelsen i anledning af en klagesag.

§ 5

Formanden eller afdelingsformanden afgør, om akterne fra den forudgående behandling af sagen skal indhentes.

Stk. 2. Nævnet kan til brug for behandling af en sag anvende akter fra tidligere sager ved nævnet vedrørende samme retstvist, uanset om akterne vedrører en ansøgnings-sag eller en klagesag.

Nævnsbehandling – fælles bestemmelser

§ 6

Nævnets afgørelser træffes ved møder i nævnet. Møderne afholdes almindeligvis en gang ugentlig. Sagerne til behandling på mødet udsendes til medlemmerne senest ugedagen før. Hastende sager kan dog udsendes med kortere frist. Forhandlingerne foregår mundtligt. Formanden eller afdelingsformanden kan dog i særlige tilfælde træffe bestemmelse om en anden behandlingsform.

Stk. 2. Spørgsmål om inhabilitet afgøres efter retsplejelovens regler herom.

§ 7

Nævnets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Sagens parter har ikke adgang til møderne.

Stk. 3. Efter formandens eller afdelingsformandens bestemmelse kan møderne overværes af medarbejdere i sekretariatet.

§ 8

Formanden og afdelingsformanden i de 3 afdelinger kan uden forelæggelse for nævnet tage stilling til behandlingen af henvendelser, som falder uden for nævnets kompetence.

Stk. 2. Formanden og afdelingsformanden kan herudover i særlige grupper af tilfælde i henhold til skriftlige retningslinjer træffe afgørelse på nævnets vegne uden forelæggelse for nævnet. Disse skriftlige retningslinjer fastsættes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed i de 3 respektive afdelinger, dog således at formanden og afdelingsformanden skal være en del af flertallet.

§ 9

I tilfælde af et medlems forfald indkaldes om muligt medlemmets suppleant.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser**§ 10**

I tilfælde af forfald for formanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af landsdommeren og i tilfælde af også dennes forfald af det ældste tilstedeværende medlem af nævnet.

§ 11

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 3 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

§ 12

I henhold til skriftlige retningslinjer, fastsat af formanden med tilslutning fra mindst 2 andre medlemmer, kan afgørelse i særlige grupper af tilfælde i sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten træffes af en underafdeling bestående af 3 af nævnets medlemmer, nemlig en landsdommer (formand for underafdelingen), en byretsdommer og en advokat. Hvert af de i sagens behandling deltagende medlemmer kan dog i disse tilfælde kræve en sag behandlet i det samlede nævn.

Behandling af ansøgninger i nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser**§ 13**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 14

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Behandling af klager i nævnets afdeling for fri proces**§ 15**

I tilfælde af forfald for afdelingsformanden og dennes suppleant ledes forhandlingerne af byretsdommeren.

§ 16

Har medlemmer og suppleanter forfald, kan nævnet træffe beslutning, hvis 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes af nævnet ved almindelig stemmeflerhed. Hvis afgørelsen træffes af 2 medlemmer, kræves enighed.

Stk. 3. Ethvert tilstedeværende medlem kan kræve behandlingen af en sag udsat, hvis nævnet ikke er fuldtalligt.

Genoptagelse og protokollering

§ 17

Nævnet kan på begæring omgøre en afgørelse, såfremt der foreligger væsentlige nye oplysninger.

§ 18

Nævnets beslutninger indføres i en særlig protokol.

Stk. 2. Ethvert medlem kan kræve at få tilført protokollen en kort begrundelse for sin stemmeafgivning.

Underretning og aktindsigt

§ 19

Nævnets afgørelse meddeles ansøgeren eller klageren uden angivelse af, hvilke medlemmer der har deltaget i sagens behandling, og hvorledes de har stemt.

Stk. 2. I meddelelsen om nævnets afgørelse begrundes afgørelsen med henvisning til indholdet af de bestemmelser, der giver hjemmel for meddelelse af appeltilladelse, fri proces eller retshjælp.

Stk. 3. Meddelelse om afgørelsen underskrives af formanden eller afdelingsformanden eller af den, som disse bemyndiger hertil.

Stk. 4. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse underretning om afgørelsen til en modpart i sagen, der er underrettet eller hørt i anledning af ansøgningen eller klagen.

Stk. 5. Der gives i sager vedrørende appeltilladelse tillige underretning til den eller de retter, som har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Der gives i sager vedrørende fri proces og retshjælp tillige underretning til Civilstyrelsen. Meddelelse om bevilling af fri proces i verserende retssager gives tillige til den ret, der behandler sagen.

§ 20

Aktindsigt meddeles af formanden eller afdelingsformanden i overensstemmelse med bestemmelserne i retsplejelovens §§ 41-41 h, 255 a og 729 a-729 d med de fornødne tillem্পninger.

Stk. 2. Begæring om indsigtsret fra den registrerede i medfør af databeskyttelsesforordningen behandles efter reglerne i forordningens artikel 12 og artikel 15, jf. dog databeskyttelseslovens § 22.

Ændringer

§ 21

Ændringer i nævnets forretningsorden forudsætter enstemmighed.

Ikrafttræden

§ 22

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. april 2019.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 512 af 22. maj 2018 om forretningsorden for Procesbevillingsnævnet ophæves.

Bilag C

Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om meddelelse af appeltilladelse

Kapitel 16.

Almindelige bestemmelser om procesmåden

§ 148 a.

Borgerlige retssager, sager om forbud eller påbud i en borgerlig sag og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal, som domstolene stiller til rådighed. Enhver skriftlig henvendelse om sagen skal ske på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 3-6.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for retten.

Stk. 3. Sager i medfør af udlændingeloven anlægges og behandles ikke på domstolenes sagsportal. Betalingspåkrav og indsigelser mod betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, indleveres ikke på domstolenes sagsportal, jf. dog stk. 8. Fremkommer der rettidigt indsigelser mod kravet, eller træffer fogedretten afgørelse om genoptagelse, jf. § 477 e, stk. 1 eller 5, og har fordringshaveren anmodet om, at retssagsbehandling indledes uden indlevering af stævning, jf. § 477 b, stk. 4, nr. 3, overgår sagen til behandling på domstolenes sagsportal.

Stk. 4. Vurderer retten, at der foreligger særlige forhold, som gør, at en part, skønsmand m.v. ikke må forventes at kunne anvende domstolenes sagsportal, beslutter retten, at den pågældende fritages fra at anvende domstolenes sagsportal. Rettens beslutning om fritagelse fra at anvende domstolenes sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for den, der ansøger om kæretilladelse, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at beslutningen er truffet.

Stk. 5. Retten kan i øvrigt, når der foreligger særlige forhold, beslutte, at en sag ikke skal anlægges og behandles eller et processkrift eller et andet dokument ikke skal fremsendes ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 6. Vedkommende retspræsident kan, når der foreligger særlige forhold, beslutte, at rettens sager eller en del heraf i en nærmere afgrænset periode ikke skal behandles på domstolenes sagsportal.

Stk. 7. Beslutninger efter stk. 5 og 6 kan ikke indbringes for højere ret.

Stk. 8. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningsretten og fogedretten, og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end dem, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles ved anvendelse af domstolenes sagsportal.

Stk. 9. Domstolsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af domstolenes sagsportal.

Kapitel 23.

Delafgørelser i civile sager

§ 253.

Retten kan bestemme, at forberedelsen eller hovedforhandlingen foreløbig skal begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Retten kan træffe særskilt afgørelse om en del af det krav, som sagen angår. Omfatter sagen flere krav eller spørgsmål, kan retten træffe særskilt afgørelse om et af disse.

Stk. 3. Særskilte afgørelser om modkrav eller krav, over for hvilke der er fremsat modkrav, kan kun fuldbyrdes, hvis retten i afgørelsen har truffet bestemmelse om, at afgørelsen mod eller uden sikkerhedsstillelse skal kunne fuldbyrdes for en del eller i sin helhed. Det samme gælder særskilte afgørelser om et enkelt af sagens spørgsmål, der ikke afslutter rettens behandling af sagen eller et af kravene i sagen.

Stk. 4. De i stk. 3 nævnte afgørelser kan først indbringes for højere ret i forbindelse med den endelige afgørelse i sagen, medmindre afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådant tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde. Hvis tilladelse skal gives til at indbringe en afgørelse for Højesteret som 3. instans, skal sagen desuden angå spørgsmål af principiel karakter, jf. § 371, stk. 1, og § 392, stk. 3. En tilladelse til at indbringe afgørelsen for Højesteret som 3. instans kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 5. Ansøgning om tilladelse efter stk. 4 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden udløbet af den almindelige frist for indbringelse af afgørelsen. § 371, stk. 2, 2. pkt., og § 392, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse. Meddeles tilladelsen, skal sagen indbringes for den overordnede ret inden 4 uger.

Kapitel 31.

Retshjælp og fri proces

§ 327.

Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

1. i sager omfattet af § 139, stk. 1, og § 147 e,
2. i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, ændring eller anfægtelse af vilkår for separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab og om, hvorvidt parterne er ægtefæller, og i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består, jf. dog stk. 2,
3. til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
4. når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, omfatter ikke:

1. Sager om prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset.
2. Sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.
3. Sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller afgørelse efter § 14 eller § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 4. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af byretten eller af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 334.

Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, tilkommer der ikke den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning. Har den beskikkede advokat haft en samtale med forurettede i medfør af § 741 c, stk. 4, 3. pkt., fastsættes et samlet salær og godtgørelse i umiddelbar forlængelse af samtalens afholdelse.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten fratager krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

Kapitel 36.

Anke civile sager

§ 368.

Domme afsagt af en byret kan af parterne ankes til den landsret, i hvis kreds byretten ligger. Angår sagen krav, der efter påstanden har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan dommen kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. stk. 2.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til anke af domme, der er omfattet af stk. 1, 2. pkt., hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Domme, der er afsagt af en landsret som 1. instans, kan af parterne ankes til Højesteret, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 4. Domme, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, kan af parterne ankes til Højesteret eller landsret. Anke kan ske til Højesteret, hvis sagen er af principiel karakter og har generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller væsentlig

samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, eller hvis andre særlige grunde i øvrigt taler for, at sagen behandles af Højesteret som 2. instans. Anke til landsret sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 5. Når en part anker en dom afsagt af Sø- og Handelsretten til landsret, har andre parter i sagen, også selv om der alene påstås stadfæstelse, krav på, at ankesagen behandles af Højesteret, hvis betingelserne i stk. 4, 2. pkt., er opfyldt. Ønsker en anden part, at ankesagen behandles af Højesteret, indbringer denne part ankesagen for Højesteret ved at indlevere et svarskrift til landsretten med anmodning om sagens behandling i Højesteret inden udløbet af den frist, som landsretten har fastsat for afgivelse af svarskrift. Landsretten sender inden en uge efter modtagelse af svarskriftet sagen til Højesteret.

Stk. 6. Højesteret påser af egen drift, at betingelserne i stk. 4, jf. stk. 5, for anke til Højesteret er opfyldt. Er betingelserne for anke til Højesteret ikke opfyldt, afviser Højesteret anken ved kendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 4, kan sagen herefter inden den ordinære ankefrists udløb eller, hvis den ordinære ankefrist udløber inden 2 uger, inden 2 uger efter afsigelsen af Højesterets kendelse om ankens afvisning indbringes for landsretten. Indbringes sagen senere, finder § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., tilsvarende anvendelse. I de tilfælde, der er nævnt i stk. 5, fortsættes sagens behandling ved landsretten.

Stk. 7. Anken kan omfatte afgørelser, der er truffet under sagen, for så vidt ikke andet er bestemt ved lov.

Stk. 8. Bestemmelser om sagsomkostninger i domme, som er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, kan kun ankes særskilt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Bestemmelserne i § 371 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 9. Ved særskilt anke af en bestemmelse om sagsomkostninger i en dom, der er afsagt af Sø- og Handelsretten, finder stk. 4-6 tilsvarende anvendelse.

§ 368 a.

Landsretten kan afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiel karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Landsretten kan dog ikke afvise en sag, som er indbragt efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 2. Hvis landsretten overvejer at afvise en ankesag efter stk. 1, underrettes parterne herom. Parterne kan herefter inden 2 uger efter at have modtaget meddelelsen give retten og den anden part underretning om deres bemærkninger, hvorefter retten træffer afgørelse.

Stk. 3. Retten træffer ved dom afgørelse om afvisning på det indkomne skriftlige grundlag. Hvor særlige grunde taler derfor, kan retten bestemme, at der skal foretages mundtlig forhandling. Retten kan tillade, at en part eller rettergangsfuldmægtig deltager i den mundtlige forhandling ved anvendelse af telekommunikation, medmindre sådan deltagelse er uhensigtsmæssig.

§ 371.

Domme, der er afsagt af en landsret som 2. instans, kan ikke ankes. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til prøvelse i 3. instans, hvis sagen er af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af det krav, som sagen angår, eller, hvor sagen omfatter flere krav eller spørgsmål, til et af disse.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse efter stk. 1, 2. pkt., skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

§ 372.

Ankefristen er 4 uger. Fristen regnes fra dommens afsigelse.

Stk. 2. Anke sker ved indlevering af ankestævning til den ret, hvis dom indankes. Den ret, hvis dom indankes, sender inden 1 uge efter modtagelse af anken sagens dokumenter til ankeinstansen. Anke skal ske inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 368, stk. 2, § 371 eller § 453, stk. 2, inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Indleveres stævningen senere, afvises anken. Ankeinstansen kan dog undtagelsesvis tillade anke indtil 1 år efter dommens afsigelse. Stævningen skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af ansøgning om tilladelse til anke efter fristens udløb. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Stk. 3. En anke, der hæves eller afvises af anden grund end overskridelse af fristen efter stk. 2, kan med rettens tilladelse på ny tages under behandling, såfremt ny ankestævning indleveres på rettens kontor inden 2 uger efter, at sagen blev hævet eller afvist.

Kapitel 37.

Kære civile sager

§ 389.

Kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds byretten ligger.

Stk. 2. Kendelser og beslutninger om sagsomkostninger, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan afgørelsen herom kun indbringes uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, og 334 a, stk. 2, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 2 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Nævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

§ 389 a.

Kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Stk. 2. Ansøgning om kæretiladelse efter stk. 1 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet.

§ 391.

Bestemmelser i domme afsagt af en byret om sagsomkostninger, der er fastsat til mere end 20.000 kr., kan indbringes særskilt for landsret ved kære. Hvis det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, kan bestemmelsen herom kun indbringes særskilt, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til kære af bestemmelser i domme om sagsomkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor. Bestemmelserne i § 389, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Domme, hvorved retten afviser sagen, fordi den ikke er indbragt for rette domstol eller ikke rettidigt er indbragt for domstolene eller ankeretten, kan indbringes for

højere ret ved kære. Hvis dommen er afsagt af en landsret som ankeinstans, kan kære kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet inden 2 uger efter, at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Stk. 4. Domme, hvorved landsretten afviser sagen efter § 368 a, kan indbringes for Højesteret ved kære. Kære kan kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis særlige grunde taler derfor. Ansøgning om kæretilladelse skal indgives til nævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 392.

Kendelser og beslutninger, der afsiges af en landsret efter reglerne i § 253 i en sag, der behandles af retten som 1. instans, kan kæres til Højesteret, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 2. En kendelse om afvisning, der afsiges af en landsret efter § 226, stk. 5, kan kæres til Højesteret uden forudgående tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Stk. 3. I andre tilfælde kan landsrettens kendelser og beslutninger kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis kendelsen eller beslutningen er afsagt efter reglerne i § 253, skal der desuden foreligge særlige grunde, jf. § 253, stk. 4.

Stk. 4. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 3 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 3, 1. og 2. pkt., hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

Stk. 5. Hvis særlige grunde taler for det, kan en tilladelse efter stk. 3 til at kære til Højesteret som 3. instans begrænses til en del af sagen.

§ 392 a.

Kendelser og beslutninger, der afsiges af Sø- og Handelsretten efter reglerne i § 253, kan kæres til landsretten, hvis afgørelsen kan fuldbyrdes eller Procesbevillingsnævnet har tilladt, at afgørelsen indbringes særskilt. Sådan tilladelse kan gives, hvis der foreligger særlige grunde, jf. § 253, stk. 4. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 2. I andre tilfælde kan Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger kæres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Kære sker til den landsret, i hvis kreds sagen skulle have været anlagt efter reglerne i kapitel 22, hvis sagen ikke var blevet anlagt ved Sø- og Handelsretten.

Stk. 3. Ansøgning om kæretilladelse efter stk. 1 og 2 skal indgives til Procesbevillingsnævnet, inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet. Procesbevillingsnævnet kan dog undtagelsesvis give tilladelse efter stk. 2, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter at afgørelsen er truffet.

§ 394.

Kærefristen, der regnes fra den dag, afgørelsen er truffet, er 2 uger.

Stk. 2. Kære skal ske inden kærefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter § 148 a, stk. 4, § 389, § 389 a, stk. 1, § 391, § 392, § 392 a, stk. 2, eller § 453, stk. 3, jf. stk. 2, inden 2 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Hvis der er meddelt tilladelse efter § 392, stk. 3, jf. § 253, stk. 4, skal kære ske, inden 4 uger efter at tilladelsen er meddelt ansøgeren. Iværksættes kære senere, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 6 måneder efter

afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 2 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse ved behandling af ansøgning om tilladelse til kære efter fristens udløb.

§ 395.

Kære har ikke opsættende virkning, medmindre andet er bestemt i loven, eller det bestemmes af den ret, hvis afgørelse kæres, eller den ret, hvortil afgørelsen kæres. Det samme gælder ansøgning til Procesbevillingsnævnet om tilladelse til kære efter § 389 a.

Kapitel 42

Kære og anke – familieretlige sager

§ 453.

En dom afsagt af familieretten i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset er indbragt for familieretten, kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til anke af en dom efter stk. 1, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal indgives til nævnet inden 4 uger efter afsigelsen af dommen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for kendelser, dog således at ansøgningsfristerne i stk. 2 er henholdsvis 2 uger og 6 måneder.

Kapitel 43 a.

Prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse

§ 475.

Anke sker ved meddelelse til dommeren. Ankefristen er 4 uger fra dommens afsigelse. Byretten sender meddelelsen om anken samt sagens akter til landsretten, der berammer mundtlig forhandling af sagen i et retsmøde, til hvilket parterne indkaldes af retten med et af denne bestemt varsel. Bestemmelserne i § 372, stk. 2, 4.-8. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Om sagens behandling i landsretten gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Anke har kun opsættende virkning, når det bestemmes af den ret, hvis afgørelse påankes, eller af den ret, til hvilken anke sker.

Kapitel 43 b.

Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke

§ 475 i.

Ankefristen er 4 uger ved anke til landsret og 4 uger ved anke til Højesteret. Der kan ikke i medfør af § 372, stk. 2, meddeles tilladelse til at anke dommen efter ankefristens udløb.

Stk. 2. Anke til landsret sker ved meddelelse til byretten. Meddelelsen kan ske mundtligt til retsbogen. Retten sender meddelelsen og sagens akter til landsretten.

Stk. 3. Landsrettens dom kan ikke ankes til Højesteret. Bestemmelserne i § 371, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, finder dog tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Om kære gælder reglerne i kapitel 37. Der kan dog ikke i medfør af § 394, stk. 2, meddeles tilladelse til at kære de i § 475 b, stk. 4, nævnte kendelser efter kærefriestens udløb.

Stk. 5. Om sagens behandling i landsretten og Højesteret gælder tilsvarende regler som fastsat for byretsbehandlingen.

Kapitel 53.

Appel af fogedrettens afgørelser

§ 584.

Afgørelser, der er truffet af en fogedret, kan, medmindre andet er bestemt i loven, kæres til den landsret, i hvis kreds fogedretten ligger.

Stk. 2. Afgørelser om udlæg for krav, der har en økonomisk værdi af højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Ansøgning om kæretiladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Stk. 4. Fogedrettens afgørelse efter § 561, stk. 2-4, § 562, stk. 1-3, § 563, § 566, stk. 3, 3. pkt., § 569, stk. 1, 4. pkt., § 570, stk. 2, 3. pkt., og stk. 3, § 571, stk. 1, § 576, stk. 2, og § 577, stk. 2, kan ikke kæres.

§ 584 a.

Fogedrettens afgørelser om omkostninger, der er fastsat til mere end 20.000 kr., kan særskilt kæres. Det samme gælder afgørelser, hvorved det er bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til den anden part, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger med mere end 20.000 kr.

Stk. 2. Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til kære af fogedrettens afgørelse om omkostninger, der efter stk. 1 ikke kan påkæres, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beslutning efter § 334, stk. 4, om salær, der er fastsat til højst 20.000 kr., kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til kære, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 4. Ansøgning om kæretiladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 2 uger efter afgørelsen. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 6 måneder efter afgørelsen.

§ 585.

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til kære, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter. Hvis særlige grunde taler for det, kan tilladelsen begrænses til en del af sagen.

Stk. 2. Ansøgning om kæretiladelse skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter afgørelsen. I andre sager end auktionssager kan nævnet dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

§ 586.

Kære skal ske inden 4 uger efter, at forretningen er foretaget, eller, hvis forretningen ikke foretages, inden 4 uger efter den afgørelse, som kæres.

Stk. 2. Er der meddelt tilladelse efter § 584, stk. 2 og 3, § 584 a, stk. 2-4, eller § 585, skal kære ske inden 4 uger efter, at tilladelsen er meddelt ansøgeren.

Stk. 3. Såfremt kæren går ud på ophævelse af auktion over et luftfartøj, der er registreret i en fremmed stat, som har tiltrådt Genèvekonventionen af 19. januar 1948, er fristen dog 6 måneder efter salgsdagen, dersom den kærende som grund for ophævelsen påberåber sig, at reglerne i § 544, stk. 2, ikke har været overholdt.

Stk. 4. Iværksættes kære efter fristens udløb, afvises kæren af den ret, hvortil afgørelsen kæres. Retten kan dog undtagelsesvis tillade kære indtil 1 år, i auktionssager dog indtil 6 måneder, efter afgørelsen. Kæreskriftet skal i så fald indleveres inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse. Bestemmelserne i § 398 finder tilsvarende anvendelse. Landsrettens afgørelse kan kun indbringes for Højesteret efter reglerne i § 392, stk. 3-5.

Kapitel 82.

Anke til landsretten – straffesager

§ 902.

Anklagemyndigheden kan kun anke, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation for lovovertrædelsen, medmindre anken er til fordel for tiltalte.

Stk. 2. Tiltalte kan kun anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt

1. mere end 20 dagbøder,
2. en bøde på over 6.000 kr.,
3. konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller
4. andre offentligretlige følger.

Stk. 3. Hvis sagen er fremmet i medfør af § 855, stk. 3, nr. 4, kan tiltalte anke, selv om tiltalte ikke har givet møde i byretten, hvis betingelserne i stk. 2 i øvrigt er opfyldt.

Stk. 4. Afgørelser efter §§ 899 og 900 kan ikke indbringes for højere ret

§ 903.

Procesbevillingsnævnet kan tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiell karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen som i § 904, stk. 2 og 3. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der ønsker at anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet sende underretning om ansøgningen til tiltalte. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på tilladelse til anke af de afgørelser, der er nævnt i § 902, stk. 4.

Stk. 4. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til anke efter stk. 1 eller 3, indbringer anklagemyndigheden sagen for landsretten. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen. Hvis det er anklagemyndigheden, der har fået tilladelse til anke, skal anklagemyndigheden forkynde en meddelelse om anke for tiltalte, jf. § 907, stk. 2, inden udløb af den frist, der er anført i 2. pkt.

§ 904.

Ankefristen er 14 dage og regnes fra dommens afsigelse, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis dommen skal forkyndes efter § 219 a, stk. 5, regnes tiltaltes ankefrist fra forkyndelsen.

Stk. 3. Hvis sagen er afgjort efter § 897 og tiltalte ikke var til stede eller gjort bekendt med tidspunktet for dommens afsigelse, regnes tiltaltes ankefrist fra den dag, hvor retten har sendt en udskrift af dommen til tiltalte.

Kapitel 83.

Anke til Højesteret – straffesager

§ 932.

Landsrettens domme i straffesager kan kun ankes med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, herunder med hensyn til de grunde, hvorpå anken kan støttes, jf. § 933, stk. 2, hvis særlige grunde taler for det.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til anke skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter dommens afsigelse. Hvis det er tiltalte, der vil anke, beregnes fristen efter reglerne i § 904, stk. 2 og 3, og § 904, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse, hvis sagen er behandlet efter § 930 a. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter dommens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil anke, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet underrette tiltalte om ansøgningen. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Når ansøgning om tilladelse til anke er indgivet, kan Højesteret beslutte, at fuldbyrdelse af dommen skal udsættes eller standses. Dette sker i hvert fald, når anke tillades.

§ 933.

Ved iværksættelse af anken til Højesteret finder § 903, stk. 4, § 905, stk. 1 og 3, § 906, § 907, stk. 2-4, § 910, stk. 1 og 2, og § 913 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Anke kan ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3. Reglen i § 912, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Sager om opløsning af politiske foreninger kan altid indbringes for Højesteret.

Kapitel 85.**Kære til højere ret – straffesager****§ 968 a.**

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan kun kæres til Højesteret af sagens parter eller de personer, der er nævnt i § 968, stk. 2, under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

Stk. 2. Ansøgning om tilladelse til kære skal indgives til Procesbevillingsnævnet inden 14 dage efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Er det tiltalte, der vil kære, og har tiltalte ikke været til stede ved afsigelsen, regnes ansøgningsfristen fra forkyndelsen af afgørelsen. Procesbevillingsnævnet kan undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 1 år efter kendelsens eller beslutningens afsigelse. Hvis det er anklagemyndigheden, der vil kære, skal den samtidig med ansøgningen til Procesbevillingsnævnet give underretning om ansøgningen til den, som kendelsen eller beslutningen vedrører. Manglende underretning medfører ikke, at sagen kan afvises.

Stk. 3. Hvis Procesbevillingsnævnet meddeler tiltalte eller anklagemyndigheden tilladelse til kære efter stk. 1, indbringer anklagemyndigheden sagen for Højesteret. Sagen skal indbringes inden 14 dage efter, at Procesbevillingsnævnet har underrettet anklagemyndigheden om tilladelsen.

Stk. 4. Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, og som retter sig mod nogen, der ikke er part i sagen, kan kæres til Højesteret under tilsvarende betingelser som anført i § 968 uden tilladelse efter stk. 1, jf. dog § 1013, stk. 3.

§ 973.

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår

spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Kapitel 91.

Sagsomkostninger – straffesager

§ 1013.

Når en dom er påanket, prøver den overordnede ret omkostningsspørgsmålet, for så vidt dettes afgørelse afhænger af ankens udfald, eller det særlig er inddraget under anken. En tilsvarende regel gælder, når kæremål rejses mod en kendelse, der har pålagt erstatning af omkostninger i forbindelse med straf eller lignende følger. I andre tilfælde kan kæremål rejses mod rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet, når afgørelsen er uafhængig af sagens udfald, og de pålagte omkostningers beløb kan antages at ville overstige 40 kr.

Stk. 2. Foranstående regler gælder også med hensyn til fastsættelse af vederlag til offentlige anklagere, hvor derom bliver spørgsmål, og til forsvarere.

Stk. 3. Landsrettens afgørelser om vederlag til forsvarere kan ikke kæres. Procesbevillingsnævnet kan dog meddele tilladelse til, at afgørelsen kæres til Højesteret, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller andre særlige grunde i øvrigt taler for det. Reglerne i § 968 a, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Pålagte omkostninger kan af restanceinddrivelsesmyndigheden inddrives efter reglerne i § 90, stk. 2 og 3, § 91, stk. 2 og 3, § 92 og § 111, stk. 2 og 3, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

Bilag D

Oversigt over bestemmelser i retsplejeloven om fri proces

Kapitel 31

Retshjælp og fri proces

§ 325

Der kan efter ansøgning meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Stk. 2. Personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Stk. 3. Indtægtsgrænsen udgør 236.000 kr. (2005-niveau) for enlige.

Stk. 4. For samlevende anvendes parrets samlede indtægtsgrundlag, og indtægtsgrænsen udgør 300.000 kr. (2005-niveau). Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige. I sager om ægteskab eller forældremyndighed, jf. kapitel 42, kan ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige også anvendes.

Stk. 5. Indtægtsgrænsen forhøjes med 41.000 kr. (2005-niveau) for hvert barn under 18 år, herunder stedbørn eller plejebørn, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 326

De i § 323, stk. 6, og § 325, stk. 3-5, angivne beløb reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 323, stk. 6, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

§ 327

Fri proces kan, jf. § 325, gives til en sag i 1. instans

- 1) i sager omfattet af § 139, stk. 1, og § 147 e,
- 2) i sager om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, ændring eller anfægtelse af vilkår for separation, skilsmisse eller omstødelse af ægteskab og om, hvorvidt parterne er ægtefæller, og i sager mellem ægtefæller om, hvorvidt en separation består, jf. dog stk. 2,
- 3) til forbrugeren i sager om tilbagebetaling af pengeydelse, som er omfattet af et påbud efter markedsføringsloven nedlagt af retten eller meddelt af Forbrugerombudsmanden, og
- 4) når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i Advokatnævnet, jf. § 146, et huslejenævn eller et beboerklagenævn eller et centralt statsligt klagenævn med undtagelse af Forbrugerklagenævnet og sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet eller af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet.

Stk. 2. Stk. 1, nr. 2, omfatter ikke:

- 1) Sager om prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset.

2) Sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.

3) Sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller afgørelse efter § 14 eller § 17, stk. 2, i forældreansvarsloven.

Stk. 3. Fri proces kan, jf. § 325, gives til en appelsag, når ansøgeren helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans, og sagen er appelleret af modparten.

Stk. 4. Fri proces kan, jf. § 325, gives under skifterettens behandling af boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 kan ikke gives, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1, 3 og 4 meddeles af den ret, som sagen er indbragt for eller kan indbringes for. Afslås fri proces, træffes afgørelsen ved kendelse. Uanset § 389 a, stk. 1, § 392, stk. 3, og § 392 a, stk. 2, kan afslag på fri proces til en sag, der behandles af byretten eller af Sø- og Handelsretten eller af landsretten som 1. instans, kæres uden særlig tilladelse.

§ 328

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 327, kan fri proces, jf. § 325, gives, hvis ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces.

Stk. 2. I vurderingen af, om ansøgeren har rimelig grund til at føre proces, indgår blandt andet

- 1) sagens betydning for ansøgeren,
- 2) udsigten til, at ansøgeren vil få medhold i sagen,
- 3) sagsgenstandens størrelse,
- 4) størrelsen af de forventede omkostninger og
- 5) muligheden for at få sagen behandlet ved Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, et administrativt nævn eller et privat tvistløsningsorgan, der er godkendt af erhvervsministeren.

Stk. 3. I sager i 1. instans om opsigelse eller ophævelse af boliglejemål eller ansættelsesforhold eller om personskade anses henholdsvis lejeren, arbejdstageren og skadelidte for at have rimelig grund til at føre proces, medmindre forhold som nævnt i stk. 2, nr. 2-5, klart taler herimod.

Stk. 4. Fri proces efter stk. 1-3 kan kun undtagelsesvis gives til

- 1) sager, der udspringer af ansøgerens erhvervsvirksomhed, eller
- 2) sagsøgeren i sager om ærekrænkelse, medmindre en ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Stk. 5. Fri proces efter stk. 1-3 kan ikke gives i sager, der behandles i den forenklede familiesagsproces.

Stk. 6. Fri proces efter stk. 1-3 meddeles af justitsministeren. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 329

Uden for de tilfælde, der er nævnt i § 325, jf. §§ 327 og 328, kan justitsministeren efter ansøgning meddele en part fri proces, når særlige grunde taler for det. Dette gælder navnlig i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation. Afslås fri proces, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet inden 4 uger efter, at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 330

Justitsministeren kan fastsætte regler om indholdet af en ansøgning om fri proces og om de oplysninger, som ansøgeren skal meddele.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at ansøgning om fri proces skal indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening).

§ 331

Fri proces medfører for vedkommende part

- 1) fritagelse for afgifter efter lov om retsafgifter,
- 2) beskikkelse af en advokat til at udføre sagen mod vederlag af statskassen, jf. § 334,
- 3) godtgørelse fra statskassen for udgifter, som med føje er afholdt i forbindelse med sagen,
- 4) fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger og
- 5) i boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. fritagelse for
 - a) sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling,
 - b) betaling af partens andel af bobehandlerens salær og
 - c) hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle, jf. § 44, stk. 1, i lov om ægtefælleskifte m.v.

Stk. 2. Fri proces kan i bevillingen begrænses til enkelte af de i stk. 1 nævnte begunstigelser.

Stk. 3. I boer omfattet af § 1 i lov om ægtefælleskifte m.v. gælder følgende:

- 1) Fritagelsen for afgifter efter stk. 1, nr. 1, omfatter ikke skifteafgift efter § 24 i lov om retsafgifter.
- 2) Stk. 1, nr. 2, finder kun anvendelse, når skifteretten beskikker en advokat i medfør af § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v.
- 3) Stk. 1, nr. 3, finder ikke anvendelse.

Stk. 4. Virkningerne af fri proces omfatter hele sagen i den pågældende instans, herunder den procedure, der er nødvendig for at opnå en ny foretagelse af sagen for samme ret, samt fuldbyrdelse af afgørelsen. Virkningerne omfatter tillige de foranstaltninger, som af hensyn til forberedelsen af sagsanlægget med føje er foretaget inden meddelelse af fri proces.

Stk. 5. Virkningerne af fri proces omfatter også behandlingen af sagen i 2. eller 3. instans, såfremt sagen er indbragt for højere ret af modparten og den part, der har fri proces, helt eller delvis har fået medhold i den foregående instans.

Stk. 6. Virkningerne af fri proces ophører ikke ved en parts død.

Stk. 7. Bevillingen kan tilbagekaldes, når de forudsætninger, under hvilke den er meddelt, viser sig ikke at være til stede eller at være bortfaldet. Når bevillingen tilbagekaldes, ophører virkningerne af fri proces.

§ 332

Retten træffer afgørelse om betaling af sagsomkostninger, som om der ikke var givet fri proces, herunder et skønsmæssigt fastsat beløb svarende til de afgifter, der efter sagsgenstandens værdi skulle have været betalt, jf. § 331, stk. 1, nr. 1. I det omfang en part er fritaget for betaling af sagsomkostninger til modparten, jf. § 331, stk. 1, nr. 4, betales sagsomkostningerne af statskassen. Pålægges modparten at betale sagsomkostninger, tilfalder beløbet statskassen. Har den part, der har fri proces, selv afholdt udgifter i anledning af sagen, fordeler retten dog beløbet mellem statskassen og parten.

Stk. 2. Retten kan pålægge en part, der har fri proces, helt eller delvis at erstatte statskassens udgifter ved den fri proces, i det omfang udgifterne ikke pålægges modparten, når partens forhold, herunder som disse er efter sagens udfald, taler for det.

§ 333

For hver ret antager justitsministeren et passende antal advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces, eller for hvem der i øvrigt beskikkes en advokat efter reglerne i denne lov. Der tilkommer ikke en advokat, der er antaget ved en byret, godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for retskredsen.

Stk. 2. I ankesager kan den advokat, der har været beskikket under behandlingen i den foregående instans, beskikkes til også at føre sagen for den overordnede ret, såfremt advokaten er mødeberettiget for denne ret.

Stk. 3. Efter partens anmodning kan en advokat, der ikke er antaget ved vedkommende ret, beskikkes, såfremt det findes forsvarligt og advokaten er mødeberettiget for retten og villig til at lade sig beskikke.

Stk. 4. En autoriseret advokatfuldmægtig eller en advokat, der ikke har møderet for landsret, kan beskikkes i en sag, der anmeldes som prøvesag, hvis det findes forsvarligt. Det er dog en betingelse, at sagen ikke på forhånd skønnes uegnet som prøvesag, og at parten meddeler samtykke hertil.

Stk. 5. De i stk. 1 nævnte advokater skal yde retshjælp efter § 323, stk. 1, 2. pkt. Advokater, der ikke er omfattet af stk. 1, kan ved anmeldelse til den myndighed, som justitsministeren bestemmer, påtage sig en tilsvarende forpligtelse.

§ 334

Beskikkelse af advokat meddeles af rettens præsident. Beskikkelsen omfatter også retshandlinger ved anden ret.

Stk. 2. Der tilkommer den beskikkede advokat et passende salær samt godtgørelse for udlæg, herunder rejseudgifter, som advokaten med føje har haft i forbindelse med hvervet, jf. dog § 333, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Anmoder parten om beskikkelse af en bestemt advokat, tilkommer der ikke den pågældende advokat godtgørelse for rejseudgifter ud over, hvad en advokat, der er antaget ved den pågældende ret, ville være berettiget til, medmindre retten bestemmer andet.

Stk. 4. Salær og godtgørelse fastsættes af den ret, der har foretaget beskikkelsen. Hvis der er fastsat takster efter stk. 7, fastsættes salæret på baggrund af disse. Fastsættelsen af salær og godtgørelse sker ved særskilt beslutning samtidig med sagens eller retshandlingens afslutning. Har den beskikkede advokat haft en samtale med forurettede i medfør af § 741 c, stk. 4, 3. pkt., fastsættes et samlet salær og godtgørelse i umiddelbar forlængelse af samtalens afholdelse.

Stk. 5. Den beskikkede advokat må ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. I de i stk. 3 nævnte tilfælde og i tilfælde, hvor den beskikkede advokat giver møde ved en anden ret, jf. stk. 1, 2. pkt., kan der dog træffes aftale mellem parten og advokaten om, at parten skal betale rejseudgifter, der ikke dækkes af statskassen. Reglen i 1. pkt. gælder ikke, såfremt der er truffet særlig aftale mellem parten og advokaten om vederlaget og advokaten frafalder krav på vederlag af statskassen.

Stk. 6. Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, skal salær og godtgørelse til den beskikkede advokat i første række betales af forsikringen.

Stk. 7. Justitsministeren kan fastsætte takster for salær til beskikkede advokater.

§ 335

Såfremt omkostninger ved sagen er dækket af en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, indtræder statskassen i sikredes krav mod forsikringsselskabet, i det omfang statskassen har ydet dækning efter reglerne om retshjælp og fri proces. Dette gælder dog ikke dækning i form af fritagelse for afgifter efter § 331, stk. 1, nr. 1.

§ 336

Der kan efter ansøgning ydes en part, som har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, såfremt sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet afholdes

inden for forsikringens maksimum. Bestemmelserne i §§ 325-328 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Omkostninger ved sagen dækkes efter stk. 1, i det omfang statskassen, hvis der havde været meddelt fri proces, ville have ydet dækning efter §§ 331, 332 og 334.

Stk. 3. Når retten i medfør af § 327, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, fastsætter retten samtidig, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Stk. 4. Når justitsministeren eller Procesbevillingsnævnet i medfør af § 328, stk. 6, har truffet afgørelse om, at betingelserne i stk. 1 for dækning af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum, er opfyldt, kan justitsministeren træffe afgørelse om udbetaling af det ansøgte beløb, såfremt dette kan godkendes, jf. stk. 2. Kan justitsministeren ikke godkende det ansøgte beløb, sender justitsministeren sagen til den ret, der behandler eller senest har behandlet sagen, hvorefter retten fastsætter, hvilket beløb der kan dækkes, jf. stk. 2.

Bilag E

Lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner som ændret ved lov nr. 263 af 16. marts 2016

§ 1

Retshjælp kan ydes til indgivelse og førelse af klagesager mod Danmark for internationale klageorganer, som i henhold til konventioner om beskyttelse af menneskerettigheder, som Danmark har tiltrådt, skal behandle klager fra en person over en krænkelse af vedkommendes rettigheder efter konventionen.

§ 2

Justitsministeren yder efter ansøgning retshjælpen til den person, der har klaget, såfremt der skønnes at være rimelig grund til at føre klagesagen og det internationale klageorgan har anmodet om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen. Stk. 2. Retshjælpen omfatter alene de omkostninger, som det ikke er muligt at få godtgjort af det internationale klageorgan.

§ 3

Justitsministeren kan, når særlige grunde taler derfor og de i § 2, stk. 1, anførte betingelser er opfyldt, yde retshjælp til juridiske personer.

§ 4

Retshjælpen omfatter godtgørelse fra statskassen af

- 1) rimelige udgifter til advokat og
- 2) øvrige rimelige udgifter, der er nødvendige for førelse af sagen.

Stk. 2. Når særlige grunde taler derfor, kan udgifter til andre procesfuldmægtige end advokater godtgøres.

Stk. 3. Retshjælp kan begrænses til visse udgiftsposter. Der kan endvidere fastsættes en beløbsgrænse for godtgørelsen fra statskassen.

Stk. 4. Retshjælp kan tilbagekaldes, når klager ikke længere har rimelig grund til at føre klagesagen. Når retshjælpen tilbagekaldes, ophører virkningerne af retshjælpen.

Stk. 5. I det omfang det internationale klageorgans behandling af en klagesag fortsætter trods klagers død, kan virkningerne af retshjælpen opretholdes.

§ 4 a

Meddeles der afslag på retshjælp efter denne lov, kan afslaget påklages til Procesbevillingsnævnet, inden 4 uger efter at ansøgeren har fået meddelelse om afslaget.

§ 5

Loven træder i kraft den 1. april 2000.

Stk. 2. Loven finder anvendelse på klager, der indgives til et internationalt klageorgan efter lovens ikrafttræden. Loven finder endvidere anvendelse på klager, der er indgivet før lovens ikrafttræden, men hvor det internationale klageorgan anmoder om den danske regerings retlige bemærkninger til klagen efter lovens ikrafttræden.

§ 6

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bilag F

Bekendtgørelse nr. 2.124 af 25. november 2021 om fri proces

I medfør af § 325, stk. 2, § 326 og § 330 i lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1.835 af 15. september 2021, fastsættes:

§ 1

Ved afgørelser om fri proces benyttes som indtægtsgrundlag summen af:

- 1) den personlige indkomst efter personskattelovens § 3 og
- 2) kapitalindkomsten efter personskattelovens § 4 med tillæg af aktieindkomsten efter personskattelovens § 4 a og CFC-indkomsten efter personskattelovens § 4 b.

Stk. 2. Ved beregninger efter stk. 1 anvendes de indkomster, der fremgår af årsopgørelsen for det forrige kalenderår. Hvis summen af kapitalindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten er negativ, ses der bort fra den. For samlevende gælder dette kun, hvis parret samlet set har negativ indkomst af de nævnte arter.

Stk. 3. Fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 348.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 442.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen, anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Stk. 4. Beløbene i stk. 3 forhøjes med 60.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

§ 2

Afviger ansøgerens aktuelle indkomstforhold ifølge de foreliggende oplysninger væsentligt fra det, der er lagt til grund ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget efter § 1, stk. 1, lægges de tilsvarende aktuelle indkomstforhold til grund. Det samme gælder, hvis der ikke er opgjort et indtægtsgrundlag for ansøgeren.

§ 3

Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold.

§ 4

Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2020. Indgives ansøgningen i december 2022 vedlægges tillige årsopgørelsen for 2021. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, skal samleverens årsopgørelse tillige vedlægges. Dette gælder dog ikke, hvis parret har modstående interesser i sagen.

Stk. 2. Ansøgeren skal oplyse antallet af børn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Stk. 3. Ansøgeren skal oplyse, om der er en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostningerne ved sagen.

Stk. 4. Civilstyrelsen kan pålægge ansøgeren at tilvejebringe yderligere oplysninger til brug for sagens behandling.

§ 5

Ansøgninger om fri proces omfattet af Civilstyrelsens kompetence til at meddele fri proces efter lov om rettens pleje skal indgives til Civilstyrelsen ved anvendelse af den digitale løsning, som Civilstyrelsen stiller til rådighed (digital selvbetjening). Ansøgninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises af Civilstyrelsen, jf. dog §§ 6-7.

Stk. 2. En digital ansøgning anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for modtageren.

§ 6

Civilstyrelsen kan på baggrund af en anmodning fra en ansøger eller på Civilstyrelsens foranledning træffe afgørelse om dispensation fra kravet om anvendelse af digital selvbetjening efter § 5, stk. 1.

Stk. 2. Dispensation efter stk. 1 meddeles i tilfælde, hvor Civilstyrelsen efter en konkret vurdering finder, at der foreligger særlige forhold, f.eks. et fysisk eller psykisk handicap eller manglende it-kompetencer, der gør, at ansøgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, jf. § 5, stk. 1.

§ 7

Civilstyrelsen kan undlade at afvise en ansøgning om fri proces, jf. § 5, stk. 1, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, og som ikke er undtaget herfra efter § 6, stk. 1, hvis det efter sagens karakter, beskaffenhed eller omfang af materialet i ansøgningen, er hensigtsmæssigt at modtage ansøgningen på anden måde end digitalt.

§ 8

Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2022.

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2022 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 1840 af 7. december 2020 om fri proces ophæves. Bekendtgørelsen finder dog fortsat anvendelse på ansøgninger om fri proces i retssager, der er afsluttet før den 1. januar 2022.

Bilag G

Lovgivning af betydning for nævnets virksomhed

Her er en kronologisk oversigt over reformer og større lovændringer af betydning for nævnets virksomhed.

Procesbevillingsnævnet blev etableret pr. 1. januar 1996 og har fra starten haft til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 har nævnet endvidere været klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces. De to sagstyper behandles i to forskellige afdelinger, dels i en afdeling for appeltilladelser, dels i en afdeling for fri proces. Alle sager bliver forberedt i et sekretariat, der er fælles for de to afdelinger.

Procesbevillingsnævnet har siden 1. januar 1996 som nævnt forestået behandlingen af ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret i civile sager og straffesager.

Procesbevillingsnævnet blev oprettet ved lov nr. 390 af 14. juni 1995 om ændring af retsplejeloven (Oprettelse af et procesbevillingsnævn m.v.).

Ved lov nr. 1082 af 20. december 1995 om ændring af lov for Færøerne om rettens pleje, lov om rettens pleje i Grønland og forskellige andre lovbestemmelser om procesbevillinger (Ændringer som følge af oprettelsen af Procesbevillingsnævnet) blev der gennemført de nødvendige konsekvensændringer i bestemmelser om procesbevillinger i særlovgivningen og i den særlige lovgivning for Grønland og Færøerne. Loven trådte i kraft for Danmark og Grønland den 1. januar 1996. Loven blev sat i kraft for Færøerne den 1. juli 1999 ved bekendtgørelse nr. 454 af 16. juni 1999.

Ved lov nr. 402 af 26. juni 1998 om ændring af retsplejeloven mv. (rekruttering af dommere m.v.) blev nævnet bevillingsmæssigt og administrativt henlagt under Domstolsstyrelsen.

Procesbevillingsnævnet fik med virkning fra 1. januar 2007 som nævnt tillagt kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven. Den nye fri proces-ordning blev indført ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Sagsomkostninger, retshjælp og fri proces). Ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev Procesbevillingsnævnets opgaver i afdelingen for appeltilladelser yderligere udvidet. Byretterne blev med virkning fra den 1. januar 2007 den almindelige førsteinstans i alle civile sager, således at fri anke til Højesteret kun kunne finde sted i de sager, der er henvist fra byret til landsret, og sager fra Sø- og Handelsretten. Ellers krævedes nævnets tilladelse. Samtidig blev nævningsager med virkning fra 1. januar 2008 henlagt til behandling i byretten som 1. instans med appeladgang til landsretten. Anke i straffesager til Højesteret kan herefter kun ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved lov nr. 536 af 26. maj 2010 er der med virkning fra den 1. juli 2010 indført hjemmel til at meddele begrænset 3. instansbevilling til Højesteret i både civile sager og straffesager.

Der er i 2014 trådt en række nye regler om appelbegrænsning i civile sager i kraft. Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Ved lovændringerne er der indført nye regler om civile sagers behandling, som blandt andet betyder ændring af appelgrænsen og andre nye regler om appelbegrænsning i civile sager.

Der er desuden ved flere senere lovændringer indføjet enkelte nye regler om appelbegrænsning – ved appel af rettens afgørelse om anvendelse af domstolens sagsportal, jf. lov nr. 1867 af 29. december 2015 – samt diverse konsekvensrettelser i bestemmelser knyttet til reglerne om apeltilladelse.

Der er med virkning fra 1. april 2016 gennemført en ændring af lov om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016. Ændringen indebærer bl.a., at der er indført en klageadgang til nævnets afdeling for fri proces i disse sager.

Beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten af byrettens dom i en straffesag er ved lov nr. 714 af 8. juni 2018 med virkning fra 1. juli 2018 ændret i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr., dette angår alene de såkaldte sumbøder, og bestemmelsen i § 902, stk. 2, nr. 1, er derfor uændret på 20 dagbøder. Efter overgangsreglerne finder ændringen ikke anvendelse på byrettens domme, der er afsagt før lovens ikrafttræden.

Folketinget har vedtaget en ny, helhedsorienteret indsats mod ungdomskriminalitet, som udmøntede sig i lov nr. 1.705 af 27. december 2018, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Der er tale om et tæt, præventivt samarbejde på tværs af myndigheder, der skal sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. I den forbindelse er der etableret et Ungdomskriminalitetsnævn i hver af landets 12 politikredse, og hvert nævnsmøde ledes af en dommer og består derudover af repræsentanter fra politiet og en fra kommunen. Nævnet behandler sager om børn og unge mellem 10 og 17 år, som har begået personfarlig kriminalitet eller anden kriminalitet, hvor en række øvrige risikofaktorer samtidig er til stede.

I de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom, vil appel til landsretten kun kunne ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler herfor, jf. servicelovens § 171.

Med virkning fra 1. april 2019 er der etableret et nyt nævn i Procesbevillingsnævnet, nemlig nævnets afdeling for apeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Det nye nævn, der består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, har til opgave at behandle ansøgninger om apeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Denne nye ordning er et led i familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Med etablering af det nye nævn er der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453.

Efter § 453 kræver anke – eller kære i sager omfattet af forældreansvarslovens kapitel 5 – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for Familieretten.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang.

Retsplejelovens kapitel 1 a, der regulerer Procesbevillingsnævnets virksomhed, blev i forbindelse med familieretsreformen ændret med virkning fra 1. april 2019 ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven.

Der blev ved ændring af kapitel 1 a etableret en helt ny afdeling for behandling af sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Bestemmelsen i § 25, stk. 2, om, at sager i afdelingen for appeltilladelser også afgøres med 3 medlemmer, blev med virkning fra 1. april 2019 ændret således, at disse 3 af nævnets medlemmer er en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og at kompetencen alene angår sager om appeltilladelse til landsretten.

Nævnets forretningsorden er desuden samtidig blevet ændret ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019, og forretningsordenen regulerer i nødvendigt omfang de forhold, som lovændringen gav anledning til.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har siden sin etablering ved en fri proces reform med virkning fra 1. januar 2007 haft kompetence bl.a. til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 31, nemlig § 328, jf. § 325, § 329 og godtgørelse efter retsplejelovens § 336 samt siden april 2016 retshjælp efter retshjælpsloven.

Ved implementering af familieretsreformen er der sket en række ændringer i bestemmelsen i § 327 om rettens adgang til at meddele fri proces i en række specifikke sagstyper, og ændringerne medfører, at retternes kompetence til at meddele fri proces i visse sager begrænses med yderligere betingelser. I de tilfælde hvor disse yderligere betingelser ikke er opfyldt, vil kompetencen til at meddele fri proces være hos Civilstyrelsen med klageadgang til Procesbevillingsnævnet.

Derudover er der sket enkelte andre ændringer af reglerne om fri proces.

Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet fastsættes regler om begrænsning af appel fra Retten på Færøerne til Østre Landsret i civile sager og straffesager svarende til reglerne i den danske retsplejelov. Der er desuden fastsat en bestemmelse om, at Procesbevillingsnævnet ved behandlingen af ansøgninger om appeltilladelser efter den færøske retsplejelov skal tiltrædes af en færøsk advokat i stedet for en dansk advokat.

Der er endvidere indført en klageadgang til Procesbevillingsnævnet for afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne.

Efter den nye retsplejelov for Færøerne har rigsombudsmanden kompetence til at behandle ansøgninger om fri proces til sager i 1. instans og til sager om appel.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

I lov nr. 425 af 16. marts 2021 om retsafgifter, som trådte i kraft den 1. oktober 2021, er der i § 47, stk. 4 og 5, fastsat bestemmelser om, at afgørelser om retsafgift efter § 47, stk. 2, kun kan kæres med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Ved en lovændring i lov nr. 1.169 af 6. august 2021 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love mv., blev retsplejelovens § 902, stk. 1, ændret, således at anklagemyndigheden nu har fået adgang til – uden Procesbevillingsnævnets tilladelse – at anke sager, hvor en tiltalt er dømt med urette. Bestemmelsen vil med den ændrede ordlyd således give anklagemyndigheden adgang til at anke sager, hvor der ikke frit kan ankes, jf. § 902, stk. 1, hvis anken er til fordel for tiltalte

I lov nr. 697 af 42. maj 2022 om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om skifte af dødsboer er der blandt andet indført nogle ændringer af dødsboskifteloven i forbindelse med udrulningen af it-projektet "Skifteportalen" for så vidt angår sager om dødsboskifte. Efter bestemmelsen i dødsboskiftelovens § 105, stk. 3, kan afslag på anmodning om fritagelse for anvendelse af domstolens skifteportal ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret.

Se om reformer og større lovændringer desuden Hanne Kjærulff i "Kommenteret Retsplejelov", 10. udgave, 2018, bind 1, kapitel 1 a, de indledende bemærkninger til kapitlet, afsnit 4, side 58-60, Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, kapitel 2, afsnit 6, side 26 ff., og nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Bilag H

Overblik over reformer og nye regler af betydning for Procesbevillingsnævnets kompetence de seneste år

Der har siden Procesbevillingsnævnet etablering i 1996 gennem årene været en række reformer og lovændringer, som har medført, at Procesbevillingsnævnet i markant omfang har fået udvidet kompetence. I det følgende bliver der givet et overblik over de seneste år.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser

Reform om civile sagers behandling og appelbegrænsningsregler pr. 1. februar og 1. juli 2014

Procesbevillingsnævnet fik i 2014 kompetence til at behandle ansøgninger om appeltilladelse i civile sager i en række nye tilfælde som følge af, at der ved lovændringer med virkning fra henholdsvis februar og juli 2014 blev indført nye regler om behandling af civile sager. Dette har betydet, at der i de følgende år er sket en markant stigning i antal sager om appeltilladelser i nævnets afdeling for appeltilladelser.

Med virkning fra 1. februar 2014 er der indført nye regler om blandt andet sagstilgangen til Højesteret, jf. lov nr. 84 af 28. januar 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love. Med virkning fra 1. juli 2014 er der desuden indført nye regler om civile sagers behandling, jf. lov nr. 737 af 25. juni 2014 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love.

De nye regler indeholder navnlig følgende ændringer af retsplejeloven mv., hvorefter appel kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse:

- Kære af Sø- og Handelsrettens kendelser og beslutninger til landsret, jf. § 392 a, stk. 2
- De gældende appelbegrænsningsregler fra byret til landsret med en beløbsgrænse på 10.000 kr. er forhøjet til 20.000 kr., jf. § 368, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., § 389, stk. 2, 3. pkt., jf. 1. pkt., § 391, stk. 2, 1. pkt. jf. stk. 1, 1. pkt., § 584, stk. 2, og § 584 a, stk. 2, jf. stk. 1, 1. pkt.
- Der er indført appelbegrænsning for kære til landsretten med en grænse på 20.000 kr. af byrettens fastsættelse af salær på højst 20.000 kr. og af byrettens ophævelse af sagsomkostninger, hvis der er spørgsmål om tilkendelse af sagsomkostninger på højst 20.000 kr., jf. § 389, stk. 2, 3. pkt., jf. 2. pkt., § 389, stk. 3, § 391, stk. 2, 1. pkt., jf. stk. 1, 2. pkt., § 584 a, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., og stk. 3.
- Kære fra byret til landsret af kendelser og beslutninger, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, jf. § 389 a.
- Appel til landsret og til Højesteret af delafgørelser efter § 253, stk.4, § 392 a, stk. 1, og § 392, stk. 1.

- Kære til Højesteret af landsrettens dom efter § 368 a om afvisning af en ankesag, jf. § 391, stk. 4.
- Anke fra byret til landsret i sager om tvangsanbringelse af børn, jf. lov om social service § 171.
- De hidtil gældende ansøgningsfrister på 8 uger ved appel til Højesteret er ændret til 4 uger.
- Diverse konsekvensrettelser.

Som det fremgår af de talmæssige opgørelser i årsberetningen, har Procesbevillingsnævnet i 2015 – 2020 oplevet et rekordstort antal modtagne ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og Højesteret på henholdsvis 2.392, 2.420 og 2.356, 2.237, 2.603 og 3.203 sager i nævnets afdeling for appeltilladelser. Dette skyldes de nye regler om appelbegrænsning i civile sager.

I årsberetningerne fra 2015-2017, afsnit 2.5, er der udarbejdet tabeller, der viser udviklingen, herunder det ekstra antal sager, som ændringen i appelbegrænsningsreglerne medførte, mens de samlede antal sager efter de enkelte bestemmelser er angivet i parentes.

Se nærmere om statistik i øvrigt for samtlige sager i afdelingen for appeltilladelser i kapitel 3.

En stor del af det forøgede årlige sagsindtag som følge af lovændringerne fra 2014 vedrører ansøgninger om kæretiladelse fra byret til landsret efter kærebebegrænsningsreglen i retsplejelovens § 389 a. Bestemmelsen i § 389 a, stk. 1, bestemmer, at kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, ikke kan kæres uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. En sådan tilladelse kan meddeles, hvis kendelsen eller beslutningen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for parten, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af landsretten som 2. instans.

Disse sager har angået byrettens afgørelser vedrørende eksempelvis spørgsmål om henvisning af en sag til landsretten eller Sø- og Handelsretten, opsættende virkning, syn og skøn, vidneførelse, edition, forelæggelse for en administrativ myndighed, udsettelse, genoptagelse mv.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 389 a har desuden givet anledning til en række spørgsmål vedrørende selve anvendelsesområdet for bestemmelsen. Procesbevillingsnævnet har i årenes løb meddelt tilladelse til kære til Højesteret af spørgsmålet om anvendelsesområdet for § 389 a vedrørende en række tilfælde, og Højesteret har udtalt sig om anvendelsesområdet for § 389 a i en række afgørelser, der oversigtsmæssigt er gengivet i afsnit 2.6.

Om afgrænsning af anvendelsesområdet for § 389 a se også Kjærulff og Fenger i "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, side 58 ff. Se desuden artiklen af Fenger og Kjærulff i U 2016 B.108 "Retsplejelovens § 389 a om kære af byrettens afgørelser under hovedforhandlingen og dennes forberedelse – status efter halvandet år". Artiklen analyserer den navnlig utrykte retspraksis vedrørende § 389 a og diskuterer, hvilke kriterier Procesbevillingsnævnet almindeligvis lægger vægt på ved behandlinger af ansøgninger efter denne bestemmelse.

Procesbevillingsnævnet har endvidere meddelt kæretiladelse til Højesteret vedrørende afgrænsning af selve anvendelsesområdet for enkelte andre af de nye regler, som Højesteret efterfølgende har fastslået retsstillingen for.

Se også Kjærulff og Fenger i "Appeltilladelser", 2017, side 151, om § 391, stk. 4, og bl.a. side 93 ff. om § 253, stk. 4. Særligt om nævnets kompetence til at meddele kæretiladelse vedrørende landsrettens afvisning af ankesager efter den nye regel fra 2014 i § 368 a, jf. § 391, stk. 4, se også artiklen af Niels Fenger i U 2016 B.239 "Retsplejelovens § 368 a og afvisning af udsigtsløse anker".

De nye regler om appelbegrænsning i civile sager fra 2014 er som nævnt også mere fylldigt beskrevet i Procesbevillingsnævnets årsberetninger fra 2014 – 2017, afsnit 2.5.

Diverse mindre ændringer af kompetencen

Der har gennem årene været en række mindre lovændringer og konsekvensrettelser af betydning for hjemlerne i nævnets afdeling for appeltilladelser. Desuden er der ved lov nr. 1867 af 29. december 2015 indsat regler om en digital sagsportal i borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis om borgerlige krav. Efter § 148 a er anvendelse af domstolens digitale sagsportal som udgangspunkt obligatorisk. Rettens beslutning om fritagelse fra at anvende domstolens sagsportal eller afslag herpå kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret, jf. § 148 a, stk. 4.

Forhøjelse af beløbsgrænsen fra 3.000 kr. til 6.000 kr. for tiltaltes anke til landsretten i straffesager pr. 1. juli 2018

Med virkning fra 1. juli 2018 er beløbsgrænsen for tiltaltes anke til landsretten i straffesager i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, ændret fra 3.000 kr. til 6.000 kr.

Folketinget har den 31. maj 2018 vedtaget en ændring af retsplejeloven, jf. lov nr. 714 af 8. juni 2018, hvor der blandt andet er sket en ændring af beløbsgrænsen i retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 2, fra 3.000 kr. til 6.000 kr. Ændringen betyder, at tiltalte fremover kun kan anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt en bøde på over 6.000 kr.

Procesbevillingsnævnet kan efter retsplejelovens § 903, stk. 1, tillade anke af domme, der ikke kan ankes efter § 902, stk. 1-3, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det. Ændringen af beløbsgrænsen i § 902, stk. 2, nr. 2, betyder derfor, at såfremt tiltalte ønsker at anke byrettens dom i en straffesag, hvor tiltalte har givet møde i byretten, og hvor tiltalte er idømt en bøde på 6.000 kr. eller derunder, da skal tiltalte efter retsplejelovens § 903 ansøge Procesbevillingsnævnet om tilladelse hertil.

Der er ikke i øvrigt ændringer i bestemmelsen i § 902, hvilket blandt andet betyder, at retsplejelovens § 902, stk. 2, nr. 1, hvorefter tiltalte kan anke, når tiltalte har givet møde i byretten og er idømt mere end 20 dagbøder, er uændret.

Appel af byrettens afgørelser i sager behandlet af Ungdomskriminalitetsnævnet pr. 1. januar 2019

Folketinget har vedtaget en ny, helhedsorienteret indsats mod ungdomskriminalitet, som udmøntede sig i lov nr. 1.705 af 27. december 2018, der trådte i kraft den 1. januar 2019. Der er tale om et tæt, præventivt samarbejde på tværs af myndigheder, der skal sætte ind over for børn og unge, der begår kriminalitet. I den forbindelse er der etableret et Ungdomskriminalitetsnævn i hver af landets 12 politikredse, og hvert nævnsmøde ledes af en dommer og består derudover af repræsentanter fra politiet og en fra

kommunen. Nævnet behandler sager om børn og unge mellem 10 og 17 år, som har begået personfarlig kriminalitet eller anden kriminalitet, hvor en række øvrige risikofaktorer samtidig er til stede.

I de tilfælde, hvor sådanne typer sager er indbragt for byretten via Ankestyrelsen efter regler herom, vil appel til landsretten kun kunne ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler herfor, jf. servicelovens § 171.

Ændring af retsplejelovens kapitel 1 a og bl.a. § 25, stk. 2, pr. 1. april 2019

Retsplejelovens kapitel 1 a, der regulerer Procesbevillingsnævnets virksomhed, blev i forbindelse med familieretsreformen ændret med virkning fra 1. april 2019 ved lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af en række love, herunder retsplejeloven.

Der blev ved ændring af kapitel 1 a etableret en helt ny afdeling for behandling af sager om meddelelse af appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Se herom nærmere afsnittet om det nye nævn, jf. § 23, stk. 2.

Bestemmelsen i § 25, stk. 2, om, at sager i afdelingen for appeltilladelser også kan afgøres med 3 medlemmer, blev med virkning fra 1. april 2019 ændret således, at disse 3 af nævnets medlemmer er en landsdommer, en byretsdommer og en advokat, og at kompetencen alene angår sager om appeltilladelse til landsretten.

Nævnets forretningsorden er desuden samtidig blevet ændret ved bekendtgørelse nr. 294 af 25. marts 2019, og forretningsordningen regulerer i nødvendigt omfang de forhold, som lovændringen gav anledning til.

Nye appelbegrænsningsregler i sager fra Færøerne

Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet fastsættes regler om begrænsning af appel fra Retten på Færøerne til Østre Landsret i civile sager og straffesager svarende til reglerne i den danske retsplejelov.

Der er desuden fastsat en bestemmelse om, at Procesbevillingsnævnet ved behandlingen af ansøgninger om appeltilladelser efter den færøske retsplejelov skal tiltrædes af en færøsk advokat i stedet for en dansk advokat.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

Procesbevillingsnævnets afdeling for appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser

Familieretsreformen pr. 1. april 2019

Med virkning fra 1. april 2019 er der etableret et nyt nævn i Procesbevillingsnævnet, nemlig nævnets afdeling for appeltilladelser vedrørende familierettens afgørelser. Det nye nævn, der består af en landsdommer (afdelingsformand), en byretsdommer og en advokat, har til opgave at behandle ansøgninger om appeltilladelser til landsretten vedrørende familierettens afgørelser.

Denne nye ordning er et led i familieretsreformen, som blev implementeret ved lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 1711 af 27. december 2018

om ændring af en række love, herunder retsplejeloven. Reformen trådte i kraft den 1. april 2019.

Med etablering af det nye nævn er der samtidig indført en ny appelbegrænsningsregel i retsplejelovens § 453, som vil få meget stor betydning i nævnets nye afdeling.

Efter § 453 kræver anke – eller kære i sager omfattet af forældreansvarslovens kapitel 5 – af familierettens afgørelser til landsretten Procesbevillingsnævnets tilladelse i alle de tilfælde, hvor Familieretshuset har truffet afgørelse inden indbringelse af sagen for Familieretten.

Desuden gælder de almindelige appelbegrænsningsregler ved siden af i relevant omfang.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces

Ny klageadgang til nævnet i sager om retshjælp efter retshjælpsloven pr. 1. april 2016

Med virkning fra 1. april 2016 er der indført nye regler om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner, jf. lov nr. 263 af 16. marts 2016 om retshjælp til indgivelse og førelse af klagesager for internationale klageorganer i henhold til menneskerettighedskonventioner og retsplejeloven (ændring af betingelserne for retshjælp og indførelse af klageadgang til Procesbevillingsnævnet).

Ved loven suppleres det gældende kriterium – hvorefter retshjælp ydes i sager, hvor regeringen er anmodet om retlige bemærkninger – med et yderligere kriterium om, at klager har rimelig grund til at føre klagesagen. Det er efter loven Civilstyrelsen, der som første instans skal træffe afgørelse i sagerne, men som noget nyt er der indført en klageadgang til Procesbevillingsnævnet, således at afslag på retshjælp vil kunne indbringes for en uafhængig instans.

Familieretsreformen pr. 1. april 2019

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces har siden sin etablering ved en fri proces reform med virkning fra 1. januar 2007 haft kompetence bl.a. til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 31, nemlig § 328, jf. § 325, § 329 og godtgørelse efter retsplejelovens § 336 samt siden april 2016 retshjælp efter retshjælpsloven.

Ved implementering af familieretsreformen er der sket en række ændringer i bestemmelsen i § 327 om rettens adgang til at meddele fri proces i en række specifikke sagstyper, og ændringerne medfører, at retternes kompetence til at meddele fri proces i visse sager begrænses med yderligere betingelser. I de tilfælde hvor disse yderligere betingelser ikke er opfyldt, vil kompetencen til at meddele fri proces være hos Civilstyrelsen med klageadgang til Procesbevillingsnævnet.

Derudover er der sket enkelte andre ændringer af reglerne om fri proces.

Ny klageadgang til nævnet i sager om fri proces på Færøerne

Folketinget har i juni 2020 vedtaget en ny retsplejelov for Færøerne, hvori der blandt andet indføres en klageadgang til Procesbevillingsnævnet for afgørelser om fri proces truffet af Rigsombudsmanden på Færøerne.

Efter den nye retsplejelov for Færøerne har rigsombudsmanden kompetence til at behandle ansøgninger om fri proces til sager i 1. instans og til sager om appel.

Den nye færøske retsplejelov trådte i kraft den 1. januar 2021 med forskellige modifikationer og vedtagne overgangsbestemmelser.

Se om reformer og større lovændringer desuden Hanne Kjærulff i "Kommenteret Retsplejelov", 10. udgave, 2018, bind 1, kapitel 1 a, de indledende bemærkninger til kapitlet, afsnit 4, side 58-60, Hanne Kjærulff og Niels Fenger i bogen "Appeltilladelser", 1. udgave, 2017, kapitel 2, afsnit 6, side 26 ff., og nævnets hjemmeside www.procesbevillingsnaevnet.dk.

Procesbevillingsnævnet

Store Kongensgade 1-3

1264 København K.

Telefon: 70 10 33 22

www.procesbevillingsnævnet.dk

